Alexander Baron

O SINGURĂ INIMĂ

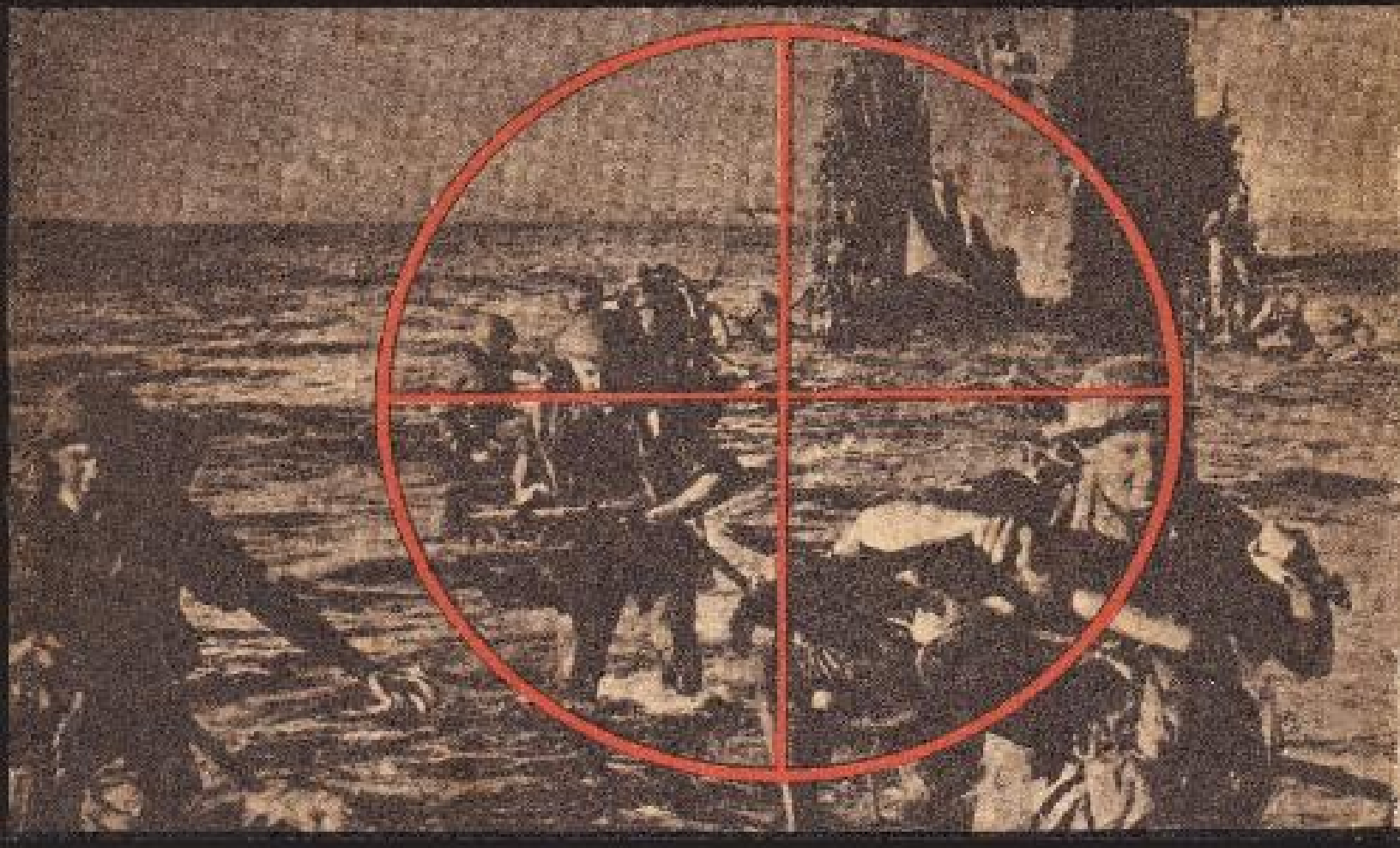

EDITURA MILITARĂ

ALEXANDER BARON

O SINGURĂ INIMĂ

EDITURA MILITARĂ 1973

FROM THE CITY FROM THE PLOUGH

Cartea de față aduce cititorilor români ceva nou: o povestire dintr-o perioadă de culme a celui de-al doilea război mondial, aceea a debarcării forțelor aliate pe coastele franceze – şi a luptelor ce i-au urmat.

Pînă de curînd, singurul text dedicat acestui subiect şi tradus în limba română a fost „Ziua cea mai lunga" a scriitorului american Cornelius Ryan. Era, însă, descrierea unei singure zile, a zilei Z – cea de început, iar prin structura sa, de colaționare a numeroase ştiri culese reportericeşte, era un valoros volum de informare. Documentat. Exact. Dar cam atît.

Volumul nostru se înscrie în aceeaşi epocă istorică, dar cuprinsul său se păstrează net diferit. Fiind o carte despre ostaşul englez, despre armata britanică în războiul antihitlerist.

Alexander Baron a ales o cale simplă şi clară. S-a străduit să înfățişeze, cu maximă sinceritate, viața unui batalion din oastea țării sale, de la constituire şi pînă la încheierea existenței sale. Şi a reuşit.

*

Spuneam, vorbind despre batalionul care este personajul principal al povestirii, „pînă la încheierea existenței sale". Exprimarea, fie ea adevărată, poate să atragă nedumeriri. În acest sens cred că se impun cîteva lămuriri.

Popor format din numeroase suprapuneri, unii născuți iar alții deveniți, englezii reunesc calitățile şi defectele multor seminții, infuzate în decursul veacurilor.

Peste celții băştinaşi a venit ocupația romană, aducînd gali şi franci de pe continent şi totodată primele organizări de stat. S-au răspîndit apoi Anglii – violenți dar capabili de mari devotamente – şi Saxonii cei gospodari. Invaziile daneze au împămîntenit tradiția unei pături sociale de militari profesionişti, în timp ce cucerirea normandă – care încheia lungul ciclu – a adus feudalitatea continentală. Poporul astfel închegat şi-a păstrat destule şi profunde deosebiri regionale,

chiar provinciale, dar, nu mai puțin, s-a obişnuit cu timpul să se unească în clipe de nevoie în vederea unor acțiuni comune sub conducerea unei autorități acceptate.

Cu toate că a fost insular, poporul acesta nu a trăit izolat. Încă înainte de a deveni meşter în ale mărilor, apoi mult timp stăpînul lor, războaiele englezului cu cei de pe continent, în cea mai mare parte cu francezii, s-au desfăşurat de-a lungul multor secole, din timpul invaziei normande şi pînă în anii imperiului napoleonian. Iar conceptul de forță armată, de serviciu militar a fost şi a rămas, în Anglia, deosebit.

Pornind de la vechea tradiție daneză, doar puțin modificată, adaptată spiritului local şi – într-un fel – întărită după ce regilor englezi le-a fost impusă Magna Charta, nevoile militare erau satisfăcute pe două căi distincte. Suzeranul şi seniorii întrețineau contingente îndeobşte mici de militari „de meserie", constituind armata permanentă şi fiind denumiți huscarles. *Bărbaților din populația liberă* (fyrd) *le revenea obligația unui număr de zile pe an de participare cu armele, la chemare. Şi dacă nu avea loc o înțelegere prealabilă între suzeran şi* fyrd, *aceştia puteau pleca la casele lor odată cu împlinirea sorocului, chiar dacă operațiile militare nu se încheiaseră. Ridicarea maselor largi, în arme, era de altfel o raritate.*

Acest sistem a dăinuit mai bine de 800 de ani. În timp ce aproape toate țările europene adoptaseră legi instituind serviciul militar obligatoriu, Marea Britanie a recurs la el pentru prima oară (şi doar pe o durată limitată) abia atunci cînd a fost silită de evoluția din anii primului război mondial (1914… 1918). După care, evident, s-a revenit la tradiționala metodă a angajărilor pe diferite termene. Dar nu era unica originalitate militară britanică.

Organizatoric, conceptul de „regiment" a fost adoptat de către englezi cam în acelaşi timp cu majoritatea statelor europene, în secolul XVIII. Un timp, ca şi la acestea din urmă, regimentul a fost la britanici totodată organ administrativ şi unitate operativă, dar treptat – în ultima sută de ani – o evoluție plină de contradicții a ajuns la formula crezută ca mai

bună, aceea a Brigăzii formată din batalioane. Brigada, avînd şi o anumită cantitate de artilerie proprie cum şi servicii, devenea un fel de „Divizie la scară redusă”, ceea ce-i conferea o autonomie apreciabilă din punctul de vedere operațional. Aşa era organizată infanteria britanică în perioada povestită în carte.

Regimentele au rămas, dar numai ca organe de recrutare şi – mai ales – de tradiție. Păstrînd-o din vechime, regimentele britanice, cu excepția unora din Gardă, aveau un caracter regional, respectiv – unele – provincial; denumirile lor erau ale regiunilor sau provinciilor unde îşi aflau garnizoana permanentă şi de pe teritoriul cărora, în principiu, îşi recrutau efectivele.

„În principiu” – şi aşa s-a procedat pînă la începerea celui de-al doilea război mondial. Dar şi de astă dată, ca şi în primul, problema efectivelor a condus la aplicarea unei forme de serviciu militar obligatoriu pe durata ostilităților. Şi cu toate că „în principiu” ar fi trebuit să-şi limiteze recrutarea la regiunile proprii, regimentele – cel din Wessex spre pildă – au primit oameni din întreaga Anglie, constituind cu ei batalioane care erau repartizate brigăzilor din organica de război a armatei.

Era ridicarea în masă, fyrd, *iar astfel în al cincilea batalion din regimentul Wessex puteau fi găsiți oameni „de la oraş şi de la plug”, toți „boboci”, iar printre ei, la plutoane şi grupe, se aflau „cadrele”, ostaşi vechi, în majoritate foşti profesionişti din timp de pace, descendenți direcți ai* huscarles-*ilor din vremea invaziei normande.*

Ar trebui, poate, să spun ceva şi despre subofițerii şi ofițerii din acea vreme.

Pînă la al doilea război mondial armata terestră britanică nu a avut, ca alte armate, şcoli de subofițeri. Ostaşii erau promovați după meritele şi vechimea lor (a nu se uita că erau profesionişti, deci… cu vechime) iar de la o anumită treaptă urmau cursuri în unitate, ajungînd lance-corporal, *adică caporal-purtător-de-lance, echivalent sergentului din armata*

noastră. Din acel moment erau apți a deveni subofițeri, dar aceasta nu mergea deloc repede, pentru că în armata britanică subofițerului i se cereau multe spre a-şi onora poziția sa preponderentă (fie suficient exemplul din carte, care arăta că la raportul de dimineață întreaga unitate era comandată de plutonierul major de batalion). Subofițerii erau destul de puțini, exact strictul prevăzut pentru încadrare, dar oameni – nu glumă. Reprezentau „permanența profesională", erau conştienți de aceasta şi ponderea lor era deosebită.

Ofițerii britanici proveneau din două surse net deosebite. Unii, absolvenți de college *(liceu), uneori şi cu un an-doi de universitate, intrau în şcolile de ofițeri (cea mai renumită fiind Sandhurst) de unde ieşeau cu „brevet regal" şi cu anumite trăsături de castă. Alții, porniți de la rangul de ostaşi, trecuseră prin toată filiera gradelor de trupă şi de subofițeri, deveneau – datorită meritelor – ofițeri (dar la o vîrstă ceva mai „coaptă") şi figurau în rezerva teritorială, fiind chemați apoi periodic în timp de pace şi încadrați permanent în timp de război. În carte, cele două categorii sînt foarte sugestiv prezente: din prima face parte maiorul Noel Norman (ajutorul de comandant), iar din a doua însuşi comandantul batalionului, colonelul Henry Pothecary. Diferențele de mentalitate, de comportament sînt evidente; dar şi unul şi celălalt la fel ştiau să-şi facă datoria.*

Am mai vorbit despre ostaşi. Ar mai fi, poate, de spus… Dar cartea este plină de ei, atît de sincer, atît de grăitor încît ar fi de neiertat o altă prezentare. Ostaşi „vechi" sau „boboci", tăbăciți în ale războiului sau proaspăt veniți de la țară sau din pîclele oraşelor, constituind o infinită varietate de tipuri, de caractere, au trecut treptat prin toate fazele de pregătire şi – într-o zi de iunie – au intrat în foc.

*****

Au intrat în foc… întocmai. Fără nici o exagerare.

S-a spus, cîndva, că operația Overlord *(debarcarea aliată în Franța, redeschiderea frontului din Vest) ar fi fost întru totul uşoară şi că, apoi, înaintarea pînă în Germania ar fi fost o*

„promenadă militară”. Cimitirele atît de multe, de pe întreg întinsul Franței, Belgiei, Olandei, contrazic definitiv – cu mulțimea lor tăcută – acele aserțiuni.

Naziştii aveau încă o armată puternică. Învingerea lor, chiar şi folosindu-se o dotare ultramodernă şi numeroasă, a implicat lupte extrem de grele. După cum se va vedea, au fost unități aproape integral decimate… dar au învins.

Capitolele ce urmează, amintiri adevărate, cinstit scrise, vorbesc despre un batalion. În realitate, însă, ele vorbesc despre întreaga armată britanică, despre întreg poporul englez.

MATEI I. OROVEANU
ofițer-veteran al războiului antihitlerist

Iunie 1973.

PROLOG

La sfîrşitul primei săptămîni a lunii august 1944, după două luni de lupte sîngeroase, armatele aliate din Normandia începuseră în sfîrşit înaintarea.

Pe flancul drept, blindatele americane, care străpunseseră frontul, uruiau în drum spre sud, străbateau baza peninsulei Britania şi se îndreptau către Loara. În zona centrală, trupele britanice, masate în secret, dezlănțuiseră un atac brusc; dinspre Caumont şi Bocage, ținut deluros, acoperit de păduri dese, loveau în inamic. În stînga frontului, diviziile britanice care luptaseră săptămîni întregi pe aceeaşi fîşie de pămînt, de la Tilly la Odon şi de la Odon pînă la Orne, înfrîngeau, în cele din urmă, rezistența inamicului; o armată alcătuită din oameni istoviți, acoperiți de noroi, trecuți prin lupte ce-i năuciseră, lăsau în urma lor Hotot, cota 112 şi încă vreo alte douăzeci de dealuri ciuruite de proiectile şi sate în ruină. Nu era noapte, în care, în drumul acestor oameni, să nu se ivească un alt deal, pe care erau nevoiți să-l cucerească sau un nou rîu ce trebuia forțat sub focul duşmanului; şi noapte de noapte, storceau din trupurile lor vlăguite putere şi voință, ca să păşească mai departe, în fața mortierelor, a Spandaus-urilor şi a tunurilor de calibrul 88. De astă dată, nimic nu mai putea să-i oprească.

Apoi ajunseră în fața ultimului obstacol pe care tancurile lor trebuiau să-l treacă în drum spre şesul din interiorul Franței, poarta marii ofensive, ultima şi cea mai înaltă creastă întîlnită de ei pînă acum, hotarul de miazăzi al Normandiei. Timp de luni întregi o arătaseră pe hartă, vorbiseră despre ea, citiseră cu inima grea buletinele de informații ale serviciului secret cu privire la fortificațiile pe care inamicul le ridica aici.

Acum, creasta se înălța în fața lor, cu cei patru sute de metri ai ei peste nivelul mării; iar batalioanele de infanterişti britanici păşeau iarăşi la atac.

Batalionul cinci din regimentul Wessex primise ordinul să se desfăşoare pe baza de plecare la atac, înaintea zorilor. În timpul nopții, şirurile de puşcaşi care bătuseră cu paşi greoi drumeagurile mărginite de garduri vii, înalte, sus pe deal şi jos în vale, priviseră peste umăr la văpăile barajului de artilerie îndepărtat ce frămînta cu foc marginea nopții şi-i simțiseră în timpane bătăile înfundate.

Acum spre ziuă, bombardamentul slăbise. Oamenii străbătură ultima creastă, de unde se vedea obiectivul lor şi coborîră în linişte panta, cu puştile în mînă sau în bandulieră, nevăzuți în ceața albă şi lăptoasă care învăluia totul. Linia de plecare la atac se afla de-a lungul văii, între două dealuri şi, pe cînd se înşiruiau ca să-şi ocupe pozițiile, ceața începu încet să se ridice, destrămată în valuri ce se tălăzuiau că un ghețar în vis. Şi nu după mult timp, coasta apăru înveşmîntată în păşuni şi livezi întunecate încă la acest ceas de dinaintea zorilor.

Infanteriştii se înşiruiră tăcuți pe pozițiile lor de-a lungul văii şi se ascunseră pe după povîrnişul drumeagurilor afundate între coastele abrupte. Roua înghețată le îmbiba pantalonii; pe obraji frigul zorilor era tăios ca oțelul.

Primele raze se furişară peste creastă şi atinseră linia neagră, zimțată a copacilor de pe culme: o puzderie de păsări se treziră cu un tril ascuțit.

Alt sunet, dimineața nu cunoştea.

Capitolul I

ÎNTĂRIRI

Vagonul de cale ferată era plin de oameni şi fum, de mirosul uniformelor ude care se uscau. Deasupra fiecărei banchete, spațiul dintre plasa de bagaje şi tavan era tixit cu ranițe şi echipament. Alte ranițe erau îngrămădite afară, de la un capăt la celălalt al coridorului, iar oamenii stăteau ghemuiți pe ele.

Se auzeau uruitul trenului şi mai mulți oameni care vorbeau şi rîdeau; iar în vagon zgomotul şovăitor şi jalnic al unei muzicuțe.

— Mai dă-o încolo de muzicuță afurisită, spuse sergentul care stătea înghesuit lîngă o fereastră, apăsat de trupurile celorlalți. Privea la ploaia care se scurgea pe geam şi nu-şi întoarse capul în timp ce vorbea.

Ceilalți mormăiră dîndu-i dreptate, iar soldatul care cînta îşi bătu uşor muzicuța de genunchi şi o băgă în buzunar.

— Ce se-ntîmplă, sergentule? Arăți cam întors pe dos…

— Chiar sînt întors pe dos, răspunse amar sergentul. Stai şase ani într-un regiment, bați cu ei drumurile prin lumea largă, te lupți în rîndurile lor, acolo îți îngropi camarazii, acolo îți capeți galoanele, joci pentru ei fotbal, cîştigi pentru ei un afurisit de campionat de box, şi pe urmă? Într-o zi te scoli şi te trezeşti la afişier cu ordinul de plecare într-o misiune specială… Scotoci prin buzunar, scoase o foaie de hîrtie, o despături şi începu să citească: „Ordin de transferare: La orele 8 şi 30 de minute, 15 ianuarie 1944, ofițerii şi alte grade sus-menționate se vor prezenta la apel în ținută de campanie şi în formație de marş, cu muniția pentru 50 de focuri şi rația întreagă pe o zi, pentru a se transfera la Batalionul 5 din regimentul Wessex“.

Boți hîrtia şi o mînji ştergînd cu ea fereastra; înjura, înjura într-una.

Oamenii stăteau înghesuiți umăr la umăr, cu mîinile între genunchi şi îl priveau în tăcere. Erau cu toții croiți după acelaşi tipar, toți vînjoşi, cu pielea arsă de soare, cu fața calmă şi gravă, toți purtători, pe partea stîngă a pieptului de barete ale campaniei din deşert.

Unul dintre soldați, care se legăna în ritmul trenului, se forță să stea o clipă nemişcat ca să-şi aprindă o țigară. Scoase o gură de fum.

— Mă doare-n cot, sergentule, dacă sînt într-un batalion sau altul şi nu mă sfiesc s-o spun. Mai întîi şi-ntîi, nu eu am fost acela care am cerut să viu. Dacă aş fi fost activ, ar fi fost altceva, dar nu sînt şi Green' Owards nu înseamnă pentru mine mai mult decît oricare alt regiment.

— Nici chiar dac-ai fi străbătut cu ei deşertul? Şi Sicilia? întrebă sergentul.

— Uite ce-i, sergentule, răspunse soldatul. Eu atîta vreau, să-mi văd femeia şi copilul după războiul ăsta, şi ce mi se întîmplă pînă atunci, din cînd în cînd, nu e mare lucru.

— Zi-i înainte, Lanky, îi dădeau ghes ceilalți, dar omul nu mai avea nimic de adăugat. Dă-ne o țigară, Lanky. Pachetul lui de țigări făcu înconjurul vagonului.

— Nu ştiu – de astă dată vorbea un caporal – dar, cred că-mi pare rău după Howards. Un regiment bun într-o divizie bună şi toți camarazii noştri au rămas acolo. Oare de ce se întîmplă asta?

Vreo şase oameni se grăbiră să răspundă în acelaşi timp.

— Ia mai tăceți cu toții, vorbi sergentul, doar ne-au spus de ce ne-am întors în țară.

— Al doilea front, zise caporalul.

— Aşa e. Tot sergentul era cel care vorbea, ceilalți stăteau cu toții liniştiți şi îl ascultau. Am mai crescut. Nu mai sîntem ucenici. Sîntem meseriaşi. Ştim despre ce e vorba. Aşadar, ne trimit să întărim un păduchios de batalion, care n-a văzut niciodată focul.

— Asta zic ei că se cheamă chadre, adăugă caporalul.

— Ca-dri spuse un soldat din capătul îndepărtat al vagonului.

— C-a-d-r-e, cad-r-e. Sergentul impunea pronunția corectă. Asta sîntem, ca-dre. Nu mi-e greu să-mi închipui cum o să fie acolo. Colonelul are să aibă cam 70 de ani, sergenții or să fie toți pensionari din Chelsea, şi ceilalți

gradați o să aibă picior plat şi hernie dublă. Cunosc eu batalioanele astea din zona interioară. Şi se întoarse din nou spre fereastră. Cîntă-ne dracului ceva, spuse dezgustat.

Soldatul cu muzicuța îşi scoase instrumentul din buzunar, îl bătu cu grijă în palma mîinii drepte şi-şi umflă obrajii.

Se auzeau uruitul trenului şi oamenii care rîdeau; zgomotul jalnic şi şovăitor al unei muzicuțe şi ploaia lovind în ferestrele vagonului.

În vagonul următor vorbeau despre permisie.

— Crezi c-o să căpătăm din nou permisie, caporal Shuttleworth? întrebă cineva.

Caporalul Shuttleworth era mai înalt decît ceilalți. Părea totdeauna că se apleacă, chiar atunci cînd stătea jos; iar fața îl arăta mereu neputincios şi puțin uluit.

— Ai avut trei săptămîni după debarcare, ce mai vrei? întrebă el.

— Ăia de acolo dau şi ei permisie ca peste tot. O s-avem şi noi, bineînțeles.

— Cred că da, repetă caporalul fără nici un chef.

— Nu se mai satură de… caporale, zise unul.

Altă voce:

— Şi nevastă-sa la fel. Rîsete.

Caporalul deschise fereastra, scuipă şi o închise la loc.

— Să poftească, spuse el, i-o dau şi pe-a mea.

Alt caporal, care stătea față-n față cu el, se aplecă şi-i atinse genunchiul.

— Ce s-a întîmplat, Charlie? Vreun necaz?

Shuttleworth îşi apăsă mîna pe fereastră şi-şi lipi palma rece, pe obraz.

— „Eroul vine acasă”, răspunse el, sau „Întoarcerea din deşert”.

— Doamne! se auzi altul. Sînt vreo cincizeci de divorțuri pînă acum în batalion. Ce ți-a făcut nevastă-ta, Charlie?

— M-a lăsat pentru un civil. M-am dus acasă, nimeni, nici tu mobilă, nimic. Am alergat de ici-colo. Mi-au şoptit ceva

vecinii. Pînă la urmă am găsit-o într-o cameră mobilată din Acton.

Celălalt caporal îl lăsă o clipă cu gîndurile lui, apoi îl întrebă:

— Şi ce-a spus, Charlie?

— A spus că s-a îndrăgostit; că n-are încotro. Am întrebat-o ce-ar fi dacă ar încerca s-o luăm de la început; ţineam la ea, ştii doar. A spus că nu, că nu poate. Şi s-a pornit pe plîns. Eram într-un hal fără de hal. Îmi venea şi mie să plîng. I-am zis şi eu cîteva vorbe şi atunci şi-a dat drumul. A început să ţipe la mine. Spunea că-i pare bine că am plecat, că dacă n-aş fi plecat ar fi rămas o nevastă credincioasă toată viaţa şi n-ar fi ştiut niciodată ce este un bărbat adevărat. „Ce vrei să spui cu asta, Sal”? zic eu. Stătea acolo şi rîdea de mine şi spunea că tipul ăsta al ei de acum era bărbat întreg nu o juma’ de om. Am cîrpit-o şi am lăsat-o să plîngă pe podea, iar eu am plecat după tip. Nici măcar n-am stat s-o întreb despre mobilă.

— Trebuia s-o omori! Haimanaua! spuse cineva.

— Gura! zise celălalt caporal. Spune mai departe, Charlie.

— Dă-mi o ţigară, Len, urmă Shuttleworth.

— Mulţumesc. O aprinse.

— L-am întîlnit pe celălalt, cînd ieşea de la lucru. Tipul nu arăta rău. Mai scund ca mine, pătrăţos. Faţa rumenă şi netedă. Părul lins, lipit, costum frumos albastru, la două rînduri. Funcţionar, filfizon spilcuit, cum scrie la carte. L-am dus pe o stradă dosnică şi i-am spus: „De ce n-o laşi în pace pe nevastă-mea?“ Mi-a răspuns că-i pare rău, dar se iubesc. Spunea că n-are încotro, că lucrul acela e mai tare ca el. „Nu-mi umbla mie cu de-alde astea” zic. I-am spus că dacă el e un bărbat adevărat iar eu o juma’ de om, de ce nu e în uniformă? Cică-i inapt. Cum vine asta, mă rog? I-am spus să-şi ridice pumnii, iar el o ţinea una şi bună că-i pare rău dar nu vrea să se bage în bucluc. „Uite ce-i, nu putem să vorbim ca doi oameni cu judecată?“ zice el. I-am răspuns că să se pregătească să-şi încerce puterea cu o juma’ de om. Pînă la

urmă am sărit la el. I-am stricat costumul albastru. I-am arătat eu ce înseamnă o juma' de om; l-am lăsat lat.

După aceea m-am dus şi am stat cu maică-mea. M-am gîndit c-o să pună poliția pe urmele mele, pentru că l-am caftit. Dar n-au pus-o. Asta din pricina nevesti-mi. Totdeauna i-a fost teamă de scandal. Nu le-am mai dat tîrcoale. De atunci, m-am îmbătat criță noapte de noapte, cît am stat în permisie. Nu m-am necăjit pentru mobilă. Pînă acum nici măcar n-am făcut nimic ca să-i opresc alocația. Haimana! Gunoi! Țineam la ea, o iubeam pe ticăloasa asta.

Privea cum ploaia se scurgea pe ferestre. „O juma' de om", spuse el nedumerit. Pe pieptul său, în stînga, printre celelalte barete ale campaniilor, se afla şi bareta roşie, alb şi albastru a medaliei militare: „O juma' de om, ei fir-ar al dracului", spuse nedumerit.

Se auzi un şuier ascuțit. Oamenii se legănau în ritmul trenului. Vagonul era plin de fum şi de mirosul uniformelor ude care se uscau. Ploaia se scurgea pe ferestre.

Capitolul II

BATALIONUL CINCI

Batalionul 5 din regimentul Wessex (comandant locotenent-colonelul Henry Pothecary) îşi ducea viața pe coastele bătute de vînt ale unui deal care privea spre Canalul Mînecii.

Pe o vastă întindere de iarbă îmbibată cu apă, învăluită în cețurile iernii, se aflau barăcile Nissen, asemănătoare cu nişte şiraguri de gîndaci negri adormiți. O rețea de poteci aşternute cu zgură se împrăştia pe coasta dealului; jos, la poale, un

drumeag noroios brăzdat de făgaşe te scotea pînă la un post de santinelă şi spre şoseaua principală.

Dincolo de acest drumeag se găsea platoul de adunare acoperit cu zgură; de aici, dimineața, la apel, batalionul îmbrățişa cu privirea un tablou pastoral – cîmpia şi pădurea ce coborau spre mare. În fiecare dimineață, cînd comandantul batalionului venea în fața oamenilor, silueta lui se profila pe un fundal cenuşiu – un cer de plumb şi o mare leşietică, pe care se călătoreau spinările albe ale valurilor înspumate.

Mai departe, spre vest, vălurile de ceață se îngroşau şi se adunau într-o negură mai întunecată, dincolo de care se întindea un mare port. Aici îşi duceau viața soldații din batalionul cinci; şase sute de oameni în bocanci acoperiți cu noroi, cu fețele lor roşii sub şfichiul vîntului înțepător şi al miilor de ace înghețate ale ploii.

Zi şi noapte ascultau şoaptele vîntului, scîrțîitul şi gemetele acoperişului de tablă ondulată şi murmurul uşilor care nu se închideau. În fiecare dimineață, cînd ieşeau dîrdîind din barăci, aveau în fața ochilor canalul cenuşiu şi, dincolo de el, negura cenuşie.

Batalionul 5 din regimentul Wessex discuta politică.

Timp de patru ani şi jumătate batalionul îşi dusese viața lui blajină, se muta dintr-un sat într-altul, păzea poduri pe care nu trecea niciodată nimeni şi apăra depozite de muniții de care însuşi Ministerul de Război părea să fi uitat; oamenii intrau în rîndurile batalionului, plecau în permisie, băgau fetele în bucluc, stîlceau nasul sergenților şi erau închişi, se dedau la fapte de pomină în taverne, apoi plecau. Evenimentele cele mai deosebite din istoria batalionului erau o încăierare cu cei din garda irlandeză pe străzile din Andover în 1941, cîştigarea campionatului de fotbal al diviziei în 1942, o beție care ținuse o noapte întreagă, plătită din fondurile regimentului, în 1943. Batalionul făcea instrucție, marşuri şi manevre, trimitea cîrduri de oameni la şcoala de război, moțăia pe băncile N.A.A.F.I.[1] tăcut şi disciplinat în fața unui

şir de lectori ai Ministerului de Informaţii, pe care-i asculta cu voie bună şi cu gîndul aiurea; resemnaţi şi uimiţi, se întrebau cum de putuseră comandanţii lor să le ordone asemenea lucruri, iar de faptul că undeva, deasupra capetelor lor, plutea războiul, uciderea şi moartea năprasnică nu se sinchiseau nicidecum. În mare, evenimentele importante nu-i tulburau. Dar uneori văzduhul era plin de zgomotul avioanelor de luptă, liniuţe argintii ce se profilau pînă departe peste Canal; uneori în barăcile lor, auzeau cum răsună tunurile de la Alamein înregistrate de B.B.C.; atunci ca şi în fiecare dimineaţă, cînd aşteptau la postul de santinelă de lîngă şoseaua principală sosirea jurnalistului, care venea pe bicicletă aducînd ultimile ştiri de la Stalingrad, atunci şi numai atunci simţeau înfrigurare.

În noaptea de Crăciun, cînd se băgaseră sub pături îndopaţi cu carne de porc şi rîgîind de băutură, acest fel de viaţă luă sfîrşit. În răstimpul care urmă, zi de zi, noi ordine apărute pe afişierele companiilor aruncară şi mai mult batalionul într-un vîrtej de treburi, zvonuri şi speculaţii; iar politica, cuvîntările oamenilor de Stat, pronosticurile corespondenţilor militari, articolele de fond din ziare şi ştirile despre război începură să-i intereseze în primul rînd. Un camion încărcat cu puşti-mitralieră Bren noi sosi în cantonament şi grupuri de oameni adunaţi la cantină vorbeau despre al doilea front. Douăzeci de remorci pentru *jeep*-uri, mici improvizaţii pe două roţi asemănătoare cu cărucioarele cercetaşilor, fură livrate batalionului şi în zeci de barăci oamenii se îngrămădeau în jurul sobelor încinse, discutînd despre forţa şi slăbiciunile Fortăreţei cu numele de Europa.

În ziua Anului nou, caporalul cu poşta batalionului, un tip slab şi sceptic, pe a cărui tunică se vedeau baretele decoraţiilor din India, se apleacă în scaun, în micul lui birou din spatele armurăriei, şi, despicînd disprețuitor aerul cu coada pipei, îi informă pe caporalii şefi de grupe adunaţi în jur (care aşteptau cu toţii poşta grupelor de luptă) că nu exista nimic care să provoace îngrijorare.

— L-am auzit pe colonel spunînd în cancelarie că sîntem aici pentru mai multă vreme şi apoi, uite-mă pe mine, cu varicele mele şi cîți alții la fel. Nu se trimite în luptă un batalion ca ăsta.

Nu se trimite.

La 3 ianuarie, întreg batalionul fu supus unui examen medical. La 5 ianuarie 95 de oameni – bolnavii, infirmii şi leneşii fără de leac, printre care caporalul cu poşta – părăsiră batalionul. La 10 ianuarie, 50 de înlocuitori sosiră trimişi de centrul de instrucție al infanteriei. Flăcăi masivi, roşii la față şi stîngaci, din care nici unul nu avea mai mult de 20 de ani. La 15 ianuarie, un efectiv de 44 cadre, ofițeri şi instructori, veterani călițI în bătăliile din deşert, sosiră de la Green Howards.

Batalionul 5 din regimentul Wessex avea efectivul complet de luptă.

— Noapte bună, santinelă.

Santinela de lîngă drum, încotoşmănată cu fular şi capişon şi aplecată peste puşcă, luă brusc poziția de drepți. Recunoscuse lîngă el silueta masivă, bondoacă a comandantului de batalion.

— Noapte bună, Sir.

Acum stătea iarăşi în voie aplecat peste puşcă, în timp ce pe potecă răsunau greu paşii colonelului care se îndepărta. Asta însemna rutină. Fiecare santinelă ştia că trebuie să se aştepte la vizita bătrînului la ora 8 seara, după cina ofițerilor. Asta-i foarte bine, le spuneau ei celor noi veniți care intrau de gardă pentru prima oară, bătrînul nu e un tip care se amestecă în toate, aşa cum fac „unii”. Era obiceiul lui să facă un rond prin cantonament noapte de noapte, pe cea mai rea vreme de iarnă, să spună noapte bună santinelelor, să-şi bage capul în baraca N.A.A.F.I., în aerul îmbîcsit de fum albăstrui, dar numai o clipă, atît cît să arunce o privire fugară, pentru că respecta cu toată grija, ca pe un loc sfînt, această încăpere, singura unde altor grade le era îngăduit să se retragă fără să-i stînjenească nimeni; sau se lua la vorbă cu bucătarul de

noapte, cu bucătarii de serviciu şi cu cei de la cazane, mai înainte de a se întoarce cu pipa în gură, cu gulerul mantalei ridicat, cu mîinile adînc înfipte în buzunare, la baraca lui.

Era un tip cumsecade „Bătrînul". Da, asta era. Îi spuneau „tăticu".

Colonelul Pothecary clipi din pricina luminii în timp ce intra în baraca lui şi trînti cu zgomot uşa în urma sa. Era un om lat în umeri, cu o faţă pătrată şi un păr care încărunţea, pieptănat cu cărare la mijloc. În haine civile ar fi trecut drept un antreprenor-constructor, patronul unei întreprinderi mici dar înfloritoare. Un om simplu, care vorbea simplu şi care nu făcea prostii; după cum şi era.

— Noroc, Noel, îi spuse el adjunctului său, care stătea întins confortabil într-un fotoliu de lîngă sobă. Higgs n-a adus cafeaua?

Higgs răsări din camera de culcare, o despărţitură la capătul barăcii.

— E pe sobă, Sir, anunţă acesta, căutînd să i se bage pe sub piele. Vine imediat. Higgs era un tip pitic şi zbîrcit, încălţat cu papuci de pînză; fusese pe lista celor inapţi care trebuiau să părăsească batalionul, dar insistase să fie lăsat acolo.

— Ştiţi, vorbi din adîncul fotoliului maiorul Norman, care avea vocea cea mai puţin militară din tot batalionul cinci, o voce tremurîndă, subţire, ciudat de nefirească, vocea unui personaj comic, dintr-o comedie muzicală, ştiţi, nu-mi închipui de ce vă tot chinuiţi cu rondul cantonamentului în fiecare noapte. Probabil că oamenii vă urăsc din cauza asta. Norman se ridică, dînd la iveală bustul său zvelt şi hainele frumoase ce-l acopereau; îl privi pe colonel cu ochi mari, plini de dojană.

— În fiecare seară după ceai, îmi spun: Ducă-se dracului viziunile lor şi le uit pînă mîine dimineaţă. Sînt o bestie cît se poate de egoistă; n-am nici un fel de conştiinţă socială, urăsc bunăstarea şi tot ce se înţelege prin ea şi îi mulţumesc lui Dumnezeu că există oameni ca dumneavoastră care înlesnesc

unora ca mine să lenevească lîngă sobă şi să se dea necontenit în lături de la îndeplinirea obligațiilor noastre.

Colonelul îşi sorbea încîntat cafeaua.

— E teribil de bună, spuse greoi. Noroc că nu ne mai aducem aminte cum arată cafeaua adevărată.

Îşi suflă nasul şi începu să se joace cu pipa.

— Comandantul de brigadă nu pricepe deloc cum de ne înțelegem atît de bine, Noel. Uneori mă mir eu singur.

— Asta, pentru că sîntem atît de străvezii unul pentru celălalt, răspunse Norman.

— Poate. Şi totuşi e caraghios. Ia de pildă unul ca mine, om simplu, ridicat din rîndul trupei. Îmi cîştig traiul muncind. Şi unul cult ca dumneata. Nu cumva te plictisesc de moarte?

— Dimpotrivă, spuse Norman, mă vrăjiți. Cei de acelaşi soi cu mine mă plictisesc. Sînt croiți toți după acelaşi tipar. Dar dumneavoastră, oamenii simpli, aveți adîncimi de nepătruns, oricînd sînteți în stare de ceva neaşteptat.

— E bine de ştiut, spuse colonelul, mărturisesc că totdeauna îmi place să te ascult, chiar cînd nu înțeleg o boabă din ceea ce spui. Deschise mapa de scris. Ei bine, n-o să te mai țin din citit. Am de scris două scrisori.

— Una către nevastă, spuse Norman.

— Da.

— Şi una băiatului.

— Da, răspunse colonelul cam distant şi se porni să scrie.

„Dragă Biddy (începea prima lui scrisoare), am primit ieri scrisoarea ta împreună cu factura de la «Bazar». O s-o achit eu. Da, Sarah mi-a scris şi mie, dar nu te necăji, fiindcă ea se supără pentru orice. De fapt, am socotit întotdeauna că nimic nu i-ar prinde mai bine decît cîteva vorbe de la obraz. Crede că dacă îşi iese din fire, toată lumea o să dea buzna s-o liniştească. E la fel cu cei ce fac o criză de isterie, trebuie să-i plezneşti peste față. Fii tare, draga mea, şi te poți bizui întotdeauna pe sprijinul meu. Cum se simte Don acasă? Sper

că nu se plictiseşte şi că din cînd în cînd o scoate pe maică-sa în oraş. Nu trebuie să-ți faci griji din cauza băiatului, Biddy, scrisoarea ta arată că te cam necăjeşti. Trebuie să plece. E destul de mare şi e un flăcău cu multă minte şi voință. Băiatul nostru o să fie în stare să se îngrijească singur. Şi acum să vorbesc despre mine. Îmi iau treaba în serios. Sîntem cu toții foarte ocupați aici şi s-ar părea că n-o să mai fiu în stare să-mi ofer cîte unul din week-endurile acelea frumoase. Totuşi, caut o casă unde tu să stai în oraş timp de o săptămînă sau două şi eu să pot veni foarte des să te văd. Ştii, încă mi-e dor de Biddy a mea, atunci cînd sînt plecat (vezi, la bătrînețe te prosteşti mai rău).

Ai grijă de tine, draga mea, şi nu te necăji din pricina băiatului. Trimite-mi celelalte maiouri din sertarul de jos, din dreapta, de la toaletă. Şi butonii împachetați în celofan de dedesubt. Soțul tău care te iubeşte.

HARRY".

Privi vinovat spre fotoliul de lîngă sobă. Nu se vedeau decît o carte şi două mîini. Se aplecă peste scrisoare şi, sîrguincios, adăugă două rînduri de cruci sub semnătura sa. Împături scrisoarea, o puse într-un plic şi luă altă foaie.

„Dragul meu Donald (scrise el):

Scrisoarea ta este foarte rezervată, dar eu sînt un soldat bătrîn şi ştiu să mă iau după cele mai mici semne. Aşadar, s-ar părea că în curînd pleci pe mare ca să «ajungi cineva». Asta este ceea ce vrei, ştiu că asta cauți. Îmi pare bine că ai avut o petrecere frumoasă de Anul nou împreună cu prietenii tăi. Cred că nu prea mai ai mulți bani, aşa că-ți trimit o hîrtie de 10 lire. Cheltuieşte o parte ca să ieşi cu maică-ta în oraş şi să-i cumperi un dar sau două, biata de ea, casa o să-i pară pustie acum fără noi amîndoi. Aş fi vrut să viu acasă pentru o zi-două ca să-ți spun la revedere, dar este cu neputință. Şi noi ne facem datoria, ştii doar. Totuşi vino tu pentru o zi, dacă poți, iar dacă nu poți, sînt sigur că o să-mi scrii din nou

înainte de pleci. Acum trebuie să închei. Anglia se bizuie pe noi, cum spuneți voi marinarii.

Tăticul tău care te iubeşte”.

Colonelul termină ce avea de făcut la masă, se îndreptă spre un bar de lîngă perete, turnă două pahare de whisky şi le duse spre sobă. Din fotoliu se întinse o mînă care luă unul dintre pahare. Cei doi bărbați băură amîndoi. Colonelul se aplecă peste fotoliu şi privi la cartea pe care o citea Norman. Era *Republica* lui Platon. Mîrîi fără să spună ce gîndeşte, trase un alt fotoliu lîngă sobă şi se aşează mormăind mulțumit. Cotrobăi o clipă şi scoase de sub el o carte; pe copertă se vedeau o doamnă cam dezbrăcată care-şi dădea aere şi un titlu de-un roşu înflăcărat: *O dată eşti fecioară*.

— E tare, chicoti colonelul şi se puse pe citit.

Capitolul III

ÎN MARŞ

— Batalion… dre… pți!

Bocancii tîrşîiră toți odată pe zgura cîmpului de exerciții, apoi tăcere; nimeni nu mişca.

— Batalion… pe umăr…

Armele se ridicară toate odată; un-doi-trei; un-doi-trei, unu. Nimeni nu mişca.

— Batalionul va porni în coloană de plutoane de la dreapta. Plutonul de comandă este plutonul numărul unu. Batalion… la dreap-ta!

Din flanc se auzi vocea ascuțită, imperativă, a unui comandant de pluton:

— Plutonul numărul unu, în coloană de marş, la dreapta… marş. Batalionul porni, pluton după pluton.

Colonelul Pothecary îşi studia oamenii care treceau pe lîngă el. Era fericit. Oamenii aceştia sînt mîndri, gîndea el, mărşăluiesc ca şi cum le-ar place treaba asta. Încep să arate într-adevăr ca un batalion.

Zîmbeau cu gura pînă la urechi, în timp ce defilau prin faţa lui în pas sacadat. Asta-i bine, îşi spuse colonelul şi-şi aminti de săptămînile de instrucţie cînd batalionul îşi petrecea nopţile dîrdîind sub gardurile vii acoperite de promoroacă, de zilele cînd ostaşii se tîrau prin noroi şi muşcau din coasta calcaroasă a dealului cu cazmaua şi lopata, cînd făceau exerciţii de tragere la ţintă şi aruncare de grenade, escaladau obstacole, se ghemuiau în jurul hărţilor în sala de instrucţie. Încă de pe acum sutele de noi veniţi, veterani şi recruţi, îşi găsiseră locul lor în batalion. Oameni care au degerat sau au transpirat laolaltă, au dormit, au mîncat şi au mormăit împreună, au boxat şi au jucat fotbal unii cu alţii timp de şase săptămîni, nu mai sînt străini unul pentru celălalt. Şi asta se vedea acum, în acest pas de defilare, în timp ce soldaţii zîmbeau larg, mîndri, cu armele aliniate perfect, iar bocancii băteau înfundat pămîntul pe drumeagul plin de făgaşe.

Colonelul Pothecary era mîndru de batalionul său.

„A fost odată un moş din Lancashire
Sămînţa ierbii-a înghiţit el norocos,
Un fir într-o ureche-i răsări
Şi altul îi crescu în dos.“

Batalionul ieşise pe şosea şi acum mărşăluia de-a lungul unei poteci acoperite cu iarbă spre creasta unui pinten al dealului masiv şi golaş.

Vîntul sărat, care bătea dinspre Canal, le biciuia feţele şi la capătul urcuşului lung, cînd pluton după pluton îşi trăgea răsuflarea, oamenii îşi uneau glasurile şi cîntau laolaltă:

„Crezare de nu daţi cuvintelor aceste
Iscodiţi pe fetele din Manchester şi vă vor spune o poveste.“

Colonelul mărşăluia în fruntea batalionului, alături de adjunctul său. Îşi legăna bastonul de parcă ar fi ieşit la o plimbare de dimineaţă prin ţinut. Cînta vesel.

— Nu fi nesociabil, Noel, îşi ridică el vocea peste rafalele vîntului, ia să te auzim cum cînţi.

Norman îi aruncă o privire cruntă.

— Vă place, nu e aşa, se plînse el. Aduceţi cu afurisiţii ăia care se dau în vînt după aerul liber; am ghinionul să-i întîlnesc în vacanţă; n-au astîmpăr pînă nu mă tîrăsc afară din casă pentru o plimbare care cică-i frumoasă şi sănătoasă, sau pentru un joc de golf, tot frumos şi sănătos.

— Bucură-te, Noel, spuse colonelul, asta o să te facă să trăieşti cu zece ani mai mult.

— Nu, mulţumesc, răspunse maiorul Norman. Prefer să mor tînăr.

— O să mori de tînăr, n-ai nici o grijă, i-o întoarse colonelul.

Cîtva timp mărşăluiră în tăcere, apoi colonelul vorbi din nou:

— Am primit aseară o scrisoare de la nevastă-mea. Acum cîteva zile s-a dus la biroul de trafic maritim. I-au spus că n-are de ce să fie îngrijorată, fiindcă e firesc. O să trebuiască s-o aduc aici pentru cîteva zile. Ca să-i abat gîndurile. Ai idee unde ar putea să stea?

Vorbiră despre hoteluri. Plutonierul major se apropie de ei. Anunţă că era timp de popas.

— O să ieşim cu ei în vale la adăpost de vînt, spuse colonelul, şi atunci o să-i lăsăm să se odihnească. Noel, adăugă el după cîteva minute, şi mie mi-ar prinde bine cîteva minute, sînt în formă dar nu mai sînt tinerel.

În vale, la picioarele lor, era un sat şi vîntul înhăţa fumul ce ieşea pe coşuri. Vehiculele se tîrau de-a lungul unei panglici de şosea.

— Nu sînteţi obligat să faceţi toate astea, observă Norman.

— Sînt obligat, spuse colonelul. Trebuie să-i conduc, nu? Trebuie să am grija de viţile lor. Băiatul meu e pe mare şi

viața lui e în mîna căpitanului. Nu pot să fiu mai puțin conştiincios decît cer să fie acel om. Oricum, chicoti el, o să mă odihnesc după război.

— Ştiu, spuse Norman, am mai auzit-o. Vreo doi ani din nou în afaceri, apoi la 50 de ani retragerea şi întreprinderea în seama băiatului. Dar să zicem că băiatul nu-şi doreşte asta. Să presupunem că-i place pe mare.

— Nu te necăji, rîse colonelul, nu doreşte să fie marinar mai mult decît îmi doresc eu să fiu soldat cînd toată treaba asta o să ia sfîrşit. E un băiat isteț. Are capul bine înşurubat pe umeri. O să se descurce frumuşel în afaceri. Iar eu, adăugă el, o să mă retrag la ghivecele mele şi o să cultiv trandafiri.

„O să vină prin munți
Atunci, ca o lumină,
Prin munți o să vină.”

Batalionul mărşăluia prin vale, la adăpost de vînt şi bocancii cu placheuri de oțel băteau drumul acoperit cu piatră. Femeile ieşeau în poarta grădinilor din preajma căsuțelor şi ofereau franzele şi mere; din rînduri se auzeau strigăte şi glume. Cîini şi copii alergau şi se rostogoleau de-o parte şi de alta a coloanei; băieți pe biciclete se repezeau în urma soldaților, sunînd nebuneşte din sonerie.

„Deci, răsturnați butoaiele,
E unul plin cu glume,
Voi răsturnați butoaiele
Să-nveseliți o lume.”

Primii rămaşi în urmă se şi răzlețiseră, erau cei care căutau să tragă chiulul.

Stăteau pe marginea drumului şi-şi desfăceau şireturile de la bocanci, sub ploaia de glume a plutoanelor în marş sau şchiopătau exagerat înspre ultimele rînduri, avînd de înfruntat un potop de cuvinte deşănțate pe care trupa îl dezlănțuia în calea lor.

„Butoiul să-l golim într-adevăr,

Că-i gaşca zgomotoasă şi adunată-n păr.”

Haltă. Sergentul Ferrissey se aşezase pe o bornă kilometrică şi tot plutonul stătea ghemuit sau întins în jurul lui. Sergentul Ferrissey era un bărbat chipeş, periculos de frumos, cu o față slabă, oacheşă ca vinul, cu mustața neagră şi, pe sub pleoape, ochi ca murele.

— Zece şilingi de la nevastă-mea din Exeter, anunță el, despăturind un mandat poştal, 20 de țigări de la o femeie din Andover. Această reclamă în jurul sacrificiilor care se făceau pentru el era un ritual zilnic al lui. Deschise o a treia scrisoare.

— De la care dintre femeile tale vine, întrebă caporalul, un mic fost învățător, cu o figură gravă, pe nume Gonigle.

— De la nevastă, spuse dezgustat sergentul Ferrissey. O afurisită de juma’ de coroană.[2]

Quando nel fango debbo caminar
Sotto il mio bottiono mi sento vacillar.
Che cosa mai sara di me?
Ma poi sorrido e penso a te –

A te, Lili Marlene, a te, Lili Marlen.[3]

Batalionul mărşăluia din nou şi un rînd de veterani cîntau cu voce moale, fără să se sinchisească de camarazii lor. Visau, aşa cum visau în fiecare zi la dealurile sinilii ale Siciliei, la azuriul cerului şi la albastra Mare Ionică; revedeau lumina albă şi orbitoare a soarelui, zidurile albe ale vilelor, ciorchinii negri ai strugurilor care atîrnau grei pe vița de vie şi portocalii din păduricile aurii; asinii, boii masivi şi bătrînii păstori cu fluierele lor, şerpii de pe stînci ce se încălzeau la soare şi domnişoarele, drăguțele şi bunele domnişoare.

Cerul se întunecă şi o ploaie măruntă adusă de vînt începu să le bată în față.

Popas pentru masă. Oamenii şedeau în voie pe marginea drumului, aşezați pe foi de cort, cu pelerine lucioase antigaz

pe umeri şi-şi mîncau proviziile din ranițe. Sergentul Ferrissey privi la pădurea din marginea şoselei.

— Arați ca un afurisit de braconier, îi spuse Gonigle.

— Sînt un braconier afurisit, răspunse Ferrissey. Am fost născut şi crescut ca să fiu asta. O clipă rămase cu capul ridicat, ca un cîine vioi care ciuleşte urechea.

— Ce-ați zice de nişte ouă?

— Al dracului sergent, zise Gonigle.

— Cum îi sergentul aşa-i şi caporalul, răspunse Ferrissey. Dar fac eu om din tine, Golly. Mergem s-aducem cîteva ouă?

Doi oameni li se alăturară şi cu toții îşi tîrşiră paşii prin pădure. Nu peste mult timp auziră şi ei ceea ce urechea lui Ferrissey prinsese încă de pe şosea – cotcodăcit de găini.

Ajunseră la o fermă de păsări, împrejmuită cu sîrmă; la cîțiva metri distanță se vedeau cuştile. În dreapta, o potecă ducea la o casă cu un singur cat. O perdea de pomi rari îi punea la adăpost, şi nu prea, de privirile celor din casă.

— Du-te tu întîi, Golly, zise Ferrissey. Să vedem dacă eşti soldat. Gonigle se aşează întins pe spate cu capul lîngă sîrmă. Ceilalți se opintiră şi saltară puțin sîrma. Gonigle se lipi de pămînt şi se strecură pe sub gard. Apoi *se* furişă prin ogradă şi dispăru după o cuşcă. Cîteva minute mai tîrziu, ieşi la iveală, tot pe spate, cu pieptul tunicii umflat. Se tîrî înspre gard, scoase ouăle şi le trecu pe rînd unui soldat care le băgă în tunica lui. Apoi se strecură înapoi pe sub sîrma ghimpată.

— Merge, spuse Ferrissey. Cine e următorul? Pe potecă se auziră paşi. Unul dintre soldați, care tocmai se lăsase la pămînt, sări repede în sus. Printre copaci stătea o femeie; îi privea. Rămaseră tăcuți şi stînjeniți, fiindcă nu ştiau de cît timp se afla acolo femeia.

Apoi Ferrissey paşi repede în fața ei.

— O să trebuiască să intrați, doamnă, spuse el aspru. Manevre. E spre binele dumneavoastră, doamnă. O luă uşurel de umeri şi o conduse spre casă. O escorta pe cărare, fără să-şi ia mîna de pe umărul ei.

Femeia era înaltă şi nu lipsită de farmec.

— Mamă Doamne, murmură Gonigle. S-a-nvîrtit. Haideți. Se grăbiră spre potecă şi aşteptară. Minutele se scurgeau. Ofițerii alergau printre soldați şi le puneau în vedere să strîngă cutiile goale de conserve şi să-şi ia echipamentul. Aşteptau să se fluiere adunarea şi priveau spre pădure, să-l vadă pe Ferrissey.

Fluierele răsunau ascuțit, cînd acesta reapăru. Femeia îl însoțea. Timp de o clipă, Ferrissey rămase foarte aproape de ea, apoi se grăbi spre şosea.

Batalionul se puse în mişcare.

— Bună, ai, sergentule? spuse unul din spatele lui.

— Ține pasul, mormăi sergentul Ferrissey.

Pe măsură ce după-amiaza se scurgea, cîntecele se auzeau din ce în ce mai rar şi, cu toate că vîntul sufla mai rece şi din oră în oră ataca coloana cu cîte o răbufnire bruscă de ploaie, tot mai mulți erau cei care îşi desfăceau manşetele şi gulerele tunicilor, îşi dădeau spre spate căştile ca să-şi mai uşureze greutatea şi-şi mutau puştile cînd în dreapta, cînd în stînga, pe umerii îndureraţi.

Mărşăluiau iarăşi spre sud, către mare şi aveau de făcut față unui urcuş lung pe creasta dealurilor din fața lor. Urcau cu trudă şi înverşunare, aplecați greoi din şale, fiecare cu privirea ațintită pe ranița celuilalt, care sălta în fața lui, cu degetele sub cureaua raniței ca să-şi uşureze spinarea. Nu mai aveau răzleți. Cei slabi fuseseră îndepărtați în cursul dimineții.

Plutoanele de cap ajunseră sus în vîrful dealului şi simțiră cu bucurie briza sărată a Canalului, care le bătea din nou fețele. Acum nu mai aveau decît de coborît pînă la cantonament, apoi duşurile, cina caldă şi sobele încinse care îi aşteptau în barăcile lor.

— Bănui, îi spuse caporalul Gonigle sergentului Ferrissey, că după toate astea la noapte ai să te duci la dans. Şi pe deasupra ai să-ți găseşti o altă femeie.

— În noaptea asta nu, băiatule, răspunse sergentul Ferrissey. Fetele astea din sat nu-s de mine. Nişte curve mici şi smiorcăite, care numai ce-au ieşit din şcoală. Cu țîțe cît o juma' de coroană; habar n-au cum să se poarte! exclamă el dezgustat. Nu ştiu de nici un fel de oprelişti. Mie, dă-mi Doamne în fiecare zi o tîrfă ca lumea, spuse cucernic sergentul Ferrissey, mutîndu-şi puşca pe umărul stîng.

Capitolul IV

HONEYMOON HALL[4]

Afară era pustiu; norii călătoreau grăbiți pe-un cer verzui, ciudat la înfățişare, sub picioare iarba mustea de apă, în întuneric barăcile se profilau imense, cumplite şi negre, dinspre mare gemea un vînt tăios. Sergentul de serviciu se opri dîrdîind în fața unei uşi deasupra căreia se vedea o firmă îngrijit vopsită: „HONEYMOON HALL" (plutonul numărul 9) şi o deschise; paşii îl duseră într-o mică lume a căldurii. Închise uşa în urma lui şi noaptea nemărginită şi friguroasă rămase pe dinafară. Cînd te aflai în această cameră fără ferestre, ce aducea a tunel, cu multele ei paturi de lemn suprapuse într-o parte şi-n alta, luminată de foc şi cufundată în umbră, cu aerul îmbîcsit din pricina căldurii, era ca şi cînd te-ai fi aflat într-un subteran săpat adînc în pămînt şi-ai fi lăsat departe toate zgomotele şi tulburările lumii.

Oamenii se îngrămădiseră în jurul sobei din mijlocul barăcii; aici era inima grupului lor. Unii stăteau pe paturi, alții pe patru bănci aşezate jur-împrejurul sobei. Mulți dintre ei îşi țineau în față ranițele umede, proaspăt spălate sau îşi vînturau curelele, ca să se usuce la căldura sobei; căci era vineri seara şi aceasta era o îndatorire săptămînală. Alte

obiecte din echipament atîrnau puse la uscat pe sîrme întinse de la un perete la celălalt.

— Atenție, băieți, spuse sergentul de serviciu. Ordine speciale pentru mîine dimineață. Zări pe sobă o cană în care tocmai se făcea ceaiul. O să iau şi eu o picătură, dacă aveți cumva mai mult.

— Hai, şterge-o, sac fără fund.

Sergentul de serviciu era cam gras dar care nu se supăra atunci cînd se glumea pe socoteala siluetei lui. Se îndreptă spre capătul celălalt al barăcii şi se opri în fața omului care vorbise.

— Te-ai prostit la bătrînețe, Charlie, spuse el vesel.

Charlie Venable îşi ridică privirea din cărțile de joc. Lațe de păr negru îi cădeau peste fața palidă în formă de V.

— Doamne, spuse el, n-ai murit încă?

— Soldații vechi nu mor niciodată, răspunse sergentul de serviciu.

— Nu eşti chiar pe ducă, şi Charlie Venable îi împunse pîntecele rotund. S-ar zice că ai trei acolo, cine ți-a făcut-o, măi sergentule?

— Te ții de glume, spuse netulburat sergentul de serviciu. Murea după o înghițitură de ceai şi ştia că omul de care depindea toată treaba era Charlie Venable.

— Pentru numele lui Dumnezeu. Joc cărți. Pleacă de-aici! Îmi porți ghinion. Dă-i o înghițitură de apă caldă şi să scăpăm de el.

— Jocul de cărți, spuse sergentul de serviciu, sorbindu-şi recunoscător ceaiul, e o abatere gravă. Nu-mi da prilejul să te prind asupra faptului.

Charlie Venable îşi ridică mănunchiul de cărți pînă sub ochii sergentului.

— Bune? întrebă el.

— Nu-s rele, răspunse grav sergentul şi încuviință din cap, în timp ce Charlie îşi aduna cîştigul. Joci bine, Charlie. Nu cunoştea laudă mai mare pentru un soldat.

Sergentul ceru din nou să i se dea ascultare şi anunță care erau ordinele pentru a doua zi. Sîmbătă dimineață programul era întotdeauna acelaşi; era un program frumos şi uşor; „adunarea (apelul) plutonierului major”, o oră de exerciții la cataramă; apoi o pauză lungă la cantină; în încheiere o conferință şi o inspecție prin barăci. După aceea erau liberi şi în restul zilei puteau să plece din cantonament.

Sergentul se îndepărtă fără voie de sobă şi deschise uşa: „Noapte bună, băieți“ spuse şi ieşi.

În baracă se lăsă din nou liniştea şi, în lumina roşie a focului care pîlpîia, te simțeai ca acasă. Cei mai mulți vorbeau liniştiți în jurul sobei. Alții stăteau ghemuiți pe paturile lor şi se bărbiereau, iar alți doi scriau scrisori. Unul cu numele de Baldy, care se culcase răcit, dîrdîia şi fornăia sub pături. Dinspre patul lui Charlie Venable, unde se juca cărți, se auzea clinchetul banilor de metal.

Alfie Bradley, copilul plutonului, îşi lăsă deoparte trusa de scris, îşi băgă stiloul în buzunar şi se duse să-i privească pe cei care jucau. Era mic şi slab, ca un ogar. Avea părul blond şi vîrsta de douăzeci de ani.

— I-ai scris lui mămica, Alfie, băiatule, întrebă Charlie Venable, fără să-şi ridice ochii de la cărțile de joc. Halal băiat. Poartă-te bine cu mămica… puse cărțile pe pătură şi adună miza – … e singura femeie bună din cîte cunoşti, Alfie.

Alfie roşi; era simțitor cînd era vorba de femei. În fiece noapte stătea în pat şi asculta în timp ce camarazii lui vorbeau fără să se sinchisească, plini de încredere, iar lui îi venea tare greu să le ascundă faptul că pentru el viața însemna încă teamă şi mister.

— Nu ştiu, spuse Alfie, timid. Pare-se că unii dintre băieți au făcut bine că s-au însurat.

— A, răspunse Charlie Venable, dar ce se întîmplă cînd s-au întors cu spatele? Te rog să-mi spui. Uite-te la femeile măritate de-aici din sat. Una nu-i cinstită. Crezi că-ntr-altă parte e altfel?

— N-o cunoşti pe nevastă-mea, se auzi un glas de lîngă sobă…

— Poate că da, răspunse Charlie. Am fost pe acolo.

— Asta nu-i o glumă, zise cel de lîngă foc.

— Nu te supăra, urmă prietenos Charlie. Am glumit şi eu puțin, camarade. Amestecă îndemînatic cărțile şi le împarți din nou. Şi totuşi ai dreptate, Alfie, băiatule, găseşte-ți o fetiță drăguță şi nu lua în seamă ce spun eu. Dar să nu umbli cu vreuna din sat. Gîndeşte-te la maică-ta, Alfie, şi caută-ți una care să semene cu ea.

— Pot să joc şi eu? întrebă Alfie.

— Chibițeşte-mă pe mine şi ține-ți banii în buzunar, îl sfătui Charlie Venable.

*

— Cum merge, Baldy?

La picioarele patului lui Charlie Venable, un soldat, îngenuncheat pe o bucată de placaj freca nişte glezniere. Auzindu-l pe Charlie, îşi ridică ochii spre el şi-i răspunse:

— În regulă. E-aproape gata.

Baldy era „ordonanța” lui Charlie Venable, valetul, sclavul şi scutierul său credincios. Baldy avea două personalități. Cînd ieşea la instrucție, cu bereta sau cu casca de oțel pe cap, era un soldat înalt şi viguros, plin de hotărîre şi încredere, rezistent la marşuri, iute şi necruțător la exercițiile cu baioneta. Dar cînd era cu capul descoperit şi chelia aceea mare, cu pete cafenii la spate – urmare a unei boli din copilărie – ieşea la iveală, atunci se muia şi devenea Baldy, cel care nu dorea să calce pragul vreunei cîrciumi, care se temea să se ducă la dans şi refuza să intre în vorbă cu femeile, de frică să nu-şi rîdă de el. Era un om singuratic, lipsit de încredere în sine însuşi, neîncrezător în ceilalți. Într-o zi, Charlie Venable, într-un moment de generozitate, se opri lîngă patul lui Baldy şi spuse:

— Vino în sat să bem ceva, măi băiatule.

De atunci umblau mereu împreună. Aşa era Charlie – totdeauna se întovărăşea cu cîte unul ca Baldy, după cum pe străzile din East End, unde locuia el, cele mai drăguțe fete se plimbau împreună cu cele mai urîte şi mai grase. Cît despre Baldy, acesta nu-şi ascundea devotamentul pentru Charlie. Îi strîngea patul, îi curăța echipamentul, îi făcea comisioanele la cantină şi se bătea alături de el cînd se isca vreo gîlceavă, în baracă.

Charlie, iute, obraznic, neruşinat şi mîndru, primea acest omagiu ca pe un lucru care i se cuvenea. Ori de cîte ori se certa cu vreun ofițer sau jignea un sergent, Baldy era numaidecît lîngă el – înghițea noduri şi tremura de frică, dar adauga vorbele lui de ocară la acelea ale stăpînului, aşa încît, de fiece dată cînd Charlie era dus la camera de gardă, chelul său Sancho Panza îl însoțea.

— Fiindcă tot eşti pus pe treabă, vrei să mi le cureți şi pe ale mele? îl întrebă unul dintre jucători.

— Şase pence, spuse Baldy, şase pence perechea.

Îşi luă şase pence şi gleznierele şi se apucă iarăşi de lucru. Pentru o jumătate de coroană curăța un echipament complet, dar pentru un singur articol cerea şase pence. Afacerile lui Baldy mergeau bine.

Aproape întreg plutonul dormea. Lîngă patul de lîngă uşă caporalul Pef Feather îngenunche brusc şi începu să se roage. Cei care nu dormeau încă îl priveau curioşi, dar fără să-şi bată joc de el.

Cînd se băgă sub pături, Charlie Venable îl întrebă:

— Te rogi pentru noi, caporale?

Caporalul-şef Feather surîse:

— Pentru noi toți, Charlie.

— Crezi că ajută la ceva?

— Te face să te simți mai bine, Charlie.

— Pe mine nu, caporale. Pe mine nu mă face. De un milion de ani oamenii se tot roagă şi nu le-a ajutat la nimic. Asta n-a împiedicat războiul trecut şi nu l-a împiedicat nici pe ăsta. Şi

nici n-a făcut ca bombele să nu pice peste Bow.[5] Nu te supăra, caporale. Încrede-te în Dumnezeu. De-aşa ceva, eu unul, habar n-am. Încrede-te în Charlie Venable: asta e deviza mea.

Sub pături oamenii se foiră şi se ridicară într-un cot ca să-i asculte. Noapte de noapte, după ce suna stingerea, discutau despre aceste lucruri; vorbeau cu voce joasă, ore în şir, în căldura confortabilă a sobei – despre Dumnezeu şi dragoste, aviaţie şi electricitate, comunism şi Eddie Phillips[6] şi despre Arsenal.[7]

— O să vă spun cînd ajută, vorbi unul dintre oameni. Atunci cînd eşti departe. Nu sînt credincios, dar cînd eram în Africa, îmi făcusem obiceiul să stau culcat şi să mă gîndesc la nevastă şi copii şi-mi spuneam că, dacă Dumnezeu există, atunci să aibă grijă de ei. E o mîngîiere să te gîndeşti că mai este cineva care poate să aibă grijă de ei. Şi o să vă mai spun cînd. Uneori în timpul unei bătălii stai culcat la pămînt şi te gîndeşti că n-o să mai scapi de acolo, şi atunci, oricine-ai fi, te rogi lui Dumnezeu să scapi cu viaţă.

— Asta înseamnă să te amăgeşti singur, spuse Charlie Venable, să te cobori chiar în ochii tăi. Cînd sînt la ananghie, nu am obiceiul să spun: „Scapă-mă, Doamne, de aici, rogu-te". O să spun: „Ei, Charlie, băiete, numai de tine ţine ca să scapi de-aici, de tine şi de nimeni altul". Dumnezeu îi ajută pe cei care se ajută ei singuri.

— În războiul trecut, spuse o altă voce, era un tip care avea în buzunar o biblie şi într-o zi biblia asta a oprit în ea glonţul. Drept deasupra inimii.

— Bine zice ordinul de luptă, hai? răspunse Charlie Venable: „În caz de alarmă, sacul mic, două grenade, muniţia pentru cincizeci de focuri şi Biblia".

— Mai bine să fii sigur, adăugă un altul. Nu se ştie niciodată.

— Doamne, spuse dezgustat Charlie, ce josnic! Al naibii de josnic! Se răsuci pe celălalt cot, ca să poată vorbi cu

caporalul-şef Feather. Sîntem o bandă de păcătoşi afurisiți, n-am dreptate, caporale? Nu mai e nimic de făcut cu noi, aşa-i că nu?

— Ba da, Charlie, răspunse somnoros caporalul. Eşti creştin, Charlie, chiar dacă nu-ți dai seama. Se întinse comod în patul său şi simți cum căldura sobei îi bate în partea stîngă a păturii. Era fericit aici. În baracă domneau căldura şi încrederea, oamenii erau grijulii unul față de altul şi se purtau cu o bunăvoință plină de iubire. „Noapte bună, băieți”, murmură el.

Charlie Venable se strecură din patul său şi păşi fără zgomot spre cel în care zăcea Baldy. Se îndreptă spre sobă şi turnă în ceaşca lui ceaiul care mai rămăsese.

— Ține, măi băiete, îi spuse bolnavului, bea-l tot. Îşi luă mantaua lui şi o împături la picioarele patului lui Baldy.

— Transpiră zdravăn, măi băiatule. Mîine dimineață o să fii sănătos tun.

Capitolul V

ÎN VORBĂ

Un batalion de infanterie este condus de un locotenent-colonel; maiorii şi căpitanii stau încruntați îndărătul meselor, hotărăsc pedepsele mai mici şi semnează ordinele companiei lor; dar plutonierul major este „primul soldat” din batalion. El îşi apără autoritatea mai aspru decît oricine altul, şi-şi păstrează demnitatea mai straşnic decît toți ceilalți. Colonelul poate să se destindă, poate să apară în cămaşă sau să fraternizeze cu tot dinadinsul cu celelalte grade – plutonierul major însă, niciodată.

Sîmbătă dimineață, timp de o oră, batalionul cinci îşi dădea întotdeauna seama de acest lucru. Colonelul, comandanții companiilor şi cei aflați în subordinele lor se făceau nevăzuți prin birouri sau se retrăgeau la căldură, în atmosfera plăcută a popotei; iar pe platoul de adunare de unde priveliştea se deschidea asupra Canalului învăluit de neguri, plutonierul major McBean instruia un batalion fără ofițeri.

Şase sute de puşcaşi stăteau încremeniți în poziție de drepți, tăcuți şi gata să execute ordinele, sub vîntul amarnic care le biciuia fața. La o sută de metri de cel mai apropiat rînd stătea plutonierul major, cu mîinile înțepenite, cu trupul înalt şi drept ca o lance şi bărbia ridicată, iar vocea-i răzbea printre gemetele vîntului de martie, aidoma cu sunetul autoritar al goarnei ce nu admite replică. Omul acesta slab şi brun din insulele Hebride, cu fața netulburată şi cu vorba lui, în care răsunau accentele joase şi melodioase ale insularilor, nu zbiera niciodată. Cînd îşi rostea comenzile, nu se opintea, obrajii nu i se înroşeau, pieptul nu i se umfla. Nu făcea altceva decît să stea acolo şi buzele i se dezlipeau, dezvelindu-i dinții, în timp ce comenzile lui îşi luau zborul, severe, răsunătoare, triumfale. Departe, pe ogoarele din vale, plugarii care munceau în urma cailor înfierbîntați îşi înălțau privirea cînd vîntul aducea pe aripile lui ecoul slab dar clar al acestei voci îndepărtate.

Iar oamenilor le plăcea. Se pregăteau pentru ora lui de instrucție, de parcă s-ar fi gătit de nuntă, îşi curățau şi-şi frecau cu furie bocancii, alămurile şi armele. Stăteau încordați. Pe față nu li se clintea nici un muşchi, dar ochii lor zîmbeau larg în timp ce plutonierul major care nu-şi cruța subofițerii, striga:

— Hei, plutonieri, ia priviți, astea-s arme pe umăr? Sau: Dați exemplu, subofițerilor! Păşiți în fruntea soldaților la instrucție, nu în capul unei gloate de țînci care se întorc de la şcoală.

Oamenilor le plăcea, fiindcă această ordine perfectă de marş, cu rîndurile frumos distanțate, cu armele aliniate, bocancii ce izbeau toți în acelaşi ritm, baionetele care străluceau toate odată în front atît cît puteai cuprinde cu ochii făceau ca tăvăleala, noroiul şi ploaia înghețată pe care o înduraseră în săptămînile trecute să capete un sens. Plutonul numărul 1 şi plutonul numărul 9, compania A, compania B şi compania C, *Geordies*[8], cu decorațiile din deşert, flăcăi paşnici de la țară şi *Cockneys*[9] isteți, toți erau unul şi acelaşi lucru – Batalionul, şi-şi simțeau inima plină de mîndrie.

Le plăcea fiindcă aveau încredere în omul acesta. Din ziua în care venise din regimentul Black Watch[10], cu paisprezece ani de serviciu la activul lui, se arătase totdeauna drept şi binevoitor, mereu gata să țină partea vreunui soldat care amuțise în fața colonelului în timp ce acesta îl judeca, totdeauna pregătit să asculte, cu capul ridicat, ca să audă mai bine, cînd i se cerea o permisie pentru un week-end. Şi mai juca şi fotbal. Şi cum juca! În atac, zbura ca săgeata peste teren, trimițînd în zbor mingea pe lîngă şase apărători, miracol de dibăcie ce smulgea strigăte de admirație celor de pe tuşe şi făcuse din el omul despre care vorbea tot batalionul, idolul şi speranța acestuia.

Lozinca lui era: „Instrucția-i instrucție şi repaosu-i repaos”.

În dimineața aceasta, plutonierul major îşi instruia batalionul. Începu prin a comanda un marş de cinci minute în jurul platoului, pentru încălzire, în timp ce el stătea în mijloc, precum un dresor de circ în centrul unei arene uriaşe, comandînd ritmul, luînd seama la fiece braț care nu se legăna destul de sus, la fiece armă care nu se alinia perfect. Apoi le comandă cinci minute de exerciții cu arma – arma pe umăr, arma în prezentare, arma pe umăr, arma la picior, arma în prezentare, arma pe umăr, arma la picior, pînă ce fiece mişcare era executată perfect şi nimeni nu mişca între comenzi.

— Astăzi mergi în oraş? murmură printre buzele-i neclintite Charlie Venable.

— Da, şopti Alfie Bradley, aflat în rîndul din faţa lui, aproape fără să-şi mişte capul.

— Fă linişte în plutonul dumitale, sergent Shannon!

Acum batalionul executa mişcări de rotaţie şi diverse manevre, se despărţea pe companii şi plutoane şi se contopea iarăşi într-o singură coloană şerpuitoare, se răsucea şi şovăia o clipă înainte de a forma o masă dreptunghilară; apoi din nou urmau mişcări ce alcătuiau alte desene, mai complicate, precum materia brută cu care lucrează un artist prinde contur şi se lasă modelată la porunca acestuia.

Batalionul primi comanda de rupere a rîndurilor şi oamenii se împrăştiară pe terenul de instrucţie.

— O să fie coadă la cantină, să ne strecurăm repede, spuse Charlie Venable şi iuţi pasul. Haideţi, prostănacilor, ultimul e un papă lapte. Plutonul numărul nouă se scurse pe urmele lui.

— Uită-te la ei, omule, spuse caporalul Meadows. Ai zice că te afli din nou la Cairo.

— Sau la Catania, răspunse caporalul Warne.

Stăteau în mijlocul forfotei de pe Strada Principală cu spatele la o vitrină, împresuraţi de gloata soldaţilor care păşeau în voie şi mulţimea celor care-şi făceau cumpărăturile de sîmbătă după-amiază.

— Divizia 50, spuse Meadows.

— A şaptea blindată.

— Jocks.[11]

— Durhams, Howards, Seaforths, Gordons.[12] Îţi spun eu, omule, că acum nu mai durează mult.

Pe umerii soldaţilor care se scurgeau în oraş şi pe aripile camioanelor ce năvăleau pe Strada Principală se vedeau vechile şi binecunoscutele embleme divizionare din vremea cînd făcuseră parte din Armata a Opta.

— Pluteşte ceva în aer, zise Meadows. Nu i-au adus pe toți ăştia îndărăt, aşa, de florile mărului.

— Mai va pînă atunci.

— De ce?

— Sîntem în februarie. Acum nu se poate. Trebuie să aştepte vremea bună; 15 mai. Aşteaptă şi-ai să vezi; 15 mai.

— Bine, spuse caporalul Meadows. Cu cît începe mai repede, cu atît se şi termină mai repede. Facă-se pace.

— Amin. Hai să mîncăm.

Îşi făcură drum prin mulțime, bucurîndu-se de aerul sărbătoresc al străzilor. Totul era la fel ca acasă: vacarmul vocilor, vînzătorii ambulanți cu marfa la marginea trotuarelor, tinerele perechi cu sacoşe, care umblau la braț, fericiți că sînt din nou împreună după o săptămînă de singurătate; grămezile de morcovi, varză, sfeclă, cu culorile lor vesele, de la băcănie, piramidele alcătuite cu grijă din cutii de conserve, cu etichete strălucitoare, din vitrina magazinului de alimente.

Era la începutul după-amiezii, dar în fața cinematografelor se şi vedeau cozi. Aleile de beton care se întretăiau pe întinsele pajişti din jurul Primăriei erau pline de fete şi soldați, unii în aşteptarea celorlalți, iar la fiece cîțiva metri grupuri de soldați şi de fete se îmbulzeau zgomotos unul într-altul şi-ți tăiau calea.

Soldații aşteptau la rînd în fața restaurantelor supraaglomerate şi a cantinelor pline pînă la refuz, se sprijineau răbdători de uşile tavernelor. Camioane militare grele intrau sforăind în oraş, fiecare aducînd o nouă încărcătură de soldați, şi pe fiecare stradă pietonii fugeau grăbiți şi se fereau din calea Jeep-urilor conduse de americani somnoroşi care veneau uruind în plină viteză.

Cei doi caporali îşi îndreptară paşii înspre o stradă liniştită care ducea pînă în apropierea țărmului şi intrară într-un restaurant mic şi sărăcăcios.

Localul era aproape plin, nu rămăsese liberă decît o masă acoperită cu sticlă în partea călduroasă a încăperii, de lîngă bucătărie, cu scaunele sprijinite de marginile ei. La această

masă caporalii se aşezară în voie. O chelneriță, o fată subțire, plăcută la înfățişare, în vîrstă de vreo treizeci de ani, se îndreptă spre ei.

— Au venit, Phyl, anunță ea în bucătărie şi se apropie de cei doi. V-am păstrat masa.

— Hello, Dinah, hello Phyl, spuse caporalul Meadows. Apăru o a doua chelneriță, rotofeie, sărită de 30 de ani, cu gene negre şi strălucitoare, obraji pudrați cu ocru, picioare solide în ciorapi uzați.

— Mai aveți nişte şuncă? întrebă caporalul Meadows. Ați păstrat şi pentru noi, nu-i aşa?

Phyl se grăbi să aducă şunca, în timp ce Dinah punea pe masă farfurii, pîine şi cele de trebuință pentru ceai. Caporalii începură să mănînce vîrtos pe cînd fetele stăteau şi îi priveau cu tandrețe. La celelalte mese oamenii băteau cu lingura în masă, mormăiau şi plecau fără să fi fost serviți.

— Pun rămăşag că ați avut o săptămînă groaznică cu vremea asta, spuse Phyl.

— A, vorbi cu gura plină caporalul Warne. Unde-i zahărul, fato?

Phyl se repezi să aducă zahărul.

— Ce-ați zice de nişte prăjituri? spuse caporalul Meadows. Dinah dispăru şi se întoarse cu prăjituri.

— Plecați în seara asta? întrebă Phyl. Sau rămîneți în oraş pînă la sfîrşitul week-end-ului?

— Plecăm astă-seară, răspunse Meadows, culegînd cu cuțitul ultimele firimituri de şuncă. Îmi mai dai un ceai?

Fata îi turnă ceaiul.

— Ne întîlnim cînd ieşiți de aici, spuse Warne. La şase.

Caporalii se ridicară şi-şi traseră beretele de sub epoleți.

— Cît face? întrebă Warne.

— Două ceşti de ceai, zise Dinah. Să zicem patru pence şi să uităm de restul. Şi-acum unde vă duceți?

— La cantină, spuse Warne. Masa de acolo e bună. Ne întîlnim la şase.

În sala Primăriei era cald. Alfie Bradley stătea sprijinit de perete şi privea la perechile care alunecau pe lîngă el; tunica îi era descheiată pînă la jumătatea bustului, era roşu, transpira şi se simțea singur.

Pe o estradă, la capătul celălalt al sălii de dans, o orchestră alcătuită din şase persoane cînta înfundat, scoțînd din trompetă sunete epileptice, iar zgomotul se învălmăşea amețitor cu murmurul vocilor şi cu zăngănitui faianței de la bar. Sute de mici Lana Turner [13] zîmbeau ridicîndu-şi privirea spre fețele partenerilor lor soldați; zeci de Betty Grables [14] se lăsau languros pe pieptul unor americani zvelți. Se cînta un vals, lumina se făcu mai mică, perechile pluteau visătoare pe întuneric şi se simțeau în al nouălea cer, iar fețele le erau cînd de un galben viu, cînd roşii ca vinul sau verzi ca fierea, în bătaia reflectoarelor ce-şi schimbau culoarea. Urmă o melodie după care se dansa cu paşi repezi. Charlie Venable se apropie în iureşul dansului; semăna cu un Dervish în ținută de campanie.

— Hai, Alfie băiete, strigă el, să intrăm în acțiune. Alfie rînji anemic, fiindcă se temea să privească spre fetele care stăteau dîndu-şi ifose şi aşteptau pe lîngă perete.

Trebuia să danseze – ştia că trebuie, şi încă sub ochii lui Charlie, care îl urmărea, cu o jumătate din plutonul lui în sală.

Fata ceea de colo, îşi spuse; nu, e prea în vîrstă. Atunci cealaltă? Nu, nu fi prost. Dansează prea bine. Dar asta? Se îndreptă spre ea, apoi îşi îngădui o clipă de răgaz, sprijinindu-se de perete, nespus de uşurat, cînd un marinar ridică fata de pe scaun luînd-o pe sus.

Dar asta, Alfie, asta. Stătea tocmai în partea cealaltă a sălii, cu mîinile în poală şi privea la cei ce dansau, iar pe fața ei încremenită într-un surîs se citea nefericire. Arăta tînără, grozav de tînără, chiar mai mică în ani decît Alfie; purta o rochie simplă, albastră, o rochie oarecare, ca şi părul ei castaniu.

Era subțire, palidă şi prost fardată. Se aplecă puțin în scaun, ținîndu-şi umerii bățoşi. Nu îndrăznea să se uite în jur. Aştepta să o invite cineva la dans. Se părea că aşteptase multă vreme.

Alfie se năpusti stîngaci pînă în capătul celălalt al sălii. Acum stătea în fața ei şi frica îl făcea îndrăzneț.

— Dansezi? întrebă el răguşit. Îşi smuci în sus degetul gros, arătînd prosteşte spre mulțimea celor care dansau.

— N-am nimic împotrivă, şopti ea.

O luă în brațe, ținînd-o la distanță şi o conduse acolo unde înghesuiala era mai mare.

— Cum te cheamă?

— Floss, murmură fata.

Stînjenit, făcu cu ea un tur.

— Picioroangele mele, spuse Alfie; te-am lovit?

— O, nu; dansezi frumos. Dar pe tine cum te cheamă?

— Alfred.

— Ai venit cu cei de la barăci?

— Da.

— Regimentul Wessex, nu-i aşa?

— Da. Whoops.[15] Se ciocniră cu o altă pereche, pierdură ritmul şi, timp de-o clipă, şovăiră înainte să înceapă din nou dansul. Alfie urmărea în sinea sa tactul: un-doi-trei, un-doi-trei.

— Ştiu. Soră-mea vorbeşte cu un băiat din Regimentul Wessex. E bucătar. Îl cheamă Matthew. Îl ştii?

— Matthew şi mai cum? întrebă Alfie.

— Matthew Southcott. Un băiat înalt. Sînt amîndoi aici. Cu ei am venit.

— Îl cunosc, răspunse Alfie. Biata de tine, gîndi el, te-au tîrît cu ei aşa cum m-au tîrît şi pe mine.

Dansul luă sfîrşit şi Alfie se grăbi s-o întrebe dacă vrea limonadă. O duse la bar şi-şi croi drum prin înghesuială pînă la tejghea. Trecu mult pînă să fie servit. Femeia istovită din dosul tejghelei nu-l lua în seamă cînd îşi ridica glasul în

mijlocul vocilor şi al zăngănitului sau cînd bătea nervos cu o monedă de un şiling. Se simțea că e prost şi plin de teamă, înghesuit în îmbulzeala aceea şi se tot uita peste umăr, ca să vadă dacă Floss mai e acolo. De fiece dată cînd el se uita la ea, fata îi zîmbea timid, exagerat de larg. Îşi croi drum ca să ajungă pînă la el.

— Nu face nimic, îi spuse ea, într-adevăr nimic. Nu mi-e sete deloc.

— Ba da, îți este, zise Alfie, aşteaptă acolo. În sfîrşit îi aduse limonada şi i-o întinse plin de mîndrie.

Apoi se duseră din nou să danseze. Alfie îl căută din ochi pe Charlie Venable şi, grozăvindu-se, trecu cu Floss alăturea de el.

— Hei, Charlie, îi strigă.

Charlie ridică degetul mare şi îl salută peste umărul partenerei cu care dansa.

— Vii des pe aici? întrebă Alfie. Acum se simțea mai stăpîn pe sine. De fiece dată cînd se ciocneau de cîte cineva, Floss era azvîrlită înspre el şi după un timp nu se mai feri, ci se lipi strîns. Oare aşa trebuie să fie, se întreba Alfie, chiar aşa, oare totul e în regulă?

— În fiece saptămînă. Într-altă parte nu mă duc. Decît la cinema. Vii în fiece săptămînă? întrebă ea. Nu te-am mai văzut pînă acum.

Floss îl ținea şi mai strîns de mînă. Mîna ei era umedă. Alfie se simțea lac de apă şi, în timp ce dansau, se trase îndărăt o clipă, ca să-şi şteargă fața, în chip de scuză. Se întreba ce avea să se mai întîmple; ce-ar trebui să facă? Era înspăimîntat.

— O, spuse el morocănos, vin uneori cu băieții.

Urmă o pauză şi rămaseră în mijlocul sălii aşteptînd să înceapă iar dansul.

— Nu te-am plictisit încă? întrebă Alfie.

— O, nu!

Undeva, printre zgomote şi voci, începu să răsune înfundat muzica orchestrei.

— Îmi place melodia asta, şopti Floss: „Cînd în albastrul nopții”, începu ea să fredoneze peste umărul lui. Alfie o acompania, fluierînd încet. De astă dată dansau lipiți unul de altul şi părul ei uscat îi gîdila buzele.

Dans… / pauză… / iar dans, şi din nou pauză.

Alfie transpira; tremura sub tunica lui de campanie şi nu mai ştia cît timp trecuse de cînd dansau într-una.

— Nu prea sînt tare la dans zise el, nu-i acelaşi lucru ca footbalul.

— Dansezi foarte bine, răspunse ea grav de astă dată, fără să mai şoptească.

— Ai fost săptămîna asta la cinema? îl întrebă, în timp ce-l urma din nou la bar.

— Astăzi. La „Regal”. Am văzut-o pe Rita Hayworth.

— Îți place Rita Hayworth?

— Hm! Grozavă! Dansează de te dă gata. Da’ tot nu aşa bine ca tine.

— Lasă asta, schimbă placa.

— O schimb dacă mă laşi.

— Ia mai taci.

Din nou dans. Şi iarăşi căutarea înfrigurată a vorbelor. Mereu alte pauze şi melodia fredonată pentru a-şi ascunde sfiala. Apoi Alfie izbuti să spună ce-avea de spus. De o oră se străduia, pentru asta.

— Mergem afară?

Afară însemnau grădinile din jurul Primăriei, cufundate în întuneric, pajiştile şi tufişurile întunecate unde soldații veneau cu fetele lor. De acest afară se temuse cumplit Floss. Şi Alfie se temea, dar ceva îl mîna din urmă: Charlie Venable, prins în vîrtejul dansului, îi tot dădea tîrcoale şi jumătate din oamenii plutonului nouă aflați în sală erau cu ochii pe el; o, să fii nevoit să ieşi pe uşa aceea, braț la braț cu o fată şi să te vadă o jumătate de pluton!

— Mergem? Gîtul îi era uscat şi-l durea.

— Da. Glasul ei devenise din nou şoaptă.

Se plimbau prin întunericul rece şi priveau cum ţigările luceau în umbră ca nişte licurici şi cum mai departe, printre copaci, treceau uruind tramvaiele luminate în galben. Ascultau zgomotul propriilor lor paşi pe cărarea asfaltată şi se făceau că nu văd perechile prăvălite pe bănci şi că nu aud şoaptele, hîrjoneala, chicotelile ce străbăteau prin noapte. Nici unuia din ei nu-i venea în minte acel ceva pe care să-l spună.

— Floss. O ţinu în loc şi o împinse spre marginea potecii. Îi vorbi şoptind într-un scrîşnet. Cerul gurii părea că i se lipise.

— Floss, spune: îţi plac?

Fata murmură ceva; dar el nu auzi. Îşi împinse brusc faţa într-a ei şi o sărută. Ea nu-şi ridică obrazul, şi el o sărută într-o parte a nasului; îi simţi gustul pudrei. Îi găsi gura şi i-o sărută din nou, apăsîndu-i pe gingii buzele moi care nu-i răspundeau. Nu era foarte tulburător. Se înfurie şi o trase brutal spre el, bîjbîind cu mîinile. Trupul ei ţeapăn i se împotrivea. Fata începu să dîrdîie şi izbucni într-un plîns liniştit. Mînia lui, iute aprinsă, se potoli brusc şi acum se simţea din nou înspăimîntat; începu şi el să tremure.

— Nu plînge. Ceva mai potrivit nu-i venea în minte. Fata plîngea mai departe. Îi şterse stîngaci ochii cu batista lui. Nu plînge, Floss. E în regulă. Nu m-am gîndit la nimic, Floss.

Ea fornăi de vreo două ori apoi îşi suflă nasul şi se linişti.

— De ce-ai venit aici, Floss?

Uluirea şi deznădejdea lui erau fără de margini. N-avea să înţeleagă niciodată fetele, să ştie ce voiau, n-avea să-şi dea seama vreodată cînd era momentul, gîndi el chinuit.

— Nu ştiam, murmură ea. Îşi şterse buzele cu batista. Toate fetele fac asta, spuse ea cu glas spart. Credeam… credeam… şi din nou începu să fornăie. Mi-era frică, spuse. Şi, pe neaşteptate, îşi ridică ochii spre el. Şi ţie îţi era frică, îl învinui ea pe neaşteptate, tremurai de mama focului.

— Nu tremuram, îi răspunse curajos Alfie.

— Ba da, ţi-era frică. N-ai mai făcut asta pînă acum, aşa-i că nu?

— Cine? Eu? Aşa crezi tu.

— Dă-o-ncolo, îl împunse ea; însă de astă dată era sigură pe sine însăşi, şi drăgăstoasă, pe mine nu mă duci.

Îi apăsă brațul.

Alfie rîse. Pentru prima oară se simțea uşurat şi la largul lui.

— O, Floss, spuse. O, Floss… O cuprinse cu brațul şi împreună se îndreptară din nou spre sala de dans.

Era tîrziu şi se făcuse frig cînd ajunseră în pragul casei unde locuia Floss.

— Cîți ani ai, Floss?

— Nouăsprezece.

— Spui drept? Chiar atîția ai?

— Da. Şi, indignată: De ce n-aş avea? Nu arăt atîția?

Şi Alfie, repezit:

— Ba da, Floss, zău că da.

— Tu cîți ani ai, Alfie?

— Douăzeci. Aproape douăzeci şi unu.

— Ai cunoscut multe alte fete, Alfie?

— Ei bine, îşi cîntărea grav cuvintele, pe nici una serios. Dar tu?

— Mm, se bosumflă ea. Dacă-ți spun, n-o să mai fie un secret.

— Hai, Floss, vreau să ştiu.

— De ce să ştii?

— Tu de ce crezi?

— Ei bine, spuse ea grav, chiar dacă da, de astă dată n-am de gînd să mai cunosc.

Pe scara din casă se auzeau paşi şi prin camuflaj se văzu cum se aprinde o lumină electrică.

— Mama, şopti ea. Mă aşteaptă.

Alfie era înspăimîntat.

— Ne vedem săptămîna viitoare, spuse. La dans.

Floss încuviință din cap şi-i îngădui să o sărute. Alfie auzea paşi pe sală.

— Uite ce e, adăugă aprins, nu la dans. După-amiază. La două, lîngă Primărie. E-n regulă.

Ea spuse da. Se sărutară din nou şi Alfie o zbughi.

Gonea pe străzile pustii, din ce în ce mai repede, pînă ce ajunse să fugă de-a binelea, tot nădăjduind să prindă ultimul camion care se întorcea la barăci. În sinea lui ardea, strălucea de bucurie. Am o fată, o am pe Floss, am o fată a mea; şi jumătate din pluton era acolo şi a văzut tot.

Ultimele camioane se înapoiaseră la barăci. Nu se mai auzea zgomotul picioarelor pe aleile acoperite cu zgură, nu se mai auzeau uşi trîntite. Sub cerul acoperit de nori negri şi grei, despicați de defileul prin care străbătea lumina verzuie a lunii, barăcile zăceau din nou cufundate în tăcere. Caporalul Shuttleworth stătea aplecat peste uşa barăcii lui; era beat, vomita şi avea fața pămîntie. Intră înăuntru, închise şovăitor uşa în urma lui şi se bălăbăni în lumina focului care pîlpîia în sobă. Se învîrti prin baraca învăluită în tăcere, se izbi de paturi, căzu în patru labe şi se ridică clătinîndu-se, ameţit de băutură. Mormăia molcom către sine însuşi şi cînta ceva de neînțeles.

Doi oameni se strecurată din pat şi lipăiră desculți înspre el. Îl luară de cîte un braț şi-l duseră încetişor pînă la patul lui. Îi scoaseră bocancii, îl urcară în pat şi-i dezbrăcară tunica, îi descheiară cămaşa şi pantalonii şi întinseră peste el păturile.

— Fă, cățea… curva naibii… stricato… îl auziră cum mormăie.

Se întoarseră în paturi şi se strecurară sub păturile calde, simțindu-se straşnic de bine în bătaia sobei care ardea la picioarele lor.

— O, Sal, gemea caporalul Shuttleworth. Oamenii stăteau sub păturile lor şi-l ascultau.

— O, Sal, Sal, Sal. Plînse molcom pînă ce adormi.

Capitolul VI

CĂȚELUȘII

Oamenii îşi înălțară brusc privirea pe sub marginea căştilor de oțel; liniştea dimineții fusese sfîşiată de iureşul şi foşnetul obuzelor care zburau deasupra capului; primele proiectile explodară în fața lor, la cîțiva metri distanță iar ei se ghemuiră pe iarba îmbibată cu apă apoi, la sunetul ascuțit al fluierelor, se ridicară şi înaintară în spatele barajului de artilerie. Se ridicau de pretutindeni: din iarba înaltă, din şanțuri şi adîncituri, de pe drumurile scobite în coasta dealului; pînă cînd panta, pustie cu cîteva minute înainte, se însufleți, în timp ce siluetele kaki se împrăştiau croindu-şi drum la adăpostul barajului care răbufnea înfundat.

În urma lor, pe plaja pustie, se profilau înalte navele goale din care debarcaseră; alte nave veneau plutind cu fundul pe nisip, cu puntea superioară abătută în apă şi infanteriştii aflați la bord se scurgeau pe țărm; iar altele se legănau pe crestele albe ale valurilor ce izvorau la nesfîrşit din negurile Canalului.

Dîmineața era rece; oamenii dîrdîiau în veşmintele lor ude. Dar vîntul nu mai bătea tăios ca în miez de iarnă; pe cerul palid strălucea soarele. Era sfîrşit de martie şi în aer se simțea o boare primăvăratică; undeva, la orizont, bubuiau tunurile de pe navele de război, deasupra capetelor zburau şi foşneau proiectile, barajul de artilerie răsuna înfundat, bolți de pămînt şi fum zvîrlite în sus se tălăzuiau în fața batalionului cinci.

— Înainte, băieți, înainte.

Colonelul Pothecary se cățăra pe deal; biciuia iarba cu bastonul şi conducea grupele din frunte mai aproape de baraj.

— Haideți, băieți, sus, în picioare, n-o să pățiți nimic.

Cu mers greoi, colonelul lăsă în urmă un grup de oameni care se azvîrliseră la pămînt. Mai străbătu alți douăzeci de metri, fără să se uite în jur şi se apropie primejdios de mult de barajul mobil, pînă ce auzi cum în urma lui oamenii înaintează din nou şi atunci încetini pasul, ca ei să-l poată ajunge.

Înaintau paralel cu un drum aflat mai în vale. Dintr-acolo răzbatea pînă la ei uruitul bindatelor şi văzură cum tancurile gonesc spre interior aidoma unei procesiuni de gîndaci. Deasupra, la mare înălțime, cerul palid era plin de zumzetul avioanelor.

— Aşa ceva n-am văzut de cînd mă ştiu, gîfîi Charlie Venable, răsucindu-se sub un gard şi, ajutîndu-se cu mîinile, se ridică în picioare, în spatele domnului [16] Paterson, comandantul plutonului.

— Planul acesta arată a repetiție generală, spuse domnul Paterson fără să-şi întoarcă deloc capul. Am auzit că Monty [17] e pe aici pe undeva şi urmăreşte operațiunea.

— Cred că de data asta au în sfîrşit de gînd să se mişte. Era vocea lui Baldy, care se cățăra în brînci pe lîngă Charlie Venable.

— Dacă nici după asta n-au de gînd s-o pornească, pe mine unul nu mă mai prind ei mult pe-aici, răspunse Charlie. Sări peste un şanț, căzu de-a buşilea în noroi şi se ridică cu greu în picioare. O să mă las păgubaş. O să mă las dracului de toată treaba.

Se făcuse seară şi oamenii din batalionul cinci stăteau culcați pe sub tufişuri şi încercau să doarmă, fără nimic altceva care să le țină de cald decît foile de cort şi mantalele.

Cu pipa în gură şi gulerul mantalei ridicat, colonelul cobora drumul ascultînd murmurul vocilor din întuneric. Unii

dormeau, erau veteranii din deşert, cei care puteau să doarmă oriunde; dar cei mai mulți stăteau de vorbă pe întuneric, iar unii dintre ei se plîngeau de asprimea vieții la care sînt supuşi; alții îşi dădeau cu părerea şi trăncăneau despre invazia care se apropia. Un grup stătea claie peste grămadă la răscrucea de drumuri şi cînta melodii sentimentale. Vocile lor moi şi dulci, de adolescenți, îl tulburau şi îi trezeau durerea. Mult după ce grupul rămase în urmă, fețele lor rotunde şi roşii, încadrate de gulerele ridicate, care răsăreau din întuneric luminate timp de o clipă de strălucirea țigărilor, îi stăruiau în minte. Băieți blajini şi simpli de prin fermele din vest, din aceia care alcătuiau o masă pasivă în rîndurile batalionului şi care, spre deosebire de Jocks, de Cockneys şi de Geordies aflați printre ei, nu-i făcuseră niciodată greutăți. Țărănoii mei, gîndi colonelul, bieții mei țărănoi, ce vă mai aşteaptă oare, visați măcar la ce vă aşteaptă?

Peste două zile se aflau iarăşi în cantonament. Manevrele se terminaseră, dar încordarea pe care ele o prilejuiseră stăruia. Simțămîntul acela, care plutea în aer ori de cîte ori ieşeau la instrucție, şi le spunea că toate acestea nu vor face parte niciodată din viață, senzația că sînt prinşi într-un joc fără de țel dispăruseră. Simțeau, în sfîrşit, că se aflau în război; în gîndurile lor inamicul deveni o realitate. În rîndurile lor îşi făceau loc freamătul şi nerăbdarea. Ziarele vorbeau într-una despre bătăliile din Italia şi despre străpungerea de către trupele sovietice a frontului din Ucraina. În anii următori, cînd îşi aminteau de acele zile, oamenii din batalionul cinci auzeau din nou tăcerea care se lăsa seară de seară, în înghesuiala de la cantină, la nouă, odată cu începerea buletinului de ştiri transmis prin radio: felul cum zdrăngănitul ceştilor înceta brusc în timp ce grupurile de oameni aşteptau cu capul întors înspre difuzorul de pe pereți; freamătul de satisfacție ridicat din mijlocul lor la auzul ultimului ordin de zi sovietic şi al noii liste a oraşelor

eliberate. Zi de zi, ziarele aduceau alte ştiri, care iscau zvonuri şi discuţii în barăci. Regele vizitase unele unităţi militare; Montgomery călătorea inspectînd fabricile de armament; un ministru anunţa în Parlament cifre ameţitoare cu privire la producţia a ceea ce el numea în mijlocul aplauzelor „arme pentru invazie", şi – pentru prima oară după trei ani – apăruseră din nou raidurile aeriene. Noapte de noapte, bombardierele germane se dedau la atacuri fulgerătoare, sălbatice, asupra Londrei şi a oraşelor de pe coasta de sud. Culcaţi sub păturile lor călduroase, oamenii din batalionul cinci auzeau în fiece noapte zgomotul motoarelor, în timp ce avioanele de bombardament treceau peste coastă, şi răspunsul îndepărtat al tunurilor antiaeriene; şi erau bucuroşi că bătălia se apropia.

— Higgsy.

Sergentul Bender lăsă din mînă cărţile şi privi în jur.

— Higgsy, zbieră el din nou, vino-ncoace, bă adormitule.

Higss lipăi prin baracă.

— Higgsy, urmă sergentul, ăştia spun că eu le împui capul, spune-le tu.

— Ce să le spun? se apără Higgs.

— … spune-le ce mi-ai spus mie.

— A, adică despre permisie? Aşteptă o clipă ca să înceteze zgomotul făcut de un motor în probă. Anchetatorii stăteau în jurul unui vas plin cu cox, într-un colţ al atelierului lung şi întunecos, unde-şi desfăşura activitatea plutonul de transporturi din care făcea parte sergentul Bender.

— Ei da, spuse cu plăcere, Higgs, n-o să se mai dea.

Din nou aşteptă timp de o clipă, ca să-şi dea seama de impresia pe care ştirea sa o făcuse asupra celor adunaţi în jurul vasului cu cărbuni: sergentul Bender; Jock MacGuinness, un miner scurt şi gros din Fife; Charlie Venable; Dickie Crawford, un băiat blond şi cu o privire neîmblînzită, din pieţele londoneze; Rabinowitz, evreul trupeş, cu păr negru; şi Baldy. Toţi priveau neîncrezători.

— Nu se mai dau, îl luă în zeflemea Rabinowitz, şi n-au decît să-i dea un telefon lui Hitler şi să-l anunțe dinainte ca să fie pregătit; Higgsy, spuse el, eşti meshuggahh.[18]

— Meshuggahh? Higgs era revoltat. Punem pariu? Uite... îşi scoase portofelul şi trînti pe masă un pumn de bancnote. Hai, hai, matahală neagră şi corcită. Ieşi cu banii. Hai, să vorbim cu banii pe masă.

— Linişte, spuse Dickie Crawford, parcă ați fi două țațe înainte de se închide cîrciuma. Ai priceput bine, Higgsy?

— Să mă trăznească, dacă nu-i aşa, spuse Higgs aprins. V-am pus eu vreodată pe-o pistă falsă? Bătrînul vorbea despre asta la masa de dimineață. Ştiți doar că a fost la Brigadă noaptea trecută.

— Ticăloşii. Charlie Venable se ridicase în picioare, roşu de mînie. Săptămîna care vine plec în permisie. Afurisita aceea de permisie pentru care mi-am scos bojogii din mine de trei luni încoace.

— Ghinionul tău, spuse sergentul Bender. Odată şi odată trebuia să se întîmple. Ştii ce spunea Churchill în Parlament despre invazie.

— Spărgătorul acela de grevă! răspunse Charlie.

Vorbele sunau amar.

— Eu plec în permisie şi îl... pe Churchill... pe Monty... pe bătrînul şi... pe voi toți, strigă el turbat. Plec în... de permisie.

— În regulă, vorbi prietenos sergentul Bender. O să pleci. Nu te opreşte nimeni. Şi de cînd, mă rog, o permisie e un lucru aşa grozav? Femei... Găseşti şi aici. Bere... avem şi aici. Cursele de ogari... vă încasez pariurile şi aici. De ce te necăjeşti?

— Tu, spuse Charlie amar, tu nu vrei să te duci acasă. Ți-e frică de afurisita aceea de nevastă-ta. Eu mă gîndesc la maică-mea. A stat trei luni sub bombardamentele astea din ultima vreme. Vreau împuțita aceea de permisie.

— Gură mare, mormăi Rabinowitz. O să stai aici şi o să-ți placă. Tu dai cărțile. Charlie luă cărțile şi le amestecă.

— Treaba lor, spuse în timp ce împărțea cărțile. Din partea mea… Nici permisie, nici armată. Ăsta-i Charlie Venable.

Micul grup care se întrunea în atelierul de transporturi era cunoscut în întregul batalion sub numele de „cățeluşii“, fiindcă membrii lui erau legați prin pasiunea lor comună pentru cursele de ogari. Cîinii erau marota şi mijlocul lor de existență. Erau specialişti în ce priveşte înfățişarea acestor cîini; nu erau jucători, ci speculanți abili şi pricepuți ale căror afaceri mergeau strună. Aveau prieteni pe toate pistele. Zilnic adunau, centralizau şi treceau prin ciur şi sită o sumedenie de informații, bîrfe, taclale şi zvonuri; ştiau cînd un cîine este drogat şi cînd are să cîştige. Îşi împărtăşeau ştiința, dar rareori lăsau să răsufle fără rost ceea ce ştiau. Pentru ei restul batalionului erau doar nişte mutre oarecare, bieți clienți ignoranți, care plăteau cu bani gheață şi dădeau astfel, atît book-maker [19]-ilor, cît şi cățeluşilor, putința să trăiască larg.

În rîndurile batalionului ei alcătuiau aristocrația. Membri ai binecuvîntatei francmasonerii a pistelor, încrezători în faptul că oriunde s-ar duce vor da de „unul dintre băieții” din Clapton [20], White City [21] sau Harringay [22], ei stîrneau veşnic mirarea băieților de la țară care alcătuiau grosul batalionului cinci.

Nu duceau lipsă de nimic. Iarna, cînd tot restul batalionului avea cîte patru pături de fiecare om, ei aveau şase. În timp ce întreg batalionul îşi lua cina alcătuită din pîine, brînză şi cacao, într-o sală de mese rece şi întunecată, cățeii erau liberi să intre în fiece seară în bucătăria popotei ofițereşti, unde stăteau în voie, despărțiți de colonel doar printr-un perete subțire şi mîncau fel după fel, odată cu ofițerii care n-aveau habar de nimic. Posedau carnete cu bilete de voie pentru sfîrşitul săptămînii şi de permisie pe calea ferată, toate sustrase din cancelaria companiei; aveau oameni plătiți la administrație care, la cererea lor, le aduceau

supuşi ştampila regimentului. Erau la fel de dichisiți cum fuseseră şi în viața civilă şi dispuneau de depozitele de mărfuri. Făceau afaceri prospere cu ghete, ciorapi şi lenjerie, pe care le vindeau celorlalți din batalion şi sătenilor. Cînd aveau nevoie să scoată din cantonament o încărcătură de mărfuri furate, sergentul Bender o scotea odată cu unul din transporturile lui. Higgs, ordonanța colonelului, era sluga şi spionul lor. Omulețul avea urechi mari, care se întindeau ca aripile fluturelui; datorită lui cățeii nu duceau lipsă de nimic. Erau londonezi, dar atrăseseră în jurul lor firile cele mai groaznice din rîndul batalionului. Micul MacGuinnes, care juca nebuneşte şi care, atunci cînd se încăiera cu cineva, avea obiceiul să-şi lovească adversarul cu picioarele în obraz, după ce-l doborîse; sergentul Ferrissey, braconierul brun şi suplu; Scannok the Scouse[23], cel mai primejdios beţiv din batalion, venit din mahalalele oraşului Liverpool; şi alții de teapa lor. Totuşi, cățeii înşişi nu erau firi imposibile. Se pricepeau în cel mai înalt grad să aibă legea de partea lor. Erau maeştri în obrăznicie şi puteau să scoată din minți un sergent, dar să nu meargă atît de departe încît să-şi atragă vreo pedeapsă. Nici unul dintre ei nu se îmbăta vreodată. Şi, deşi atunci cînd se aflau la Londra găseau foarte pe gustul lor femeile de stradă, li se părea demn de dispreț să alerge după femeile din sat, care aveau multă cătare la camarazii lor. Trăind în mijlocul unor oameni care erau săraci în prima jumătate a săptămînii şi fără un ban în cea de a doua, ei aveau totdeauna portofelul doldora; şi toți erau de-o generozitate nebună. Era lucru ştiut în batalion că puteai oricînd să-i „ciupeşti” de-o liră şi nimeni nu te întreba nimic.

— Am cunoscut odată un bătrîn țicnit care nu ştia o iotă despre cîini, spuse Rabinowitz. Într-o seară s-a dus în Clapton, a pus o liră în prima cursă şi a scos trei. A pus banii într-a doua şi a scos opt. Şi tot aşa, cît a fost seara de lungă, pînă ce la sfîrşit s-a ales cu trei sute. Nu ştia nici… despre cîini. Nimic. Îl cunoşteam pe țicnitul ăsta.

— Bine spus, intervenise Dickie Crawford.

— Dacă una ca asta s-ar fi întîmplat la Glasga', spuse Jock MacGuinness, bookies-ii i-ar fi pus pe băieți pe urmele lor. L-ar fi stîlcit în bătăi pe… de țicnit şi i-ar fi luat banii înapoi.

— Sălbateci mai sînteți pe-acolo, spuse Bender.

— Da, glumi MacGuinness, avem urechi păroase. Ridică-te să te-nhați.

— Uite, înhață asta, zise sergentul Bender, şi-şi împrăştie cărțile pe masă.

— Permisie, urmă răutăcios Charlie. Le-arăt eu lor permisie!

Profeția lui Higgs se împlini curînd. Ultimele zile ale lui martie aduseră cu ele o serie de măsuri care îi convinseră pînă şi pe cei mai neîncrezători că furtuna se apropia.

Călătoriile în Irlanda erau interzise. Coastele de est şi de sud erau în întregime închise pentru călătorii din alte părți ale țării. Iar permisiile fură anulate.

În noaptea de 31 martie, Charlie Venable îşi puse mantaua, îşi îndesă în buzunar briciul şi ciorapii de rezervă şi ieşi din cantonament. A doua zi dimincața fu dat absent. O lună mai tîrziu era declarat dezertor. Charlie Venable părăsise armata.

Capitolul VII

SERGENTUL SHANNON

— Cum arăt, băieți?

Dickie Crawford strînse catarama celei mai bune dintre bluzele lui de campanie şi, răsucindu-se încet, se arătă celorlalți căței.

Dinspre grupul întins în jurul mesei, într-un colț al atelierului de transporturi, se auzeau zgomote de poiată.

— Ce faceți astă-seară, puişori? strigă Rabinowitz.

— Hai la tăticu, spuse sergentul Bender, şi-şi pocni genunchii în chip de invitație.

— Ai dreptate, Dickie, mormăi Jock MacGuinness. Bătrînul Nancy Norman n-o să fie în stare să te refuze.

— Crezi? întrebă mulțumit Dickie, şi se aplecă într-un ciob de oglindă ca să-şi pună bereta aşa cum cerea regulamentul. O să-i spun o poveste, de-o să-l fac pe viței să-i plîngă ochii. Şi se îndreptă spre uşă.

— Potriveşte-ți gulerul, spuse sergentul Bender. Dacă te vede McBean, ai să fi tu ăla care-o să-ți plîngă ochii.

— Cine? Mac? răspunse Dickie, strîngîndu-şi gulerul. E-n regulă. Îl ating cu o monedă.

Din nou zgomote de poiată. Nici măcar cățelușii nu puteau să ia în serios ideea că ai putea să oferi o jumătate de coroană ca să-l mituieşti pe plutonierul major.

Dickie se opri o clipă în prag şi privi la dimineața de aprilie.

— Un lighean să umpli cu aerul ăsta, spuse cu mare prețuire şi se bătu cu amîndoi pumnii în piept, în timp ce inspira aerul răcoros şi plin de sare. De ce nu ieşiți afară să faceți cîteva exerciții, bă puturoşilor? Dus-întors pînă-n sat în pas de voie. O să vă facă mai bine decît să stați aici şi să jucați poker.

— Exerciții, rînji sergentul Bender. Cine vorbeşte? Tu care-ai fi în stare să te urci într-un împuțit de taxi de la King's Cross pînă la Saint Pancras.[24] Şterge-o… pînă ce nu fac ceva de care să-mi pară rău.

— Urați-mi succes, zise Dickie, coborînd pe poteca aşternută cu zgură.

— Succes! zbieră în urma lui Bender. Te ştiu de la cîini. Ai noroc cît şapte. Mai mult nici că-ți trebuie.

Dickie Crawford străbătea cantonamentul încîntat de el însuşi. Dinspre mare adia o boare pătrunzătoare, care-i biciuia faţa; cerul, marea şi ţinutul din jur, întins pînă dincolo de cît putea cuprinde cu ochii, alcătuiau o acuarelă colorată în albastru pal şi verde primăvăratic. Stoluri de nori călători goneau pe cer şi-l îndemnau să grăbească pasul, iar pe undeva străbătea o urmă de soare, o boare de căldură ce-i înmuia pielea.

Dickie Crawford era un fiu al pieţelor londoneze. Vitrinele magazinelor i se păreau mai frumoase ca peisajele marine, zidurile negre şi îmbibate de apă ale antrepozitelor mai tulburătoare decît orizontul larg, deschis, mormanele de legume pe cale să putrezească în şanţ, mai dulci decît briza care aducea miros de violete sălbatice. Dar în dimineaţa aceasta briza îl stîrnea. Orizontul îl chema. Se simţea puternic, plin de veselie – şi captiv.

Primăvara îi intrase în sînge; se apropia Paştele; iar de permisie, nici vorbă. Deasupra capetelor plutea bătălia care avea să vină; şi nici urmă de permisie. La picioarele lui, jos în vale, străluceau linii de cale ferată. La capătul lor, la optzeci de mile distanţă, se afla Londra: căsuţa aplecată pe caldarîmul din Camden Town; pieţele unde sîmbătă după-amiază vîjîie mulţimea; oamenii încordaţi şi absorbiţi de gînduri, grăbiţi să ajungă la cursele de ogari; fetele, vesele şi provocatoare, în barurile pline de zgomot, scăldate într-o lumină strălucitoare; şi permisie nicidecum.

Încetă să fluiere; se îndreptă din umeri şi începu să-şi legene braţele în ritm exagerat. De astă dată se afla în sectorul administrativ al barăcilor, acolo unde ofiţerii dădeau tîrcoale şi plutonierii stăteau la pîndă. Ajunse la o baracă pe a cărei uşă se citea: „Sergent de serviciu”.

— Intră! bubui o voce.

Dickie deschise uşa şi-şi băgă capul înăuntru.

— Sergent de serviciu? Vrei să ne duci la Nancy Norman?

— Pentru ce? mîrîi sergentul cu gura plină de pîine şi brînză. Asta-i treaba plutonierului. Duceţi-vă la biroul lui.

— Ne, spuse Dickie, nu-i vorba de un ordin. Chestiune personală. Discuție între patru ochi. Numai eu şi bătrînul Nancy. M-am înscris de alaltăieri.

— După ce umbli? Vrei permisie? întrebă sergentul de serviciu, încheindu-şi centura şi îndreptîndu-se spre uşă.

— Caz grav, spuse Dickie cu glas jalnic. Am dat de necazuri. Sînt cătrănit rău. O să trebuiască să-mi dați drumul.

— Pe fundul meu că o să te lase, răspunse sergentul de serviciu. Vino cu mine.

Biroul maiorului Norman se afla la capătul uneia dintre barăcile Nissen aşezată în mijlocul unor tufişuri sălbatice, la o margine de pădure; cînd Dickie Crawford şi sergentul de serviciu ajunseră acolo, găsiră uşa deschisă şi biroul gol.

— Asta-i bună, spuse cu un aer gînditor sergentul. A fost aici acum o clipă. Îl privi uluit pe Dickie. Ce te tot zgîieşti aşa?

Dickie arătă tăcut înspre tufiş.

— Ei… de treabă, şopti mirat la culme sergentul de serviciu.

În frunzişul ce fremăta uşor puteau să vadă o siluetă în haine kaki, pitulată în patru labe, întoarsă cu spatele spre ei. Silueta săltă uşor capul, cu multă grijă, şi-i văzură părul tăiat lins şi lucios.

— Drace, exclamă Dickie, el e.

La auzul vocii lui Dickie, omul din tufiş făcu o mişcare bruscă. O pasăre îşi luă zborul în fîlfîit de aripi.

Maiorul Norman sări în picioare şi ieşi din tufiş.

— La pîndă de păsări, spuse nicidecum încurcat. O treabă civilizată. Ți-o recomand, Crawford.

— Da, Sir, răspunse Dickie bățos.

— Ființe frumoase, continuă amabil maiorul Norman, n-au nici unul din viciile oamenilor. De pildă, nu se plimbă prin tabără cu stilouri care să le iasă din buzunar.

— Da, Sir, şi Dickie îşi înfundă stiloul cu pricina, să nu mai poată fi văzut.

— Ei, urmă maiorul Norman, nu te necăji pentru micile mele spirite. Lasă-ți poziția de drepți şi vino înăuntru.

Dickie care stătuse țeapăn în această poziție îl urmă în baracă. Maiorul se aşeză în spatele unei măsuțe de scris din lemn, se sprijini într-un cot şi începu să se joace cu banda dinăuntrul şepcii.

— Ei, spuse, ce putem face pentru tine?

— Am un necaz, Sir, spuse Dickie Crawford. Mă întrebam dacă n-aş putea să capăt cîteva zile de permisie pentru un caz grav.

— Ce s-a întîmplat? întrebă blînd maiorul. Luă de pe masă un creion şi începu să-şi înțepe buzele făcute pungă.

— Gagica m-a lăsat pentru un altul.

— Hm! Maiorul îşi ciugulea creionul, cufundat în gînduri.

— Regret, Crawford, dar nu este un motiv pentru care se acordă o asemenea permisie într-o perioadă ca asta, ştii doar. Din păcate nu face parte dintre cazurile care în armată sînt socotite o nenorocire.

— Eram logodiți, se avîntă Dickie. Îşi alesese povestea dintre multe altele care-i veniseră în minte, fiindcă i se părea că ar fi cel mai greu de dovedit ca falsă. Acum începea să-şi dea seama că s-ar putea să nu-l ducă prea departe.

— Nu te-am mai auzit să ceri o permisie pentru căsătorie arătă maiorul.

— Nu, Sir. Tocmai aveam de gînd, cînd am primit scrisoarea.

— Unde e?

— Ce?

— Scrisoarea fetei, urmă răbdător maiorul Norman.

Dickie bîjbîia în căutarea unui răspuns.

— O, spuse, nu mi-a trecut prin minte că o să vreți să o vedeți. Şi, victorios, îşi desăvîrşi povestea: Am trimis-o numaidecît înapoi pe adresa surorii ei care e măritată. I-am cerut să vorbească cu ea, chiar aşa. Ochii îi luceau de fericire. Se simțea ca un boxer care a scăpat dintr-un colț unde era bătut rău; jocul începea să-i placă.

În ochii maiorului se ivi o licărire de admirație. Şi el era omul căruia înfruntarea îi plăcea de dragul ei însăşi. Îşi lipi mîinile în fața gurii şi începu să-şi ronțăie amîndouă unghiile de la degetele mari deodată.

— E o simplă coincidență, nu-i aşa? Aştepta răspunsul lui Dickie cu acelaşi interes cu care ar fi urmărit o ordonanță interpretînd rolul principal într-o piesă.

Dickie se pornise, acum îi venea uşor. Începu din nou, fără să şovăie o clipă.

— Am dat pe mîna ei tot ce-aveam, spuse grav. Pînă după sărbători toacă tot, dacă nu mă duc acolo.

Maiorul Norman simți imboldul să strige: „Bravo" dar se stăpîni. Se mulțumi să adauge trist:

— Îmi pare tare rău pentru tine, Crawford. Într-adevăr, foarte rău. Dar nu pot să dau permisie pentru un caz grav decît atunci cînd e vorba de o problemă de viață şi de moarte, în legătură cu o rudă apropiată. Nu prea merge în cazul de față, nu-i aşa?

— Ba da, Sir, merge. Unde merge mia, merge şi suta gîndi Dickie. Mai e şi mama mea. Suferă de inimă. Dacă află, o să moară din pricina asta. În vocea lui se strecură o notă de tulburare. Gîndiți-vă, Sir. Eu stau aici şi aştept să trec dincolo ca să lupt şi maică-mea moare acolo de supărare.

De astă dată îi zîmbi maiorului cu toată gura, fără pic de ruşine. Între ei se stabilise oarecum o înțelegere. Dickie îşi dădea seama că maiorul ştie că minte; şi mai ştia că maiorului nu-i pasă; iar maiorul ştia că Dickie nu se înşeală în privința lui; şi că puțin se sinchiseşte de ce gîndeşte el.

Aidoma cu doi gladiatori de pe vremuri, încleştați într-o luptă pe viață şi pe moarte fără pricină şi fără duşmănie, tot astfel Dickie Crawford şi maiorul Norman reîncepură lupta.

— O să verificăm ceea ce spui, fireşte, adăugă maiorul cu o uşoară umbră de pică în glas. Treaba asta nu e grea. Telegrafiem la postul de poliție de care aparții. Or să trimită pe cineva care să cerceteze cum stau lucrurile. Aşa se procedează de obicei, ştii doar.

— Vreți ca mama să moară de frică? se revoltă Dickie. Să trimiteți poliția la noi acasă? N-am avut niciodată de-a face cu poliția la noi în casă n-avem nevoie de ei nici acum. N-are rost să-i trimiteți nici la casa fetei, adăugă el. O să spună verzi şi uscate numai ca să nu capăt permisia, nu-i aşa? Doar e firesc.

Cîteva clipe maiorul îşi aţinti privirea asupra tăbliei de lemn a mesei de scris, muşcîndu-şi unghiile. Îşi ridică privirea spre Dickie şi vorbi:

— Crawford, spuse el dus pe gînduri, cheamă-l pe sergentul de serviciu.

— Sergent de serviciu, i se adresa acestuia maiorul Norman, du-l pe omul acesta la bucătărie şi găseşte-i o treabă. Ceva care să-l țină toată ziua.

Sergentul de serviciu rînji cu o plăcere răutăcioasă, uitîndu-se la Dickie.

— Tocmai aveam o treabă. Canalizarea de la bucătărie s-a înfundat.

— A, spuse Dickie amărît, de-acolo venea mirosul; credeam că de la popota subofițerilor.

— Linişte. Salută-l pe domnul ofițer şi stînga-mprejur, aşa cum se cuvine.

— Crawford! se auzi din nou vocea maiorului şi Dickie se opri lîngă uşă. Ai un noroc turbat că m-ai găsit pe mine pentru o poveste ca asta. Dacă ai fi dat de colonel, pînă la ora asta ai fi fost la carceră.

— Da, Sir. Dickie se pregătea din nou să plece.

— Crawford!

Dickie, care era cu un picior afară, se opri şi se întoarse din nou, cu un aer obosit.

— Da, Sir.

— Joi noaptea ai să găseşti un bilet de voie la camera de gardă. Să fii înapoi marțea viitoare, dimineața. Nu-mi face încurcături, bagă de seamă.

Dickie rămase cu gura căscată.

— E nebun, spuse el uluit către sergentul de serviciu, în timp ce plecau împreună; nebun de legat.

Un pluton de infanterişti în linie de bătaie venea în marş forțat tropăind zgomotos pe poteca aşternută cu zgură. Dickie Crawford şi sergentul de serviciu se traseră îndărăt, ca să-i lase să treacă.

— Stîng, drept, stîng, drept… În fruntea plutonului, Shannon, un sergent mic şi blajin, încărcat ca şi ceilalți cu cască de oțel, puşcă şi raniță, comanda cu glas întretăiat cadența. Domnul Paterson, comandantul plutonului nouă, mergea cu pas săltat alăturea de ei.

În aer plutea o atmosferă pascală; soarele ieşea dintre văluri îndepărtate de nori, tufişurile foşneau în bătaia brizei răcoroase şi umede. Oamenii goneau şi răsuflau cu nesaț boarea suavă. Îi stîrnea aşa cum stîrnea fiori prin frunzişul copacilor. Erau tulburați şi aprinşi; alergau plini de încredere, fără să încetinească pasul, pînă ce ieşiră din cantonament, traversară şoseaua şi o luară pe o mirişte cu bulgări, întinsă pe o jumătate de milă; poticneli, înjurături, rîsete; apoi o pajişte unde la comanda sergentului porniră mai domol şi continuară să mărşăluiască în ritm obişnuit; obosiți, tropăiau înfundat prin iarbă şi gîfîiau, cînd, iată în fine binecuvîntatul popas.

Sergentul comandă ruperea rîndurilor pentru un repaus de cinci minute. Şi pe cînd oamenii ieşeau din front şi se întindeau – grupuri-grupuri – pe iarbă, sergentul Shannon se retrase împreună cu ofițerul. Luă o țigară din cutia pe care acesta i-o întindea, pescui de prin buzunare chibriturile şi scăpără. Sergentul şi ofițerul fumară în linişte timp de cîteva minute.

— Eşti mulțumit de ei? întrebă domnul Paterson.

— Da, nu-s dintr-ăia care se lasă cu una cu două. Şi învață.

— I-am cam frecat în ultimele zile, spuse domnul Paterson. O să le dăm ceva uşor în dimineața asta şi după aceea în pas

alergător îi ducem înapoi în cantonament.

— O să-i iau puțin la revizie cu Brenul[25], sugeră sergentul. N-are ce să le strice.

— O.K. Ți-i las pe mînă. Adu-i înapoi cînd vrei.

Mai rămaseră cîtva timp privind la oameni.

— Ştiți ceva despre tipul ăla nou pe care mi l-ați adus azi-dimineață? întrebă brusc sergentul Shannon. Irlandezul.

— Moolrooney?

— Da, ăsta e.

— Nu. A sosit alaltăieri odată cu cei trimişi pentru întărirea rîndurilor. A venit în locul lui Charlie Venable. Da' de ce mă întrebi?

Sergentul azvîrli țigara şi o fărîmă în tufiş. Dădu din umeri. Nimic. Mi se părea ceva. Atîta tot. Militar vechi, nu-i aşa?

— Se vede după insigne. Nu m-am uitat încă prin hîrtiile lui. Crezi că o să ai neplăceri cu el?

— Nu-mi fac griji.

Sergentul se îndreptă spre oamenii din pluton şi strigă:

— Hai băieți, lăsați vorba şi alinierea.

În timp ce oamenii se îmbrînceau şi rîndurile se desenau încă slab, Shannon îl observă pe omul despre care vorbiseră. Moolrooney era un irlandez cu umeri lați, împiedicat şi stîngaci, a cărui figură mînioasă se ridica peste a celorlalți. Pe fața lui, roşie, muschiuloasă, se săpau cute ce nu dispăreau niciodată; iar ochii mici, strălucitori, plini de neîncredere, clipeau fără să cunoască o clipă de astîmpăr: erau singurul lucru vioi din întreaga lui făptură. Îşi făcu loc în primul rînd şi rămase cu puşca la picior. Oamenii îi vorbeau, dornici să-l întîmpine bine pe cel nou venit. Moolrooney nu răspundea nimănui.

— Şi-acum drepți, băieți, spuse sergentul, tăios; semănați cu o droaie de pensionari bătrîni care fac coadă la oficiul poştal. Aliniați-vă ca lumea şi săltați-vă echipamentul.

Cînd plutonul se alinie aşa cum se cuvine, sergentul comandă primului rînd la dreapta, iar ultimului la stînga şi apoi îi puse să mărşăluiască, aşa încît alcătuiră împreună cu restul plutonului 3 laturi ale unui careu. Păşi pînă în centrul careului, aşternu pe iarbă foaia lui de cort şi ceru altor doi oameni să facă acelaşi lucru. Apoi ordonă să fie aşezate acolo cele trei mitraliere uşoare ale plutonului. Scoase din rînduri trei oameni. Fiecare din ei stătea întins în spatele unei mitraliere. La comanda sa, începură să demonteze armele şi în douăzeci de secunde părțile din care erau alcătuite se înşiruiau ordonat pe foaia de cort. Alți trei oameni ieşiră din rînduri. Se lăsară la pămînt şi la fel de pricepuți şi îndemînatici reasamblară mitralierele.

Sergentul Shannon privi în jur. Cei mai mulți dintre oameni urmăreau atenți. Doar unul sau doi păreau plictisiți. Irlandezul cel mătăhălos stătea moleşit privind peste capetele lor înspre mare. Îşi dădu seama că sergentul nu-l scapă din ochi şi îl fixă şi el. Apoi îşi răsuci capul şi căută iarăşi spre mare. Sergentul făcuse asta dinadins. Se pricepea la oameni şi ştia că irlandezul îl sfidează. Dar era hotărît să nu-i facă mizerii; se prefăcu că nu-l bagă în seamă şi se îndreptă din nou spre oamenii de lîngă mitraliere.

Alți trei inşi ieşiră din rînduri. Tocmai se apucaseră să demonteze mitralierele cînd sergentul auzi în spatele său un murmur. N-avu nevoie să se întoarcă, ştia dinainte că era irlandezul.

— Ajunge, Moolrooney, îi vorbi el calm, acum fii atent, ca toți ceilalți.

— Soldat Moolrooney, tună irlandezul.

— Ce face? Sergentul se îndreptă aspru spre el.

— Să-mi spui gradul, sergent, aşa cum fac şi eu. Sînt soldat vechi, sergentule. Ştiu care e dreptul meu.

Sergentul îşi supse cîteva clipe buza de jos.

— S-ar putea să ai de stat cîtva timp cu noi, vorbi el liniştit. De ce-ți cauți bucluc? Mai bine te-ai învăța să te împaci cu băieții şi cu mine. Aerele astea de avocat n-or să-ți

fie de nici un folos aici. Ştiu şi eu, la fel de bine, care-ți sînt drepturile şi n-o să mă ating de ele. Şi-acum drepți şi fi atent.

Irlandezul luă poziția de drepți. Ceilalți nu-şi dezlipeau privirea de pe el; stătea din cale afară de țeapăn, în bătaie de joc. Fața-i era paşnică, dar ochii lui rînjeau.

Sergentul nu-l băgă în seamă şi-i făcu din nou pe ceilalți să fie atenți la mitraliere. Scoase alți trei oameni din rînduri luptîndu-se cu un necaz ce i se cuibărise adînc în piept. Era oare prea blînd? se întreba. Oare-l făcuse pe omul acesta să creadă că se temea să-l înfrunte în luptă? Poate că trebuia să mă iau după presimțirile mele, gîndi, şi să fi scăpat de el de la bun început. Întinde-i un deget unuia de teapa lui, că-ți şi înhață toată mîna. Irlandezul avea să se dovedească şiret; Shannon ştia asta; afurisit de şiret şi în stare să aţîţe şi să facă batjocură de un subofițer, fără să spună nimic care să atragă asupra lui pedeapsa, şi să se descurce în aşa fel încît să aibă de partea lui fiece aliniat din regulamentul regal.

Sergentul îşi ridică ochii, gata să scoată în mijlocul careului pe următorii trei. Descoperi că jumătate din cei adunați în careu se uitau nu la mitraliere ci la irlandez. Moolrooney stătea pe jumătate întors, sprijinit în puşcă.

— Moolrooney, spuse sergentul. N-o să-ți spun de două ori. Uită-te în front!

Moolrooney se uită în front.

— Cu ce începi cînd ai de demontat un Bren… soldat Moolrooney? vorbi sec sergentul.

— Nu te supăra, sergentule, răspunse Moolrooney. Vocea-i era neaşteptat de domoală şi stinsă. Pe vremea cînd eu demontam la d-al de astea, mergeai încă la şcoală. Doar nu te-i fi mirînd că nu mă mai interesează. Uite… Moolrooney îşi ridică brațul cu insigne de vechime pe mînecă. Şapte ani, sergentule. Acu n-o să te mai faci că nu le vezi, nu-i aşa?

De data asta îl înfrunta deschis. Sergentul Shannon ştia că felul lui de a fi place oamenilor din pluton; dar nu fuseseră încă cu el în bătălie; unii dintre ei nu-l cunoşteau decît din această scurtă perioadă de instrucție; ştia că legătura dintre

el şi soldaţi era anevoie de stabilit; ştia cît de uşor putea fi distrusă, cît de repede putea să piardă încrederea şi respectul lor. Ştia că omul acesta, aşa posac şi singuratic cum era, avea o fire diabolică şi o forţă animalică, ce l-ar face să lupte pentru conducere în orice grup în care s-ar afla, fără să se sinchisească de gradul nimănui. Pe unul ca el ameninţarea că va fi pedepsit nu putea să-l ţină în loc.

Irlandezul avea posibilităţile şi prestigiul unui vechi soldat; şi mai presus de orice, avea să se afle zi şi noapte în mijlocul oamenilor, avea să trăiască alături de ei în baracă, în timp ce Shannon nu-i vedea decît la instrucţie; avea să unelteasc㠄 să aţîţe, să le spună povestea lui, cu şiretenia iscusită a unui soldat bătrîn. Shannon îşi cunoştea omul; şi mai ştia că singura cale ca să nu-i dea irlandezului acesta mătăhălos putinţa să fie el primul care să-şi bată joc şi să-i cîştige pe ceilalţi oameni din pluton de partea lui era să-l izoleze pe Moolrooney. Omul acesta nu avea să se contopească niciodată cu grupul; să încerci să faci aşa ceva cu Moolrooney ar fi fost o prostie.

— Aici! zbieră sergentul Shannon; fuga marş!

Irlandezul ieşi în centru careului.

— Mai iute. Aici la noi o să trebuiască să înveţi să te mişti mai repede. Du-te la loc şi cînd strig „Executarea” mişcă-te.

Irlandezul se întoarse la locul lui.

— Executarea!

Irlandezul ieşi din rînduri, repede. Se lăsă greoi în spatele unei mitraliere şi o demontă cu pricepere. Se ridică în picioare şi rînji.

— Eşti mulţumit, sergentule? întrebă. Ştia că-l dezamăgise pe Shannon.

— Alinierea, spuse Shannon sec, şi tacă-ţi gura. Urmărea gînditor trupul mătăhălos şi stîngaci al irlandezului. Îşi dădea seama că făcuse o greşeală cînd încercase să-l prindă acolo unde el era mai tare. Exerciţiile cu arma, ca şi tot ce ţinea de instrucţia pe teren îi intraseră omului acesta în sînge. Dar

mai erau şi alte cunoştinţe noi care păreau ciudate pentru un soldat bătrîn. Ş-apoi omul era tare stîngaci.

— Bine, băieţi, spuse sergentul ceva mai tîrziu, o să terminăm cu cinci minute de sport şi apoi fuga marş înapoi în cantonament.

Plutonul se împrăştie în cerc. Sportul era un obicei al batalionului, era distracţia favorită a oamenilor. Consta în cinci minute de luptă corp la corp. Fiece pluton o avea în programul său zilnic. Colonelul stăruia asupra acestui lucru în care vedea un mijloc desăvîrşit pentru îmbunătăţirea legăturilor între conducătorii mai tineri şi soldaţi. Lupta corp la corp era un joc. Ofiţerul sau subofiţerul stăteau în mijlocul cercului. Arăta spre un soldat care avea să se năpustească asupra lui şi să încerce să-l doboare, folosind una din acele mişcări tactice pe care întreg batalionul le învăţase în antrenamentele pentru luptă corp la corp. Cel care era trîntit rămînea în mijlocul cercului şi la rîndul lui făcea semn altuia care să iasă să se lupte cu el. Nu era îngăduit să foloseşti nici un fel de arme; în rest te puteai folosi de orice mişcare. Singura cale să ieşi din cerc era să-ţi trînteşti la pămînt adversarul.

De astă dată, în mijlocul cercului se afla sergentul Shannon. Ştia pe cine avea să cheme; o ştia întreg plutonul. Făcu un semn lui Moolrooney şi irlandezul înaintă cu capul plecat. Sergentul îşi juca gradul pe o singură lovitură. Dacă omul acesta avea să-l trîntească la pămînt, autoritatea lui de conducător era distrusă, Moolrooney avea să-i fie pentru totdeauna stăpîn.

Moolrooney îi dădea tîrcoale prudent, de la distanţă. Sergentul se mişca, ca să-l ţină faţă în faţă. Oare adversarul se bătea ca un soldat bătrîn sau îşi însuşise noi mişcări tactice? Ce învăţase omul acesta în şapte ani de încăierări pe străzi, în taverne şi în bordelurile din India?

Hai! O, Doamne, era atît de simplu; răspunsul veni într-o clipă în timp ce irlandezul se năpustea spre el cu braţele întinse. Sergentul se feri cu iuţeală, îl apucă de braţ şi îl trînti

pe spate cît era el de mare şi de greu, fără să se opintească nici cîtuşi de cît. Era atît de simplu, totul se petrecuse într-o clipă şi la ţanc, aşa cum făcea şi instructorul la ora de gimnastică.

Moolrooney se căzni să se ridice.

— Ţi-ajunge? îl zeflemisi sergentul.

Moolrooney se năpusti iarăşi şi din nou sergentul Shannon îl trînti la pămînt. Irlandezul stătea culcat pe spate, era roşu şi gîfîia.

— Ridică-te, Moolrooney, spuse sergentul. Cheamă pe unul dintre băieţi. Oricare din ei poate să te trîntească, îl ironiză el. De astă dată ştia ce are de făcut. O primă luptă în faţa plutonului nu era de-ajuns. Acum trebuia să-i lase să iasă din careu unul cîte unul, dacă avea să fie nevoie şi să-l învingă pe irlandez fiecare în parte. Fiecare om din pluton trebuia să părăsească pajiştea cu simţămîntul că-i e superior lui Moolrooney şi disprețuindu-l.

— Ei, Moolrooney, pe cine vrei să chemi?

Moolrooney privi în jur. Ochii îi scăpărau de ură. Făcu semn cu degetul spre cel mai trupeş om din pluton şi acesta era Baldy.

Baldy se apropie şi se prinse în luptă. O clipă irlandezul îl strînse pe Baldy ca într-un cleşte cu braţele sale; sergentul se aplecă, urmărindu-l îngrijorat. Apoi căpăţîna lui Baldy, netedă şi lucioasă, ieşi la iveală şi pocni cu un zgomot oribil în bărbia irlandezului. Moolrooney se clătină ca un copac scuturat. Baldy se năpusti asupra lui şi Moolrooney se prăvăli la pămînt.

Sergentul stătea lîngă el, fără pic de milă.

— Mai încearcă. Nu poţi să scapi de aici, pînă cînd nu dobori pe vreunul.

— Cui? Mie-mi spui că vreau să scap? mugi Moolrooney. Ochii lui scăpărau iarăşi plini de batjocură, în timp ce făcea semn spre micul Alfie Bradley.

Dintr-odată, tăcere deplină. Cel de lîngă Alfie încearcă să-l ţină în loc, dar micul Alfie, zelos, blond, uşor şi suplu ca un

ogar, se şi afla în mijlocul careului.

— Te omor, mîrîi Moolrooney şi se năpusti asupra băiatului. Toată ura înăbuşită pe care o nutrea împotriva acestor oameni uniți în contra lui izbucni într-o sete de sînge oarbă, turbată. Avea să-l nimicească pe băiatul acesta, să-l strivească sub picioare pe iarbă. Un strigăt de mînie se ridică din rîndul celor care priveau şi întreg plutonul dădu să se apropie de cei doi, în clipa cînd bocancul greu cu placheuri de oțel al lui Moolrooney lovi cu sete ucigaşă în stomacul băiatului. Dar Alfie se răsuci ca o rază de lumină şi ridică la rîndul lui bocancul. Şi, deşi irlandezul lovi şi el puternic, marginea bocancului lui Alfie îi sfîrtecă pielea. Irlandezul scoase un țipăt ascuțit şi se prăbuşi zvîrcolindu-se de durere.

Din nou tăcere. Şi apoi un vacarm de vorbe înfierbîntate. Vocea sergentului le retează scurt. Plutonul se potoli şi intră în rînduri.

Domnul Paterson, care în ultima jumătate de oră stătuse pe un pîrleaz privindu-i, era din nou alături de Shannon. Se uită la Moolrooney care zăcea întins la pămînt şi gîfîia, dar nu scoase o vorbă.

— Vii, Moolrooney, îl întrebă necruțător sergentul. Moolrooney se opinti să se ridice, îşi luă puşcă şi intră şchiopătînd în rînd.

— Arma în bandulieră, băieți, comandă sergentul. La stînga. Cu direcția dreapta, pas alergător, fuga marş!

Plutonul se puse în mişcare cu paşi vioi. Moolrooney, chinuit, se muncea să nu rămînă în urma celorlalți, săltînd în sus şi-n jos pe piciorul rănit. Nimeni nu încerca să încetinească ritmul, ca să se poată ține după ei; nimeni nu-i arata pic de milă. Sergentul, care ştia că acum e momentul să-l înfrîngă pe deplin, iuți pasul. Iar oamenii, dornici să arate că sînt una cu sergentul şi deopotrivă de puternici şi rezistenți ca el, îl urmară.

Moolrooney rămînea mereu în spatele lor, metru de metru. Fața îi şiroia de apă, schimonosită de durere şi furie. Se străduia amarnic să nu se lase mai prejos, dar rămase în

urma ultimului rînd. Nimeni nu-şi întoarse măcar capul. Plutonul îşi văzu de drum şi-l lăsă să se tîrască pe țarina arată. În fine, la capătul puterilor, Moolrooney se dădu bătut şi o porni şontăcăind.

Irlandezul, mic şi singur de astă dată, şchiopăta mult îndărătul celorlalți. Plutonul ieşi la şosea şi încetini la pas de manevră normal.

Domnul Paterson trecu în frunte şi le dădu comanda pas de defilare.

— Haideți, băieți, îi îmboldea sergentul Shannon, şi ce dacă vă dor picioarele? Acum e-acum, arătați ce puteți.

Cu arma frumos înclinată pe umăr, defilară prin cantonament cu paşi corecți şi mîndri, într-o aliniere desăvîrşită, legănîndu-şi brațele în cadență la înălțimea centiroanelor, axe de transmisie înlănțuite la aceeaşi maşină.

— Pluton… ştiau că sînt priviți din douăzeci de barăci… stai!

Plutonul se opri cu un zgomot sec şi rămase pe loc. Nimeni nu mişca. Cu aceeaşi precizie se întoarseră în front, duseră arma la picior, îşi săltară echipamentul şi rămaseră în repaus. Aşteptau; stăteau tăcuți şi-l aşteptau pe Moolrooney, pînă cînd acesta apăru pe terenul de exerciții şi, şchiopătînd, intră în rînduri şi-şi luă locul. Era sfîrşit, înfrînt; această clipă de tăcere era la fel de hotărîtoare, la fel de gravă ca smulgerea gradelor.

— Pluton… rupeți rîndurile!

Rupseră rîndurile şi se năpustiră spre barăci. În urma lor Moolrooney se tîra singur.

Instrucția luase sfîrşit pînă după Paşte. Aveau patru zile libere pe care puteau să le petreacă în cantonament sau în oraşul vecin.

Alfie Bradley se schimbă în fugă, se îmbrăcă cu cea mai bună dintre bluzele lui de campanie şi-şi făcu valiza. Era nebun de fericire, amețit de victorie, fermecat; inima-i cînta de bucurie. În fața plutonului, a întregului pluton, el, micul

Alfie Bradley, copilul pe care-l mîngîiau pe cap, doborîse un uriaş. În faţa întregului pluton. Şi acum se ducea la iubita lui, să stea de sîmbătă pînă luni la ea acasă, la Floss a lui.

Tot plutonul zorea, zgomotos şi fericit.

Singur Moolrooney zăcea pe patul lui cu faţa în jos, tăcut şi nemişcat.

Iar la capătul celălalt al barăcii, Baldy stătea posomorît pe marginea patului şi se întreba cînd avea să mai afle cîte ceva despre Charlie Venable.

Capitolul VIII

MAIORUL NEBUN

În dimineaţa de vineri 28 aprilie, la orele trei şi douăzeci şi şase de minute, sergentul care comanda garda din batalionul cinci stătea ghemuit lîngă sobă în baraca lungă şi mohorîtă a gărzilor. Cei care fuseseră schimbaţi din post dormeau înşiruiţi de-a lungul unui perete, întinşi pe saltele, sub un vraf de pături şi sforăiau sau mormăiau în somn. Soba încinsă şi felinarul care pîlpîia la picioarele sergentului aruncau o pată de umbră în mijlocul barăcii. Restul încăperii era cufundat în întuneric. Pe sobă se afla o găleată de cacao. Sergentul avea între buze o ţigară Woodbine, ochii îi ardeau de oboseală şi mintea îi era înceţoşată de somn. Peste umerii lăsaţi în jos îşi pusese mantaua în chip de pelerină. În tăcerea din baracă răsuna adînc tic-tacul unui ceas aşezat lîngă el, pe bancă; mai erau treizeci şi patru de minute pînă ce garda avea să se schimbe din nou. Sergentul pica de somn.

Departe, în întuneric, uşa scîrţîi. Sunetul se furişă în conştiinţa ameţită de somn a şefului gărzilor; îşi pipăi gulerul ridicat al tunicii şi tocmai se pregătea să-şi schimbe locul pe

bancă, cînd explozia sparse tăcerea cu vibrațiile unui milion de țăndări şi în lumina ei violetă, orbitoare, suflul îl ridică în picioare şi-l zvîrli peste sobă. În clipele următoare, în timp ce bubuitura mai stăruia în urechile oamenilor, de parcă ar fi fost cuprinsă în întunericul şi fumul din baracă, se auziră alte zgomote: zăngănitul găleții de cacao răsturnate pe jos, gemetele sergentului ars şi zvîrcolindu-se de durere lîngă soba încinsă; bocancii ce se frecau de podea şi hărmalaia celor ieşiți din post care săriseră de pe bănci şi acum se clătinau pe picioare, cu părul vîlvoi şi hainele boțite; afară izbucniră voci; în aer se simțea mirosul iute şi greu al unor explozive puternice.

Larmă şi învălmăşeală; oamenii se aplecau asupra sergentului, îl trăgeau din balta de cacao care se lățea încet pe cimentul plin de praf, îşi îndesau muniția în puşcă şi se bălăbăneau spre uşă; şi-apoi o voce tăioasă şi ascuțită ca un brici:

— Garda afară!

Vocea chema garda la adunare; ezitare… tabloul care se desfăşura în întuneric vădea o adîncă uimire.

— Garda afară! Hai, hai!

Cunoşteau vocea. În minte li se strecura ceva cu un înțeles cumplit. Zgomot de bocanci; oamenii ieşeau din baracă şi se aliniau pe două rînduri, afară, în beznă. Sergentul se ridică cu greu în patru labe şi apoi se urni şi se sculă în picioare. Falca stîngă îi era toată o băşică, mare şi cenuşie. Ieşi în urma celorlalți.

Din nou vocea îi biciuia din întuneric.

— Trei minute ca să scoți garda afară! Unde credeți că vă aflați, la război sau la o petrecere de sîmbătă după-amiază?

Cufundați pe neaşteptate în răcoarea nopții, oamenii tremurau rezemați de puşti, aținteau priviri ursuze asupra ofițerului subțirel şi drept care stătea în fața lor: maiorul Maddison, comandantul companiei B, ofițer de serviciu în noaptea aceea. Se întoarse spre comandantul gărzii, care stătea lîngă el, clătinîndu-se uşor.

— O să fac să fii degradat pentru asta, sergent, spuse maiorul. Vocea seacă, aspră şi fără modulaţie le şuieră pe lîngă urechi ca un glonte. Să dormi peste sobă, cînd eşti de gardă! Dacă am fi fost pe continent pînă la ora asta aţi fi fost cu toţii morţi. Am trecut pe lîngă santinela voastră şi nu m-a somat nimeni. Am deschis uşa camerei de gardă şi am aruncat în mijlocul vostru o grenadă nr.69. Dac-aş fi fost neamţ v-aş fi aruncat ceva mai teribil, cred că vă daţi seama. Pînă acum aţi fi fost cu toţii praf. Şi aş fi putut să provoc un raid asupra cantonamentului care să vă facă pe toţi harcea-parcea.

Sergentul îşi umezi buzele uscate şi-şi strînse pumnii apăsîndu-şi-i de-o parte şi de alta a trupului. Nu putea să vorbească.

— Răreşte rîndurile. Vocea îi biciuia din nou obrazul băşicat. O să-i inspectez.

Sergentul orăcăi o comandă şi rîndurile se răriră. Maiorul Maddison păşea din om în om: îndrepta lanterna asupra echipamentului fiecăruia, ca să vadă dacă e purtat corect, pipăia ca să se convingă că bidonul era plin cu apă şi cartuşierele pline cu muniţie. Sub hainele aspre, trupurile slabe se fereau, iar muşchii stomacului se contractau de ruşine şi mînie la această atingere jignitoare.

Ofiţerul se îndepărtă şi, în întunericul din zorii zilei, îi auziră din nou vocea:

— Schimbă santinelele, sergent! Pune sub stare de arest santinela de la postul numărul trei. Şi consideră-te şi dumneata sub stare de arest.

Sergentul îşi puse arma pe umărul stîng şi lovi patul puştii în semn de salut. Dădu o ultimă comandă, şi oamenii rupseră rîndurile şi se întoarseră în baracă. Apoi privi în urma ofiţerului care se îndepărta cu paşi repezi. Faţa îl înţepa dureros, iar umilinţa suferită îl îneca de parcă i s-ar fi băgat un pumn în gît; ochii îi ardeau şi ar fi vrut să poată plînge. În baracă oamenii îl aşteptau.

— Nebunul, mormăi unul, pe cînd sergentul închidea uşa în urma lui şi se sprijinea de ea greoi, ai putea să-l faci să fie judecat de curtea marțială pentru aşa ceva.

— Grenadele astea nr.69 sînt primejdioase. Ne-a spus domnul Paterson. Dacă pică mai pe-aproape, îți zboară fața. Şi cocoloşul acela de oțel pe care-l au în ele poate să omoare un om.

Numărul 69 era o grenadă întrebuințată la instrucție, făcută din bakelită şi periculoasă numai din pricina zgomotului şi a suflului; era interzis să fie folosită într-un spațiu închis.

Sergentul îşi acoperi fața cu palmele. Unul dintre oameni se apropie şi-i îndepărtă mîinile.

— Doamne, spuse el, sergentul e rănit. Ia priviți! Ceilalți se adunară în jurul lor.

— Am căzut cu fața peste sobă, mormăi sergentul. Era tare ostenit şi începea să se simtă rău. Mă duc la infirmerie să mă panseze. Preia comanda, Bill.

— Nu te necăji, sergentule, spuse caporalul. Du-te cu el Quinan. Quinan îl cuprinse pe sergent pe după umeri şi cei doi ieşiră.

— Maddison ăsta, spuse caporalul, cînd cei doi fură plecați, o să se trezească într-o noapte întunecată cu un glonte în spate. E nebun, nebun de legat. Nu trăieşte decît pentru război. Război şi iar război. Nu e deloc om.

— Îți aminteşti, caporale, de ce-a pus la cale anul trecut în februarie? N-a lăsat ca oamenii lui să-şi primească rația pe două zile. Restul batalionului îşi primea hrana ca de obicei. Spunea că în timp de război trebuie să-nveți să rabzi de foame.

— Ştiu, era instructor la şcoala de luptă a diviziei cînd am fost eu acolo. Un pluton se întorcea de la o temă de asalt şi a auzit cum oamenii murmură. I-a pus să reia tema de la capăt de două ori, fără pauză. Jumătate din oameni au căzut din picioare. Iar el mergea laolaltă cu ei. E tare, nemernicul. Se

antrenează ca un afurisit de ogar. Nu fumează. Nu bea. Se spune că pe femei nu poate să le vadă în ochi.

— De ce, mama lui, mai trăieşte? întrebă cineva.

— V-am spus, răspunse caporalul. Crede că războiul e totul pe lumea asta. Îşi închipuie că toate astea sînt spre binele nostru. La şcoala de luptă avea obiceiul să vină pe terenul de exerciții, să facă semn spre tine cu bastonul şi să zbiere: „Care-i datoria ta, soldat?" şi atunci trebuia să iei poziția de drepți şi să răcneşti şi tu: „Să ucid". Caporalul se întoarse în mijlocul odăii, se aşeză pe banca de lîngă sobă şi-şi puse mantaua pe umeri ca o pelerină.

— Să ucizi, vorbi el cu tristețe. Dumnezeu ştie ce o să fie de făcut cu oameni ca el cînd totul o să ia sfîrşit. O să fie închişi ca nişte cîini turbați, eu aşa zic.

— Toți ăia, ca el, or să fie trimişi în India ca să-i facă pe negri să nu şi-o ia în cap, adăugă unul dintre oameni.

— Vrei să spui că or să-i trimită pe Clyde[26], i-o întoarse scoțianul care vorbise mai înainte, ca să ne facă pe noi să nu ne-o luăm în cap.

— Poate, răspunse caporalul. Du-te la bucătărie, Scotty[27], şi cere-i bucătarului de noapte să ne mai dea nişte cacao. Ceilalți la culcuş.

Oamenii se aşezară pe saltelele umplute cu paie, unii ca să doarmă, alții ca să stea de vorbă cu glas scăzut. Caporalul se aplecă în față, spre căldura sobei. În jurul lui, felinarul şi soba încinsă zvîrleau lumini neclare, cu o licărire voalată. Restul barăcii era cufundat în întuneric. În aer mai plutea slab mirosul acru al unui exploziv puternic.

— Care-i ultimul? întrebă colonelul Pothecary.

— Scannock, Sir, răspunse bățos plutonierul major. Tot el – bea, se încaieră, nu respectă regulele de curățenie şi e nesupus. După aceea, maiorul Maddison vrea să vă vorbească.

— Scannock, spuse colonelul mînios. M-am săturat să-l mai văd în fața ochilor. Ultima oară l-am dăscălit şi l-am scuturat. Pare-se că n-a folosit la nimic.

— Nu trăieşte decît pentru băutură, spuse plutonierul major. E un irlandez din Liverpool; e aşa cum sînt ei, tot ce poate mai josnic – trăieşte ca un porc, munceşte ca un cal, bea ca peştele.

— Adă-l aici, spuse colonelul.

„Aşa cum sînt ei", gîndi colonelul pe cînd soldatul sub stare de arest şi escorta lui intrau în pas de marş bătîndu-şi bocancii pe pardoseala de ciment. Colonelul îşi ridică ochii şi-l privi în față. Scannock the Scouse, teroarea batalionului; Scannock, care atunci cînd era beat putea să trîntească un om şi să-i stîlcească fața sub bocancul lui cu placheuri de oțel; Scannock, bizară întruchipare de om, un sac borțos, un paradox de muşchi şi grăsime; Scannock care putea să ia poziția de drepți şi să stea cu spatele țeapăn, dar jalnic de gheboşat din umeri; Scannock o față tîmpă, acoperită de-o piele brună, însemnată cu cicatrice, o frunte largă şi joasă peste care atîrna un păr negru şi zbîrlit; un nas turtit, cu nări mari ce se crispau la mînie, dinți gălbejiți mijind şi duhnind printre buze moi de bețiv.

Sergentul înşira cu glas cîntat faptele pentru care irlandezul se făcuse vinovat; oamenii înşiruiți în fața mesei colonelului stăteau țepeni, legănîndu-se atît de uşor pe picioare, încît s-ar fi zis că bocancii le sînt cimentați pe podea.

Colonelul zgîria cu degetul mijlociu de la mîna dreaptă postavul verde aşternut pe masă, număra găurile şi petele de cerneală, smulgea firele verzi de bumbac care atîrnau din postavul netivit. Parc-ar fi o altă seminție de oameni, gîndea el, amintindu-şi de străzile cenuşii din Liverpool, de casele zgomotoase, de mirosul de varză, de praful şi de copiii de-acolo. Se gîndi la propria lui casă, cu camere plăcute, însorite şi la casele muncitorilor lui. Îi cunoştea bine, fiindcă se înțelegea cu ei; lumea lor semăna cu a sa; salonaşele din față, cu ferestre ce dădeau spre străduțele din Lancashire, erau

îngrijite şi curate, alămurile luceau, zăbrelele din faţa căminului, frecate cu grafit, sclipeau, perdelele arătau proaspete, geamurile se spălau chiar mai des decît se simţea nevoia, oglinzile, vasele şi faianţa, micile suveniruri din Blackpool – totul fără nici o pată. Îi cunoştea pe oamenii aceştia şi ţinea la ei, dar…

— Sir, în ziua de sîmbătă 29 aprilie, la orele 23 şi 41 de minute… cu privirea aţintită peste umărul colonelului, spre peretele din faţă, caporalul îşi recita mărturia, mecanic, fără modulaţii în glas, ca o mitralieră.

…dar gîndea colonelul, ascultînd mărturia, ca şi cum ar fi fost un zgomot îndepărtat, care nu pătrundea pînă în conştiinţa lui… dar undeva, jos de tot, ultimii dintre oameni, mult mai prejos decît proprii săi muncitori, temută, urîtă şi disprețuită de ei, zăcea cufundată o mulţime de Scannocks-i; în fiece port, în fiece oraş mare exista o mahala plină de ei; erau cei care munceau cele mai multe ore pe zi pentru salariile cele mai mici; care nu dădeau bătăi de cap patronilor, fiindcă semănau cu animalele de povară şi fiindcă arareori se uneau, aşa cum făceau alţi muncitori, ca să lupte laolaltă, ci se luptau fiecare pentru el însuşi şi de cele mai multe ori unul cu altul, animale sălbatice, anarhice.

Caporalul depunea mai departe mărturie. Colonelul de-abia îl auzea, căci mintea lui prindea fiece frază ca o confirmare a propriilor sale gînduri: „a intrat în cantonament beat şi cînta…, a adormit îmbrăcat de-a curmezişul patului… a vărsat şi s-a scăpat în pat… dimineaţa a refuzat să facă curat în jurul propriului lui pat… spunea că asta era treaba ostaşului de serviciu… l-a înjurat pe caporalul grupei, s-a dovedit nedisciplinat şi a fost trimis la carceră”.

Colonelul cunoştea oraşul Liverpool. În tinereţe, înainte de a ajunge să lucreze pe cont propriu, lucrase la Liverpool ca şef de atelier şi avusese sub el o duzină de Scannocks. Acum, în timp ce caporalul vorbea, nu-i era greu să vadă cu ochii minţii căminul lui Scannock: camera dădea pe palierul pavat cu piatră, bărbatul şi femeia, scuturaţi de sughiţuri, se încleştau

pe patul de mult neschimbat, ploşniţele picau de pe pereţii umezi şi coşcoviţi, iar din celălalt capăt al odăii, copiii, claie peste grămadă în pat, priveau cu ochii mari; femeia, bătrînă la 30 de ani, cu o faţă roşie şi buhăită, părul numai smocuri şi sînii fleşcăiţi şi căzuţi, stătea ghemuită peste căldarea rău mirositoare din colţ; bărbatul se spăla în vasul cu apă cenuşie, jegoasă, care sta pe masă de trei zile.

Scannock vorbea şi se apăra, stîngaci şi fornăit. Nu pricepea, nu ştia, şi de bună seamă că se întreba de ce oamenii aceştia se tot frămîntă.

Pentru prima oară de cînd a scăpat de la şcoală, la paisprezece ani, noi am pus iarăşi mîna pe el, gîndea colonelul; l-am înhăţat şi l-am obligat să se spele zilnic şi să facă baie în fiece săptămînă; l-am făcut să se tundă, să se bărbierească, ba chiar să-şi spele, din cînd în cînd, dinţii; l-am băgat într-o uniformă nouă şi l-am silit să-şi schimbe lenjeria în fiece săptămînă; l-am pus să mănînce cu cuţitul şi furculiţa şi să lase masa curată în urma lui; l-am făcut să se folosească de spălător, l-am pus să facă toate acestea, dar el nu poate nici în ruptul capului să înţeleagă de ce; pentru el toate acestea nu fac parte încă din viaţa obişnuită; sînt prostii, lucruri sîcîitoare şi de prisos, pe care în armată e nevoit să le facă. Şi atunci, cînd e beat, cînd se scapă în pat şi înjură pe un altul care întîmplător poartă două trese pe mînecă, în mintea lui cufundată în ceaţă n-are nimic care să-i spună că ceea ce face nu e bine. Dacă-l condamn, n-o să vadă în asta o pedeapsă pentru ce a făcut, ci o lovitură pe care i-o dă duşmanul lui, lumea oamenilor. Justiţia e pentru el ceva la fel de logic ca şi un camion care, acolo acasă, în Merseyside, ar apărea din ceaţă şi ar da peste el.

— Douăzeci şi opt de zile de instrucţie grea, hotărî colonelul. Cheamă-l, te rog, pe maiorul Maddison.

Îi spuse lui Maddison să stea jos şi nu-şi luă ochii de la el, în timp ce trăgea un scaun lîngă masă.

— Fumezi?

— Nu, mulțumesc.

Colonelul hotărîse să se arate drastic, dar acum, cînd stăteau față în față, tăria lui se muia. Mai la urma urmei, Maddison era al naibii de bun soldat; comandantul brigăzii îl aprecia grozav, ba pînă şi comandantul diviziei îşi amintea de strălucitele lui performanțe din vremea cînd era instructor la şcoala de luptă.

— S-ar putea să ai neplăceri de pe urma grenadei aceleia din camera de gardă, Maddison, începu el, în cele din urmă.

— De ce? întrebă distant Maddison. Era scund, viu şi încordat ca un fox-terrier, vînjos şi zvelt.

— Se va întocmi un raport de accidentare.

— Sergentul a iscat discuții?

— Nu, răspunse colonelul, a venit şi mi-a cerut părerea.

— Şi ce i-ați spus?

— I-am cerut să uite de treaba asta.

„De dragul meu“, îi spusese sergentului. Colonelul care nu se simțea la largul său cu ofițerii, căci vedea în ei exemplare din clasele de sus, oameni superiori lui, era în schimb cît se poate de apropiat de mulți dintre subofițerii săi. Uneori, cînd se afla între patru ochi cu vreun sergent sau plutonier-major, îi vorbea deschis, i se destăinuia la fel de bucuros ca unui frate.

— I-ați cerut? îl îngînă amar Maddison. Doamne, armata asta britanică e o pantomimă. Îl scot afară pe el şi alți doisprezece soldați şi le servesc o lecție de să n-o mai uite niciodată şi care într-o zi să le salveze viața, iar fiindcă s-a ars şi s-a speriat nițel se presupune că o să dîrdîi de frică. Ştiți cum se procedează în armata germană? Cei care candidează la gradul de ofițer sînt legați pe un scaun electric şi supuşi la şocuri, ca să se vadă cum rezistă. Asta înseamnă să fii soldat. Asta-i bărbăție.

— În armata germană. Noi nu sîntem armata germană.

Maiorul Maddison îşi petrecuse înainte de război un concediu în Germania. Îşi mai amintea şi acum cu căldură de uriaşii aceia, care defilau în pas de gîscă, în rînduri de cîte

64, prin fața comandanților, purtînd pe umeri săbiile strălucitoare; îşi amintea de tinerii aceia goi şi bronzați, care jucau volley-ball, în timp ce vîntul le răvăşea părul blond; şi de aleile de stîlpi albi purtînd în vîrful lor steaguri ce unduiau şi se zbăteau cu zgomot în bătaia vîntului.

— Cu atît mai rău, spuse. De fiece dată cînd mă uit la oamenii mei, mă întreb ce-o să se întîmple cînd se vor afla față în față cu inamicul. Ştiți contra cui trebuie să luptăm? întrebă. Contra unor soldați adevărați, instruiți şi căliți din copilărie asemenea spartanilor, aşa cum trebuie să fie instruit un bărbat, necruțători şi fără de frică, care iubesc moartea, aşa cum trebuie s-o iubească un bărbat. Nu oameni pe care-i tîrăşti la război, ci din aceia care se duc bucuroşi. Legați între ei prin comuniunea mistică a războinicilor.

Colonelul, ca şi toți ceilalți de la popota ofițerilor, îl auzise nu o dată pe Maddison vorbind despre acea mistică comuniune a războinicilor. Nici el, nici ofițerii lui, care numărau cele mai multe decorații, nu ştiau ce înseamnă.

— Ş-apoi, urmă dezgustat, Maddison, mă uit la gloata asta de corcituri din care încercăm să facem soldați. Moi şi fără şira spinării sub hainele lor militare. Mîinile în buzunar şi țigara în colțul buzelor de cum te întorci cu spatele. N-au altă plăcere decît să stea cu femeile lor să caşte gura la cinema… Maddison le ura pe femeile pe care le vedea că se agață de brațul oamenilor lui; creaturi care vorbesc ascuțit, cu pielea albă, moi ca moluştele, mirosind a parfum; îi făceau grață. – Sau sînt gata să leşine într-o sală de dans, ascultînd vreun evreu care se vaită la microfon. Nici unul dintre ei n-are stofă de războinic.

— Slavă cerului, răspunse din inimă colonelul. Războinici!

— Slujba mea, urmă încăpățînat Maddison, este să instruiesc oamenii pentru luptă. Comandantul diviziei e de acord cu metodele mele. La şcoala de luptă aveam zilnic accidente. Şi nu se plîngea nimeni. Mi s-a spus că asta dovedeşte că-mi fac meseria. Ceea ce aş vrea să aflu este dacă o să mă sprijiniți sau nu.

— Iar ceea ce aş vrea eu să aflu este dacă ai sau nu de gînd să respecți regulamentul pentru preîntîmpinarea accidentelor.

— Transpirația economiseşte sînge. Oamenii trebuie să învețe să sufere.

— Creierul economiseşte sînge. Învață-i să gîndească.

— O să-i învăț să lupte.

. Uneori oamenii lui îi dădeau nădejde. Uneori se simțea una cu ei. Cînd un om se prăvălea peste un obstacol împrejmuit cu sîrmă ghimpată şi dîre de sînge i se prelingeau din zgîrieturi pe obraji, cînd un pluton trecea peste o barieră ca o haită de ogari, maiorul Maddison se simțea tulburat şi aproape de ei; şi mai ales atunci cînd, aşa cum făcea adesea, se ducea să asiste la duşul soldaților şi rămînea în pragul barăcii lungi, plină de zgomote, privind trupurile frumoase şi zvelte ale tinerilor care lipăiau goi, cu pielea umedă prin vălurile de aburi. O emoție de care nu-şi dădea seama cît era de adîncă îi umplea inima şi pleca aprins de dragoste pentru oamenii lui, pînă ce, privind pe aleea de la picioarele barăcilor vedea un soldat care se plimba cu o fată şi atunci din nou simțea că-i e greață şi-i disprețuia.

Colonelul se ridică în dosul mesei:

— O să-i înveți să lupte, spuse tăios, şi o să-ți spun cum. Gata cu grenadele 69 prin barăci. Gata cu poznele dumitale cu fulmicoton. Ai grijă să nu dai de bucluc, Maddison. N-o să treacă mult şi o să avem cu toții destulă bătaie de cap.

Maddison rînji batjocoritor:

— Dumneavoastră numiți asta bătaie de cap? Eu zic măcar de-ar veni mai repede ziua aceea.

Colonelul simțea că nu mai poate să-l suporte.

— Asta-i totul, spuse. Data viitoare o să consider o asemenea purtare drept o chestiune de disciplină. Îşi privi ceasul de la mînă. Mă duc să mă spăl pentru masă. Ne vedem la popotă.

— Tare-aş vrea să-mi fac o părere definitivă despre omul ăsta. Colonelul, întors în baraca lui, îşi ştergca mîinile cu prosopul şi vorbea cu Noel Norman.

— Maddison? spuse Norman plictisit. Oamenii îi spun „maiorul nebun”. E un tip oribil. Cînd îl văd mă trec fiorii. Înainte de război a fost inspector sau aşa ceva, în poliție.

— Da, spuse colonelul. Cînd stă şi mă ciocăneşte la cap cu mistica lui comuniune a soldaților simt că nu-i bine să-i încredințez oamenii mei. Şi, totuşi, e un tip curajos, un bun soldat. Aş spune că e cel mai bun ofițer din batalionul meu. Mai bun decît dumneata, Noel.

— Ceea ce nu spune mare lucru.

— Da. Dar nu mă pot împiedica să-l respect pentru asta.

O clipă de tăcere penibilă.

— Aveți vreo veste de la băiat? întrebă Norman.

— Nu. Încă nu. Dar biroul de trafic maritim spune că e firesc. Uneori rămîn pe mare săptămîni întregi. Vocea lui se încăpățîna să rămînă veselă. De pe mare nu poți să expediezi scrisori, ştii doar.

— Desigur. Hai odată la masă.

— Socot că noi vom pleca înainte de a se întoarce el, urmă colonelul. Ți-am spus ce se vorbea azi-dimineață la brigadă? Cei de acolo au pus un pariu. Am auzit menționîndu-se chiar şi data.

— 15 mai, rîse Norman.

— Da. De unde ştii?

— Mi-a spus ordonanța mea. A auzit la „Horse and Hounds”.[28]

În urma lor uşa se închise cu zgomot.

— 15 mai îți spun. La cantina batalionului oamenii se adunaseră ciorchine în jurul hărții de pe perete. Alții, la fel de mulți, stăteau la mesele verzi pătate de bere şi discutau, se contraziceau sau se aplecau peste ziare, fără să vadă nimic în jur, de parc-ar fi jucat cărți. Seară de seară soseau ştiri, care le sporeau înfrigurarea, le puneau la îndemînă noi

argumente. Ofensiva aeriană desfăşurată deasupra Franței şi Germaniei atingea proporții necunoscute pînă atunci. Din motive de securitate fuseseră luate măsuri care interziceau diplomaților străini să intre sau să părăsească țara şi să trimită mesaje în afară. Intrase în vigoare un regulament al apărării care îngăduia ca drumurile din sudul Angliei să fie puse la dispoziția traficului militar; toate călătoriile peste mare fuseseră suspendate. Anglia fusese izolată de restul lumii. Submarinele germane dădeau tîrcoale în Canalul Mînecii în căutarea unei flote de invazie masate aici; ziarele vorbeau despre ciocniri pe mare, iar oamenii din batalionul cinci auzeau uneori ei înşişi, în tăcerea nopții, bătaia îndepărtată a tunurilor de pe țărmul celălalt al mării întunecate.

„15 mai“. Alfie Bradley stătea într-un colț al cantinei, fără ca zgomotul din jur să-l atingă întrucîtva şi inima-i batea năvalnic; scria cea de a două pagină a scrisorii către iubita lui Floss pe care avea să o revadă peste cinci zile.

„15 mai“. La clubul caporalilor din capătul barăcii, unde se afla cantina, caporalul Gonigle stătea la pian şi cînta sentimetal „Într-una din aceste zile”, melodie sincopată, cu un ritm discordant. Meadows şi Warne, doi caporali întorşi din deşert, se întinseseră peste pian şi-i vorbeau, pe rînd, prin fumul albastru al țigărilor.

— Încă două saptămîni şi iar ne jucăm de-a v-ați ascunselea cu mitraliera.

— Sînge şi sudoare, spuse Warne lugubru, şi iar sînge şi sudoare.

Gonigle nu luase încă parte la nici o luptă. Îşi petrecuse mult timp, mai ales noaptea, întrebîndu-se cum o fi să te joci de-a v-ați ascunselea cu mitraliera.

— 15 mai? spuse el. Trebuie să spun că n-am văzut în viața mea un secret pe care să-l ştie toată lumea, aşa ca pe ăsta. Şi continuă să lovească cu încăpățînare clapele.

15 mai, gîndea maiorul Maddison, stînd în fața oglinzii de pe peretele barăcii lui, o, tu, Doamne, stăpîn al războaielor, fă

să fie aşa! Se vedea sîngerînd şi înnegrit de fum, înaintînd în salturi, sub ploaia de ţărînă ce se cernea peste el în urma exploziei care încă-i mai răsuna în urechi; se vedea smulgînd o puşcă şi mînuind o baionetă înroşită de sînge; simţea cum arma întîmpină rezistenţa timidă a cărnii; la acest gînd bicepşii i se înfiorau de plăcere. Cotrobăi prin sertarul măsuţei de noapte şi scoase la iveală o cutiuţă. Înăuntru se afla panglica unei decoraţii. Se apropie de oglindă şi-şi puse panglica în partea stîngă a pieptului. Cu degetul arătător de la mîna dreaptă îşi potrivea mustaţa. În colţul oglinzii mişcă ceva. Maiorul se întoarse mînios ţinîndu-şi mai departe panglica în stînga pieptului şi dădu cu ochii de ordonanţa care stătea în pragul barăcii.

— Ieşi afară, mîrîi el, şi data viitoare să baţi înainte de intri.

Ordonanţa, îngrozită, salută fără să fie nevoie, închise cu zgomot uşa în urma lui şi dădu fuga la bucătăria popotei ofiţereşti, să povestească cum l-a văzut pe maiorul Maddison încercîndu-şi în faţa oglinzii bareta ordinului D.S.O.[29]

Capitolul IX

ÎNAINTE DE SECERIŞ

Oamenii din batalionul cinci nu cunoscuseră niciodată o vară la fel cu aceea pe care o trăiau acum ca în vis. Soarele strălucitor scălda cu dărnicie pămîntul şi pomii înmugureau, se învăluiau în nori mari ce foşneau şi se colorau într-un verde crud; mlădiţele grîului răsăreau din brazdă, săptămînă de săptămînă mai înalte şi mai viguroase, pînă ce ţarina neagră nu se mai văzu deloc. Nori tiviţi cu umbre albastre se îngrămădeau la orizont, senini şi albi ca neaua, străjuind din

înalturi cerul nemărginit, unde cît era ziua de lungă răsuna zumzetul avioanelor ce-apoi se stingea, golit de orice primejdie.

Zile ciudate, zile de visare, de linişte amăgitoare; un grup de oameni stau cu picioarele încrucişate pe iarbă, somnoroşi şi moleşiți de strălucirea soarelui, iar în mijlocul lor un subofițer le explică mecanismul de funcționare al micilor mine de lemn, care-i aşteaptă pe celălalt țărm, ca să-i schilodească; un soldat şi iubita lui s-au întins după un gard viu, amețiți de parfumul ierbii încinse, în timp ce pe şosea, la cîțiva metri distanță, uruie convoaie nesfîrşite în drum spre țărm; oamenii mărşăluiesc sau stau îngrămădiți peste puştile lor în camioane; iar sensul a ceea ce fac se pierde cînd, vrăjiți, urmăresc un iepure în goană nebună peste cîmp, o ciocîrlie ce se rostogoleşte de pe bolta albastră, un copil care face cu mîna din fereastră.

Misteriosul curs al războiului ducea batalionul cinci, ca pe o bandă rulantă, spre îndeplinirea destinului său. Undeva, într-un birou, un dosar a fost scos dintr-un dulap de oțel, un clasor mecanic se învîrte, teleimprimatoarele bat cu zgomot mesagele lor frenetice; comandanți de brigăzi, oameni hărțuiți, între două vîrste, stau în jurul unor mese lungi de stejar, adună batalioane şi divizii şi-şi mută de ici-colo riglele de calcul, urmărind cu degetele pătate de nicotină coloanele tabelelor care indică situația statistică a armamentului. O mie de funcționari şi dactilografi lucrează ore suplimentare, iritați şi lipsiți de interes, ca şi cum ar lucra la colectarea impozitului pe venituri şi nu la soarta a şase sute de oameni arşi de soare, care zac în cămaşă, pe coasta unui deal ce priveşte peste apele strălucitoare ale canalului Mînecii. La Whitehall, în castele rechiziționate, sau la cartierele generale adînc camuflate sub pămînt luminile ard zi şi noapte, fetele aleargă pe coridoare strîngînd în mîini plicuri mari, din piele de bizon. Undeva, există aceste mii de oameni, care alcătuiesc planurile războiului, oameni cuprinşi de o febră ciudată, aceeaşi cu febra care bîntuie într-o sală de bursă. Oameni

prevăzuți cu maşini de scris, ceară de sigiliu, ştampile, clasoare – instrumentele cu care se schițează viitorul întunecat al batalionului cinci.

Şi, ca printr-o bizară reacție chimică, în timp ce febra urcă în mijlocul acestor palide legiuni, pe deal, frigurile aşteptării se potolesc; aidoma cu o rotiță de ceas învîrtită mai mult decît trebuie, pulsul încordării, care timp de cinci luni a crescut sus pe deal, încetează sub razele dulci ale soarelui de mai.

Poate fiindcă în cele din urmă acum sînt, în sfîrşit, siguri. Timp de luni întregi se întrebaseră: o să aibă loc? Acum nu se mai îndoiesc. Se aflau în propria lor țară, în mijlocul poporului lor, dar erau totuşi izolați de cei de acasă, ca şi cum ar fi fost într-o țară străină; fuseseră țintuiți într-o zonă de coastă, unde călătorilor nu le era îngăduit să pătrundă; permisii nu căpătau; ofițerii le cenzurau scrisorile de parcă ar fi fost în afara țării; drumurile erau ticsite zi şi noapte de convoaie militare; iar flota de debarcare, înşiruită în porturi, se legăna pe valuri… În primele zile ale lunii mai, fiecare om din batalion fu obligat să-şi reducă greutatea bagajului la volumul echipamentului de asalt. Ofițerii de intendență adunară toate efectele de prisos, obiectele personale fură băgate în sacii de echipament, iar aceştia, etichetați şi trimişi acasă. Acum erau gata de acțiune şi dintr-o dată ştiură sigur ce avea să urmeze.

Oamenii erau într-o formă bună; forța le pulsa în vine. Erau instruiți, înarmați şi echipați ca niciodată pînă atunci. Se simțeau plini de încredere şi iritarea se risipise. De astă dată erau calmi şi cînd te uitai la ei ai fi spus că nici nu le pasă de ce se va întîmpla, că aşteptau fără nerăbdare şi presimțiri rele. Se lăsau în voia zilelor de vară şi-şi petreceau timpul în amorțeala simțurilor mulțumite, beți de soare, amețiți de parfumul florilor învoalte, leneşi şi vrăjiți de această bogăție care se trezea la viață în jurul lor. Ore şi zile pline de toropeală se scurgeau, şi ei dormeau la soare, legănați de zumzetul bombardierelor şi al bondarilor.

Soldatul Oh-3-7 Smith era cam îngrijorat:

— Eu zic că o să plecăm pînă la seceriş, caporale.

— Aşa zic şi eu. Caporalul Shuttleworth nu vădea cine ştie ce interes.

— Recolta de anul ăsta o să fie bună, mi-a spus domnul Hodge.

— Da? Lasă-mă-n pace. Scriu. Caporalul stătea ghemuit pe pat, cu un bloc de hîrtie pe genunchi. Pe pătură erau azvîrlite ghemotoace de hîrtie.

Oh-3-7 îşi trase bereta spre spate:

— Eu cobor în vale.

Shuttleworth îşi ridică privirea:

— În vale, unde? Tot la ferma lui Hodge?

— I-am făgăduit domnului Hodge că viu. Nu-i uşor să strîngi orzul la timp.

— Cristoase, Doamne! izbucni Shuttleworth; de săptămîni de zile n-a mai fost aşa cald cum e astăzi şi am mărşăluit toată ziua de ne-am rupt picioarele. Uită-te la ceilalți… priveşte-i. Cei mai mulți oameni din pluton stăteau întinşi pe paturile lor, desculți şi fumau. Şi tu te duci ca să munceşti pe deşelate. Acuşi sună stingerea, Smithy. Întinde-te şi odihneşte-ți picioarele.

— La „Ten-Acre Field”[30] mai e de lucru încă trei ore de acum încolo, pînă diseară. Au o mulțime de treabă.

— E un tip meschin, spuse cineva cînd Smith fu plecat. Se omoară muncind noapte de noapte pentru doi şilingi.

— Nu pentru bani, răspunse Shuttleworth, aşa îi place lui. Mulți coboară seară de seară pe la ferme, ca să dea o mînă de ajutor.

Adevărul era că în batalionul cinci se numărau destui oameni cărora le făcea mare plăcere să lucreze la cîmp ori de cîte ori puteau să iasă din cantonament. Ei veneau din regiunile agricole ale comitatelor din vestul țării, de unde batalionul îşi recrutase la început oameni. Noile valuri de recruți, veniți din toate cele patru zări ale insulelor britanice,

se amestecaseră cu țăranii, dar acest nucleu rural continua să existe: un fel de masă pasivă, alcătuită din flăcăi voinici, greoi, stîngaci, cu fețe timide şi roşii, purtătorii unor nume ce rareori alimentau cu noutăți sau nu figurau deloc în analele zilnice ale poliției militare, care (atunci cînd nu munceau) îşi petreceau serile stînd liniştiți pe paturile lor; vorbeau între ei, scriau scrisori sau cotrobăiau prin imensele pachete cu mîncare primite de acasă. Se spunea că nu poți să scoți de la ei un ban, dar mîncare da. Erau jucători slabi, însă la vînătoarea de iepuri se dovedeau neîntrecuți. Nu era greu să-i deosebeşti în sala de mese, unde țineau zdravăn în mîini cuțitul şi furculița, se aplecau pînă peste farfurii şi înfulecau modeşti, cu gîndul numai la mîncare. Erau soldați buni, rezistenți, care nu se plîngeau; nu erau lipsiți de inițiativă, dar idei avîntate nu aveau niciodată. Era o plăcere să le asculți vorba tărăgănată, cu vocale largi şi r-uri rostogolite într-una la sfîrşitul cuvintelor.

Oh-3-7 Smith coborî pe potecă şi o luă pe şosea pînă lăsă în urmă satul; păşea în voie, fără să se grăbească, aşa cum merg țăranii care-şi cruță forța pentru munca ce-i aşteaptă.

Îşi petrecuse plăcut timpul în ultimele trei săptămîni. Jos în vale, la ferma lui Hodge dăduseră zor la începutul lui mai, ca să termine de însămînțat ultimele lanuri de grîne de primăvară, să strîngă orzul, să semene în brazdă napii şi castraveții, sau pe pajişte, iarba şi trifoiul pentru furajul anului viitor şi să le grăpeze. Astă-seară aveau să termine treaba; în sinea lui simțea o mare plăcere cînd se gîndea că o asemenea muncă fusese dusă la bun sfîrşit. După aceea, seara aveau să aibă mai mult răgaz; în răstimpul de linişte ce va urma, uneltele şi tractoarele vor fi vopsite din nou ca să fie apărate de vremea rea, bîrnele hambarelor date iarăşi cu creuzot, castraveții însilozați pentru tăuraşi şi se vor face noi provizii de îngrăşăminte şi hrană pentru vite.

Şi o să fie timp de stat de vorbă cu domnul Hodge. Straşnic om, domnul Hodge ăsta! Soldatul Smith nu cunoscuse niciodată un fermier care să-i semene; era tînăr,

avea o mulțime de cunoştințe, urmase la unul din institutele acelea agricole şi era întotdeauna gata să te învețe cîte ceva. Putea să-ți răspundă la orice întrebare pe care le mormăiau bătrînii aşezați pe-un scaun în colțul cîrciumii, îți vorbea despre ceea ce ai fi vrut să afli în legătură cu bolile ce se puteau să dea peste vreun animal de la fermă, îți spunea cum trebuiau hrănite vitele, cum trebuiau îngrijite păsările şi tot ce doreai să ştii despre canalizări. Se apleca peste o hartă şi trăgea linii întocmai cum făceau ofițerii şi cîteva săptămîni mai tîrziu cîmpul acesta avea să fie cît vrei de uscat şi consolidat.

— Bună seara, domnule Hodge. Fusese luat prin surprindere. Nu se aşteptase ca Hodge să-i iasă în cale, pe drum, la această oră cînd pe cerul senin mai lumina încă soarele. Şi unde mai pui că Charlie Benbow era şi el cu domnul Hodge.

— Hallo, Tom. Ai făcut economie de drum că ne-ai întîlnit. Am terminat treaba la „Ten-Acre“; tocmai coboram la „The Ploughman”[31] ca să ne cinstim. Vii cu noi, nu-i aşa?

Îi spusese pe nume! Plăcut om mai era domnul Hodge, şi nevastă-sa era tot aşa; îți aşternea o cină grozavă. În ultimii cinci ani soldatul Smith se dezobişnuise să i se spună Tom. Nu-i spunea pe nume decît maică-sa, cînd era acasă, în permisie. În batalion el era unul dintr-un întreg trib de Smith şi fiecare din ei avea cîte un titlu prin care se deosebea de ceilalați. Unul era Smith W.C. care avea în seama lui latrinele (poreclit uneori cu un nume şi mai caustic şi tot cu o rezonanță aliterativă [32]), un altul Smith telegraful şi mai erau încă vreo douăzeci de Smith, iar fiecare dintre ei fusese învățat să-şi spună numele de familie o dată cu ultimele trei cifre ale numărului său matricol.

Aşa încît atunci cînd Tom Smith vedea un deget care împungea spre el, şi auzea o voce tăioasă: „Cum te numeşti, tu ăla?”, lua mecanic poziția de drepți şi răspundea: „Oh-3-7 Smith, Sir”.

Era plăcut seara să ieşi din cantonament, să laşi în urmă salutul şi santinelele şi să te aşezi în bucătărie, la ferma lui Hodge, sau la bar la „Ploughman”, printre oameni cumsecade de pe la ferme care-ți spuneau Tom. Era tot ce putea fi mai bun pe lume, în afară de faptul de a te afla acasă la mama. Intrară la „The Ploughman” şi se aşezară unde stăteau de obicei, la masa simplă, de lemn. Soldatului Smith îi plăcea mai de grabă acest mic bar unde se vindea bere, întunecos, înnegrit de fum, cu grinzile joase cu rumeguş aşternut pe podea şi cu aceiaşi muncitori de pe la ferme, vreo optsprezece la număr, care se adunau aci noapte de noapte, decît „Horse and Hounds” [33]: localul țipător şi plin de scandalagii, de la celălalt capăt al satului, unde cei mai mulți oameni din batalion se îmbulzeau ca oile ca să ajungă să se înghesuie şi să zbiere în jurul unui pian ce făcea un zgomot de-ți spărgea urechile şi ca să facă curte tîrfelor din ținut. La „Horse and Hounds” turnai în tine berea pînă ce-ți venea să o verşi; la „Ploughman” stăteai cu prietenii şi-ți sorbeai pe îndelete halba.

Oh-3-7 Smith îşi savura mulțumit berea şi asculta cu respect ce vorbeau cei mai vîrstinici decît el. Pe masa unde-şi rezemau coatele se aflau ziare care relatau despre raidurile a mii de bombardiere ce uruiau deasupra Europei, cu titluri ca acestea: „Mesajul regelui către flota de coastă”; „Ajută-ne, doamne, înaintea luptei”. Dar în seara aceasta, stînd între prietenii săi, soldatul Smith nu scotea un cuvînt despre bombardiere sau bătălii, ci vorbea cu un aer fericit despre hrana porcilor, grape-semănători şi îngrăşăminte chimice.

— Iar aveți zor, sus la barăci, Tom, observă domnul Hodge. Toată ziua auzim cum se trage cu puşca la poligon.

— A, spuse Tom, instrucția nu se termină niciodată.

— Se apropie ziua, după cum se arată, adăugă Charlie Benbow.

— Înainte de seceriş, spuse Tom.

Asta era tot ce-l supăra. Nu dădea cine ştie ce importanță pregătirilor de război ale batalionului; nu se întreba vreodată ce-l aşteaptă pe țărmul celălalt şi fără îndoială nu ştiuse niciodată ce înseamnă frica. Dar uneori se simțea cam îngrijorat la gîndul că o să fie dus de acolo înainte de miezul verii şi tocmai cînd domnul Hodge, de la care avea atîta de învățat, începea să-l bage în seamă.

— Nu cred că o să mai fiu pe-aici pînă la seceriş, domnule Hodge.

Domnul Hodge rîse din toată inima.

— Nu-ți face griji din cauza asta, Tom, băiete. Pînă atunci o să aveți şi voi secerişul vostru. Nu-i aşa, băiatule? Să ştii că pentru asta meriți încă o halbă. Bea-ți berea, Tom, că-ți aduc eu alta.

— O să-mi pară rău, domnule Hodge, spuse Tom grav. N-am lucrat niciodată la o fermă ca a dumneavoastră. Totul numai ştiință. Bun lucru e ştiința pentru un fermier.

— O să vină ele şi zilele de după război, spuse domnul Hodge. Dacă maică-ta o să te lase să mai lipseşti de acasă un an sau doi, o să fiu mulțumit să te am pe lîngă mine. Oricum, rămînem prieteni, nu-i aşa? Şi o să ne scriem. O să-mi scrii cînd o să pleci, ce spui, Tom?

Tom roşi.

— Dacă nu vă supără, domnule Hodge. O, adăugă el cînd Charlie Benbow îi mai aduse o bere. Nici n-am terminat-o pe prima.

Începură din nou să discute despre război. Ziarele vorbeau despre noi victorii în Italia şi despre o mare ofensivă a ruşilor în Crimeea.

— Bătrînul Stalin, chicoti Charlie Benbow şi-şi şterse o pată de spumă din mustața cu peri rari, el e omul. Ştie el ce face. Mai bine decît unii din ăştia de pe-aici.

— Aşa se spune, se băgă în vorbă Tom, fiindcă ardea de dorința să repete o glumă care în batalionul cinci era pe toate buzele şi însuma aproape tot ceea ce ştia el în materie de politică. Se zice că Stalin i-a trimis o telegramă lui Churchill

în care-l întreabă: să se oprească la Calais, sau să vină dincoace?

Rîseră cu toții. Charlie bătea înfundat în masă, cu pumnul lui uriaş.

— A, el e omul! Le-a spus să-şi ardă recolta, asta le-a spus, să dea foc recoltei – şi aşa au făcut.

Tom se prăpădi iarăşi de rîs. Era beat de fericire. În jurul lui curgea şuvoi de vorbe, dar el nu le auzea. Nu se gîndea decît la cele spuse de domnul Hodge. „O să vină ele şi zilele de după război… O să fiu mulțumit să te am pe lîngă mine…“ Să fii om liber şi să lucrezi aici, cu domnul Hodge şi bătrînul Charlie, şi toți ceilalți. Pentru Tom Smith războiul nu mai exista, mintea lui nu se frămînta cîtuşi de cît din pricina bătăliei ce se apropia; nu se gîndea decît la vremea de după război şi la slujba de la ferma lui Hodge.

Acum era din nou atent. Domnul Hodge îi vorbea despre păsări. Mama lui Tom creştea găini. Domnul Hodge era stăpîn pe toate cunoştințele necesare în creşterea găinilor şi-i dădea regulat lui Tom sfaturi cu privire la îngrijirea acestora, iar el le transmitea fidel doamnei Smith în lungi scrisori, una după alta.

— Trimite-i asta mamei tale, Tom, spuse domnul Hodge şi puse pe masă o broşură. Dacă n-o are încă, o s-o intereseze.

— O s-o copiez, domnu’ Hodge, răspunse Tom hotărît, şi pe asta o s-o păstrez pentru mine, ca să învăț din ea. Mai tîrziu pe cînd se întorcea la barăci, în răcoarea serii, simțea cum bucuria îi dă aripi. Să lucrezi cu domnul Hodge. Ştiință. Cunoştințe. Ştiința e un lucru grozav. Intră în cantonament cu pas legănat.

— Noapte bună, camarade, spuse santinela.

— Bună.

Tom era din nou Oh-3-7 Smith.

Era aproape miezul nopții şi în baraca înăbuşitoare, cu ferestrele camuflate, cei mai mulți dintre oameni dormeau.

Doar lîngă două paturi, unde cîte un om stătea ghemuit şi scria, se mai vedea pîlpîind o lumînare.

Caporalul Shuttleworth boți o foaie de hîrtie şi-o azvîrli furios. Apoi, timp de-o clipă, se opri din scris şi-şi înălță capul, ca să audă mai bine. Undeva, în noapte, auzea zumzetul îndepărtat al motoarelor de avioane. Alt raid aerian. Acum veneau noapte de noapte să bombardeze portul aflat la cîteva mile distanță. Aci, în cantonament, nu era cine ştie ce primejdios; dar în fiece noapte, zgomotul bombelor şi bubuitul tunurilor aminteau batalionului cinci de ceva care avea să devină realitate după ce zilele călduroase ale verii vor fi trecut. Caporalul îşi începu din nou scrisoarea: „Scumpa mea Sal…“ pauză. Buzele modulau cuvintele. „Scumpa mea Sal…“ Oare ce o să spună ea cînd va citi asta? O să rîdă? O să plîngă? O să rupă scrisoarea? Sau o s-o arate tipului celuilalt? Cel mai rău îl durea cînd se gîndea cum Sal o să arate celuilalt scrisoarea. De săptămîni întregi, de cînd nimeni nu se mai îndoia că vor pleca în curînd, tot încercase să-i scrie. Uneori, mistuit de nerăbdare, se ruga să vină mai repede ziua aceea şi odată cu ea să ia sfîrşit tot acest chin; apoi, cînd se gîndea la clipele acelea şi că avea să plece fără să o mai vadă măcar o dată, durerea se ivea din nou, mai sfîşietoare ca oricînd, aproape de neîndurat. Dragostea – în filme dragostea era una, dar dragostea lui, a caporalului Shuttleworth, era un şoarece care-i rodea inima, o povară ce-i sugea toată vlaga din trup, îl lăsa bolnav şi cu gîndul aiurea, îl făcea să-i piară zile întregi pofta de mîncare, iar nopți întregi somnul, să se simtă năuc şi mereu gata să verse. Doar băutura îi mai ajuta uneori, şi atunci numai pentru puțin timp, să uite cum îl părăsise nevastă-sa, fata aceea înaltă şi bine făcută, care îl disprețuise şi-i lăsase răni în suflet.

Zgomotul motoarelor se auzea de astă-dată puternic deasupra capului, cu o octavă mai înalt decît înainte. Primele tunuri începură să bubuie, obuzele şuierau, văzduhul clocotea de explozii. Caporalul se aplecă din nou peste scrisoare. „Scumpa mea Sal…” Cum să scrie de astă-dată?

Alcătuise pînă acum o sută de scrisori şi nu trimisese nici una. Cum să scrie? Să-i trezească mila? Să-i amintească ce fericiți au fost în primele lor luni după căsătorie? Să bată pe dorința ei de a se şti la adăpost de griji? Să o pună la încercare şi să o aţîţe împotriva celuilalt? Să-i spună că în scurt timp pleacă la război? (Dar asta s-ar putea s-o bucure, poate că doreşte să mă ştie mort.) De nenumărate ori îi scrisese ca s-o jignească, s-o înfurie şi umpluse pagini întregi cu cuvinte murdare şi învinuiri grele. Rupsese aceste scrisori, ca şi pe celelalte dealtfel. „Scumpa mea Sal…”

Baraca se cutremura şi uşile zăngăneau odată cu bubuitul tunurilor. În noapte văzduhul răsuna de zgomotul asurzitor al motoarelor, în timp ce bombardierele germane zburau deasupra capetelor gonind spre port.

„Scumpa mea Sal…” Caporalul Shuttleworth vîrî sub pernă blocul de hîrtie, suflă în lumînare şi se strecură sub pături. Durerea lui semăna cu o funie ce i se strîngea în jurul gîtului. „Repede, repede, repede”, se ruga el sub pătură, „Doamne, Dumnezeule, fă să se sfîrşească curînd”.

Cealaltă lumînare ardea mai departe. Soldatul Oh-3-7 Smith îi scria maică-sii. Se uita atent la broşură şi copia cu toată silința o frază. După care trecea din nou la broşură.

„Uleiul de peşte, amestecat în proporție de 2% în terci, devine o substanță valoroasă. Însănătoşeşte, stimulează creşterea şi fertilitatea. Calciul sub orice formă, cum ar fi cochiliile de langustă sau moluscă, piatra de var măcinată sau pisată sau chiar creta fărîmată, este necesar pentru oase şi coaja ouălor.”

Văzduhul se umplu de detunăturile bombelor care explodau, stîrnind ecouri fără de sfîrşit şi baraca se cutremură. Soldatul Smith aproape că nici nu le lua în seamă.

„Deşi este indicat ca terciul să conțină proteine de natură animală, experiența a arătat că proporția cea mai ridicată care se recomandă este aceea de 10%, aceasta putînd să fie

redusă la 5%, dacă se face uz de peşte în amestec cu 5% făină de soia."

Acum trăgeau toate bateriile din zonă. Barajul antiaerian ridica un perete de sunete prin care zgomotul bombardierelor nu răzbătea decît din cînd în cînd. Soldatul Smith îşi încheie scrisoarea şi, absorbit de gîndurile sale, linse marginea plicului în timp ce schijele picau cu zgomot sec pe acoperişul de tablă ondulată al barăcii. Suflă în lumînare. „Noapte bună, caporale", şopti el înspre patul lui Shuttleworth. Nici un răspuns. Îşi trase pătura peste cap. Afară, raidul atingea punctul culminant. Soldatul 0h-3-7 Smith se întoarse pe o parte, mormăi, îşi îndesă faţa în perna umplută cu paie şi adormi.

Capitolul X

ZILE DE AŞTEPTARE

Într-o sîmbătă seara, la ora de închidere a magazinelor, către sfîrşitul lui mai, soldaţii Blair şi Richardson, infanterişti din batalionul cinci, ieşiră împleticindu-se dintr-o cîrciumă şi descoperiră că s-au pierdut în ceaţa unui fum alb şi înecăcios. Nu veneau în oraş decît o dată pe săptămînă şi acum luau pentru prima oară cunoştinţă de faptul că acest port, în care se înghesuiau din ce în ce mai multe trupe şi mijloace de transport în aşteptarea invaziei, era camuflat, noapte de noapte, la adăpostul unui vast paravan de fum.

Se clătinau pe trotuar, proptiţi unul într-altul, rîdeau şi-şi bolboroseau vorbe fără şir; doi copilandri necioplţi din Yorkshire, care aveau pe tunici decoraţii din Africa şi prea multă bere în ei.

Nostim, misterios, năucitor era albul acela gol prin care rătăceau, singuri printre mulțimi, în timp ce sub picioarele lor trotuarul se ridica valuri-valuri şi capul li se învîrtea. Deodată, voci aspre le răsunară puternic în urechi, iar ei se întoarseră crunți, puşi pe harță; zadarnic – căci vocile vrăjite se şi pierduseră prin fum. Auzeau paşi, crîmpeie de cîntec, fete care rîdeau şi țipau, prefăcîndu-se că se împotrivesc. Chipuri apăreau o clipă, apoi se topeau în urma lor; cam la fiece zece paşi cîte unul din ei se împiedica de marginea trotuarului, pica cu o zdruncinătură, după aceea se aşeza în şanț şi rîdea de se scutura, pînă ce camaradul său îl trăgea în sus şi-l punea iarăşi pe picioare.

Se bălăbăneau mai departe, în zigzag, de la o margine la alta a trotuarului, cădeau din nou în şanț sau se poticneau de pragul unui magazin, iar în tot acest timp habar n-aveau încotro se îndreaptă – două suflete la fel de pierdute şi de singure, ca şi trupurile lor, pe această stradă fantomatică.

— Loc, faceți loc pentru un soldat, oameni buni.

Şi, adînc învăluit în ei înşişi, acel nucleu de gheață, groaza omului în fața unei noi plecări, acea chinuitoare, teribilă nerăbdare în aşteptarea unei misterioase zile de mîine.

Undeva, dincolo de ceața albă şi pufoasă, un orologiu bătu orele unsprezece. La fiece cîteva minute auzeau autobuzele care treceau, ultimele autobuze. Şi înspre fiecare din ele făceau sălbatic semn cu mîna, urlau şi țipau ascuțit; undeva, în mintea lor, o idee vagă le spunea că trebuie să se înapoieze la barăci. Autobuzele bombăneau şi dispăreau în fum. Străzile se goliseră; vocile se împuținaseră.

— Hei, Geordie, chicoti înfundat soldatul Blair, care se bălăbănea spre stînga, ia te uită! Stătea aplecat peste capota unui jeep.

Soldatul Richardson se prăvăli pe jeep şi se tîrî pînă pe scaunul din față.

— De trei ori ura pentru trăsurica asta de război. Soldatul Blair nici nu apucase bine să se cațere înăuntru, cînd jeep-ul se smuci dezlipindu-se de trotuar.

— Trage de ele, Geordie băiete, zbieră el în timp ce Richardson cotrobăia în căutarea frînelor – acolo sînt. Stătea pe banca din spate, clătinîndu-se şi ţinîndu-se de umerii lui Richardson.

— Apasă cu piciorul, Geordie!

Geordie apăsă cu piciorul; fumul, sclipirile vitrinelor, razele de lumină ce răzbăteau prin camuflaj se scurseră în urma lor; vîntul nopţii le batea în faţă.

— Yahu-uu.

— Yahu-uu.

— Ya-hipi-i.

Picătură cu picătura întunericul îmbibase fumul şi zbieretele lor de piei roşii îşi luau zborul printr-o beznă înspăimîntătoare, în timp ce jeep-ul sălta de ici-colo între liniile pustii ale tramvaielor.

Fumul se îngroşa; deasupra lor apărură stelele şi pe de lături zburau copaci. Ieşiseră din oraş, dar pe ce drum s-apuce? Mergeau pe o şosea ce trecea alături de o pădure neagră şi deasă. La marginea drumului, pe kilometri întregi, erau oprite convoaie de camioane grele, cufundate în tăcere, care-şi aşteptau rîndul să coboare spre cheiuri, unde aveau să urce pe puntea vaselor.

Jeep-ul se hurducăia în plină viteză pe panglica albă a şoselei. Blair şi Richardson cîntau în gura mare, ameţiţi de urletele vîntului. Panglica cenuşie a şoselei îşi luă zborul înspre farurile maşinii. O clipă mintea lor înţelese că aveau în faţă o încrucişare de drumuri. Mînat de un imbold brusc, soldatul Richardson viră volanul spre dreapta.

— Ţin-te, Rommel, urlă el în întuneric, am sosit!

Jeep-ul coti cu o viteză de 70 km pe oră şi se sfărîmă, izbindu-se în spatele unui camion de 10 tone.

Batalionul cinci suferise primele lui pierderi.

— Aşteptarea-i de vină. Îi enervează, spuse colonelul Pothecary.

— Mă enervează şi pe mine, replică Noel Norman, sorbindu-şi whisky-ul. Ce se mai aude cu 15 mai?

— Generalul de brigadă spune că acum nu se mai poate înainte de 15 iunie.

— Ce-o fi avînd atît de sfînt ziua de 15 a fiecărei luni? Norman îşi mai turnă sifon în whisky. La început a fost 15 martie, apoi 15 aprilie, după aceea 15 mai, acum e 15 iunie. Bănuiesc că vor o lună care să cuprindă litera r.

— E din cauza mareei, explică colonelul. Aşa ne-a spus generalul de brigadă. Treaba asta are o legătură cu mareea; nu-mi amintesc întocmai despre ce e vorba. Luă sticla şi-şi umplu iar paharul. Ştii, continuă el, se poate ca un batalion să fie instruit mai mult decît e nevoie. De asta mă tem eu acum. I-am spus generalului că e greu să menţii programul de instrucţie în asemenea împrejurări. Ştii ce mi-a răspuns?

— Ce?

— Pune-i la exerciţii cu arma, Pothecary; fă cu ei exerciţii de mînuirea armelor.

— Ciudat. Norman îşi ridică paharul în bătaia luminii, privi bucăţelele de plută care jucau în whisky-ul său şi se încruntă. – Higgs a deschis sticla cu briceagul. Bestia! Spun că e curios cum starea de spirit se poate schimba aproape peste noapte. Într-o bună dimineaţă îţi dai seama brusc că ceva nu mai e la fel ca înainte. Nu se întîmplă nimic, nimeni nu scoate o vorbă şi totuşi îţi dai seama pe loc, cînd ai ieşit cu ei la instrucţie.

— Îţi dai seama de ce anume? Colonelul nu pricepea. Nu înţeleg. Consideri c-am lăsat-o prea moale? Nu încape îndoială că e mai bine să-i laşi să se odihnească decît să scoţi untul din ei. În felul acesta nu izbuteşti decît să-i faci să-şi piardă condiţia. În momentul de faţă n-avem altceva de făcut decît să aşteptăm. Sau crezi că ar trebui să facem mai mult sport? Pendleton îi înnebuneşte pe oamenii lui cu footbalul şi vînătoarea de hîrtii. Ar trebui să facem acelaşi lucru?

— Nu cred că exact asta. Spuneţi-mi, însă, dumneavoastră ce simţiţi?

— Ce simt eu? Eu am încredere.

— Da?

— Mă simt gata. Avem tot ce ne trebuie. Am fost lăsați… ei bine, am fost lăsați să ne descurcăm singuri. Stăm cu efectele strînse, trăim în regimul de luptă, curelele echipamentului sînt gata încheiate şi nu ne rămîne altceva de făcut decît să-l luăm în spinare, tăşcile sînt pline de muniție. Scrisorile ne sînt cenzurate şi permisie ca să plecăm acasă nu mai căpătăm. Dă-o dracului, Noel, sîntem gata să pornim. Asta-i ce simt eu. Sîntem gata.

— Exact. Şi-acum închipuiți-vă ce simte unul dintre infanteriştii dumneavoastră. Şi el e la fel de gata pregătit, la fel de nerăbdător ca dumneavoastră. Stă închis în barăci mult mai mult decît stați dumneavoastră, şi ştie mai puține. Trăieşte clipe de înfrigurare. Încă puțin şi o să-l cuprindă deznădejdea. Lama aceasta tăioasă, pe care am tot ascuțit-o atîta vreme, o să se tocească. Asta-i prost.

— Da, spuse colonelul. Ştii ce-au început să scrie cu cretă pe maşini?

— „Nu permisii – nu copii”. Am văzut pe un zid în oraş, la sfîrşitul săptămînii trecute.

— O versiune uşor modificată: „Nu permisii – nu al doilea front.”

— N-aş prea lua în serios lucrurile astea.

— Fireşte că nu, dar e un simptom, Noel, nu-i aşa?

— Asta s-a întîmplat cu Blair şi cu Richardson; şi din actele de acuzare, în alte cazuri, rezultă acelaşi lucru; ele vorbesc despre oameni care-şi stîlcesc unul altuia nasul şi insultă pe subofițeri prin magazine.

Colonelul se bătea uşurel pe nas.

— Cred că bălăngăneala asta i-a scos din fire. Acum vreo două săptămîni cantonamentul arăta ca o tabără de vacanță; n-auzeai o înjurătură.

„Bălăngăneala” însemnau îmbarcările de probă care avuseseră loc cu două săptămîni înainte. Sătenii şi cetățenii din port văzuseră cu surprindere, de patru ori, cum coloanele

de infanterişti îşi tîrau paşii spre docuri şi urcau în lung şirag, unul în spatele altuia, pe bordul navelor de debarcare. De fiece dată în oraş se răspîndise zvonul c-a început. Dar de fiece dată, trupele se întorseseră, iar civilii care stăteau grupuri-grupuri şi discutau în pragul casei spuneau că iar s-a amînat, că toată treaba asta n-a avut alt scop decît să-i prostească pe spionii lui Jerry [34] sau poate că era vorba numai de un exercițiu. De fapt aceste îmbarcări se efectuaseră doar ca să dea putința Controlului Mişcării Trupelor să cronometreze durata operației şi să verifice exactitatea planurilor.

Norman dădu din cap.

— Îmbarcările i-au cam zdruncinat. Cred că prima oară şi-au închipuit cu toții că era o debarcare adevărată. Şi de atunci nu mai ştiu într-adevăr ce să creadă. Ei, fir-ar să fie, ăsta e al patrulea pahar. Nici unul din noi n-a băut aşa pînă acum.

— Fac cu dumneata o partidă de rummy. Era o distracție nevinovată, căreia colonelul i se deda din toată inima.

— Sînteți un şmecher bătrîn, n-am dreptate? Aseară mi-ați cîştigat nouă pence. V-ați pus în minte să mă ruinați.

— O să te las în sapă de lemn, chicoti colonelul, amestecînd cărțile. Ştii povestea cu cei 15 polonezi şi fata din tren?

Colonelul împărți cu îndemînare cărțile.

Întîmplările din săptămîna trecură îi făcuseră într-adevăr pe oamenii din batalion să se scuture din toropeala zilelor de vară; şi nu numai îmbarcările de probă, ci şi priveliştea noilor unități, care soseau zi de zi şi se împrăştiau prin cantonamentele situate în păduri, unde aşteptau împreună cu batalionul cinci ordinul de îmbarcare; drumurile erau ticsite de tancuri şi convoaie de artilerie ce coborau spre mare, iar femeile ieşeau fuga din casă, ca să ofere mere şi căni cu ceai veselelor echipaje. Şoferii batalionului se întorceau din curse şi spuneau că întîlniseră imense parcuri

de maşini şi echipament, întinse pe cîte zece kilometri şi mai bine, în plin cîmp, de-o parte şi de alta a drumului spre Londra, unde erau staționate. Alții, care fuseseră jos în port, relatau cum străzile din apropierea cheiurilor erau înconjurate de cordonul poliției militare şi închise pentru public şi că oră de oră se îngrămădeau acolo noi şi noi trupe, iar oamenii stăteau cinchiți şi aşteptau să le vină rîndul să se îmbarce. Zvonurile erau în floare; zvonuri nebuneşti şi fantastice; iar zilele, care înainte cu o săptămînă sau două se scurgeau leneşe, erau acum un chin.

„N-avem bere”. Soldatul Scannock silabisi anevoie anunțul. Cîteva clipe şovăi, privind cartonul prins pe uşă la „The Ploughman”. Trecu un timp pînă ce soldatului Scannock să-i intre în cap despre ce era vorba. Nu aveau bere, şi la „Horse and Hounds” aşijderi nu aveau nici un strop.

— Prost lucru, Scouse, dacă nu se găseşte bere pentru unii ca noi.

Scannock recunoscu accentul irlandez, vocea aceea cu mai multe înțelesuri.

— Crezi că la Wintersley au? întrebă el şi se întoarse spre Moolrooney care stătea în întuneric pe partea cealaltă a drumului.

— În seara asta, cînd toți ceilalți din brigadă sînt acolo? Pînă acum n-au mai lăsat nici urmă. Nu, Scouse, tu şi săracu de mine astă-seară n-avem parte decît de cacao, şi după – la culcare.

Scannock înjura. Din pieptul lui țîşnea un izvor de brutalitate, care căuta să iasă la lumină. Doar băutura şi încăierarea îl făceau să mai răsufle. Dar nici una nici alta nu-i erau îngăduite şi Scannock era deznădăjduit.

— Hai să facem o plimbare, Scouse, spuse irlandezul. O să-ți prindă bine.

Scannock nu ştia ce înseamnă să ai prieteni. Puțini din batalion s-ar fi grăbit să bea împreună cu un bătăuş din Liverpool, murdar şi care nu ştia să lege două cuvinte.

Moolrooney, el însuşi singur şi încolțit, îl descoperise într-o seară la cantină stînd alături de el şi-i adusese vreo două halbe. De atunci, băuseră de cîteva ori împreună. Nu se simpatizau; nici unul din ei nu era în stare de aşa ceva. Dar Scannock, cu mintea lui înceţoşată şi încîlcită, găsea în celălalt o viclenie pe care se putea bizui. Iar Moolrooney, la rîndul său, avea motivele lui să caute tovărăşia acestui om mut şi deznădăjduit.

— Mai mare ruşinea, cum se poartă cu noi într-o vreme ca asta, spuse în timp ce ieşeau din sat.

Scannock nu-i răspunse.

— Nu găseşti, Scouse? îl zori irlandezul cu răspunsul.

— Ce vrei să spui? mormăi Scannock.

— Ar trebui să se poarte cu noi cum te porți cu un rege, asta ar trebui. Cu ce ne plătesc? Nici măcar cu atît cît s-avem de-o pileală zdravănă într-o seară. Ce poți să faci cu cei cîțiva bani pe care ți-i zvîrle în fiece săptămînă?

Scannock se opri şi-l privi bănuitor:

— Spune tot, Paddy.

Moolrooney chicoti:

— Ei, Scouse, spuse el plin de admirație, eşti mai deştept decît cred ei, nu-i aşa? Îl luă de braț pe Scannock şi-l duse spre gardul viu.

— Eşti gata pentru o mică distracție?

— Distracție?

— Pentru cine are puțin curaj, asta o să fie. Ascultă, ai lucrat vreodată o noapte la ferma lui Hodge? Nu? Eu da. Cînd ai terminat, Hodge, fermierul, te cheamă în bucătărie la plată. Îşi ține banii într-o cutie, o cutie neagră, de tablă. Şi, după ce ți-a plătit, o pune deoparte, în dulapul unde are cănile de la bucătărie.

Scannock îl privi neîncrezător.

— Da, omule, urmă Moolrooney, în dulapul unde-şi ține cănile. Oamenii ăştia au încredere în oricine. În hîrtii şi metal, în cutia asta trebuie să fie 10 lire. N-ai de deschis decît o

fereastră cu cîrlig, nu-i mare lucru de capul ei, şi gata, te-ai văzut înăuntru.

Scannock şovăia.

— Sfîntă fecioară, şopti irlandezul, n-ai curaj? O să ai bani în buzunar… bani mărunți şi ei n-or să-i poată lua urma. Ia gîndeşte-te… Apăsă cu degetele brațul lui Scannock.

— Cînd ieşi cu banii la vedere găseşti totdeauna de băut. Să nu spui că nu ştii. Şi femeiuştile alea, grăsuțe şi frumuşele, de la „Horse an'Hounds". N-o să se uite ele niciodată la unul ca tine sau ca mine dacă n-ai pițule, dar dacă ai să-ți zornăi banii în buzunar, aleargă ele după tine, şi țipă că vor să se ducă cu tine la odăi. Hai, Scouse, şi dracu o să-ți scuipe-n ochi dacă laşi să-ți scape aşa ceva.

Scannock vorbi în cele din urmă.

— Femeile alea nu merg cu noi.

— Ba da, spuse Moolrooney sălbatic. Dacă ți-e frică de ele, agăț eu una pentru tine. Ochii lui Scannock, care străluceau, îi spuneau că e aproape de țintă. Îşi apropie fața de obrazul lui Scannock şi-i vorbi iute, cu voce groasă:

— Ți-o întind eu pe pat, gata pentru tine. Dacă nici atunci n-ai să ştii să te descurci singur, nu eşti bun de nimic.

Trecuseră luni întregi de cînd Scannock nu-şi mai iubise nevasta. Nu mai pusese băutură pe limbă de două zile şi două nopți. Prin buzunarele lui sufla vîntul şi forța aceea brutală care nu-şi găsea putința să iasă la lumină, îngrămădită în el de zilele acelea de aşteptare, îl scotea din minți. S-ar fi dus oriunde, s-ar fi luat după oricine, numai să poată face ceva.

— Merg, mormăi el.

Planul fusese alcătuit de Moolrooney. Scannock trebuia să se furişeze pînă la fermă, să forțeze fereastra şi să scoată din dulap cutia cu bani. Moolrooney îi explicase cu grijă unde se afla. Avea să-l aştepte pe potecă. Primejdia, îi arătă, venea din partea cîinelui. Îi spuse că avea în batistă o bucată de carne în care pusese ceva care să adoarmă animalul. Avea să i-o azvîrle. Asta era partea cea mai grea din toată treaba şi ținea

s-o facă el însuşi. Scannock se gîndi la planul ticluit de Moolrooney; nu era în stare să-l cerceteze ca să-i descopere vreun neajuns, mintea lui se zbătea doar ca să priceapă ce i se spunea. Cînd înțelese, nu puse nici un fel de întrebare. Îl urmă pe Moolrooney. Traversară bătătura fermei, pustie la această oră, şi ajunseră la poteca ce ducea spre casă.

— Te aştept aici. Dacă se vede ceva, te fluier ca s-o ştergi.

— Nu vii mai departe?

— Fireşte. Pe mine cade partea cea mai grea, şopti irlandezul; stau aici în bătaia lunii, ca musca pe chelie. Acum cară-te.

Scannock se căță̆ră pe poartă. Avea destulă minte ca să nu încerce să tragă zăvorul ruginit. Păşea încet, pe vîrfuri şi călcîie, de-a lungul potecii. Simțea cum razele lunii cad aupra lui ca un reflector. Zgomotul pietrişului pe care-l freca sub picioare îi sună în urechi, puternic ca tunetul; îngrozit, se trase spre marginea potecii şi o luă mai departe pe iarbă. Dar chiar şi aşa i se părea că aude zgomotul înfundat al propriilor săi paşi. Ajunse la casă şi se strecură pe lîngă ea. Numără o fereastră, două, apoi uşa verde de pe o latură; asta era fereastra de la bucătărie. Bîjbîi cu vîrful briceagului şi începu să smulgă lemnul de deasupra cîrligului. Moolrooney îi spusese să forțeze repede fereastra, căci nu-l va auzi nimeni. Însă Scannock găsi ceva mai potrivit. Zgîria şi tot găurea lemnul, dar fără de nici un rezultat. Atunci îşi lăsă briceagul şi luă o piatră, o înfăşură în batista lui murdară şi se dădu îndărăt, ca să o azvîrle în fereastră.

— Hei! se auzi o voce; pe pietriş se frecau nişte ghete. Vocea era ciudată. O luă la goană pe lîngă o latură a casei; paşii de pe pietriş veneau după el; vocea țipa. În casă se auziră glasuri, uşile se trînteau. Înaintea lui se întindea mărăcinişul, des şi de nepătruns. Scannock coti spre stînga şi fugi prin mărăcini, îndărăt spre drumul mare. Alerga şi încerca să-şi ascundă capul. Dar luna era nemiloasă. Auzea cum cel care venea pe urmele lui o tăia de-a curmezişul prin

mărăcini, gata să-l prindă. Din casă mai veneau şi alţii, care alergau pe poteca paralelă cu mărăcinişul, pe unde o luase el.

Scannock gîfîia; băutura îl făcuse să aibă răsuflarea scurtă; şi-l chinuia un junghi.

Ajunse iarăşi la gardul care împrejmuia bătătura fermei şi se căţără pe el. De gard era sprijinită o bicicletă. Vocea cea plină de mînie şi paşii îl urmau îndeaproape. Sări pe bicicletă şi, clătinîndu-se în şa, porni să străbată bătătura; mergea încet, iar omul din spate alerga aproape la fel de repede cum pedala el. Poarta… apoi şoseaua. Roţile făcură priză cu asfaltul şi bicicleta prinse viteză. Scannock aruncă o privire peste umăr şi zări o uniformă de poliţist. Pedală mai tare; vocile se pierdură în urma lui. Străbătu un kilometru, apoi coborî şi aruncă bicicleta în mărăciniş. Ieşi de pe şosea şi o luă peste cîmp. Îi văzuseră uniforma; poate şi faţa. Trebuia să se întoarcă la barăci fără să treacă pe lîngă santinelă. Aveau să telefoneze şi se va face apelul. Trebuia să se întoarcă la baraca lui înainte ca asta să se întîmple. Alerga şi încerca să-şi adune gîndurile, ca să priceapă ce se întîmplase. Poliţistul, de bună seamă, se întorcea acasă pe bicicletă; trecuse de gardul fermei şi de acolo trebuie să-l fi văzut pe Scannock cum dădea tîrcoale casei. Dar Moolrooney? Unde fusese în timpul acesta? Fără să vrea, Scannock încetini pasul în timp ce încerca să-şi orînduiască bănuielile care i se învălmăşeau în minte. Moolrooney trebuie să-l fi văzut pe poliţist, pe cînd se apropia; trebuie să se fi ascuns şi după aceea s-o fi luat la fugă. De ce nu fluierase? Păduchiosul… împuţitul… trădător scîrbos, de ce nu fluierase? Nu voia decît s-o şteargă, asta voia, fără ca nimeni să-l bage de seamă. Şi celălalt n-are decît, hai?

Scannock se tîra pe sub gardul de sîrmă ghimpată din spatele barăcilor, unde era cantonat batalionul cinci şi simţea că ar vrea să ucidă. Trădarea: pentru el asta era cea mai josnică dintre crime. Trădarea şi laşitatea erau două lucruri pe care nu putea să le priceapă şi nici să le ierte.

Intră liniştit în baraca lui, fără ca nimeni să-l observe. Toți dormeau. Se îndreptă tiptil spre patul său, se dezbrăcă şi se strecură sub pături. Un timp rămase cu privirea ațintită în tavan. Acum că se simțea în siguranță îi era ruşine pentru treaba asta, care se sfîrşise prosteşte şi fără nici un folos; nici tu băutură, nici tu bătaie, nici femei, ba pe deasupra – trădarea. Scannock clocotea, se simțea dezamăgit, gata să izbucnească. În întuneric, gînduri primitive i se îmbulzeau în minte, şirag de imagini necuviincioase. Rămase ore întregi treaz şi ochii lui, pironiți asupra uşii, scăpărau. Nu se arătă nimeni.

Nu se arătă nimeni în noaptea aceea şi nici a doua zi nu se întîmplă mare lucru. Polițistul din sat şi domnul Hodge, fermierul, veniră dimineață la ora cînd avea loc primul apel al batalionului şi se perindară printre rînduri, fără să se dumirească în fața celor şase sute de chipuri care-i fixau. Amîndoi nu doreau decît ca treaba să se termine cît mai repede. Mai la urma urmei, nu se produseseră nici un fel de pagube. După care, colonelul adresă batalionului cîteva cuvinte. Batalionul, spuse el, se bucura de o reputație bună şi le cere să nu o strice acum. În ultimele zile cam fuseseră ținuți ca-n țarc adăugă el, dar nu era un lucru de care să se poată scăpa în felul acesta. Păstrați-vă forțele pentru „Jerry”, încheie colonelul. Din rîndurile batalionului se auziră rîsete.

Soldatul Scannock nu rîdea. Şi nici nu-şi păstră forțele pentru Jerry. Trei nopți mai tîrziu, batalionul cinci înregistra cea de a treia pierdere. Soldatul Moolrooney fu găsit într-un şanț pe şoseaua ce ducea spre Wintersley, cu capul crăpat şi trei coaste rupte. Fața, stîlcită în picioare, era aproape de nerecunoscut; gura îi era plină de dinți sparți.

Cînd îşi veni în simțiri, la căpătîiul lui se afla un polițist cu carnet şi creion. Soldatul Moolrooney clătină din cap şi închise din nou ochii. La scurt timp după aceea, îl întrebă cu voce stinsă pe doctor:

— O să mă întorc acolo?

— O să mai treacă o lună sau două pînă să fii din nou apt, soldat, răspunse doctorul. Acum întinde-te iarăşi şi nu te frămînta.

Soldatul Moolrooney răsuflă uşurat, se simțea recunoscător. După trei săptămîni, conform regulamentului militar, avea să fie şters din efectivul batalionului cinci.

Nu, spuse cînd polițistul se aplecă asupra lui, n-avea de declarat nimic. Absolut nimic.

Capitolul XI

GATA DE PLECARE

Sîmbătă, 28 mai, soldatul Charlie Venable se întoarse în batalionul cinci.

Era exact ora şase seara cînd trecu de santinela de la intrarea principală care-l privea uimit. Intră la camera de gardă de parc-ar fi venit de la plimbare, îşi azvîrli bereta pe masă şi-l salută pe comandantul gărzii.

— Bună seara, frate-miu. Ce mai nou pe la batalion?

Sergentul lăsă jos creionul cu care se străduia să-şi alcătuiască raportul gărzii şi-l privi pe Charlie cu ochi mari.

— Bagă-ți mai bine ochii-n cap, măi frate, glumi Charlie, că uite-acuşi îți ies afară. Mai aveți puțină apă fiartă în găleata aceea, sergentule? Am dreptul la masa mea de seară.

— Mamă Doamne, spuse în cele din urmă sergentul. Mai bine aş raporta că te-ai întors.

Charlie îşi atîrnă mantaua într-un cui şi se aşează la largul lui pe o somieră făcută sul.

— Foarte bine. Dă-le ocazia să pună steagurile. Ar fi trebuit să anunț că viu, nu-i aşa? Atunci ați fi scos garda ca să mă întîmpine.

— O să te întîmpinăm aşa cum se cuvine. Te aşteaptă închisoarea şi după aceea curtea marțială.

— Aş! rîse Charlie, nu acum. În cîteva zile – plecarea. Îl ştii pe tăticu. O să mă țină sub escortă pînă ce ajungem la vas şi după, îmi dă drumul.

Oamenii ieşiți din schimb se adunaseră ciorchine în jur. Păreau nişte curteni care aduc omagiu suzeranului lor.

— Vrei să spui că ştiai ce ne aşteaptă, cînd te-ai întors? întrebă cu fricã unul din ei.

— Bineînțeles, răspunse calm Charlie.

— De unde?

— A, dacă-ți spun, ştii prea multe.

— Mi-nchipui că prietenii aceia ai tăi, ei ți-au scris, spuse sergentul. Nu se sperie ei de-un fleac ca cenzura. Ştia despre „căței" că-şi au căile lor tainice de comunicație; chiar şi acum, cînd batalionul era din ce în ce mai izolat de lumea din afară, „căței" erau în stare să-şi pună pariurile, să-şi adune cîştigurile şi să trăiască mai departe larg şi pe picior mare, după cum aveau obiceiul. Curierii lor credincioşi erau şoferii batalionului; tipi cu mutră de şoarece din oraşul vecin veneau la „Horse and Hounds", să-i caute pe sergentul Bender, Dickie Crawford sau Rabinowitz şi împreună discutau afacerile lor clandestine. Charlie Venable, care în ultimele două luni trîndăvise prin camerele din fundul unor nenorocite cafenele londoneze şi-şi petrecuse nopțile la cursele de ogari, putuse foarte lesne să țină legătura cu ei.

— Nu prea ai minte-n cap, dacă ai venit înapoi la vremea asta. Bubuiala poate să-nceapă de la o zi la alta.

— Da. Țineam să fiu de față cînd s-o porni. Sînt țicnit, hai? Simțea nevoia să se justifice. Crezi că am şters-o ca să-mi pun pielea la adăpost? Cînd toți camarazii mei pleacă? Şi-apoi, urmă el cu tupeu, nu sînt un... Să dezertezi cînd batalionul e gata de plecare pe continent, asta nu-i glumă. N-o să-l prinzi pe Charlie Venable că se bagă în aşa ceva.

— Bun, spuse sergentul, mai bine ai veni cu mine la magazie să-ți iei echipamentul şi păturile.

— Vă urmez, mylord. Şi nu uitaţi de cina aceea. Prizonierul are dreptul la raţia lui.

La capătul unei jumătăţi de oră, Charlie stătea aşezat cum îi venea mai bine în camera de gardă, cu cina pe masă, dinaintea lui. Vestea că s-a întors se răspîndise repede şi calmul camerei de gardă era tulburat de un şuvoi de vizitatori veniţi să-l salute.

Charlie stătea pe scaunul sergentului şi mînca de zor, cu o întreagă curte adunată în jur, precum un rege, întors acasă, primeşte delegaţiile credincioşilor săi supuşi, care vin să-l salute cu acest prilej.

— Hallo, Fred. Salve, Bert, te-ai bronzat. Ai făcut plajă? Dickie Crawford! Nu eşti încă la răcoare? Am întîlnit un prieten de-al tău săptămîna trecută la Clapton. Îl ştii pe Albie Holloway. A fost reformat pentru spasme, anul trecut. Mi-a spus că l-a costat douăzeci de lire. O să iau puţin ceai. Charlie făcu un gest regal spre găleata cu ceai, proprietatea camerei de gardă, aflată într-un colţ. Vedeţi că sînt nişte ceşti pe raft. Mai bine mi-aţi da nişte pîine şi brînză, şi împinse mîncarea de seară a gărzilor spre celălalt capăt al mesei.

Comandantul gărzii strînse porţiile.

— Ei, spuse el revoltat, drept cine mă iei? Drept împuţitul tău de valet?

Charlie luă o ţigară de la Baldy şi se întinse cu mare desfătare în scaun.

— Încă nu, omule, răspunse el de sus. Dar, dacă ţii cu tot dinadinsul, o să te pun o săptămînă la probă.

O să se bucure, se gîndea plutonierul major, în timp ce se îndrepta ţanţoş pe poteca de zgură spre baraca colonelului. O să se bucure cînd o afla. A avut întotdeauna o slăbiciune pentru Charlie Venable. Îi plac tipii ăştia cu tupeu. Bătu la uşă, intră şi salută.

Colonelul stătea la masa lui de lucru, cu faţa la uşă. Îşi ţinea mîinile pe genunchi; privea ţintă masa. Cînd plutonierul major intră, îşi ridică ochii fără să-şi mişte capul. Vocea plutonierului major răzbea pînă la el printr-un tunel

întunecos ce-i răsfrîngea ecoul. Apoi tăcu; aştepta un răspuns. Colonelul stătea mai departe cu privirea pironită pe masă. În cele din urmă, spuse cu o voce albă, care venea de departe:

— Lasă-mă acum, plutonier major. Vorbim mîine dimineață.

Plutonierul văzu bucata de hîrtie de pe masă, în fața colonelului, şi în mintea lui se făcu lumină.

— Da, Sir, spuse cam încurcat. Făcu stînga-mprejur, gata să plece.

— Plutonier major, se auzi iarăşi vocea colonelului care se străduia să vorbească.

— Da, Sir.

— Trebuie să încercăm să nu-l băgăm în belea pe Charlie Venable. E băiat bun. Putem să-l ținem sub escortă pînă cînd ne îmbarcăm. Mîine dimineață o să aranjez lucrurile cu generalul de brigadă.

— Da, Sir. Plutonierul salută din nou. Privi iarăşi capul plecat al colonelului şi şovăi o clipă.

— Sir…

— Da, plutonier major.

— N-o să vă supărați dacă vă întreb… E cumva… şi se uită fix la hîrtia de pe masă… Ați primit o veste proastă, Sir?

— Da. Colonelul bătea în hîrtie cu vîrful degetului arătător. Băiatul… e dat lipsă. Pe mare.

— O, îmi pare rău, Sir.

— E-n regulă, plutonier major.

— Dacă e dat lipsă se mai poate trage nădejde. V-au dat unele amănunte?

— O da – colonelul se străduia să pară optimist – există speranță. Se spune că mai sînt cîteva ambarcațiuni despre care nu se ştie nimic. O să se descurce băiatul. S-a mai descurcat şi altă dată. A mai fost el la strîmtoare şi înainte de asta, dar ştie ce are de făcut. În minte vedea o barcă micuță şi neagră, care sălta printre valurile uriaşe şi cenuşii ale Atlanticului.

— O să-l găsească, Sir, spuse plutonierul. O să-l caute marina şi aeroplanele. O să-l găsească. Se întoarse spre uşă, de data aceasta cu gîndul să plece. Dacă vreți, să-i spuneți din partea mea doamnei, că-i doresc numai bine.

— Ai cunoşcut-o, nu-i aşa? Da, o să-i spun. Mulțumesc, plutonier major.

Uşa se închise în urma majorului. Colonelul îşi înfipse mîinile în buzunare şi se ridică greoi.

— Bărcile astea de salvare duc cu ele provizii, nu-i aşa, Noel?

Maiorul Norman stătea în umbră pe patul său şi fuma.

— Da, desigur. Hrană şi apă. Destul ca oamenii să reziste săptămîni întregi. Şi brandy. Şi torțe pentru semnalele luminoase.

— Ştiu, Noel. Uneori sînt găsiți în viață după săptămîni de zile şi sînt puşi pe picioare în te miri ce scurt timp. O, urmă el cu o voce în care se simțea deznădejdea, deocamdată nu există motive de îngrijorare, ştiu.

Cotrobăi prin buzunare, căutîndu-şi țigările.

— Sînt îngrijorat din pricina soției. Ştiu ce-o să fie pe ea. Şi, ceea ce-i mai rău, e că putem pleca de la o zi la alta. Rămîne singură cu grija pentru noi amîndoi. O să-mi fie greu, Noel, să plec şi s-o las aşa.

— N-ați putea să vă duceți s-o vedeți? Ați putea să vă întoarceți în douăzeci şi patru de ore. Sînt sigur că ați căpăta o permisie de la brigadă.

— Acum? Imposibil. De astă dată lucrul se poate produce în orice clipă, Noel. Doar ştii. Nu îndrăznesc. O să-i telefonez astă-seară.

— Să mă duc la camera de gardă şi să cer pentru dumneavoastră o legătură inter-urbană?

— Dacă vrei.

Colonelul îşi aprinse țigara.

— Băiatul ăsta, începu el pe neaşteptate, a trecut prin buclucuri şi a tot scăpat cu bine de cînd avea doi ani. Ce de-a spaime am tras din pricina lui… vocea răsuna duioasă, plină

de amintiri… şi după aceea ce mai rîdeam. Avea doi ani, cînd nevastă-mea a plecat cu el la cumpărături. Îl ducea în cărucior. A intrat într-un magazin şi l-a lăsat afară. Cînd să iasă ce să vezi, băiatul se sufoca şi se făcuse vînăt la față. Nevastă-mea a început să țipe – aşa e ea de felul ei: „Copilul, moare copilul”, țipa într-una. Atunci, s-a apropiat o femeie mare şi grasă: a ridicat băieţelul cu picioarele în sus, l-a scuturat şi l-a bătut pe spate şi ce crezi că i s-a rostogolit din gură? O juma’ de penny. Un penny, Noel. Încearcă numai să-ți închipui vreodată ce înseamnă aşa ceva. Să înghiți un penny la doi ani. Ah, ce ne-am prăpădit de rîs după aceea.

Colonelul pufăia din țigară. Nu vorbea cu Noel Norman, ci cu telegrama de pe postavul verde aşternut pe masă.

— La patru ani avea un căluț de lemn cu roate. Camera lui de joacă era la mansardă. Nu se ştie cum de-a deschis uşa şi a zbughit-o din cameră călare; înainte să apucăm noi să-l ajungem, a zburat pe scări în jos. Era o scară înaltă. Am crezut că şi-a frînt gîtul. Nevastă-mea era cît pe ce să leşine de frică. Şi cînd colo, stătea jos, pe podeaua de la parter, făcea o gălăgie de mama focului – n-avea pe el nici o zgîrietură. Drăcuşorul n-avea absolut nimic.

Telegrama, duşman tăcut, stătea mai departe pe masă.

— La doisprezece ani a avut o comoție cerebrală. Juca fotbal. S-a lovit de un băiat de două ori cît el. Aşa e el, băiatul ăsta al meu. Avea şaisprezece ani cînd un camion l-a răsturnat de pe bicicletă. N-a avut nici măcar un singur os rupt. După aceea îşi dorea mereu o motocicletă. Nevastă-mea mă ruga să nu i-o cumpăr. Spunea că n-o să mai doarmă noaptea de grijă. Pînă la urmă i-am cumpărat-o. A făcut-o praf, fireşte. Dar el a rămas neatins. Ha! Rîsul suna neconvingător – uite-aşa-i băiatul ăsta al meu.

— Mă duc să capăt legătura, spuse maiorul Norman.

Colonelul îşi suflă nasul.

— Are nouăsprezece ani, Noel. Vocea dezvăluia brusc un om trist şi înfricoşat. Nouăsprezece ani.

Cînd stăteai culcat pe pajiştea din faţa primăriei, te simţeai ca şi cum ai fi fost înghiţit într-o bulboană tăcută din inima unui vîrtej de zgomote. Departe, în întuneric, printre vîrfurile negre ale copacilor se auzeau vocile mulţimii de trecători, slabe şi totuşi uimitor de clare; murmurul traficului şi din cînd în cînd zdroncăneala şi zăngănitul tramvaielor. Dar pe pajiştea din faţa primăriei, printre grozamă şi măcieşul alb ca neaua, Alfie şi Floss, înghesuiţi unul într-altul pe iarbă, nu auzeau nimic în afară de propria lor răsuflare.

Alfie se temea să vorbească. Nu ştia ce ar fi trebuit să spună. La început ea fusese îngrozită; se zbătuse, plînsese înăbuşit sub el timp de cîteva clipe, care păreau că nu se mai termină, apoi se destinse, îşi lipi gura de a lui, îl îmbrăţişă strîns. Şi-acum curajul, furia aceea care-l năpădise brusc se topiseră. Avea un gol pe dinăuntru, îi era frică şi tremura uşor, în timp ce simţea pe obraz respiraţia ei caldă. Gîtul lui uscat scoarţă refuza să scoată un cuvînt; aştepta să vorbească ea întîi.

Floss se sculă, îşi puse haina pe umeri şi, stînjenită, o îmbrăcă pe mîneci.

— S-a făcut frig. Acum era liniştită. Ultima ta maşină pleacă imediat.

Săriră în picioare şi-şi scuturară de pe ei firele de iarbă. Alfie stătea tot mut, chinuit de nesiguranţă şi regrete. Ea se lipi de el şi-i atinse uşor cu degetele pieptul tunicii.

— Alfie.

— Floss.

Se juca cu un bumb al tunicii.

— Ţii de-adevăratelea la mine? şopti ea. Sau ai vrut doar… şi arătă cu degetul locul în care stătuseră culcaţi… Ştii doar ce vreau să spun.

Alfie se lupta să vorbească. Timp de-o clipă nu izbuti să scoată decît sunete caraghioase, îngăimate. În fine izbucni:

— O, Floss! Îşi încleştă degetele pe braţul ei. Ţi-a fost de nesuferit, nu-i aşa? Simţea că-i vine rău din pricina îndoielilor.

Ea clătină din cap.

— Nu ştiu. Nu.

Tăcere. Apoi rîsul ei brusc.

— Prostuțule. Sigur că da. Mi-a fost silă de tine ca de nimic altceva. Mi-am spus că eşti o bestie. A fost groaznic. Şi după aceea mi-am dat seama că erai mai speriat ca mine. Simțeam cum tremuri. O, Alfie, îmi placi. Şi din nou se lipi de el. Nu-mi pasă, de vreme ce ştiu că simți la fel ca mine.

Alfie se trezi din nou la viață.

— Da, Floss, iubito, da. Se sărutară. Te conduc acasă.

— Nu, nu trebuie. O să pierzi autobuzul şi o să dai de belea. Vin cu tine la stație.

Străbătură pajiştea ținîndu-se de mijloc; se lăsau greu, în neştire, unul pe altul. Nu doreau să-şi vorbească; se cufundau unul în celălalt şi tăcerea le părea o plapumă caldă. Din cînd în cînd treceau pe lîngă perechi care zăceau ca nişte movilițe negre printre tufele de grozamă; atunci rîdeau amîndoi, pe tăcute, cu un aer atoateştiutor. Ajunseră la trotuar şi zgomotele străzii îi învăluiră. Mergeau încet, ascultau cum răsună pe pavaj proprii lor paşi. Floss chicoti:

— O, Alfie, dac-ar şti mama… Ar fi în stare să mă omoare. Alți cîțiva paşi. De cîte ori nu mi-a spus!

Acum că se aflau în stradă, Alfie avea mai multă încredere în sine. Era un soldat care hoinărea cu iubita lui şi n-are decît să-l vadă toată lumea.

— N-o să ştie. Adică n-o să ştie despre asta. Ştie totuşi ce e între noi. I-am spus de Paşte, cînd am stat la voi. Şi maică-mea ştie. I-am scris o mulțime de lucruri despre tine; i-am trimis şi o fotografie. Ți-aminteşti? A doua pe care mi-ai dat-o. Eu ți-am cerut-o. Cea în care stai în picioare şi ții ghidonul bicicletei. Pe aceea i-am trimis-o. Data viitoare, cînd mai capăt o permisie, te iau cu mine ca să o cunoşti.

Umblau pe şosea fără să vadă nimic în jurul lor şi numai cînd jeep-uri şi camioane zburară pe lîngă ei, gata să-i atingă, îşi dădură seama unde se află, se feriră brusc, o luară la

goană spre trotuarul din față şi-apoi o porniră din nou mai departe, rîzînd şi cu răsuflarea întretăiată.

— Alfie, dragul meu. Floss era din nou gravă.

— Ei. Alfie se simțea clipă de clipă mai fericit, mai plin de sine.

— S-ar putea să am un copil.

— Ei aşi! Alfie simțea că i se învîrteşte capul; auzea ca de departe propria lui voce:

— Nu fi proastă. Nu-ți face griji pentru asta.

— Şi de ce nu? Îi apucă stăruitor brațul. Doar aşa se fac copiii, nu?

Alfie simți iarăşi că-l ia cu frig şi în sinea lui nu-i era deloc bine. Ca şi mai înainte, îşi auzi vocea de parc-ar fi venit de la mari depărtări:

— Asta se întîmplă o dată la un milion.

— Da de ce? Da de ce? Nu-i nevoie să se întîmple de un milion de ori pînă să ai un copil. Uită-te la fetele care au un copil la nouă luni după ce s-au măritat. N-ai spune că s-a întîmplat de un milion de ori, nu-i aşa?

Alfie deschise gura ca s-o liniştească; valul acela cald, violent îl cuprinse încă o dată.

— Uite ce-i, Floss, vreau să mă însor cu tine. Şi ce dacă o să avem un copil? Toată lumea are copii.

— O, gemu ea. Şi acolo, în plină stradă, în timp ce trecătorii îi izbeau, iar cei singuratici îşi întorceau capul după ei, flămînzi de dragoste, se lăsă pe el şi-şi lipi fața de mîneca lui.

— Alfie, dragul meu, asta aşteptam să-mi spui.

Alfie rîse.

— Prostuțo. Credeam că ştii. Doar am vorbit de-atîtea ori. Uite ce-i, Floss. Mîine seară, după apel, vin în oraş. Pot să vin, dacă prind maşina de şase, merg la voi şi te cer de la maică-ta aşa cum se cuvine. O să fim logodiți. Fac rost de bani săptămîna asta şi sîmbăta viitoare mergem şi cumpărăm un inel.

— Alfie! Fericirea şi rîsul făceau ca vocea ei să şovăie. Logodită! Eu! O, Alfie, aşteaptă pînă ce le spun fetelor la lucru; le-am şi arătat la toate fotografia ta.

— Şi ce-au spus despre mine?

Floss chicoti:

— Nu fi încrezut. Şi-apoi, iarăşi gravă: nu trebuie să cheltuim mult pentru inel. Acum trebuie să facem economii.

— Nu te necăji pentru asta. O să-ți dau un inel care o să le facă să vorbească mult şi bine.

— O, cine se mai sinchiseşte de prostia cu inelul?

Se aflau la stația de autobuz, o curte înconjurată de clădiri înalte, plină de zgomotul motoarelor şi de mulțimea ce se îmbulzea gata să-i strivească.

— Vii mîine cu maşina de şase?

— Eu zic că da. Ne întîlnim în stație?

— Da. Plec mai devreme de la lucru şi vin direct. Mergem împreună acasă.

Mulțimea îi tîra cu ea spre autobuz; se sărutară.

— Alfie.

— Da, Floss.

— Mă iubeşti? Înainte să ajungă la platformă se sărutară din nou, în timp ce lumea se înghesuia pe lîngă ei, ca s-o ia înainte.

— Ți-am răspuns?

— Îhm. Ne vedem mîine.

Între ei îşi făcuse loc o față roşie, schimonosită într-un rînjet şi o voce care duhnea a bere:

— Urcă-te, camarade, doar n-o să stai aici pînă mîine.

Valul îl tîrî pe Alfie pe platformă şi-apoi sus pe scările ce urcau pe acoperiş; strigă peste capetele care se săltau:

— Mîine seară.

De îndată ce Alfie zări cantonamentul, îşi şi dădu seama că ceva nu e în regulă. Era miezul nopții şi barăcile ar fi trebuit să fie cufundate în întuneric şi tăcere, dar sus, pe coasta dealului, se vedeau lumini, se auzeau zgomote, voci şi uşi

care se trînteau, camioanele îşi încălzeau motoarele. Alfie păşi pe potecă şi intră în cantonament, cu inima strînsă de spaimă. Oameni care cărau pe umeri lăzi cu provizii şi muniţii îl izbiră prin întuneric. În parcul mijloacelor de transport larma era în toi: oamenii dădeau zor, farurile clipeau, obloanele din spatele camioanelor se lăsau în jos trîntitc cu zgomot, bocanci cu placheuri de oţel se frecau de zgură.

La miezul nopţii, în baracă ar fi trebuit să fie întuneric, iar cînd el avea să intre, oamenii – tăcuţi şi adormiţi, în cele două rînduri de paturi, cu caporalul în patul de lîngă uşă – urmau să se întoarcă somnoroşi şi să mîrîie: „Tu eşti, Alfie? Fără zgomot. Noapte bună, băiete". Dar cînd să intre, baraca era luminată. Oamenii stăteau pe paturile lor, îşi adunau efectele, îşi îndesau grenade şi încărcătoare în cartuşiere şi-şi strîngeau obiectele personale în micile lor ranițe.

Alfie ştiu ce se întîmplă înainte ca cineva să-i spună. Peste capul lui se prăvăleau apele Niagarei; venea sfîrşitul lumii. Caporalul-şef Feather intră în baracă aducînd şase gamele pline de pe care se scurgeau picături de apă şi le înmînă posesorilor.

— Hallo, Alfie! Ai picat la ţanc. Fă-ţi bagajele. Ţinută de campanie. Batalionul e consemnat în cantonament pînă la noi ordine, începînd de astă-noapte la orele douăsprezece. Mîine cînd se va da ordinul de plecare, trebuie să fim gata, într-o jumătate de oră.

Alfie stătea pe patul lui; era năucit, nu-i venea să creadă. Mîinile lui bîjbîiau printre curele şi catarame, în timp ce încerca să stăvilească gîndurile ce i se învălmăşeau ameţitor în minte şi să se împace cu cele întîmplate. Mîine seară. În staţia autobuzului, Floss aşteaptă ţinîndu-şi poşeta cu amîndouă mîinile; soseşte autobuzul de şase, apoi cel de şase patruzeci… şi cel de şapte şi zece, iar ea tot mai aşteaptă; e chinuită de frică, nu ştie ce să creadă, dar aşteaptă într-una. „S-ar putea să am un copil. Aşa se fac copiii, nu?… Şi ce dacă o să avem un copil? Toată lumea are copii. Merg la voi şi te cer de la maică-ta aşa cum se cuvine. Sîmbăta viitoare

mergem şi cumpărăm un inel”. Mîine seară. Unde-o să fie mîine seară batalionul cinci?

Peste capul său se prăvălea Niagara; venea sfîrşitul lumii. Alfie Bradley îşi încercă puşca țăcănind de douăsprezece ori închizătorul în lăcaş. Puşca era gata să intre în acțiune.

Capitolul XII

VACANȚĂ DE VARĂ

Soldatul trăieşte o dramă: el nu are însă niciodată timpul să-şi dea seama de ea. Viața lui, chiar şi în timpul luptei, este o înşiruire de gesturi obişnuite.

Batalionul se puse în mişcare dimineața; pentru oameni, plecarea la luptă însemna o mare îmbulzeală: la sculare, la spălat, bărbierit şi mîncare, la aruncarea paielor din saltele şi predarea păturilor la magazia intendenței; în fine, măturatul şi frecatul în grabă al podelelor din barăcile goale. Nu aveau timp pentru reflecții sentimentale.

Numai cînd se adunară în front, gata de plecare, şi văzură cum avangarda unei unități cerceta barăcile pe care avea să le ia în primire, se simțiră deposedați şi cu un gol în suflet. Se simțeau oarecum tulburați, în timp ce stăteau astfel aliniați cu puşca şi ranițele în spinare şi-i priveau pe aceşti străini obraznici şi indiscreți care năvăleau acolo unde cu o oră înainte fusese casa lor.

Colonelul Pothecary apăru pe terenul de adunare; făcea paşi mari şi-şi trăgea mănuşile. Răspunse la salut şi schimbă cîteva vorbe cu plutonierul major. Răsunară comenzile. Batalionul 5 îşi luă arma pe umăr, făcu la dreapta şi ieşi din cantonament. Nimeni nu privea în urmă.

Tot aşa era de fiecare dată; se statorniceau într-un loc; aduceau în barăci căldura şi frumusețea vieții, făceau ca fiecare dintre acestea să fie un stup unde domneau prietenia şi camaraderia. Şi-apoi, într-o bună zi, se încolonau şi plecau, şi nimeni n-ar fi aruncat o privire în urmă.

Batalionul îşi petrecu cea mai mare parte din zi pe chei; oamenii stăteau ghemuiți pe ranițe, în bătaia soarelui şi discutau despre zvonurile care soseau din oră în oră, citeau sau schimbau între ei bucăți murdare de ziar, beau ceaiul adus pe un cărucior. Erau dezorientați şi zăpăciți, cu atît mai mult cu cît plutonul de transport al batalionului dispăruse în zorii zilei cu o destinație necunoscută; dar nu-şi făceau mari griji. Maşina se pusese din nou în mişcare; prinsese batalionul în ghiarele ei de oțel şi-i lăsase să cadă pe banda rulantă. Iar acum banda se pusese în mişcare; încotro, cine ştie? Era de asemenea bizar să te afli pentru prima oară față în față cu maşina, s-o vezi la treabă. Cei de la Controlul Mişcării Trupelor, servanții maşinii, alergau stînjeniți printre rînduri. Simțeau un vag sentiment de inferioritate în fața acestor combatanți, pe care treaba lor era să-i mîne pe corăbii, ca pe nişte vite. Erau politicoşi; încercau să arate respect față de infanterişti. Dar timp de săptămîni întregi lucraseră peste orarul normal, de parc-ar fi fost controlori la vreun abator din Chicago şi acum îngrămădeau oamenii în trenuri şi corăbii şi-i transportau într-un punct mai aproape de cuptor. Erau obosiți, iritați şi arțăgoşi, poate tocmai din pricină că se simțeau mai prejos decît ceilalți; iar uneori se băgau acolo unde nu aveau de ce să se amestece, zbierau, îşi ieşeau din fire.

Oamenii din batalionul cinci stăteau pe ranițe şi priveau acest du-te-vino blajini şi fără să se sinchisească. Nu purtau pică acestor intermediari şi, deşi îi tachinau, le puneau piedici şi strigau după ei: „Mă, norocoşilor”, nu-i invidiau. Ei erau aleşii, blestemații, infanteria, care de la înălțimea propriei lor poziții de neatins priveau de sus restul omenirii. Marinarul se uită cu dor spre țărm, dar n-ar părăsi marea; aşa şi aceşti infanterişti, erau mulțumiți că-şi aveau propria lor mîndrie; nici unul dintre ei nu ar fi mărturisit-o vreodată, dar nici n-ar fi renunțat la ea.

— În regulă, camarade, îi spuse calm Charlie Venable unui sergent de la Controlul Mişcării, mînios foc, – după ce noi o să

fim toți morți şi îngropați, o să vă ia pe voi. Şi mie unul, zău că n-o să-mi pară rău.

Dar cei din poliția militară şi ofițerii de stat major, ei erau aceia care îi făceau pe infanterişti să simtă că, la urma urmei, nu erau decît o masă de carne, bună să o imprimi cu fierul roşu şi s-o îmbarci pentru a fi măcelărită; cordonul poliției militare, proțăpit amenințător între batalion şi chei, şi ofițerii aceştia distanți, cu banda roşie la şapcă şi teancuri de hîrtie în mînă, care se vînturau printre oamenii ghemuiți pe ranițele lor, ca fermierii la tîrgul de vite, ei îi făceau pe cei din batalion să se simtă insultați şi obidiți.

Spre seară, tot toropiți şi nepăsători, după căldura de peste zi, urcară pe bordul plat al unor pontoane mari, trase de remorchere. Fără să scoată un cuvînt, fără să aibă curiozitatea să vadă ce se petrece în jurul lor, se aşezară jos pe punte şi, timp de o oră, dormiră sau fumară, iar marea liniştită şi scînteietoare luneca pe sub ei; pînă ce privelişte a neaşteptată a pămîntului, care se vedea iarăşi, îi făcu să-şi ia puşca, să-şi încarce ranița în spinare şi să se îngrămădească, tot nu din cale afară de curioşi, la pupa şi la prova.

Era insula Wight.[35] Numele trecea din om în om; ofițerii confirmau dînd din cap. Nimeni nu se aşteptase la asta; totuşi nimeni nu ştia la ce trebuie să te aştepți. Toată ziua, nervii lor încordați aşteptaseră să se întîmple ceva extraordinar. Iar acum erau osteniți, însetați, năclăiți de sudoare şi nu-şi doreau nimic altceva decît să-şi lase jos ranița şi să scape de curele şi catarame; şi iată că seara nu adusese mare lucru. Debarcară pe dig într-un port micuț şi curat şi porniră înşiruiți pe companii, călăuziți de oamenii de la Controlul Mişcării. Mergeau făcînd să răsune străduțele înguste, pavate cu piatră, în timp ce zgomotul bocancilor şi al vocilor, răsfrînt printre case, îi scotea pe locuitorii acestora la ferestre. Capul coloanei ieşi din oraş, se cățără pe o potecă abruptă mărginită de garduri vii înalte şi intră într-un cantonament alcătuit din corturi rotunde.

Un cantonament, deci; alt cantonament. Obosiți, nedumeriți, uşor dezamăgiți, oamenii luară saltele de paie şi pături şi intrară şovăitori în corturi. Bucătăria îşi începuse treaba încă mai înainte să se lase seara; se servi o masă caldă şi se deschise cantina. Fură afişate parolele şi se puseră santinele. Se părea că aici aveau să rămînă.

Ce se întîmplă? Cine ştie? De ce ni s-ar spune? Nu sîntem decît prostimea care trebuie să execute ordinele. Pe dracu! Ei şi? Mori în război sau mori de plictiseală; şi ce-i cu asta?

Batalionul cinci se duse la culcare.

Maşina, îndepărtată şi misterioasă, îi înhățase, apoi îi lăsase jos. Patru zile aşteptară ca de azi pe mîine ea să-i ia din nou; patru zile trăiră între două lumi, izolați de ambele, ca între viață şi moarte.

Era o săptămînă plină de soare şi de cer albastru. Timp de două zile le fu îngăduit să coboare în orăşelul de pe țărmul mării ca să se distreze. Falezele erau tixite de oameni în vacanță; în micile vile ce se înşiruiau în fața mării, familii întregi stăteau întinse în şezlonguri şi-şi făceau de mîncare pe primus. În ziua în care sosise batalionul, insula fusese izolată de lumea din afară. Cursele de transport care făceau legătura cu Anglia fuseseră întrerupte. Insula era închisă; un cîrd de mici burghezi respectabili se simțeau indignați; erau indignați fiindcă războiul de care căutaseră să uite, venind aici, îi urmărise; erau supărați aşa cum ar fi fost din pricina unei furtuni ce le stricase concediul. Şi toți pînă la unul se hotărîră ca, atît cît le era cu putință, să nu bage în seamă nici războiul, nici pe cei care, fără să vrea, îl reprezentau în mijlocul lor – oamenii din batalionul cinci.

Infanteriştii, viguroşi, arşi de soare, încălțați cu bocanci enormi, hoinăreau doi cîte doi pe promenadă şi se uitau cu ochi mari la lucruri de care aproape că uitaseră; fetele, frumoase în costumele de baie ude, treceau iute pe lîngă ei cu părul plin de picături de apă ce răsfrîngeau lumina soarelui, lăsînd în urmă mireasma lăptoasă a trupului îmbăiat în mare;

copiii în costumaşe de joacă, care stăteau ghemuiți pe lîngă turtele lor de nisip şi țipau ascuțit la marginea apei; rîsetele şi mirosul de mîncare venind dinspre vile; mulțimea îngrămădită în jurul chioşcurilor de răcoritoare; şi tot acel vacarm neclar care învăluia faleza scăldată de un soare amețitor – zgomotul valurilor, ce se sparg pe țărm, țipete, strigăte şi gramofoane.

Nimeni nu le vorbea. Nimeni nu-i băga în seamă.

Doi soldați stăteau pe balustrada promenadei; îşi legănau picioarele şi vorbeau încîntați cu un băiețel care se oprise în loc şi-i privea cu capul aplecat într-o parte. O fetiță drăguță se apropie, îl trase de mînecă pe băiețel şi spuse pe un ton de pîră:

— Mămica zice că n-ai voie să stai aici; nu trebuie să vorbeşti cu soldații.

Dickie Crawford, refuzat într-o cafenea prea plină, se aplecă prietenos în uşa unei vile:

— Aveți o ceaşcă de ceai pentru un soldat care moare de sete, doamnă?

— În armată nu vă învață cum să vă purtați? Pleacă de-aici, îi răspunse o femeie mică şi fără milă.

Un avion de recunoaştere german îşi făcu apariția, şi tunurile pitite pe dig începură să arunce proiectile pe cerul albastru. Infanteriştii din jurul amplasamentelor acoperite cu saci de nisip hohoteau, rîzînd batjocoritor, în timp ce civilii fugeau de pe plajă. Noapte de noapte aveau loc atacuri aeriene asupra oraşelor şi a vaselor ancorate cu sutele în larg. În corturile lor, pe întuneric, soldații ascultau cu mulțumire şi răzbunare în suflet cum bombele cad asupra oraşului vecin şi, nesăbuiți, murmurau vorbe de încurajare adresate aviatorilor inamici.

Miercuri seara, doi infanterişti din batalionul cinci intrară într-o cîrciumă unde nu căpătară bere.

— Îmi pare rău, băieți, spuse patronul, ştergînd tejgheaua, s-a terminat.

Cîrciuma era plină de civili care beau.

— Şi ăştia? întrebă furios unul dintre ei.

— Sînt clienții noştri obişnuiți. Luați-o din loc, fără gălăgie, băieți; şi nu faceți scandal.

Unul din cei doi dădu să se apropie de tejghea; celălalt îl apucă de braț şi-l trase înapoi.

— Hai, Bert, nu te aprinde.

Tocmai se pregăteau să plece, cînd prin zumzetul de glasuri din spatele lor auziră o voce care spunea:

— Nu se mai deschide odată acest al doilea front; ar fi timpul să ni-i ia de pe cap pe toți ăştia. Țara cheltuieşte cu ei o avere.

În noaptea aceea, în corturi, oamenii din batalionul cinci nu se sinchiseau de bombardierele germane care bîzîiau deasupra capetelor lor. Întreg batalionul auzise cele întîmplate la cîrciumă. Se spunea că trebuie să se dea foc localului şi să fie devastat oraşul. Batalionul cinci era gata de luptă: dar cu cine? La ora asta faptul nu mai avea nici o importanță.

Încăierarea nu avu loc. Circiuma nu fu arsă. Oraşul nu fu devastat. Joi dimineață, la sculare, oamenii aflară că au fost consemnați în cantonament, cu ordinul să fie din nou gata de plecare.

Furia se topi; îşi strînseră echipamentul şi se pregătiră în linişte, fără tulburare, iar cînd treaba fu terminată se întinseră cu o plăcere nebună în iarbă şi făcură plajă.

În cursul zilei, apăru la afişier un mesaj al colonelului. Nu vorbea despre evenimente deosebit de importante.

În mesaj se spunea:

„S-a primit o invitație din partea direcției şi a personalului întreprinderii domnilor... (o fabrică de avioane în partea cealaltă a oraşului), care permite tuturor membrilor batalionului nostru să se folosească de cantina şi barul fabricii. Pentru vineri seara a fost organizată o reuniune cu dans, la care vor putea să participe gratuit toate gradele, în calitate de invitați. Din motive bine întemeiate nu vom putea

să ne folosim de această amabilă şi ospitalieră invitație; şi, din nefericire, nu sîntem nici în măsură, să facem cunoscute aceste motive răspunzînd printr-un refuz sau dînd explicații. A trebuit să primesc invitația, deşi ştiam că-i voi dezamăgi pe aceşti oameni cumsecade. De îndată ce se va ivi prilejul, voi trimite o scrisoare exprimînd scuze şi mulțumiri din partea voastră. Sper că în împrejurările din acel moment nu va mai fi nevoie să dăm lămuriri sau să oferim satisfacție pentru gestul făcut."

— În vremuri ca astea îți dai seama cine ți-e cu adevărat prieten, hai? spuse Charlie Venable adînc recunoscător.

Acum se simțeau mai fericiți şi mai încrezători; stăteau pe panta acoperită de iarbă şi încercau să numere vasele care se profilau departe în larg, mici ca nişte jucării, înşiruite la orizont, pe apa sclipitoare a Solentului.

Vineri dimineața, devreme, colonelul plecă din cantonament. Se întoarse cu puțin înainte de prînz şi adună batalionul pe cîmpul de exerciții. Acum, stătea în picioare, în spatele jeep-ului său, şi-i chemă pe oamenii din batalion să rupă rîndurile şi să se adune în jurul lui.

— Stați jos, băieți; stați cum vă vine mai bine.

Iar cînd se aşezară cu toții şi zumzetul vocilor încetă, începu să vorbească:

— Băieți, azi-dimineață am fost luat şi dus pe uscat într-un pinnace [36] al marinei militare. M-am dus la o conferință a comandanților. Era acolo comandantul Grupului de armate... Monty, cum îi spuneți voi... Rîsete zgomotoase.

— Ei bine, băieți, cred că ați ghicit... plecăm.

Tăcere. Aşteptau de prea multă vreme, fuseseră dezamăgiți prea adesea ca să poată să înțeleagă pe loc ce însemnau aceste vorbe spuse deschis. Colonelul urmă:

— Nu pot încă să vă arăt spre ce punct ne vom îndrepta. O să aflați pe bord. A, voiam să vă spun: ne îmbarcăm mîine. Pot însă să vă spun: către Franța.

Nu se aşteptaseră nicicînd ca lucrurile să arate astfel: că aveau să stea pe iarbă, la soare, în timp ce jos, pe mare, se vedeau răspîndite vasele şi că în mijlocul tăcerii vor auzi vocea asta calmă; calmă şi netulburată, de parcă ar fi fost vorba de un plan de instrucție care trebuia îndeplinit. Cei mai mulți erau ei înşişi firi potolite şi aşezate; totuşi, cînd îşi închipuiau în taină acest moment, vedeau clipe înălțătoare, cu vorbe mari, cu mişcătoare cuvinte de drum bun din partea celor mari şi tari. Şi totuşi ce bine era să stai aici pe iarba încinsă, umăr la umăr cu camarazii tăi şi să asculți, în timp ce undeva, înlăuntrul tău, începea să se zbată ceva abia simțit.

— Monty ne-a dat toate datele cu privire la forțele pe care le lansează pe apă. E teribil, băieți, teribil! V-ar fi făcut să priviți lucrurile cu încredere numai dacă l-ați fi ascultat cum citea toate aceste cifre şi fapte. Colonelul rînji în chip de scuză. Regret că nu le am la mine, dar nu stau prea bine cu scrisul. Ar fi trebuit să mă lase să-l aduc cu mine pe maiorul Norman. De luni de zile el îmi face temele. Rîsete; dar de astă dată rîsul cald, plin de înțelegere, de la om la om al unor camarazi. – Trebuia să-l fi auzit, băieți. Mii şi mii de avioane. Nave de război şi o puzderie de crucişătoare vor face un baraj de protecție. Or să fie mici ambarcațiuni, care or să se vînture de ici-colo ca să culeagă oamenii, dacă vreunul din vasele de debarcare se scufundă. O… colonelul rînjea din nou… să nu uit. Or să fie şi două vase cantină ancorate în largul coastei. De fapt, după cîte îmi dau eu seama, o să fie debarcarea cea mai „de lux“ din cîte au fost vreodată în istoria omenirii.

Din nou rîsete. – Sau aproape cea mai de lux. Ar mai fi şi alte amănunte, dar o să le aflați de la comandanții de pluton. Poşta se ridică pentru ultima oară după-amiază. După, n-o să mai puteți să trimiteți scrisori. Cînd ieşiți de pe terenul de adunare, comandanții companiilor să vină în cortul meu. Ofițerii inferiori, plutonierii şi subofițerii comandanți de grupe se vor întîlni pentru a fi instruiți la orele unsprezece punct, la cantină. Batalionul se va aduna din nou la orele şaisprezece

punct pentru a primi bani francezi. Cam asta-i tot. Făcu o scurtă pauză. Ei bine, băieți asta-i tot. În sfîrşit! Dracu să mă ia dacă ştiu ce să vă spun. Sînteți bine echipați. Ați fost bine instruiți. În toată armata britanică nu există un batalion mai bun, aşadar cu siguranță că n-o să fie altul nici în armata germană. Tot ce trebuie să ştiți vi s-a spus de luni de zile. N-o să vi le repet. Fiți voioşi, asta te duce departe. Fiți disciplinați, avîntați-vă numai cînd e nevoie. Şovăi, căutîndu-şi cuvintele cu care să-şi sfîrşească cuvîntarea şi, în fine, încheie victorios:

— Mîncați dacă puteți, dar să nu fiți cu burta plină. Asta-i tot, băieți. Plutonier major, ordonă ruperea rîndurilor.

În ora următoare, toți zoreau să scrie scrisori acasă: cele mai multe erau scurte, reținute, lipsite de sentimentalism, nu semănau deloc cu ultimele scrisori pe care, în romane, soldații le scriau înainte de plecarea la luptă.

„Dragă Mum [37] (scria Charlie Venable), s-ar putea să nu mai ai ştiri de la mine o săptămînă sau două, fiindcă o să avem treabă pentru o vreme. Nu-ți face griji, orice-ai să citeşti în ziare. Mă răscumpăr eu pentru asta de îndată ce-o să pot, cu o scrisoare lungă.

Cu drag, te sărută
CHARLIE".

Cele mai multe scrisori erau la fel.

La orele trei după-amiază ofițerii şi subofițerii se duseseră la instructaj şi se întoarseră cu un aer foarte misterios şi plin de importanță. La ora patru batalionul se perindă prin fața mesei unde se făceau plățile. Le fură înmînate bancnote noi şi foşnitoare de cîte o sută de franci. La ora cinci îşi băură ceaiul, le fu servită o masă încărcată, festivă, ca batalionul să scape de proviziile de prisos. După ceai se adunară în mici grupuri pe lîngă corturile lor, iar comandanții de plutoane şi de grupe le împărtăşiră cele aflate la instructajul la care luaseră parte. Li se citi ordinul de marş, pentru dimineața

următoare. Astă-seară, culcați-vă devreme băieți, le spuneau ofițerii, mîine deşteptarea e dis-de-dimineață.

Micile grupuri se împrăştiară. Oamenii hoinăreau pe suprafața împrejmuită cu sîrmă ghimpată sau stăteau domol de vorbă cu prietenii lor. În unele corturi oamenii cîntau, nu cîntece furtunoase, ci melancolice şi melodioase.

Era bizar, trist şi frumos să ştii că aceasta era ultima ta seară pe pămîntul englez. Era ca şi cînd ai fi tare îndrăgostit, şi foarte tînăr, ca în seara dinainte de nuntă. Toți se mişcau potolit şi toate acele mici gesturi de zi cu zi pe care le făceau la fel ca întotdeauna, toate obiectele şi sunetele obişnuite, pînă şi zăngănitul tingirilor de la bucătărie, şi zgomotul robinetelor de la spălător aveau ceva ciudat, sfîşietor.

Şi ce seară frumoasă era, senină, liniştită şi răcoroasă, cu vasele micuțe ancorate în lanț, pe marea fără valuri.

Batalionul cinci ascultă sfatul ofițerilor şi se culcă devreme.

Capitolul XIII

ULTIMA NOAPTE

Noaptea era tăcută, călduță, scăldată în lumina strălucitoare a lunii.

Sergentul Ferrissey, care comanda ultima gardă a batalionului cinci pe pămîntul britanic, îşi făcea liniştit rondul. Jos la poalele dealului, razele lunii proiectau drumuri de lumină plăpîndă pe marea întunecată şi învăluiau cîmpia în sclipirea lor albă; dar sergentul Ferrissey n-avea ochi pentru frumusețea nopții.

Sub uniformă, ardea, mistuit de dorința să se afle în preajma unei femei. De ani întregi nu mai trăise timp atît de

îndelungat fără o asemenea mîngîiere; din înaltul dealului privi înspre oraşul întins în umbră împrejurul golfului, adormit şi tăcut; doar zumzetul schimbului de noapte răzbea fără încetare din partea aceea îndepărtată a oraşului, unde se afla uzina de avioane; se gîndea la femeile aflate acolo, în întuneric, le vedea mişcările dulci prin camere cu storurile trase, şi le închipuia calde şi singure în paturile lor, sau zîmbind provocator peste maşinile ce gîfîiau în uzină; turba de mînie.

Închise o clipă ochii şi ascultă din depărtare zumzetul adormitor al fabricii. Închipuirea-şi luă zborul şi prin noaptea de vară îl repezi cu iuțeala gîndului pe străzile pustii, luminate de lună, de la poalele dealului. Se vedea alergînd cu paşi mari, de uriaş, ce-l făceau să plutească deasupra oraşului, în timp ce bocancii lui răsunau totuşi pe pavaj; iar de-a lungul străzilor, uşile se deschideau încet şi femeile întindeau spre el brațele lor calde şi-l rugau fierbinte să vină la ele. Deschise ochii – visul se spulberase şi oftă adînc. Cineva avea să dea socoteală pentru treaba asta. O forță năvalnică clocotea în el. Dumnezeu să aibă milă de primul neamț care-mi iese în cale, gîndi el, şi muşchii din palme i se încordară pe sub piele.

Sergentul îşi continuă rondul printre corturile cufundate în tăcere. Santinela din postul numărul unu stătea aplecată visător peste gardul de sîrmă ghimpată, cu puşca atîrnată pe umăr şi privea spre mare. Bucătarul de noapte moțăia în scaun, alături de cazanul încins. Afară, lîngă un cort, doi oameni stăteau jos şi vorbeau liniştit. Sergentul Ferrissey se opri în loc.

— La culcare, băieți!

— O.K., sergentule! Noapte bună, spuse Charlie Venable.

— Noapte bună.

Pe cînd stătea culcat în întunecimea înăbuşitoare din cort, Charlie Venable fusese trezit de un plîns înăbuşit care venea din partea cealaltă a stîlpului din mijloc. Trase cu urechea

timp de o clipă, apoi se ridică într-un cot. Alfie Bradley se sculase în patul lui, iar pătura îi era îngrămădită la picioare. Îşi ținea capul plecat şi umerii i se scuturau.

— Ce-i cu tine, camarade? şopti Charlie.

Alfie îşi ridică privirea şi începu din nou să plîngă.

— Dar dragul meu, spuse Charlie, aşa nu merge. O să-i trezeşti numaidecît pe ceilalți. Pune capul jos, băiete, şi încearcă să dormi. O să te simți foarte bine.

— Mi-am udat pătura, şopti stins Alfie.

— N-ai de ce să plîngi, băiete. Am pățit şi mai rele la viața mea.

Alfie dîrdîia:

— Mi-e ruşine, mi-e ruşine de mor c-am făcut aşa ceva.

— Hai afară, să răsufli puțin aer proaspăt, spuse Charlie.

Se furişară din cort, apoi Charlie se întoarse, luă pătura şi o zvîrli pe sîrma ghimpată, să se usuce.

— Ce te doare, măi băiatule? Ți-e dor de Floss?

Alfie dădu din umeri.

— Ei, hai, băiatule. Ia spune-i tu, lui nen'tu Charlie. Nu-i nici o scofală să ții totu-nchis în tine. Vorba vindecă orice, spune maică-mea. Ce te doare, Alfie?

— Nu ştii ce s-a întîmplat în noaptea aceea, înainte de-am venit aici. Eu şi Floss… Acolo pe pajişte, la primărie.

Charlie îi dădu un bobîrnac peste umeri:

— Nu mai spune, băiete? Chiar aşa?

Alfie dădu din cap.

Charlie se lovi peste coapsă.

— Ei Doamne, chicoti el, Alfie, băieţaşul nostru. Şi crezi că vine sfîrşitul lumii fiindcă te-ai hîrjonit puțin cu fata. Asta te necăjeşte?

— S-ar putea să aibă un copil, răspunse Alfie.

— Şi s-ar putea să n-aibă. În tot cazul n-ai făcut moarte de om, măi băiete. Toți oamenii fac aşa ceva, de cînd e lumea şi pămîntul. Începutul l-a făcut Adam. Nu ți-a spus-o încă nimeni?

— Vreau să mă însor cu ea; lunea viitoare trebuia să mă duc în oraş să vorbesc cu maică-sa; şi dimineața am plecat din cantonament şi am ajuns aici. Ce-o fi gîndind acum despre mine?!

— O fi ghicind ce s-a întîmplat. Şi dacă nu, află ea curînd.

— Asta o s-o bucure lucru mare, răspunse Alfie amar. De ce ne trimit să facem aşa ceva? De ce să nu-mi trăiesc viața aşa cum mă duce pe mine capul? N-am chef să mă duc şi să invadez în țară la altul.

— Nici eu, măi băiete.

— Ei, şi atunci de ce te-ai întors la batalion?

— Ascultă aici, spuse Charlie. A venit un timp cînd nu poți să-ți trăieşti viața o bucată de vreme. Nu-i aşa? Vrei să te însori şi nu se poate. Drept? Ei bine, nu eşti singurul cu care se întîmplă aşa ceva, băiatule. În fiece cort din cantonamentul ăsta sînt tipi care se scaldă în aceleaşi ape şi pe tot lungul coastei sînt în noaptea asta milioane ca ei. Tipi care vor să se însoare. Alții care aşteaptă ca nevasta să le nască un plod. Tipi care au mama bolnavă, sau nevasta, sau copilul. Unii cu idei şi ambiții mari. Alții cu afaceri pe care ar trebui să le aibă sub ochi. Şi dintr-odată – bang – au trebuit să lase totul baltă.

Charlie mestecă, timp de o clipă, un fir de iarbă.

— Nu-i ceva nemaipomenit, urmă el. Aşa se-ntîmplă. Să zicem că stai la tine acasă şi-ți citeşti ziarul lîngă foc. Maicăta-ți strigă din capul scării: „Alfie, du-te pînă-n colț şi adă-mi o pîine“. Nu ți se pare mare lucru. Laşi ziarul deoparte şi te duci pînă-n colț după pîine. Pe urmă te aşezi din nou lîngă foc şi-ți citeşti mai departe ziarul. Acelaşi lucru e şi acum. Ca şi cum ai ieşi în stradă să cumperi pîine. Trebuia să se facă şi treaba asta, Alfie, băiatule, ca să putem trăi din nou ca la început. La ce bun să te însori cu Floss, şi să-ți faci o casă, să creşti copii, dacă avem s-o ducem mereu tot aşa? Nu ți-ar fi plăcut, aşa-i că nu?

— Nu.

— Ei, uite de ce trecem dincolo, ca toate astea să ia sfîrşit, să ne facem socoteala cu cei care-au făcut începutul. O faci pentru Floss. Iar eu pentru bătrîna. Toți ceilalți, despre care-ți vorbeam, o fac pentru cineva.

— N-o să-i folosească prea mult dacă nu mă mai întorc.

— Dacă… îl luă în zeflemea Charlie. Cu dacă şi cu poate… Nu eşti băiat rău, Alfie. Ca tine sînt milioane. Nu vrei să-ți încerci norocul odată cu ei?

— Nu mi-e frică, dacă la asta te gîndeşti. Mă gîndeam doar la Floss şi mă perpeleam şi aşa am făcut ce-am făcut în aşternut. Mi-era tare ruşine, Charlie. Dar acum văd altfel lucrurile.

— Bravo, băiete! Doamne, Doamne, să te necăjeşti pentru aşa ceva! O să rîzi de asta într-o bună zi, cu Floss, după ce-o să vă luați.

Din partea cealaltă a gardului de sîrmă ghimpată se auzi o voce:

— La culcare, băieți!

— O.K. sergentule, spuse Charlie Venable, noapte bună.

— Noapte bună. Sergentul îşi văzu de drum.

— Îl vezi pe oacheşul ăsta? Dac-ar şti de ce te frămînți s-ar strica de rîs. Hai, băiete, în culcuş.

Alfie se uită nehotărît la pătura agățată pe gardul de sîrmă.

— E-n regulă, cățeluş cu părul creț fură rața din coteț. Nu mă cunoşti. Charlie Venable, tipul acela dezghețat din Bow. Nu duce niciodată lipsă de nimic, nici el, nici prietenii lui. Trei pături am aici, da am, şi în noaptea asta o să fiu Moş Crăciun şi o să te înfofolesc în două. Înăuntru cu tine!

Rămase un timp treaz, întins pe salteaua lui de paie, pînă ce se convinse că Alfie a adormit. Pe cînd se strecura în sfîrşit sub propria lui pătură, auzi o voce blîndă care venea din întuneric:

— Charlie.

Era caporalul-şef Feather.

— Nu dormi, caporale?

— N-am închis ochii tot timpul. Ştii ce eşti, Charlie? Eşti un *gentleman*.

— Vai, Doamne! suspină Charlie. Mi se spune în fel şi chip. Noapte bună, caporale.

— Noapte bună, Charlie.

Locotenentul Paterson era un tînăr viguros, cu părul blond care-i strălucea ca o cască aurie pe frunte, cu obrajii netezi şi trandafirii. Avea douăzeci şi doi de ani, dar nu arăta mai mult de nouăsprezece; cînd era singur cu maică-sa, tot îi mai spunea „mummy”.[38]

La patru dimineața, locotenentul Paterson nu se culcase. Aştepta de mult această noapte şi acum i se părea o prostie, un lucru de neînțeles să dormi în asemenea momente. Se plimba cu paşi rari în jurul cantonamentului, mesteca coada pipei care se stinsese şi încerca să gîndească la înălțimea momentului. Îi veniră în minte poemele pe care le ştia, imaginase o mie de scene de luptă în care căpătase vreo douăsprezece decorații, apoi într-o viziune romantică îi apăru mama sa în clipa în care avea să afle că e mort; scrisese în gînd prima lui scrisoare de pe front către cei de acasă, se văzuse pe el însuşi acoperit de bandaje într-un pat de spital, în timp ce familia, plină de respect, se apropia în vîrful picioarelor de căpătîiul său; şi tot nu se luminase încă de ziuă. Noaptea începea să fie îngrozitor de lungă şi de calmă; pentru Paterson, zumzetul îndepărtat al fabricii de avioane era aproape un chin.

Spre dimineață, luna se acoperi de nori şi marea se făcu neagră; aerul era rece. De fiece dată cînd răsufla, locotenentul Paterson simțea în gît şi în plămîni o boare de gheață. Îi venea greu să răsufle şi mai greu încă să viseze. Gîndurile îi erau întunecate ca niciodată: el însuşi, predat mamei sale în chip de colet neputincios, fără mîini, brațe sau picioare; mama sa plîngînd peste fața lui distrusă şi înspăimîntătoare de privit; şi din nou el însuşi zăcînd mort, cu fața în jos la marginea drumului, în timp ce alături batalionul tropăie greoi, de parcă

locotenentul Paterson nici n-ar fi existat vreodată; iar acolo departe, maică-sa aşteaptă cu înfrigurare veşti de la fiul ei.

Armata nu fusese o grea încercare în aceşti trei ani care trecuseră: OCTU (şcoala de ofițeri), centrul de instrucție al diviziei, batalionul cinci; căpătase permisii, făcea vizite la sfîrşit de săptămînă, primea scrisori de la mămica, şi pachete de la ea. Mămica îi trimetea rufele în fiecare săptămînă, înfăşurate delicat în hîrtie de mătase stropite cu apă de lavandă, care-i amintea de ea, de fiece dată cînd le deschidea.

O vedea pe maică-sa, înaltă şi subțire, cu părul şi mai auriu decît al lui; stătea la masă, îmbrăcată într-o bluză albă, avea o coleretă plisată, iar la gît broşa cu camee, şi-i zîmbea peste fața de masă imaculată, pe deasupra tacîmurilor strălucitoare, printre cristale şi flori.

Pentru prima oară i se strecura în minte gîndul că de astă dată pleca departe, într-un loc unde ea n-o să mai poată să-l ajungă; unde n-o să mai aibă putința să-l ajute şi să-l mîngîie.

În mintea locotenentului Paterson frica nu-şi găsea locul; dar pentru prima oară descoperea acea ciudată groază, care cuprinde trupul soldatului împotriva voinței lui: pulpele tremură, muşchii feței tresaltă în spasme, răsuflarea ajunge sloi de gheață în plămîni, stomacul se strînge, un val de greață se urcă în gît.

Jos, foarte departe, marea se învăluia în ultimele tenebre de dinaintea zorilor. Începu să coboare panta, înspre mare, ca să-şi alunge slăbiciunea din picioare, să scape de amorțeala care-i năpădea trupul. Din puzderia de amintiri ce năvăleau asupra lui se opri la una singură: era copil şi se afla la mare într-o mică pensiune de familie; stătea culcat în întunericul din camera lui, arzînd de nerăbdare să se facă mai repede ziuă; iar dimineața se spăla, o săruta pe maică-sa, cobora în fugă scările, apoi gonea pe strada ce ducea spre țărm şi pe promenadă, ca să se convingă că marea mai e acolo; în fiece dimineață se afla tot acolo, murmura şi era senină.

Şi brusc redeveni copil; alerga din nou spre mare, prin iarba înaltă fără să se sinchisească de rugii şi de roua care-i înmuia pantalonii; în graba sa sărea peste obstacole şi se răsucea pe sub gardurile de sîrmă ghimpată, şi-n timp ce mişcarea îl încălzea, trupu-i fu cuprins din nou de rîvnă şi încredere. Fugea mai departe prin pădurea care-i ascundea perspectiva zării îndepărtate; şi iată-l stînd aplecat peste sîrma ghimpată, la malul mării, în bătaia brizei sărate ce i se joacă prin păr.

În lumina rece a zorilor, marea se întindea în faţa lui, cenuşie, netedă şi tăcută, iar şirurile de vase ancorate în ordine erau calme de parcă ar fi aşteptat să pornească într-o regată.

Nu numai dorul de maică-sa, ci şi bucuria triumfului, mîndria puseseră stăpînire pe el. Băieţaşul avea să-i arate mamei lui cît era de viteaz; descoperise un joc nou şi frumos.

Locotenentul Paterson se întoarse cu spatele spre mare şi alergă voios sus pe deal, înspre corturi. Îi venea să rîdă în gura mare, să strige spre cerul palid. Era gata pentru jocul cel nou şi frumos. Se stăpîni cînd intră în cantonament; comandantul gărzii stătea lîngă împrejmuirea de sîrmă ghimpată şi-l privea curios.

— Bună dimineaţa, sergent, spuse stînjenit. Grozavă vreme, nu-i aşa?

— Bună dimineaţa, Sir, o să fie o zi frumoasă.

Sergentul Ferrissey se uită la ceas şi se întinse. Zece minute pînă la deşteptare. Îşi trimise oamenii ieşiţi din posturi să trezească batalionul. Îi privea în timp ce mergeau de la un cort la altul, cum se împiedicau de frînghii şi băteau toba cu pumnii în pînza întinsă, strigînd: „Deşteptarea! Deşteptarea!“.

Dinlăuntrul corturilor, răzbiră pînă la el cele dintîi sunete ale zilei, vocile înăbuşite; primii oameni cu părul vîlvoi îşi făcură apariţia şi împleticindu-se pe picioare se îndreptară spre spălătoare. Iar în timp ce pe cer se furişa lumina slabă a

zilei, cantonamentul prinse viață, cu zgomot şi mişcare. Batalionul cinci era treaz.

La opt dimineața, pe cînd vilegiaturiştii din oraşul de pe țărmul mării se tîrau anevoie jos din pat şi priveau recunoscători pe fereastră spre soarele strălucitor şi cerul albastru al unei straşnice zile de vară, oamenii din batalionul cinci mărşăluiau în linişte spre mare şi se îmbarcau.

Capitolul XIV

ÎNTRE DOUĂ MALURI

Timp de trei zile vasele rămaseră ancorate în Solent, iar oamenii din batalionul cinci, care acum lăsaseră în urmă clipele de înfrigurare, se aşezară căutînd să se simtă cît mai bine în acest nou cămin.

Hoinăreau de-a lungul parapetului sau stăteau lungiți grupuri-grupuri pe punte, mîncau, dormeau, jucau cărți şi stăteau de vorbă. Dormeau adînc şi mîncau zdravăn, ca şi cum mîncarea ar fi fost o distracție. Cît era ziua de lungă dădeau tîrcoale pe la bucătăria vasului, milogindu-se pentru supliment şi se furişau la coadă, ca să fie serviți a doua oară. Vorbeau despre orice în afară de război; de cele mai multe ori mîrîiau cum că hrana ar fi proastă, lăsînd de-o parte faptul că de două-trei ori pe zi pe puntea rezervată trupei se răspîndea zvonul că se ridică ancora. Pe punte, spațiul cel mai mare era ocupat de cei care jucau cărți. Stăteau ghemuiți, în mici grupuri, şi-şi țineau banii între genunchi, în bascurile întoarse cu fundul în jos; pentru prima oară nici subofițerii nici ofițerii nu le spuneau nimic. Cei mai mulți jucau jocuri soldățeşti, *Brag and Nap*. Ici-colo un mic grup juca *Blind-*

Brag. *Brag* este un joc de cacialma. *Blind Brag* un joc de şansă oarbă, şi chiar aşa şi jucau, în chip nesăbuit, rînjind în timp ce mizau toţi banii lor, pe o singură carte. „Căţeii", care puseseră stăpînire pe un colţ tihnit, apărat de briza Canalului, jucară numai între ei timp de ore în şir, absorbiţi de jocul de cărţi, la fel cum în clipa aceea, în urma lor, undeva în Anglia, generalii erau absorbiţi de hărţile lor.

Nu se auzeau vorbe dulcege, nici cîntece duioase sau melodii cîntate la armonică, nimeni nu scria scrisori de rămas bun, nimeni nu privea cu tristeţe spre ţărmul îndepărtat. Trei zile în care nu aveau nimic de făcut decît să mănînce, să doarmă şi să joace cărţi erau un eveniment în viaţa oamenilor din batalionul cinci. Profitară de aceste zile atît cît putură, fără să se gîndească la nimic altceva.

Tîrziu, în după-amiaza de luni 5 iunie, ofiţerii şi subofiţerii de pe bord fură chemaţi la un nou instructaj. Mai întîi le fu schiţată în mare întreaga operaţie şi le fură indicate, pe o hartă imensă, sectoarele englez şi american, aria pe care urma să se desfăşoare, pe flancuri, atacul aeropurtat şi poziţia exactă a plajei unde aveau să debarce ei; apoi li se împărţiră hărţi, hărţi topografice, alcătuite la o scară mare, ale zonei unde urma să se producă atacul lor şi planuri speciale, straşnic de amănunţite, bătînd în mov, care indicau punctele apărării germane din aceeaşi zonă. Preocupaţi, cu un aer cam plin de sine şi mai încrezători ca niciodată, se împrăştiară să vorbească cu oamenii lor.

Seara, convoiul se puse în mişcare, şirul nesfîrşit de vase trecu încet dincolo de Solent, în timp ce avioanele Spitfire decolară de pe terenurile care se vedeau clar pe ţărm şi se năpustiră săgeată, mîrîind deasupra capetelor.

Oamenii simţeau vibraţiile vasului şi vedeau cum coasta se mişcă în urma lor; schimbară între ei priviri pline de înţelesuri şi se aplecară iarăşi peste cărţile de joc.

Două ore mai tîrziu se aflau în largul Canalului Mînecii. Cîţiva dintre oameni stăteau lîngă parapetul vasului şi priveau cu un aer distrat spre stîncile ascuţite ce rămîneau

încet în urmă şi se topeau în lumina apusului. Un simțământ bizar şi trist, senzația de a trăi suspendat între două lumi îşi făcea loc, în timp ce vasul se tîra înnebunitor de încet, pe marea cenuşie şi mohorîtă, sub cerul plumburiu şi trist al amurgului.

Țărmul nu se vedea – nimic altceva decît purpura soarelui în asfințit, care se furişa dinspre zarea îndepărtată a mării; nici un zgomot – doar pulsația înfundată a maşinilor de sub punte şi mormăitul avioanelor Spitfire, în norii groşi, adunați deasupra capetelor.

Capitolul XV

SHANNON NU-I CHIAR ATÎT DE-AL DRACULUI

Macaralele de pe bord gemură şi oamenii aliniați de-a lungul parapetului punții inferioare văzură cum şalupele de debarcare coboară smucindu-se, pînă acolo unde se aflau ei. O clipă rămaseră nemişcate în aer, şi-apoi începură să coboare încet, iar în cele din urmă săltară pe întinderea cenuşie de dedesubt, în mijlocul unui vîrtej alb de spumă.

Charlie Venable tremura:

— E afurisit de frig, se plînse el. Împuțită vreme pentru o bătălie. Ar trebui să ne plîngem la sindicat.

— Ar fi trebuit să lucrezi în fabrică, spuse sergentul Shannon. La paisprezece ani să te scoli într-o dimineață cu ger şi să te duci la lucru.

— Noi ăştia din Londra sîntem prea daţi dracului pentru aşa ceva, sergentule, rînji Charlie Venable.

Domnul Paterson, comandantul de pluton, se apropie şi începu să vorbească liniştit cu sergentul. Îşi potriviră amîndoi ceasurile. Se mai luminase. Fîşia albă ivită la orizontul din

răsărit se întinsese peste cer ca un acoperiş mobil şi acum era lumină ca ziua.

Sergentul se întoarse din nou spre Charlie Venable:

— Îți pare rău că te-ai întors la batalion, Charlie?

— Ne. Nu lăsam eu să-mi scape aşa ceva nici pentru un milion de lire.

Îşi aruncă privirea peste marea cenuşie, înspre negura ce învăluia țărmul:

— Ai fost vreodată în East-End, sergentule?

— De cînd a început războiul, nu.

— Blitz-ul i-a curățat rău. Îşi drese glasul şi scuipă în apă. Maică-mea stătea sub scară. Cincizeci şi şase de ani are bătrîna. Nu i-a prins bine deloc. Bestiile astea au nevoie de o lecție.

— Te gîndeşti într-una la maică-ta, nu-i aşa, Charlie, spuse sergentul.

— E singura femeie din lumea asta la care țin. Maică-ta e moartă, nu-i aşa?

— Da, răspunse Shannon. Tata a fost ucis în ultimul război. Era irlandez. Mama a murit cînd eram copil. Am trăit la rude pînă la şaisprezece ani şi lucram în fabrică. După aceea am plecat de acasă şi am venit la Londra.

— La Londra unde stăteai?

— La Battersea, în cameră mobilată. Am lucrat în fabrică, într-o fabrică de conserve. Lipeam etichete. La Londra era bine, dar mi-era urît. Nu-i un loc bun pentru cine nu-i de-acolo. Oricum, acolo am început să nu mai vorbesc ca-n Lancashire.

— Ei, rînji Charlie, nici acum nu prea vorbeşti ca un Cockney.

— Tu eşti norocos, că ai o mamă ca a ta, spuse Shannon.

— Mie-mi spui? Trebuie să fi dus o viață de cîine.

— Da, mi-era şi silă de-o viață ca asta. Nicăieri n-am dus-o aşa bine ca-n armată.

— Nu mai spune! Cînd ne-ntoarcem, te duc s-o vezi pe bătrîna. N-o să te lase să te duci în oraş. O să-ți gătească o

masă, de n-ai s-o mai uiți.

Sergentul rîse.

— Ne-am înțeles.

— Fiindcă veni vorba de mîncare, spuse Charlie, împuțită masă a fost cea de azi-dimineață. Trei biscuiți într-o cană de apă fiartă. Un boxer nu s-ar fi bătut cu-aşa ceva în burtă, dar' mi-te un soldat.

— Nu face nimic, răspunse Shannon. Unde ne ducem noi acum au şampanie. Şi plecă.

— Ei fir-ar să fie! exclamă Baldy care ascultase fără să scoată o vorbă. Nu l-am auzit să vorbească atîta de cînd a venit în batalion. Parcă nu-i chiar atît de-al dracului, aşa-i că nu?

— Tacă-ți fleanca, spuse Charlie Venable.

Marinarii traseră de corzi şi plasele de escaladare ude loviră surd pereții laterali ai vasului.

Domnul Paterson se cocoță pe parapet şi se uită din nou la ceasul de pe mînă.

— Dă-i drumul, băiețaş, spuse ofițerul de marină cu barbă care conducea operația.

Paterson dispăru peste parapet. Un roi de oameni îl urmă şi se lăsară în jos pe plasa de escaladare.

Şalupa de debarcare înainta cu greu, balansată de o hulă puternică, urcînd şi coborînd. Domnul Paterson şi doi dintre oameni se desprinseră cu un salt şi îşi dădură drumul pe puntea de oțel.

— Aşteptați pînă ce urcă din nou, le strigă Paterson celor agățați în plasă. De fiece dată cînd şalupa se ridica, trei-patru oameni se desprindeau, în timp ce de sus veneau alții, care coborau agățați ca nişte păianjeni grăbiți să străbată o plasă uriaşă. Acum ajunseseră cu toții pe puntea ambarcațiunii şi stăteau ghemuiți de-a lungul tribordului şi al babordului de oțel; îşi puseseră armele între genunchi şi bîjbîiau prin cutiile metalice de țigări. Aveau în față o călătorie lungă, patru mile îi despărțeau de țărm.

Marinarii strigau:

— Gata la prova!

— Gata la pupa!

Maşinile pulsau mai puternic şi oamenii simțeau cum de sub punte o forță îi trage înainte. Şalupa începea să se îndepărteze de convoi; întinderea de spumă şi valuri frămîntate dintre cele două vase se lărgi. Vocea maşinilor se făcu mai adîncă; şalupa pătrățoasă înainta, împungea valurile, urca anevoie pe coama talazurilor şi aluneca în adîncitura dintre ele, ca să ia pieptiş o nouă pantă de apă verde-cenuşie. Paterson se ridică şi se uită în jurul lui. Atît cît putea să vadă cu ochii, alte mici ambarcațiuni săltau către țărm. La ora asta, undeva, înaintea lor primele valuri ale atacului trebuie să fi năvălit asupra țintei.

— Stați în voie, băieți, le spuse el oamenilor. Mai avem mult timp.

Unii vorbeau, alții fumau, sau vomitau în tăcere în pungile cafenii de hîrtie impermeabilă. Vîntul aducea zvon de proiectile care explodau pe țărm. Fiecare dintre ei simțea cum bubuiturile surde răsună undeva înlăuntrul său. Vorbele încetară. Îşi ridicară puştile şi armele automate; se auzea zăngănitul chiulaselor trase şi îndesate la loc. Tangajul lent, greoi, al vasului se potoli; pluteau pe o apă mai puțin adîncă. La pupa răsunară comenzi. Un marinar se cățără pe parapet şi începu să sondeze adîncimea apei. Pe plaja de dinaintea lor se desfăşurau nori de fum şi panaşele negre ale exploziilor, cu o inimă de flacără pîlpîitoare, roşie ca cireaşa, țîşneau în fața bordurilor de la pupa şi prova.

Şalupele ajunseră pe uscat în mijlocul unei mase de resturi. Cadavrul unui marinar plutea pe mare, cu fața şi picioarele sub apă, cu fundul în sus; apoi se văzu un soldat cu chipul de ceară, privind spre cer şi palmele întoarse la suprafața apei, care îl ținea deasupra colacului de salvare umflat. Dinaintea lor se vedeau şalupele eşuate pe nisip, unele avariate, împrăştiate în dezordine în fața liniei de plutire.

O explozie răsunătoare izbi pe sub borduri: vasul se zgudui şi se aplecă în față. Oamenii veniră claie peste grămadă şi clătinîndu-se se ridicară în picioare, în timp ce rampele de debarcare erau coborîte, apoi o luară la fugă prin apă, împroşcînd o ploaie de stropi. Nu avură timpul să se oprească, să vadă ce se întîmplă cu cei doi oameni loviți de explozie, al căror sînge înroşea apa murdară pe cînd vasul începea să se scufunde. Coborîseră toți şi acum înaintau cu greu prin apă, spre nisipul umed care se întindea în față. O bandă murdară şerpuia pe plajă şi puşcaşii se luară după ea cu paşi împleticiți; din pantalonii uzi leoarcă se scurgeau şiroaie de apă. Domnul Paterson se lăsă jos la adăpostul unei şalupe care zăcea aplecată într-o rînă şi îşi aşteptă plutonul. Unul cîte unul oamenii se lăsară şi ei jos pe nisip în spatele lui. Ceva mai departe, în interior, pe unde trecuseră primele trupe de asalt, cădeau obuzele germane şi undeva, printre ruinele îngălbenite ale caselor împrăştiate pe țărm şi molozul dislocat din cazematele distruse, se auzea țăcănitul îndepărtat al unei mitraliere.

— E-n regulă, dragii mei, spuse Paterson, cu respirația tăiată.

Se băgă cu capul aplecat pe sub bordurile navei eşuate şi începu să alerge greoi de-a lungul benzii. Înaintea lor se întindea o încîlceală de sîrmă ghimpată, din care răsăreau pretutindeni indicații cu privire la minele germane; cîțiva englezi zăceau morți, cu obrazul în nisip. Înaintară de-a lungul benzii, pe o potecă deschisă în sîrma ghimpată şi ajunseră la o cărare laterală. În fața lor între bălți şi fire de apă, se întindeau acum dune domoalc şi triste, cu creştetul acoperit de iarbă rară. Pionierii culegeau din pămînt minele, iute de parc-ar fi fost cartofi; puțin mai departe, fusese instalat un post sanitar – pe-o parte se vedea un şir de brancarde gata pregătite, iar de partea cealaltă stăteau întinse cadavre – cîte o movilă tăcută, acoperită cu o pătură cenuşie, de sub care ieşeau nişte bocanci mari. La capătul drumului, cîțiva pionieri încercau să sape în nisipul umed.

Trecură mai departe. Brusc începură să şuiere gloanțe. Paterson nu-şi dădea seama de unde vin. Apoi, primul obuz scrîşni prin aer şi se abătu asupra lor. Se lăsară la pămînt şi-şi îndesară cu furie trupul în nisip, după aceea se ridicară amețiți şi porniră împleticindu-se pe urmele lui Paterson.

În spate, cineva scîncea în gura mare; semăna cu plînsul unui copil alintat. Sergentul Shannon se întoarse şi privi în jur. Micul Alfie Bradley se învîrtea, clătinîndu-se departe de bandă, şi-şi apăsa mîinile peste față. Sergentul alergă la el şi-l împinse la pămînt. Cînd băiatul simți pe umeri mîinile sergentului, încercă să-şi înăbuşe plînsul. Continuă să geamă încet, tresărind din tot trupul. În locul unuia din ochi avea o gaură roşie. Din celălalt țîşnea un sînge întunecat.

— Nu văd, şopti, nu văd.

Sergentul îl mîngîie:

— Nu-i nimic, băiatule, lasă nu te necăji. Ai ochii plini de sînge. Te spală şi-ți trece.

Desfăcu repede pansamentul pe care rănitul îl avea asupra lui; mîinile i se înroşiră de sînge. Ştia că băiatul n-o să mai vadă niciodată. Îi înfăşură strîns pansamentul peste față. Pe bandaj apărură numaidecît pete roşii.

— Aşa, băiete, îl linişti el, asta nu lasă să intre murdăria. Îl duse pe băiatul orb înapoi lîngă bandă, îl aşeză în genunchi şi-i puse coarda între degete.

— Ține-te de asta, băiete, spuse el blînd. Cînd ai să ajungi iar la drumul acela, o să fii lîngă postul de prim ajutor. Vin ei şi te iau.

Rămase o clipă în loc; îl privea pe micul Alfie care se tîra în patru labe înapoi spre plajă, cu coarda între degete. Apoi se aplecă, îşi şterse în nisip mîinile pline de sînge şi porni în pas alergător în urma plutonului.

Cea mai mare parte a plutonului străbătuse plaja. Ultimul om se cățăra acum pe-o dună abruptă, ținîndu-se cît mai aproape de bandă, de teama minelor; toți se dădură cu grijă în lături, ferindu-l pe caporalul Shuttleworth. Stătea năucit

lîngă bandă, aşezat pe raniță. Acolo unde fusese bocancul drept avea acum un ciot roşu de carne vie.

— Atenție la mine, murmură el dus pe gînduri către cei ce treceau, altfel pățiți ce-am pățit eu.

Nimeni n-avea timp să se oprească. Unul cîte unul puşcaşii se uitară lung la el, de parcă nu l-ar fi cunoscut niciodată şi se îndepărtară grăbiți. Sîngele i se scurgea cu repeziciune. N-avea dureri şi simțea că-l trage la somn. Unii dintre cei care treceau tîrîndu-şi paşii mai departe erau prietenii lui; din cînd în cînd, cîte unul se apleca şi-i spunea în chip de scuză că brancardierii vin numaidecît şi-or să aibă grijă de el. Îi auzea şi clătina amețit din cap, ca un beţiv, ba odată chiar pufni în rîs. Un vechi camarad din regimentul Green Howards se aplecă peste el şi-l auzi cum chicotea: „Juma' de om… mama ei de juma' de om. Haimanaua! O să aibă pensia mea". Sîngele i se scurgea şi nisipul îl sorbea cu sete. Se scutură de parcă ar fi rîs în hohote de-o glumă pe care-o ştia numai el. Mormăi ceva şi se prăvăli înainte, peste bandă. Ultimii infanterişti din batalionul cinci, regimentul Wessex, călcau greoi peste trupul lui.

Locotenentul Paterson păşea sprinten în capul plutonului său. Primul val, amețitor, obsedant, trecuse. Acum începea să-i placă. Luni întregi se întrebase cum o să arate prima lui zi de luptă. O să trebuiască să-şi înfrîngă frica, gîndea el; avea să-i fie greață şi o să simtă dezgust cînd va vedea oameni morți şi schilodiți. Dar acum, cînd venise ziua aceea, nu simțise nimic din toate acestea. Dimpotrivă, se simțea eliberat, victorios, desprins oarecum de tot ce se petrecea în jurul lui; parc-ar fi urmărit totul pe un ecran de cinema, de parcă zgomotele ar fi fost înregistrate pe bandă şi n-ar fi existat gloanțe rapide sau schije de oțel şuierătoare care să-l vatăme. Şi totul – Paterson era uimit la culme –, totul părea cunoscut. Mai văzuse toate acestea, în instantaneele din ziare, în filmele de război, în cărțile cu care crescuse. Nimic nou, nimic uluitor. Crescuse într-o perioadă postbelică, în umbra unui război care se şi proiecta peste creştetul său.

Primele cadavre şi primii răniți nu-i treziseră decît curiozitatea şi o ciudată dorință de a privi mai îndeaproape, de a reține fiece amănunt. O singură dată fusese zguduit. Mergea împreună cu sergentul Shannon, care venea numaidecît în urma lui, cînd auzi şuierînd un obuz. „Jos“ strigă şi se trînti la pămînt. În timp ce stătea cu capul între brațe, pierit de frică în fața exploziei, auzi cum în fața sa ceva cade greu la pămînt. Îşi ridică privirea şi văzu doar la un metru de el un trup omenesc, cu cap, dar fără mîini şi picioare. Vărsă peste tunică, în timp ce se ridica în picioare şi se apleca în față, galben şi cuprins brusc de-un val de greață. Privi peste umăr. Sergentul Shannon era netulburat.

Plutonul înainta în şir, pe-un drum afundat între dune abrupte, care ducea în interior, cu armele gata pregătite să intre în acțiune. De-o parte şi de alta a drumului se vedeau țarini întinse, iar la fiece cîțiva metri, plancardele „Achtung, Minen”. Departe în stînga se profila o pădure. De acolo, o mitralieră deschisese focul şi plutonul se retrase la adăpostul malului povîrnit al drumului.

— Înainte, camarazi, ordonă domnul Paterson, şi o luară din loc tîrîndu-se în mîini şi pe genunchi, în timp ce gloanțele şuierau deasupra capului.

Charlie Venable înjura cu foc; înaintarea i se părea grea, mîinile şi genunchii îi erau numai răni. În fața lor se profilau acum primele case ale unui sat – loc de adăpost; în spatele acestora mitraliera germană îşi încetă căutările fără rezultat; apoi o auziră cum țăcănea din nou, trăgînd asupra unui alt grup care venea în urma lor. Satul fusese cucerit şi prin case roiau acum infanteriştii britanici în căutare de germani răzleți. Urmă un mic jaf. O droaie de prizonieri germani stăteau cinchiți la picioarele unui zid lung, desprinşi de tot ce se petrecea în jurul lor, cu un aer ascuns, fără să se sinchisească de armata care se scurgea prin fața lor. Charlie Venable înjură din nou, de astă dată în gura mare.

— … de ticăloşi, le strigă el prizonierilor, mare noroc aţi avut că n-am intrat eu primul.

Noaptea D. Batalionul cinci stătea în tranşee, dincolo de sat, în aşteptarea contraatacului. Din gropile lor, oamenii auzeau bombardierele germane care încă de cu seară dădeau tîrcoale pe cer. Noaptea era învăluită în vîlvătaia palidă a exploziilor şi trasoarelor. Tunurile bubuiau. Germanii bombardau plaja. Colonelul Pothecary stătea la piciorul scării ce ducea în beciul unde-şi avea postul de comandă şi se gîndea la lista pierderilor suferite de batalion, pe care tocmai o semnase: prima listă de pierderi. Urmărea lumina canonadei peste vîrfurile întunecate ale copacilor şi se-ntreba unde-o fi băiatul său, dacă era în viaţă, sau dacă plutea într-un abis de apă cenuşie, precum cadavrele celor morţi în atacul de dimineaţă. Un grup dintre oamenii săi mai era încă afară, la o corvoadă, pentru transportarea de muniţii. Se simţea neliniştit din pricina lor. Colonelul Pothecary nu-şi putea lua gîndul de la băiatul său, sau de la părinţii celor de sub comanda lui; sarcina era apăsătoare.

Cînd auziră cum proiectilul se abate asupra lor în noapte, oamenii care înaintau în şir cîte unul printre dune lăsară să cadă lăzile de pe umăr şi se azvîrliră la pămînt. Îşi apăsară trupurile în nisipul ud, ferindu-se de suflul care îi lovea. În urechi le răsuna zgomotul metalic al schijelor ce izbeau pereţii unei şalupe avariate şi simţeau pe haine ploaia de nisip ridicată de explozie.

— Sus, ordonă domnul Challis, comandantul de pluton. Nici un rănit?

— Sfecla, el o păţit-o, răspunse o voce din întuneric. Locotenentul recunoscu vocea.

— Tu eşti, Martin? întrebă el şi se îndreptă spre cel care vorbise. Martin stătea aplecat peste o boccea neagră de pe nisip.

— E-n regulă. De astă dată, era vocea puternică, gravă, a sergentului Ferrissey. Luați-o înainte. Golly, tu şi Martin vedeți, aveți grijă de Sfeclă.

Oamenii se opintiră să ridice lăzile pe umeri şi o porniră înspre locul unde erau amplasate tunurile antiaeriene care la anumite intervale străpungeau noaptea cu fulgerele lor.

— N-are nimic, spuse caporalul Gonigle. E rănit la cap. Respiră. Rănitul răsufla greu; de fiece dată cînd expira se auzea un zgomot de parc-ar fi sforăit uşor. Martin, care scosese numaidecît pansamentul rănitului din buzunarul de la pantalonii acestuia, îl şi aplica cu mişcări repezi şi pricepute. Caporalul cercetase rana; se ridică:

— Pare să fie o schijă. I s-a înfipt într-o parte a capului; i-a cam stricat mutra. E leşinat. Nu trece mult şi se trezeşte el.

Amîndoi ridicaseră cu grijă rănitul şi-l duseră la postul de prim ajutor de pe plajă. După ce îl predară sanitarilor, în timp ce se întorceau ca să ajungă din urmă pe cei din pluton, Martin spuse din nou:

— Asta o să-i prindă bine. Porcul! Face o plimbare în Anglia.

Caporalul rîdea:

— Sfecla nu-i un tip rău. Atîta că nu ştie să-şi păstreze necazurile numai pentru el.

— Dacă ar fi ținut-o tot aşa, ar fi avut de-a face cu mine, spuse Martin necruțător. Se văita tot timpul. Îmi făcea greață porcul ăsta.

Martin avea dreptate şi caporalul nu răspunse. Cu două luni în urmă, sergentul adusese un nou venit în baraca Nissen a plutonului. „Golly, spusese el, uite, el e soldatul Gotham. Acum a picat de la fermă. Găsiți-i un pat“. Îi găsiră un pat şi-i aduseră de la uşă ranița, îi turnară o ceaşcă cu ceai din cana care fierbea pe sobă şi se înghesuiră pe băncile unde stăteau în jurul focului, ca să stea şi el. Îi ofereau un loc în mijlocul lor. Dar Gotham – care după zece minute fusese poreclit „Sfecla” din pricina accentului său din

Gloucestershire [39] – refuzase, fără să le mulțumească pentru toate aceste gesturi de bunăvoință şi se băgase în pat cu fața la perete. A doua zi începuse să bombăne: ferma, banii pe care-i pierdea, ce nedrept era că-l tîrîseră la război, nevastă-sa, cei trei copii, hrana şi paturile. Restul oamenilor din pluton se pregăteau pentru invazie; erau instruiți cum mai mult nu se poate şi ardeau de nerăbdare să se vadă plecați. N-aveau timp pentru Gotham şi mormăielile lui. În alte împrejurări, l-ar fi privit ca pe-un tip altfel decît toată lumea şi l-ar fi răbdat, dar acum îi întoarseră spatele şi-l lăsară să stea îmbufnat de unul singur. Singurătatea, veninul împotriva acestei lumi ciudate şi duşmănoase, dorul lui după fermă şi de familie creşteau zi de zi. Păşise pe bordul navei pe care se îmbarcau trupele ca un condamnat la galere.

— Toată ziua a fost destul de liniştit.

— Ştii de ce? mormăi Martin. Înainte de a coborî în plasă i-am spus că-i ard un glonte dacă-l aud că se mai vaită măcar o singură dată.

Ajunseseră din nou la depozitul provizoriu de muniții şi fiecare din ei ridică cîte o ladă din cele îngrămădite aci.

— Spunea că pentru el nimic nu-i mai presus decît nevasta şi copiii lui. Porcul! Şi eu am nevastă şi copii.

Îşi predară încărcătura şi-şi tîrşîiră paşii înspre depozit. N-aveau timp de odihnă. Undeva, în întuneric, se auzeau bîzîind motoarele avioanelor. Dîrele roşii, punctate, ale trasoarelor pluteau încet pe cer; multe, tot mai multe, pînă cînd din încrucişarea lor apărură desene aidoma unor focuri de artificii. În depărtare cădeau bombe şi, în timp ce explodau, oamenii nu puteau să-şi mai ia ochii de la flacăra aceea luminoasă care se zărea doar o clipă şi-apoi ascultau ca vrăjiți zgomotul, de parcă în jurul lor s-ar fi dat de perete şi s-ar fi trîntit din nou uşile unui cuptor uriaş.

Pămîntul se cutremura sub tirul gîfîit al bateriilor îndepărtate. Tunurile de pe o plajă apropiată îşi uneau glasul – tunuri grele cu bubuitul lor surd, Bofor-uri cu bătaia

stăruitoare, Oerlikon-uri cu tir rapid, care făceau cel mai mult zgomot cu neîncetatul lor „pac-pac-pac“. Navele ancorate în larg trăgeau şi ele cu toate gurile lor de tun; vacarmul mergea într-un crescendo înnebunitor.

Zumzetul avioanelor se auzea acum mai bine, sfidînd zgomotul barajului de artilerie. Oamenii care cărau lăzile cu muniție auziră cum bateria din fața lor deschide focul şi, din mers, fiecare dintre ei privi în jur, în căutarea unui adăpost.

Jos, deasupra capetelor, bătu toba un motor de avion. Caporalul sări într-o tranşee părăsită şi în clipa aceea văzu umbra aripilor care se îndepărtau. Căzuse peste un altul, care se pitulase înăuntru, în groapa îngustă şi, fără să vrea, murmură: „Îmi pare rău“.

Nici măcar nu auziră explozia, cînd pereții tranşeei se închiseră peste ei, lipiți ca palmele unui om care aplaudă; greutatea nisipului şi a lemnăriei despicate îl apăsa pe caporal într-o beznă înăbuşitoare. Se opinti luptîndu-se să se ridice, iar dedesubtul lui auzi cum celălalt se zbate şi el. Îşi împinse o mînă prin nisipul umed şi zgrunțuros şi-şi dădu seama că poate s-o mişte. Deasupra lui se auzea zgomot şi voci care păreau ciudat de învăluite; îndepărtară lemnăria prăbuşită peste el, şi sergentul scos la lumină făcu ochii mari în aerul proaspăt şi înmiresmat.

Înghiți cu lăcomie aerul şi se ridică în patru labe. Nimeni nu pățise nimic şi plutonul se înşirui din nou, ca să care alte muniții; în capătul şirului caporalul răsufla greu. Domnul Challis îşi privi oamenii care-şi tîrşîiau paşii şi îi numără. Unu-doi-trei, capul celui de al patrulea se vedea ca o pată albă, ce se contura neclar pe lîngă lada de pe umăr.

— Gotham, strigă locotenentul, ce dracu faci aici?

În întuneric, „Sfecla“ avea un aer plouat.

Caporalul Gonigle se îndreptă spre el.

— Uitați-vă, spuse apropiindu-se, mai are încă pe el biletul de evacuare. Îl luă de umeri: Sfeclă măi Sfeclă! Ai fugit de la ei? Ai venit tu înapoi, de bună voie?

În întuneric „Sfeclă” clătină apăsat din cap. În fine izbuti să vorbească:

— Mă simțeam ca un tîmpit. Erau pe acolo unii de te apuca groaza cînd te uitai la ei, caporale.

— Mă, idiotule, chicoti caporalul şi-i dădu prietenește un ghiont între coaste.

— Uite-aici, caporale, spuse brusc soldatul Gotham; îşi scoase din buzunar batista şi o desfăcu. Asta mi-a dat-o doctorul. Mi-a scos-o din cap. O țin să i-o arăt nevesti-mi, spuse mîndru şi visător. Înfăşură cu grijă în batistă aşchia de oțel, o puse la loc în buzunar, ridică din nou pe umăr lada cu muniții şi-o porni poticnindu-se în urma celorlalți.

În livezile care înmiresmau aerul verii, oamenii din batalionul cinci stăteau pitiți în tranşee, ascultau canonada şi urmăreau cum flăcările tunurilor despică întunericul. Uneori picoteau; bubuitul nesfîrşit al barajului de artilerie nu mai izbutea să-i țină treji; dar oricît de slab ar fi fost zgomotul ce răzbea din pădurea îndepărtată, unde păcănea mitraliera, cînd îl auzeau, săreau în sus şi se cutremurau. Sergentul Shannon scruta întunericul, cuprins de groază. Ziua aceasta de bătălie îi venise de hac şi, retrăind în minte orele cînd nu dăduse semn de frică, se ghemui tremurînd tot pe lîngă peretele de pămînt al tranşeei; muşchii stomacului i se contractau, plămînii erau înghețați de-o teamă care ajunsese o durere fizică, pînă cînd simți că nu mai poate să îndure. Mai cunoscuse aceasta în Africa şi în Sicilia, în taina nopților; n-avea cum să scape. Îl privi pe puşcaşul care dormea prăbuşit în fundul tranşeei şi se mira cum e cu putință ca zgomotul dinților săi, ce clămpăneau nebunește, să nu-l trezească. Întunericul se însufleți de umbre şi siluete bizare. În lumina vîlvătăilor şi a rachetelor, care jucau vioaie peste vîrfurile copacilor, îl revăzu pe micul Alfie Bradley cum se tîra în patru labe de-a lungul benzii, îndărăt spre plajă, şi-şi văzu din nou mîinile înroşite de purpura sîngelui; avea iarăşi dinaintea ochilor trupul fără mîini şi picioare, în fața lui, pe drum. Se

ridică greoi pe parapet şi se aplecă în față, sprijinindu-se cu o mînă de pămînt pînă ce vomită zgomotos, cu furie.

Charlie Venable şi Baldy, de gardă în spatele unei puşti-mitraliere Bren, la adăpostul unei grămezi de moloz care domina şoseaua apropiată, stăteau întinşi şi-l observau pe sergent cum varsă. Erau destul de aproape ca să-l vadă ce groaznic tremură din tot trupul, cum i se scutură trunchiul, mîinile, picioarele şi obrajii fleşcăiți.

— Vezi, ți-am spus eu, şopti Baldy, Shannon nu-i el chiar atît de-al dracului.

— Tacă-ți gura, fiu de cățea! şuieră Charlie Venable. Ochii la şosea.

Capitolul XVI

TRANDAFIRI SĂLBATICI

La marginea şoselei, infanteriştii înaintau din greu în timp ce tancurile goneau pe lîngă ei, fiecare învăluit în propriul său uruit. Oamenii erau prăfuiți şi leoarcă de sudoare; mergeau în şiruri strîmbe, cîte unul, care cum putea.

Pe kilometri întregi, prin pajişti şi țarini care coborau spre Canalul Mînecii, mii de asemenea mici şiruri înaintau spre interior; privită din văzduh, priveliştea trebuie să fi semănat nu cu o bătălie, ci cu o puzderie de viermi tîrîtori la suprafața pămîntului. Şirurile arătau toate la fel: şase, opt sau zece oameni obosiți, care se gîndeau mai degrabă la greutatea raniței din spinare decît la duşmanul gata să-i întîmpine; se uitau cu ochi goi peste cîmpul cufundat în tăcere, de-o parte şi de alta a drumului, adormiți şi fără interes pentru lumea înconjurătoare, precum călătorii dintr-un autobuz ce transportă muncitori dis-de-dimineață, la lucru; nu vorbeau,

nu cîntau; bătaia înfundată a tunurilor nu-i tulbura, dar aşteptau, aşteptau la nesfîrşit şi cu ochii-n patru, focurile armelor uşoare şi şuierul rapid al gloanţelor. Priveliştea n-avea nimic dramatic, pămîntul nu se cutremura sub ploaia de bombe, armatele nu stăteau faţă în faţă; doar zece oameni care-şi tîrau paşii pe o potecă, în şir cîte unul, obosiţi, neritmic – aceşti zece oameni, înmulţiţi de zece mii de ori.

Uneori un obuz exploda în cîmp la o sută de metri depărtare şi pămîntul răpăia pe căştile şi pe ceafa oamenilor culcaţi în praf. Apoi se sculau şi se urneau greoi. Alteori un obuz exploda în mijlocul drumului şi ştergea de pe faţa pămîntului şase dintre ei; dar şirurile împrăştiate se adunau din nou şi-şi tîrşeau paşii prin craterul nu prea adînc şi prin fumul întunecat care se risipea.

Într-o pădure răsuna prelung ţipătul nervos al mitralierei; o fermă ardea. Încăierări mici, între oameni care se luptau cu disperare, se încingeau şi se sfîrşeau brusc: pentru un hambar, pentru un gard viu – fagure de unde pîndeau armele – pentru o căsuţă din marginea drumului; grupă contra grupă, pluton contra pluton; de fiece parte douăzeci de oameni, poate mai puţin. Puşcaşii precauţi vînau trăgători izolaţi germani în întunericul rece al pivniţelor boltite, printre butoaiele mari de cidru acoperite cu pînză de păianjen. Oamenii mureau pe mormane de băligar, în timp ce găinile, înnebunite de spaimă, băteau din aripi deasupra lor. O franţuzoaică bătrînă tîra un neamţ mort spre stratul ei de varză şi începu să-i sape groapa acolo „ca să îngraşe pămîntul, m'sieu". Aceasta a fost bătălia din ziua D+1.

Batalionul cinci înainta prin sat. Drumul nepietruit urca abrupt printre pereţii cenuşii ai căsuţelor, ciuruiţi de schije, apoi cotea brusc la o răscruce, unde se întîlneau cinci drumuri. Aici domnea învălmăşeala, plutoane de puşcaşi, în rînd cîte unul, se băgau unele în altele, printre tancurile şi tunurile ce se scurgeau la răscruce.

Un tanc îşi spori viteza, ca să se cațere pe coastă înspre sat; între şenile şi zidul caselor rămăseseră într-o parte şi-n alta vreo 30 sau 60 de centimetri. Infanteriştii se împrăştiau, înjurau, se lipeau de pereți; apoi îşi refăceau rîndurile şi se împrăştiau din nou ca să treacă un alt tanc; se băgau prin case, de unde ieşeau cu vreun mic obiect şterpelit, pe care după cinci minute îl aruncau; şi încă o dată: loc pentru tancul următor, alcătuirea şirului.

Plutonierul major McBean stătea la răscruce şi supraveghea trecerea batalionului. Era îngrijorat. Oamenii aceştia nu erau ca Highlander-ii cu care luptase mai înainte. În afară de cei veniți din regimentul Green Howards, risipiți ici-colo în rîndurile batalionului, oamenii aceştia luptau pentru prima oară şi, Doamne, gîndi el, mai prost nici c-ar putea să arate nişte soldați. Flăcăi voinici, stîngaci, de prin sate, cu lațe de păr blond şi lins care ieşeau de sub cască; fețe mari, roşii, pe care acum nu se citea decît frica şi nimic altceva; uluiți ca nişte copii pierduți, priveau în jur şi căutau văile netede din Wessex, cirezile de vaci cu lapte şi caii de țară, aşa cum îi ştiau ei; dar nu aflau decît vacarmul şi învălmăşeala unei mulțimi de oameni, auzeau ecoul înspăimîntător al tunurilor, rătăceau prin locuri pustii, unde totul le era străin. Purtau la cingătoare pumnale lungi, în teacă de piele, dar nu arătau fioroşi. Aveau banduliere cu muniții de rezervă agățate pe umeri şi grenade antitanc, prinse de echipament cu bucăți murdare de sfoară; mînuiau carabine automate şi puşti cu baionetă; dar aduceau mai degrabă cu nişte comisionari din cale afară de încărcați decît a războinici.

Pe unul din drumuri se auzi un țipăt scurt şi-apoi nimic. Un tanc se abătuse prea aproape de peretele unei căsuțe: agățase un puşcaş, vreun flăcău de la țară, care se mişca domol pe cînd visa, poate, cu ochii deschişi, la ştiucile dintr-un rîu cu apa limpede şi rece, şi-l înghesuise, fără scăpare. Cele treizeci de tone de oțel se prăvăleau mai departe. Băiatul alunecă de-a lungul peretelui, lăsînd în urmă o dîră lungă de

sînge şi murdărie; căzu grămadă la piciorul zidului – o boccea sfărîmată învelită în zdrențe. Tancul ieşise de pe potecă şi acum trecea dincolo de răscruce; echipajul lui n-avea să ştie niciodată ce s-a întîmplat. Puşcaşii înaintau şi ei. Nu se sinchiseau de băiatul care zăcea acolo, grămadă, cel mult priveau curioşi. Ca o ploşniță, gîndi plutonierul major. Ucis pe cîmpul de luptă; ce glumă! Ultima companie de puşcaşi venea de-a lungul potecii şi majorul porni în pas cu ofițerul care o comanda.

La întretăierea a două drumuri se afla un grup de case. Puşcaşii din grupa de cap înaintau cu mare băgare de seamă într-acolo, cînd de la casele din stînga se deschise foc asupra lor; se lăsară la pămînt, îngrămădindu-se după zidul scund de piatră care înconjura monumentul în memoria eroilor căzuți în război, aflat la răscruce.

Rămaseră acolo cîteva minute, ascultînd cum gloanțele izbeau cu un zgomot sec în granitul monumentului. „O mitralieră, într-o casă din stînga, observă caporalul Meadows; o acoperă doi infanterişti". Se strecură pînă la capătul zidului şi trase o rafală de gloanțe cu carabina automată. Ca răspuns, gloanțele şuierară pe lîngă el şi fu nevoit să se retragă. Acum stătea ghemuit şi strîmtorat, iar în spate oamenii lui aşteptau să vadă ce avea să urmeze. Se simțea prins în capcană, şovăielnic şi prost. Secundele care treceau şi oamenii din spate păreau să-l învinuiască de nehotărîre.

— Să te strici de rîs. Era Scannock the Scouse. Scannock, jegosul pe care nimeni nu dădea doi bani, bețivanul, leneşul acela împiedicat în toate.

Scannock se ridică greoi în picioare şi păşi cu un gest bine gîndit peste zidul cel scund. Trecu prin fața monumentului, apoi iarăşi peste zidul scund şi ieşi pe partea cealaltă a drumului. O mitralieră uşoară şi două puşti îl luaseră drept țintă, în timp ce străbătea pe toată lățimea lui drumul de țară. Dar gloanțele nu se atingeau de el. Trecu drumul fără să se grăbească, pregătindu-şi o grenadă. Aruncă grenada pe

fereastră, de parc-ar fi pus o scrisoare la cutia poştală şi se lipi de zidul casei.

— Ce-aşteptaţi, rînji el, în timp ce grenada exploda. Să se deschidă cîrciuma?

Pe gardurile vii din Normandia creşteau trandafiri sălbatici, trandafiri sălbatici roz şi trandafiri agățători în uşa caselor. Un puşcaş se aplecă să culeagă un trandafir şi-l prinse în plasa de pe cască. Oamenii din toate şirurile se aplecară să culeagă flori. Treceau printr-un alt sat. De astă dată întîlniră oameni – țărani, bătrîni şi bătrîne – care priveau nepăsători cum trec soldații. Dintr-o casă se auziră strigăte ascuțite de copii şi deodată micuții se rostogoliră în drum, țîşnind printre picioarele bunicilor.

— Soldații, mama! Englezii, englezii!

O fetiță cu şorț negru alergă printre rînduri şi-i dădu unui soldat, unui viguros soldat englez, un trandafir roz de Normandia. Copiii, care în timpul bombardamentelor stătuseră ascunşi zile întregi prin beciuri, se năpustiră roi în mijlocul drumului; rîdeau şi țipau, alergau cu flori în urma soldaților şi după aceea fugeau îndărăt la părinții lor, nebuni de bucurie, ținînd strîns un pumn de şocolată.

Soldații treceau mai departe, cu trandafiri roz prinşi în plasa de pe căştile lor.

Caporalul Gonigle stătea pe un povîrniş acoperit cu iarbă şi citea din Voltaire. Era tulburat; n-avea chef de citit. Literele i se învălmăşeau în fața ochilor. Dar visase dintotdeauna să stea întins leneş pe o pantă acoperită cu iarbă şi să-l citească pe Voltaire, în timpul unei lupte. Şi asta făcea.

— Hei, caporale! Era domnul Challis, comandantul de pluton, bondoc şi bătăios. Te distrezi?

— Da, Sir.

— Ce carte e?

— *Candide*.

— Ah, spuse domnul Challis, plin de el însuşi, totul e bine în cea mai bună dintre lumi, hai?

— Da, Sir.

Gonigle se dezumflă. Nu se mai simțea o ființă superioară. Îi era tare silă de el însuşi.

— Cam avem de furcă, acolo, puțin mai departe, caporale. Doi nemți într-o casă. Teribil de încăpățînați. N-ai vrea să vezi ce-i cu ei?

— Cum să nu! Gonigle se simțea uşurat. Aveți grenade?

— O, cîte vrei.

Caporalul puse cu grijă la loc cartea şi se sculă. Soarele strălucea şi o boare dulce făcea să se-nfioare gardurile vii. Tabloul avea o notă cît se poate de pastorală. Cei doi coborîră agale pe potecă.

— Hait, urlă sergentul Ferrissey şi sfărmă uşa casei.

Cît ai clipi din ochi, văzu cum la etaj se profilează în lumina orbitoare a zilei, ce bătea printr-o fereastră spartă, silueta unui om. Mîna îi lucră mai repede decît gîndul şi, fără ca el să-şi dea seama, carabina automată îi ajunse la brîu şi începu să se zguduie. Auzi cum în coridor bubuie rafala slobozită, de parcă nu ar fi tras el, ci un altul. Trupul se prăbuşi pe scări şi Ferrissey sări deasupra, urcînd spre primul etaj şi-apoi mai sus, urmat de oamenii săi.

— Raus, urlă, şi trase o altă rafală prin uşa de la pod în fața căreia se opri. Înăuntru era învălmăşeală, se auzeau voci speriate; sergentul se ghemui pe trepte cu carabina gata să tragă în clipa cînd uşa s-ar deschide. În prag se ivi un artilerist german, cu mîinile deasupra capului, urmat de alți doi.

— Hai, mai aproape, mai, mai! mîrîi sergentul, schnell!

Nemții se prăvăliră pe trepte în jos. Ferrissay îi urmă şi cînd ajunse la piciorul scării îl luă în vîrful cizmei pe neamțul care zăcea mort acolo şi-l întoarse pe partea cealaltă. Omul nu avea în mînă vreo armă; doar o batistă albă strînsă în pumnul încleştat.

Sergentul nu era un sentimental; nu se opri ca să-l compătimească pe neamțul care n-ar fi trebuit să moară. Dar cînd se văzu iarăşi afară pe strada scăldată în soare se mustră. „Michael Ferrissey, gîndea el, Michael Ferrisey, o iei razna. Era deajuns un glonte, nu o jumătate de încărcător, ei fir-ar să fie”.

— E-n regulă, băieți, urlă el. Înainte, norocoşilor, înainte!

La o săptămînă după ziua D, batalionul cinci se afla în tranşee pe pantele domoale ale dealurilor din jurul oraşului Caen. Flăcăii de la țară stăteau înfricoşați, pitulați prin adăposturi individuale, ascultau exploziile răsunătoare ale mortierelor şi priveau panaşele negre de fum care izbucneau pretutindeni în jurul lor. Pămîntul se zguduia şi se cutremura sub exploziile obuzelor de 88 milimetri, în timp ce artileria germană căuta să descopere cutele terenului în care-şi aveau tranşeele şi ştergea de pe fața pămîntului, una cîte una, gropile unde stăteau ascunşi. Noaptea, trăgătorii de elită se furişau printre pozițiile lor, pentru ca dimineața să deschidă focul cu puşti şi mitraliere asupra grupurilor care veneau din spate. Între pozițiile înaintate aveau loc zeci de încăierări sîngeroase. Trăgătorii apăreau pretutindeni. Ofițerii, prada pe care o urmăreau cu o deosebită înverşunare, se obişnuiră în aceste zile să ascundă semnele ce-i deosebeau de trupă, se foloseau de puşti la fel ca restul oamenilor în loc de pistol, nu mai aveau asupra lor hărți sau binocluri de cîmp şi-şi purtau tresele pe mînă şi nu pe umăr, ca să nu bată la ochi.

Contraatacurile se țineau lanț. Grenadierii din divizia blindată se furişau ca pisicile prin lanurile de grîu şi se împrăştiau în roiuri prin pădurile învecinate. Un pluton de avangardă fu împresurat, un cîmp pierdut, o companie izgonită dintr-un sat şi acum se tot poticnea încercînd să-l recucerească; oamenii ei se înghesuiau claie peste grămadă printre ruine, sub tirul neîncetat al aruncătoarelor; fură respinşi, apoi recuceriră satul. Flăcăii aceştia înspăimîntați stăteau față în față cu trupe care, luate om cu om, erau mai

pricepute şi mai bine instruite, cu duşmani învăţaţi de mici cu meşteşugul armelor; erau întrecuţi de fiece dată; dar făceau ce făceau, şi numai Dumnezeu ştie cum, că izbuteau să rămînă acolo unde se aflau.

Un băiat cu părul de culoarea paiului stătea într-o groapă şi-i privea pe uriaşii îmbrăcaţi în haine verzi, care se tîrau printre merii din livadă, înspre el. Era alb ca varul, schimonosit de frică, tremura, sudoarea îi picura în broboane. Din mintea lui dispăruse orice gînd, nu mai rămăsese decît dorul cumplit al unui copil care dorea să fie lîngă mama, aflată la o mie de kilometri depărtare. Dar rămase pe loc; de fiece dată cînd puşca îi tresărea pe umăr, unul dintre uriaşii care se furişau printre copaci se zgîrcea prin aer şi se prăbuşea la pămînt. Se apropiau din ce în ce, îl înconjuraseră din toate părţile. Băiatul îi urmărea cu ochi de pisoi prins în capcană; dar la fiece cîteva secunde, puşca i se zbătea iarăşi pe umăr şi un alt uriaş se prăbuşea. O grenadă cu mîner de lemn descrise o curbă leneşă în lumina clară a zilei, se roti prin aer şi coborî grăbită înspre el. Băiatul nu mişcă. Ochii lui, pironiţi asupra grenadei, o urmăreau cum vine jos, cum se învîrte, o dată şi încă o dată, într-un vîrtej de pocnete şi se face din ce în ce mai mare; pînă cînd explozia îl făcu să nu mai vadă niciodată lumina zilei.

La douăzeci de metri în spate, un alt flăcău de la ţară îşi trecu limba peste buzele încleiate şi-şi apucă strîns puşca-mitralieră. Fumul subţire al exploziei se împrăştie şi uriaşii verzi-cenuşii dispărură în timp ce mitraliera lui pîrîia scurt şi violent. Acum se vedeau ca nişte moviliţe, care se tîrau mai departe, una cu iarba, pe terenul ce unduia valuri-valuri. Vreo şase dintre ei se ridicară şi se năpustiră spre el; mitraliera îi culcă la pămînt. Un alt grup se pregătea să înainteze. Se ridicară împleticindu-se pe picioare şi acum îl înconjurau, arătîndu-şi, mare şi ameninţătoare, statura lor de uriaşi. Mulţi, din ce în ce mai mulţi. Flăcăul de la ţară se

strînse şi mai tare lîngă patul mitralierei. Aşteptă o clipă pînă cînd uriaşii verzi ajunseră cu toții în bătaia armei. Atunci apăsă uşor pe trăgaci.

„Țărănoii mei. Bieții mei țărănoi”, gîndea colonelul Pothecary. Stătea pe coasta unui deal cu plutonierul major. Pe cerul albastru palid, strălucea soarele, ciocîrliile cîntau, iar jos în vale se desena un minunat tablou al verii; prin lanul de grîu, la picioarele dealului, un pluton din batalionul cinci înainta în rînduri rare, ca să curețe un sat.

Oamenii îşi croiau drum şi despicau grîul înalt cu puştile pe care şi le țineau peste piept. În mijlocul lanului se simt ca acasă, gîndea colonelul; flăcăii ăştia cu fețele lor roşii, descumpănite şi ofițerul lor obosit, care arată a învățător, ar trebui să secere, nu să lupte.

Prin căldura amețitoare a verii îl ajunse zgomotul unor arme individuale – mai îndepărtat şi mai puțin real decît cîntul ciocîrliilor. Cei atinşi de gloanțe dispăreau în grîu, înecați într-o mare aurie. Ceilalți mergeau mai departe: siluete micuțe, împrăştiate prin lan, care săltau în sus şi-n jos, iar în jurul lor spicele unduiau. Ofițerul, omul acela obosit cu frica întipărită în colțul ochilor, care zece minute mai înainte stătuse în fața colonelului şi-acum, acolo jos, îşi conducea plutonul, se prăbuşi pe o parte; grîul se despică o clipă, apoi se împreună iarăşi cu un foşnet, în locul unde picase. Sergentul plutonului căzu. Şi-acum, gîndea colonelul, cuprins de o groază ciudată, vecină cu dorința arzătoare ca lucrul să se întîmple aievea, acum, cînd nu mai au conducător, or să facă cale-ntoarsă; s-a zis cu ei. Dar siluetele acelea micuțe săltau mai departe prin grîu, sub soarele amețitor al verii, spre mitralierele îndepărtate cu răpăitul lor de ciocănitoare.

Contraatacurile se răriră, aruncătoarele băteau mai puțin ucigător. Într-o dimineață, oamenii din batalionul cinci, care se trezeau dormind încă pe picioare în adăposturile lor nu

prea adînci, auziră cum pe cerul palid şi de necuprins cu ochii răsună notele ascuțite ale păsărilor; ascultară cum în seninul nemărginit şi fără pic de nor răsună bîzîitul avioanelor lor şi traseră în pace din țigară. Urechile le țiuiau de linişte.

În ziua aceea aveau să fie schimbați; stăteau întinşi la marginea drumului, prea zdrobiți de oboseală ca să simtă sau ca să-şi amintească, în aşteptarea convoiului ce avea să-i ducă în spatele frontului; priveau întăririle nou-debarcate în drum spre front şi-i luau în zeflemea, fiindcă arătau a boboci şi pe fețele lor nu se citea nimic altceva decît frica.

— Doamne, Doamne, strigă Charlie Venable în timp ce oamenii unui alt batalion teritorial se scurgeau greoi pe lîngă ei. Veniți cam al naibii de tîrziu. Noi sîntem aici din ziua D.

— Atunci n-ați ajuns prea departe, i-o întoarse din zbor unul din infanterişti de schimb.

— Nu, zbieră Charlie Venable. Şi o mulțime de băieți buni n-au ajuns nici măcar pînă aici.

Era o pajişte linişti tă, plină de trifoi şi iarbă înaltă, umedă şi grasă. Batalionul cinci plecase, dar morții lui rămăseseră acolo întinşi pe cîmp, cu ochii ațintiți spre cer şi muştele roind în jur, cu bocancii mari care ieşeau din iarba înaltă. Erau tăcuți şi linişti ți. Cîmpul întreg era înfiorător de linişti t. Totul tăcea cufundat în nemişcare, doar trandafirii sălbatici îşi fluturau petalele lor roz în plasa din căştile morților.

Capitolul XVII

NU NIŞTE Ț1GĂRI OARECARE

La întretăierea a două drumuri se aflau o sumedenie de indicatoare; capace grosolane de cutii pe care se vedeau pictate ca vai de lume emblemele batalioanelor şi brigăzilor ce-şi însemnau astfel drumul străbătut prin ținutul acesta, ca eşaloanele de spate să le poată urma; diagramele desenate cu grijă ale poliției militare, menite să călăuzească spre destinație convoaiele de armament greu; săgeți, cifre, inițiale, hieroglife arătau distanța şi direcția spre depozitele provizorii de muniții, posturile de comandă, zonele de regrupare, parcurile mijloacelor de transport; şi mai ales înştiințarea „Zona frontului”.

În şanț, lîngă răscruce, patru oameni din batalionul cinci stăteau, ghemuiți într-o încîlceală de bălării şi mărăcini. Priveau cum camioanele grele de transport înaintau greoi spre intersecție, încetineau, schimbau direcția şi o luau pe şoseaua principală ce ducea spre front, apoi intrau iarăşi în plină viteză.

Pe drum trecea un convoi. Oamenii din şanț aşteptară pitiți în ascunzătoarea lor, pînă cînd văzură cum se apropia de ei un camion; între acesta şi celelalte erau vreo 300 de metri, iar în urmă nu mai venea nimic – probabil un camion rătăcit care încerca să-şi reia locul în coloană.

Camionul trecea pe lîngă ei; unul dintre cei patru oameni sări din ascunzişul lui, se prinse de coada maşinii şi-şi făcu sprinten vînt în sus, pe platformă. Cuprinse cu brațele una din lăzile îngrămădite în camion, îi făcu vînt pe deasupra oblonului lateral, şi pe cînd camarazii lui erau gata s-o facă nevăzută, omul sări peste oblonul din spate şi se lăsă să cadă în drum. Camionul acceleră şi porni în plină viteză pe şosea.

Oamenii priviră în jur – nu se vedea picior de om. Rostogoliră lada într-o gaură din gardul viu şi se furişară pe urmele ei.

„Gold Flakes” [40] mormăi sergentul Bender cercetînd lada: Nu nişte țigări oarecari, hai? Ia să vedem.

Ceilalți îl ajunseră din urmă: Dickie Crawford, Scannock, MacGuinness. Doi dintre ei ridicară lada şi-şi tîrşîiră paşii înspre livada unde se afla în repaus batalionul cinci. Lăsară lada jos lîngă copac. Bender sparse capacul cu o cazma.

— Hai, iute! S-o împărțim şi să dispară urmele.

— Stai puțin, sergentule!

Scannock îl dădu deoparte şi se proțăpi lîngă ladă.

— E pentru băieți, spuse el încăpățînat. Băieții scot limba de-un cot pentru un fum.

Din ziua D, batalionul dusese lipsă de țigări. Eşalonul cu transporturile de spate, care pînă acum ar fi trebuit să-i ajungă din urmă, se mai afla încă undeva în Anglia, unde întîrzia din cauza vremii proaste; eşalonul aducea un camion încărcat cu țigările ce alcătuiau rația liberă a batalionului pentru o lună întreagă, dată de NAAFI fiecărui soldat din forțele de invazie. Între timp, deşi batalionul se odihnea, iar scrisorile şi ziarele din țară ajungeau regulat, deşi primeau fiecare cîte şapte țigări pe zi în rația lor complexă, erau amarnic de nemulțumiți.

— Lasă lada pîn-ce nu-ți dau una cu lopata. De ce crezi c-am făcut treaba asta? De milă?

Scannock nu se urnea.

— Nu tu ai făcut-o. Eu am sărit pe camion şi am azvîrlit lada, nu tu.

— Fără multă vorbă. Îți pierzi timpul. Te-a găsit mila, acum la bătrînețe, nu-i aşa? Nu prea te prăpădeai cu firea după ei.

Pentru cele ce se petrecuseră cu el în această primă săptămînă de luptă Scannock nu găsea cuvinte; mintea lui încețoşată n-ar fi avut putința să lămurească lucrurile.

— Pentru băieți, repetă el.

După o clipă de tăcere, Dickie Crawford spuse:

— Are dreptate. Băiatu are cap. N-o să putem să fumăm noi singuri toate țigările astea şi nici să le vindem în timpul cît sîntem aici. Dacă o luăm din loc, n-o să le putem căra, iar

dacă ne caută, Dumnezeu cu mila. Mie-mi ajung 500, restul să se împartă.

Fiecare din ei îşi îndesă cartuşul cuprinzînd 500 de ţigări în bluza lui de campanie. Apoi Dickie Crawford le strigă oamenilor care-i urmăriseră în tăcere din adăposturile şi bivuacurile lor de sub meri.

— Ţigări, băieţi. Veniţi de luaţi.

În cinci minute ţigările se topiseră, lada şi cutiile de carton fură arse.

— Scannock, spuse caporalul Meadows ceva mai tîrziu, în timp ce-şi împacheta cu grijă ţigările într-o cutiuţă de tablă, eşti un hoţ de mare clasă.

Scannock stătea pe o cutie de raţii răsturnată cu fundul în sus şi în ochi îi lucea o bucurie mută. Pentru prima oară de cînd se ştia, el găsea foarte bună lumea aceasta, care pentru camarazii săi se întorsese pe dos. În bătălie, oamenii îţi erau apropiaţi; te admirau, îţi vorbeau; îţi treceau din mînă în mînă o cană de ceai fierbinte; împărţeau cu tine pătura; mergeai în coloană alături de ei şi împreună cu ceilalţi te simţeai la adăpost, şi puternic, erai unul dintre ai lor.

— Ei, caporale, ce atîta zarvă? răspunse el morocănos. N-am făcut mare lucru. La noapte-ţi fac rost de-un pui.

— Frumoase-s cireşile în ţara asta, spuse soldatul Smith.

Soldatul Barnicoat, un camarad de pluton împreună cu care se plimba pe seară, îi răspunse:

— Ei, n-am văzut în viaţa mea atîta brînză şi unt galben de fermă. Nevastă-mea ar înnebuni de bucurie dacă ar fi aici. Şi se spune că Europa moare de foame.

— Nu ştiu, răspunse soldatul Smith. Se zice că numai aici e atîta belşug. În restul Franţei n-ai ce vedea. În ţara asta sînt milioane de copilaşi care n-au mai gustat lapte de cînd i-a înţărcat mama.

— Şi-atunci cine-l ia pe tot?

— Porcii de nemţi. Ei iau tot. Şi cei bogaţi. Pînă şi aici, în satul ăsta, muncitorii nu gustă din carnea şi laptele pe care ei

îl produc. Am văzut şi copiii din sat: palizi la faţă, plini de bube, cu picioare subţiri.

— Da, răspunse soldatul Barnicoat, cred că peste tot e la fel. Cine are bani, ăla mănîncă şi la sărac n-ajunge nimic.

Scoase din buzunar un măr, îl frecă de mînecă şi muşcă cu zgomot.

— Fir-ar să fie de război. Facă-se pace!

Îşi văzură în tăcere de drum. În căldura şi liniştea serii era plăcut să asculţi de departe zgomotele bătăliei: bubuitul tunurilor care acum părea să vină de la capătul lumii, murmurul avioanelor, uruitul convoaielor pe şosea, dincolo de pădure.

Trecură pe lîngă un grup de sătence, care rîdeau şi cîntau în timp ce stăteau pe genunchi jur-împrejurul unei albii de rufe. Femeile ciripiră ascuţit cînd cei doi soldaţi trecură pe lîngă ele.

Ronţăindu-şi merele ajunse la Mairie [41]; soarele în amurg aurea pereţii goi ai clădirii, care aveau acum culoarea plăcută a piersicilor coapte. Înăuntru fusese instalat un post de prim ajutor. De pereţi erau rezemate brancarde însîngerate, puse la uscat; aruncară o privire pe după porţile înalte şi văzură îndărătul zidurilor un şir de morţi cu pături azvîrlite peste ei, care aşteptau să fie îngropaţi.

În faţa porţilor primăriei opri un jeep-ambulanţă.

— Ce mai e pe-acolo? îi strigă soldatul Smith unui infanterist rănit care stătea lîngă şofer.

— Merge, camarade, răspunse cu voce slabă omul, şi-şi ridică o mînă, o imensă mănuşă de bandaje. Uneori mai capeţi şi un bilet de întoarcere acasă.

Pe brancarde, deasupra lui, doi oameni stăteau întinşi, nemişcaţi şi tăcuţi. Nu răspunseră, nici măcar nu-şi întoarseră capetele cînd Bill Barnicoat le vorbi. Din jeep se răspîndea un miros neplăcut de medicamente; Barnicoat aruncă un cotor de măr peste zidul primăriei:

— Hai, Smithy, spuse stînjenit. Mai degrabă aş vrea să fiu ucis decît schilodit, urmă el cînd ajunseră ceva mai încolo.

Soldatul Smith rîdea.

— Eşti un prost. Nici prin gînd nu-mi trece să fiu ucis sau schilodit. Nu trebuie să spui asta, mă flăcăule.

— Unii au mai păţit-o, cu toate astea.

— Dar tu n-ai s-o păţeşti, dacă nu te gîndeşti la aşa ceva.

— Ei, ei, domnule ştie-tot, şi ce părere ai cînd pică obuzele de mortier? Ziiz-ziiz-ziiz-poc! Ziiz-ziiz-ziiz-poc! Despre astea ce spui?

— Eu? Smithy îşi încreţi fruntea. Nu spun nimic. Zic că după război or să vină zile mai bune. La asta mă gîndesc mai tot timpul.

— Zile mai bune! îl luă în tărbacă Barnicoat. Mă şi văd cu un picior de lemn şi o decoraţie-n piept, la coadă pentru ajutorul de şomaj.

— Da de ce ajutor pentru şomaj? răspunse soldatul Smith. E ca şi cum ai spune că o să facem coadă pentru cidru.

Nu mai era mult pînă la singura cîrciumă din sat. Pe terasa însorită şi plină de praf soldaţii stăteau claie peste grămadă. Alţii se înghesuiseră în întunericul dinăuntrul prăvăliei. Iar unii se adunaseră ciorchine pe şosea, unde discutau aprins cu sătenii veniţi să schimbe ouă şi cartofi pentru şocolată, să audă ce se zvoneşte şi cum mai e cu războiul; discuţia se ducea într-un talmeş-balmeş de gesturi şi cuvinte amestecate şi stîlcite, din amîndouă limbile.

— Ba chiar pot să-ţi spun că numai cine n-are ambiţie vorbeşte despre ajutorul de şomaj, spuse pătimaş soldatul Smith, în timp ce se înghesuiau ca să intre în prăvălie. Mi s-a oferit o altă treabă pentru cînd mă întorc. Agricultură ştiinţifică. Învăţătura, Bill, asta-i ceea ce trebuie în zilele noastre – învăţătura.

— Învăţătura, exclamă soldatul Barnicoat. Îşi croia drum prin grămada de oameni, ca să ajungă pînă la tejghea. O să înveţi tu la întoarcere. O să ai prilejul.

— Ei bine, *padre*[42], ce credeți despre ei? întrebă colonelul Pothecary.

Preotul rîse:

— Nostimă întrebare. Priveşte-i.

Stăteau împreună cu maiorul Norman pe tuşa unui teren de fotbal. Se juca finala unui campionat între companii.

— Priveşte-i. De fiece dată cînd mingea zboară în sus, spre cer, sufletele lor se înalță odată cu ea. Sînt din nou copii; copii robuşti şi aprinşi. Nu-i decît o săptămînă de cînd se aflau prinşi în cea mai îngrozitoare probă a focului pe care a putut s-o născocească omul. I-au văzut ucişi sau schilodiți pe cei mai buni prieteni ai lor. Au... o, Doamne, Dumnezeule... ia priveşte-i, aş vrea să uit la fel de uşor ca ei.

— Sînteți chiar atît de sigur că au uitat, *padre*? întrebă maiorul Norman.

Preotul făcu ochii mari. Era un capelan cinstit, care se legase de oameni şi li se dăruise, iar aceştia îl iubeau pentru că dovedise curaj în toiul luptei şi nu ostenise o clipă să le aducă mîngîiere; preotul era totuşi tînăr, experiența dobîndită pînă acum nu fusese în măsură să-l înzestreze cu o mare înțelegere. Colonelul chicotea:

— Grozav ce pot să facă două zile în spatele frontului, nu-i aşa? Sînt în formă, ca la început. Ei, omule! Unul dintre fotbalişti alerga pe o latură a terenului; jocul se deplasa odată cu el; iar pe tuşă, tot batalionul scotea țipete de încurajare:

— Hai, Charlton! Încearcă de-aici!

Mingea zbură printre stîlpii porții care se clătinau. Fluierul răsună ascuțit. Spectatorii se împrăştiară cu zgomot pe teren. Colonelul Pothecary îi privea satisfăcut:

— Da, spuse, de astă dată batalionul nostru e într-adevăr un batalion... un batalion adevărat.

Locotenentul Paterson ascultă fluierul arbitrului şi zgomotul aplauzelor. Pe iarbă se auzi tropotul picioarelor încălțate în bocanci şi umbrele oamenilor care fugeau pe lîngă el zburară peste paginile cărții lui. Se apucă iar de citit.

— Ce carte e, Sir?

Îşi ridică privirea, iritat că fusese întrerupt. Alături, în picioare, stătea Shannon, sergentul de pluton. Îi întinse cartea. Shannon o luă şi citi cu glas tare titlul:

— Pickwick Paper's.[43] Ia te uită, spuse. Se aşeză pe iarbă lîngă ofițerul lui. Cartea asta m-a distrat pe vremuri. Da de prea puține ori.

Locotenentul Paterson era încîntat:

— După mine e o carte minunată. Aş tot citi din ea. Ori de cîte ori mă simt cam dezumflat, o răsfoiesc – oriunde m-aş afla – şi lumea se întoarce din nou cu capul în sus şi cu picioarele în jos.

— Bine că o aveți la dumneavoastră în zile ca astea. Ați putea să mi-o împrumutați din cînd în cînd?

— Desigur.

Locotenentul Paterson păru uşor surprins. Nu era un snob; şi nici nu căuta să stea departe de oamenii lui. Totuşi, nu izbutise niciodată să-i înțeleagă cu adevărat. Cei mai mulți aveau aceeaşi vîrstă cu el sau erau cu cîțiva ani mai mari, însă, cu toate acestea, pe lîngă ei se simțea un băiețandru.

— Îți place să citeşti?

— Mda. Am „înghițit" din totdeauna cărțile. Mai ales cînd eram fără lucru. Îmi făcusem obiceiul să stau tot timpul la Biblioteca Municipală. Asta făceam. Patru cărți pe săptămînă erau un fleac pentru mine pe vremea aceea. Atîta că acum nu mai am nici una. N-am pe nimeni care să mi le trimită.

— Eu da. Îți dau oricînd cu plăcere din cele pe care le primesc.

— Mulțumesc. Ştiți, spuse sergentul Shannon, e ciudat, Sir, nu-i aşa că-i ciudat, dar scriitorii ăştia vechi sînt tot cei mai buni de citit. Eu unul mă dau în vînt după Dickens. Zemos, ca un măr copt. Cred că David Copperfield e cea mai frumoasă carte pe care am citit-o vreodată. O clipă Shannon rămase tăcut.

— Prima parte, cînd băieţelul e împreună cu maică-sa, care e tînără. Acolo unde se joacă împreună şi aşa mai departe. Pînă ce apare domnul Murdstone, ca un corb negru. E tare duios. Ştiţi, maică-mea a murit cînd eram puşti. Mda, a fost cineva Charles Dickens ăsta. Da, urmă el, tot scriitorii vechi sînt cei mai buni. Ia-l pe Thackeray. Cum muşcă el, uneori. Şi Jane Austen. Aţi citit vreunul din romanele ei?

— Mamei mele îi place Jane Austen, spuse domnul Paterson.

— Ştiţi, întrebă aprins Shannon, că era fiica unui preot de ţară? Stătea în salon, turna ceaiul pentru musafiri şi se purta politicos cu vecinii, cu familia. Şi între timp scria cărţile astea: cînd cineva se apropia, ascundea foile sub sugativă. Sergentul oftă. Mare lucru e să ai darul ăsta, să scrii povestiri care or să le placă oamenilor şi peste o sută de ani.

Tăcere. Domnul Paterson căuta ceva de spus. Ştia că, dacă tăcerea va mai dura încă cinci secunde, aceste rare clipe de apropiere sufletească se vor duce şi sergentul avea să se retragă iarăşi în spatele armurii sale de răceală. Deschise gura să spună ceva; era prea tîrziu.

— Liniştită seară, zise sergentul. Prea liniştită. Cred că nu mai trece mult şi plecăm din nou. Nu credeţi?

— Fără îndoială. E prea bine ca să ţină mult.

Shannon îşi scutură firele de iarbă de pe pantaloni. Era din nou sergentul cel dur şi retras.

— Inspecţia la puştile-mitralieră o facem mîine. Bună seara, Sir.

Batalionul se îndrepta iarăşi spre front. În timp ce tunurile bubuiau tot mai aproape, gluma şi cîntecul din rînduri se stingea şi, adînc înlăuntrul lor, oamenii simţeau din nou că le e rău de frică; căci nu uitaseră nimic.

Dar preotul care stătea la răscruce, în timp ce, acoperiţi de praf, păşeau greoi mai departe, nu văzu decît feţele lor neclintite, arse de soare, ţigările înfipte în colţul buzelor,

părul ciufulit sub căştile de oțel; şi se minuna cum oamenii pot să aibă atîta tărie.

Capitolul XVIII

FRUMOASĂ ZI

În ceața din zori, sub ploaia care le biciuia fața, pe cînd pămîntul se cutremura odată cu bătaia tunurilor, oamenii din batalionul cinci se tîrîră în sus pe povîrnişurile pline de apă şi noroi, în dosul cărora stătuseră ghemuiți; cu capul plecat în ploaie, porniră clătinîndu-se la atac.

Pe cîmp uruiau tancurile, iar infanteriştii, în grupuri împrăştiate, veneau în urma lor. Cînd în zare mijiră zorii, artileria şi aruncătoarele duşmane deschiseră focul. Obuzele explodau, zvîrlind coloane de fum spre cerul negru, greu de ploaie. Tancurile atinse se propteau în pămîntul moale, înțepenite pe şenilele sparte şi ardeau cu furie, aşa încît norii groşi de fum din fața infanteriştilor se adunau într-un zid compact; iar atunci cînd vreun tanc cuprins de flăcări sărea în aer, prin fum țîşneau panglici albe şi lumini strălucitoare ce se topeau sub şuvoiul ploii. Dar puşcaşii îşi tîrşîiau paşii pe țarina întinsă şi nu păreau să bage-n seamă vacarmul, exploziile care săltau în jurul lor, țăcănitul armelor uşoare. Toate acestea erau întîmplătoare; poverile într-adevăr copleşitoare erau ploaia, ce se scurgea de pe marginea căştilor şi le picura pe ceafă, pămîntul alunecos pe care încercau să-şi păstreze echilibrul, noroiul lipit în bulgări mari, clisoşi, de bocancii greu de scos din brazdă, ca şi cum ar fi fost tălpuiți cu plumb.

Plutoanele de cap înaintau spre pantele domoale acoperite cu păduri, unde îi aşteptau primele avanposturi germane,

mici grupuri ascunse cu dibăcie printre copaci şi tufişuri, pitulate prin gropile înguste, pe sub gardurile de nuiele, în spatele micilor butoiaşe ale mitralierelor. Infanteriştii britanici înaintau greoi printre copaci, într-o stare jalnică, muiați pînă la piele; la început rămaseră năuciți în timp ce minele cu care terenul era împînzit explodau sub picioarele camarazilor lor şi gloanțele le şuierau pe la urechi; apoi se împrăştiară grabnic, făcîndu-şi drum de la un arbore spintecat la altul, pitulați la pămînt, atenți la fiece pas, cu mînie în suflet; mînioşi din pricină că ploua, că înotau prin noroi şi fiindcă se plictiseau; erau frînți de oboseală şi se apropiau de duşmani, ca să-şi descarce furia asupra lor. Mulți dintre germanii care încercau să se predea în ultima clipă nu mai avură timpul să-şi facă rugăciunea; alții, mai norocoşi, scăpară cu o lovitură în stomac sau izbiți în dinți cu patul puştii, înainte de a fi trimişi, poticnindu-se, îndărătul trupei, pe cînd restul batalionului se scurgea mai departe.

Le trebui o oră ca să curețe coastele şi o dimineață întreagă pînă ce ajunseră să coboare pe potecile înguste, dincolo de creastă, pentru a cuceri satul cuibărit în vale; o eternitate de mers trudnic şi de culcat în şanțuri, sub ploaia care se cernea prin gardurile de nuiele; apoi, brusc, liniştea ciudată dintre două furtuni, cînd pe fiecare dintre ei îl apăsa o nespusă singurătate, cînd totul părea să se petreacă dincolo de lumea reală şi în afara timpului; o disperare cleioasă, grea de parc-ar fi fost îmbibată cu apă, atunci cînd răpăiala ploii le suna în urechi mai puternic decît bubuiturile de tun; şi care dura pînă ce tancurile şi artileria făceau una cu pămîntul obstacolul din față; atunci infanteriştii se opinteau să iasă din noroi şi se tîrau mai departe.

Dintre pereții căptuşiți cu lemn ai unei guri ce ieşea dintr-un adăpost blindat, ascuns în desişul de pe coasta abruptă, sub care şerpuia poteca, țăcănea o mitralieră germană. Puşcaşii britanici încercară să ia cu asalt coasta şi să se apropie de avanpostul duşman cu ajutorul puştilor-mitralieră şi al grenadelor. De două ori încercară; morții lor zăceau

împrăştiaţi prin băltoacele ciuruite de picăturile ploii şi pe poteca îngustă; restul se ghemuiră dincolo de şerpuielile potecii; priveau cum pionierii se tîrau pe pantă, purtînd în spate colacul gros al aruncătoarelor de flăcări; se uitau cum lichidul ţîşneşte din canalul de scurgere şi se împrăştie în două curente de foc prin adăpost; după aceea se puseră în mişcare, lăsară în urmă copacii care ardeau în ploaie, şerpii de flăcări ai lichidului inflamabil şi văpaia ce încă mai mistuia pereţii de lemn ai adăpostului; cîteva clipe duhoarea trupurilor pluti greu în aerul înmiresmat, curăţat de ploaie.

Pe cer, deasupra lor, bîzîiră avioane; erau primele pe care le auzeau în ziua aceea; nici măcar nu-şi ridicară ochii spre ele, atît de mare era încrederea pe care o aveau în sprijinul propriei lor aviaţii; mormăitul se preschimbă brusc într-un tunet din ce în ce mai puternic şi auziră păcănitul gîngav al mitralierelor.

Messerschmidt-urile măturară deasupra capetelor ca nişte umbre imense. Infanteriştii se tîrau prin şanţuri. În mijlocul drumului, maiorul Norman, cu picioarele îndepărtate, striga: „Culcat! Culcat!“ Vocea lui subţire, care răzbea foarte limpede prin uruitul motoarelor în timp ce avioanele zburau deasupra lui, era la fel de neînduplecată şi autoritară ca şuierul unui bici. „Jos! Jos!” Dar maiorul Norman el însuşi nu se culcă la pămînt. Iar cînd, în cele din urmă, avioanele duşmane se topiră în ceaţa cenuşie şi primele tunuri antiaeriene începură zadarnic să arunce proiectile în urma lor, el tot mai stătea acolo, în mijlocul şoselei, cu picioarele îndepărtate, cu privirea ridicată spre cerul întunecat.

Toată ziua se tîrîră pe drum, uzi pînă la piele, frînţi de oboseală, fără să mai simtă nimic în fumul şi vacarmul din jur, pînă-n seară, cînd, după ce zdrobiră în urma lor punctele de rezistenţă ale nemţilor, făcură haltă. Ţepeni de oboseală, îşi scoaseră din raniţă lopeţile şi începură să sape. Mai tîrziu, cînd un batalion de schimb trecu pe lîngă ei ca să continue atacul, stăteau în gropile lor nu prea adînci, la margine de drum, îngrămădiţi sub pelerinele impermeabile antigaz şi îşi

fierbeau în gamele, pe mici reşouri adăpostite între picioare, ceaiul dătător de noi forțe. Nu se odihniseră timp de zece ore cît fuseseră în marş sau în luptă. Pe hartă, zona cucerită de ei indica exact trei kilometri.

Se odihniră timp de patru ore; apoi, seara, tîrziu, se cățărară afară din gropile lor şi alcătuiră grupuri în mijlocul drumului; acum, în aşteptarea plecării, făceau gimnastică pentru dezmorțirea mîinilor şi picioarelor şi discutau despre ce se mai zvonise peste zi. Inamicul se retrăgea; pe urmele sale fuseseră lansați un milion de paraşutişti; odată cu ofensiva desfăşurată aici, avea loc o altă invazie, în Olanda. Caen căzuse în fața atacului de pe malul celălalt al rîului Orne; Hitler fusese văzut pe front; Hitler era rănit; Hitler era mort; batalionul aştepta un convoi de camioane rechiziționate, ca să-i ducă pînă în inima teritoriului de pe care duşmanul fugea; un castel plin cu coniac fusese cucerit şi comandantul diviziei ordonase să se distribuie infanteriei cîte o sticlă de om; iar peste zece zile aveau să înceapă să plece în permisie acasă. În această fază a atacului, zvonurile erau totdeauna în floare. Oamenii, care stăteau în întunericul din ce în ce mai gros, fără să ştie unde se află, încotro şi cînd vor pleca, întrebîndu-se cîți kilometri de marş mai au în față şi cîte ore vor mai trece pînă la următorul atac, îşi hrăneau nădejdile cu orice zvon fantastic ce le ajungea la ureche.

Se făcuse noapte cînd batalionul se puse din nou în mişcare. Mergeau prin beznă, pe poteci înguste, urcau dealuri şi coborau văi. Ciudat, înnebunitor acest marş prin tenebre, oră de oră, fără să vezi nimic în fața ochilor decît spinarea întunecată a celui din față, care saltă în fața ta; să te împiedici şi să te poticneşti în făgaşele adînci şi moi, bălăcindu-te prin băltoace nevăzute; să simți cum drumul coboară amețitor sub tine în hăul întunecat al altei văi; şi cum greutatea armelor, a echipamentului şi muniției te trage îndărăt din umeri în timp ce te căzneşti să urci panta din față.

Nu semăna nicidecum cu marşurile forțate de acasă, cînd strîngeai din dinți şi înşirai kilometru după kilometru, aici drumul era fără sfîrşit, capătul tunelului prin noapte nu se vedea nicăieri; nu-ți rămînea nimic de făcut decît să mergi şi iar să mergi, oră după oră, să-ți smulgi bocancii din noroi şi iar să-i bagi la loc.

Orele se scurgeau una după alta, pe întuneric; pînă ce fiecare dintre ei ajunse să-şi dea la fel de puțin seama, ca o maşină, de ceea ce făcea; pînă ce pierdu orice legătură cu lumea din afară, dar se tîra mai departe, învăluit doar în gîndurile lui, sau în vise şi, poate, în acel bizar somn pe picioare al soldatului.

*

Charlie Venable murea de sete. Muiat şi năclăit de ploaie, pleoşcăia prin apa ce atingea zece centimetri, chinuit de o sete nebună. Cufundat în vîrtejul unor vise învăluite în ceață nu mai ştiuse nimic în aceste patru ore despre nevoile şi necazurile propriului său trup; pînă cînd, dintr-o dată îşi dădu seama, la început vag, apoi din ce în ce mai neplăcut, că gîtlejul îi este uscat scoarță, buzele lipite şi că un gust scîrbos, metalic, îi stăruie în gură. La cingătoare avea prinsă gamela pe jumătate plină cu apă. Moleşit de somn, bîjbîi în întuneric printre curele. Mergea, mergea într-una, fără să îndrăznească să se oprească un minut în întuneric; se împiedica, înjura şi din nou cotrobăia printre curele, dar zadarnic. Turbat de furie că nu izbutea şi totuşi prea obosit ca să mai stăruie, se aplecă din nou sub greutatea puştii şi a raniței, îşi băgă degetele prin chingile de la piept, ca să-şi uşureze umerii, apoi o porni iarăşi, încercînd să nu țină seama de acea dorință arzătoare care-l chinuia acum cu speranțe deşarte şi făcea ca noaptea să se tîrască mai încet decît înainte. Visa la o țîşnitoare mecanică pe pajiştea netedă şi strălucitoare a unui parc, ce-i arunca în față o pînză răcoroasă de apă şi zvîrlea în soare picături îmbibate de lumină. Ascultă cum picioarele i se bălăcesc în făgaşele

umplute cu apă. Un sunet bătu vag la poarta minții lui; îl izgoni; apoi un altul; înlăuntrul său miji neclar un semn de recunoaştere; şi încă unul; de astă dată îl asurzea, îl zgîlțîia ca să înțeleagă, de parcă l-ar fi trezit cu o izbitură în plină față – erau loviturile asurzitoare trase de o baterie de tunuri de cîmp cu tir rapid, undeva prin apropiere.

Se trezise de-a binelea, şi de-a lungul coloanei din fața lui simți un freamăt care vădea că oamenii au înțeles. Acolo, undeva, în cîmp, în stînga lor, tunurile engleze 2 SP intrau în acțiune. Noaptea era sfîşiată de fulgerele albe ale flăcărilor ce țîşneau pe gurile acelea de foc. Acum trăgeau şi tunurile din dreapta. Charlie văzu cum fulgerele se răspîndesc în întuneric, ca o dîră de praf de puşcă căreia i s-a dat foc.

Cineva întrebă cît e ceasul. Charlie îşi ridică cadranul ceasului de la mînă. Fu surprins să vadă că trecuse de patru dimineața.

Pe toată lungimea frontului bateriile de cîmp trăgeau cu un zgomot ce semăna cu acela a o sută de uşi grele de oțel trîntite în imensitatea unui coridor înalt. Din spate îşi uniră înfundat bătaia şi bubuitul lor tunurile de calibru mijlociu şi mare.

— Baraj, urlă Charlie către omul din față, răzbind cu vocea lui prin toată larma. Ăsta trebuie să fie batalionul trei – se pregăteşte să intre-n luptă.

Undeva, în față, batalionul care trecuse înaintea lor de cu seară aştepta pe linia de pornire să înceapă un nou asalt; acesta era barajul pregătitor.

Tunurile băteau din ce în ce mai asurzitor. Din gura celor mai apropiate, amplasate într-o parte şi într-alta, țîşneau limbi de văpaie, care păreau să se unească într-o amețitoare pată de lumină, deasupra batalionului.

Oamenii înaintau şovăitori, cu capul în jos, îngroziți, precum nişte copii, de fiece dată cînd lumina străfulgera ca un pumnal, burduşiți sub suflul exploziei, în timp ce pămîntul se cutremura sub ei – o masă de carne vie, bătută zdravăn.

Din vîrful dealului văzură cum jos în vale, în cîmpia unde cădeau obuzele engleze, se întindea o mare de flăcări. În lumina albă a exploziilor zăriră siluetele tancurilor ce se prăvăleau greoi înainte şi şirurile de umbre care înaintau pentru a-şi ocupa poziţiile.

Spre ziuă barajul slăbi în intensitate. Cînd bubuitul tunurilor se mai potoli, auziră ţăcănitul îndepărtat, pueril, al armelor uşoare. Atacul continua.

— De data asta o să fie rîndul nostru, mormăi Charlie Venable cînd se dădu ordin de oprire şi din nou oamenii din batalionul cinci îşi scoaseră cazmalele din chingi şi începură să sape.

Tot mai săpau, cînd lumina albă a dimineţii se răspîndi pe cer. La picioarele lor cîmpia înfăţişa un deşert haotic de ceaţă cenuşie şi fum întunecat, murdar, prin care clipeau ca nişte himere luminile exploziilor şi se strecurau zgomotele bătăliei.

Locotenentul Paterson venea în goană dinspre postul de comandă, grăbit să ajungă la plutonul său. Obrajii lui angelici erau trandafirii de plăcere; fluiera în timp ce alerga spre oamenii săi.

— Ei bine, băieţi, spuse, cînd fu aproape de ei, vreţi cu toţii să ştiţi, nu-i aşa?

Oamenii se îndreptară din şale şi conteniră din săpat.

— Am adus de la divizie buletinul asupra situaţiei din dimineaţa aceasta. Atacul de ieri – adică noi – a străpuns complet liniile de apărare ale inamicului de pe creastă. Atacul din dimineaţa aceasta ţinteşte la stabilirea unui cap de pod peste rîu. Pînă în momentul de faţă operaţiunile au fost încununate de succes. Cred că o să atingem capul de pod în seara aceasta sau mîine şi o să înaintăm mai departe. Atît deocamdată. Toată lumea e bine, sergent Shannon?

— Cu hainele astea ude de pe ei nu le-ar prinde rău un strop de rom, spuse majorul.

— O să capete. Şi mai trebuie luate de la postul de comandă al companiei raţiile complexe. E la trei sute de metri în josul drumului. O să vezi o gaură în gardul viu, pe dreapta.

Poți să-l trimiți pe caporalul Feather cu trei oameni. Se întoarse iarăşi către ei. – Şi acum, n-o lăsați mai moale. Faceți-vă adăposturile. E spre binele vostru, o ştiți doar.

Oamenii se aplecară din nou peste cazmale. De astă dată ştiau ce se petrece cu ei şi ce se întîmplă în jurul lor; foarte bine. Asta era tot ce cereau. Începură să vorbească între ei şi să rîdă; se scuturară de oboseală şi săpară mai departe cu sîrg.

Soarele lupta cu ceața şi, pe măsură ce dimineața înainta, izbuti să o împrăştie, iar la miezul zilei cerul strălucea senin şi luminos. După-amiază, cînd batalionul se puse din nou în mişcare, oamenii, odihniți şi mîncați, prinseseră curaj. Pleoscăiau veseli pe drumeagurile înnoroite, printr-un ținut care purta urmele barajului de artilerie de peste noapte şi ale bătăliei din dimineața aceleiaşi zile. La marginea drumului se căscau ruinele căsuțelor sfărîmate; unele dintre ele se mistuiau în flăcări. Ogoarele erau ciuruite de craterele obuzelor; pretutindeni se vedeau vite moarte şi cai cu burta spintecată. Pe drumuri zăceau presărate rămăşițele războiului – scheletele negre, răsucite şi arse ale vehiculelor, cazmale, ranițe, tunici, pături, arme; cutii de conserve şi cutii de carton; scrisori şi documente colorate ce zburau dintr-un camion distrus, sau dintr-un post de comandă părăsit; morții, englezi şi germani, zăceau în şanț, acolo unde fuseseră împinşi.

Trupele de avangardă înaintau repede, acopereau terenul, dar nu se sinchiseau să-l curețe de duşmanul împrăştiat. Uneori, nemții cei mai înverşunați se adunau în mici grupuri care se strecurau din nou în satele din spatele trupelor de cap engleze; astfel, nu o dată, în timpul zilei, batalionul cinci se opri pe drumeagurile înguste, ascultînd zgomotul mitralierelor şi al grenadelor, în timp ce un sat din fața lor era curățat de inamic; nu o dată, cînd ajungea la o cotitură a drumului, plutonul de cap descoperea un şir de infanterişti englezi, ghemuiți după peretele de stîncă cenuşie, care schimbau

focuri cu un trăgător ascuns în ferma din față; şi nu arareori batalionul auzea zgomotul luptei chiar în spatele său. Dar oamenii înaintau, repede şi liber, în teritoriul duşman, mult prea încrezători ca să se împiedice de asemenea ciocniri.

Cîntecul îl începu plutonul domnului Paterson; şi Charlie Venable fu primul care-şi înălță glasul:

„Noi nu mai ştim un cer de primăvară,
Ziua de azi a fost atît de frumoasă,
Habar n-avem pe unde am umblat
Şi nici dacă rămas-am pe afară
Sau fost-am zăvorîți noi într-o casă”.

Era un cîntec ce nu se mai sfîrşea. Întreg plutonul îşi uni glasul cu furie şi cîntecul se-ntinse printre oamenii care-şi tîrau paşii la margine de drum.

„Ce frumoasă a fost ziua de azi
Cît de frumos – cerul deschis peste brazi...”

— Aici e, spuse colonelul Pothecary şi arătă cu bastonul jos în vale, înspre rîu. Genieştii au şi făcut pod peste el.

Maiorul Norman privi în jur la ținutul distrus, negru de fum. Din spate îi auzea pe infanterişti cum cîntă:

„Ce frumoasă a fost ziua de azi...”

— Atîta zarvă, spuse trist, pentru un rîu atît de mic!

Trecerea rîului se făcea sub focul aruncătoarelor. În fața lor, se aflau trupe care le închideau drumul, în timp ce grupe mici năvăleau din cînd în cînd pe pod.

Colonelul Pothecary înjura.

— Ce idioți, murmură el. Cine dracu se cred? Să astupi drumul şi să te uiți cum o iau la fugă ca şoarecii! Acum şi-au găsit să se teamă c-or să fie răniți?

Un ofițer înalt, cu mustața neagră, îmbrăcat într-o pufoaică din păr de cămilă, păşi pe pod, dinspre malul celălalt, şi ridică megafonul în dreptul buzelor:

— Hai, ofițerii, sus, în picioare şi faceți-i să înainteze. Stătea pe pod, fără să se clintească, în timp ce obuzele

mortierelor explodau pe maluri şi în josul rîului.

— Hai, răcni el prin megafon. Cine comandă? Înainte! Înainte!

Unitatea din faţa lor începu să zdroncăne pe pod, într-un val continuu.

— Slavă ţie, Doamne, mîrîi colonelul Pothecary, cînd drumul din faţă se deschise. Să mergem.

Batalionul trecu rîul sub foc şi tot sub foc înaintă un kilometru de-a lungul capului de pod. Pentru a treia oară se răspîndiră dincolo de drum şi-şi săpară adăposturile. Oamenii erau ca beţi de oboseală; după fiece lopată pe care o scoteau, se opreau să-şi tragă sufletul, apoi se prăvăleau ameţiţi de somn în tranşeele pe jumătate săpate.

Pe cînd zăceau în gropile nu prea adînci, tirul artileriei izbucni din nou. La un kilometru distanţă, nemţii contraatacau; tancurile lor dădeau raită prin avangarda infanteriei engleze. Pămîntul se cutremura, în timp ce tunurile de pe ambele maluri îşi răspundeau printr-o canonadă turbată. Din pereţii tranşeelor, pămîntul se cernea şi răpăia pe feţele oamenilor din batalionul cinci, dar aceştia, morţi de oboseală, nici măcar nu tresăreau.

Rămaseră ghemuiţi în gropile lor toată noaptea, sub cerul învăpăiat de luminile luptei, pe cînd rachetele germane îşi luau zborul şi explozia arunca în văzduh artificii viu colorate.

Maiorul Maddison inspecta poziţiile companiei sale. Înainta cu băgare de seamă printr-o groapă îngustă în care se adăpostise una din grupele lui.

— Ce-i asta? întrebă el împiedicîndu-se de ceva moale şi voluminos. Se aplecă şi pipăi; era un mort cu o pătură zvîrlită peste el.

— Unul dintre ai noştri?

— Nu-i de-ai noştri, răspunse caporalul. Trebuie să fie din batalionul trei.

— Scoateţi hoitul de-aici, înainte de a începe să pută, spuse tăios maiorul Maddison.

— Da, Sir. Dar caporalul nu se mişca. Întunericul îi servea lui Maddison drept scut împotriva privirilor pline de ură din ochii oamenilor săi.

Se cățără peste buza tranşeei.

— Nu uitați, le repetă, scoateți cadavrul înainte de se face ziuă. Şi se îndepărtă.

— Fiu de curvă, spuse caporalul. Îngenunche lîngă mort şi trase uşor pătura peste chipul de ceară.

— Are pe undeva o mamă care-o să-l plîngă, bietul băiat, adăugă el duios.

A doua zi, dis-de-dimineață, batalionul o porni din nou şi ocupă pozițiile înaintate. Ziua era rece şi noroasă. Primul contraatac se produse dimineață, cînd douăsprezece tancuri se prăvăliră pe cîmpul întins, acoperit cu bălării, urmate de infanteria care se tîra în urma lor; nu avusese loc nici o pregătire din partea artileriei.

Plutoanele de cap ale batalionului cinci deschiseră focul, dar contraatacul nu contenea. Tancurile erau la o jumătate de kilometru, cînd se auzi brusc zumzetul avioanelor care zburau printre nori. Oamenii ascultau bucuroşi, în timp ce motoarele aveau un glas din ce în ce mai puternic; nu se aşteptaseră la ajutorul aviației, într o zi ca asta.

În fața batalionului pica o ploaie de bombe şi rachete. Clocotul dintre nori creştea, în timp ce alte avioane decolau de pe terenurile lor înaintate şi-şi luau zborul peste lanurile pîrjolite în luptă. Tancurile ardeau sub baldachine negre de fum. Contraatacul fu oprit.

În timpul zilei, inamicul făcu noi şi noi încercări, dar cu un număr din ce în ce mai mic de tancuri. De fiece dată era oprit de aviația engleză sau de tirul mobil, ucigător, al artileriei. Peste noapte, nemții încercară să se strecoare în zona rîului, dar oamenii din batalionul cinci, biruindu-şi somnul, îi opriră în loc şi-n lumina zorilor lichidară cîteva grupuri mici care izbutiseră să ajungă pînă acolo.

Spre dimineață – a patra dimineață a luptei – ofensiva părea să fi slăbit. La fel şi contraatacurile duşmane. Oamenii se deşteptară în timp ce o burniță plăcută li se cernea pe obraz. Stăteau în tranşeele lor şi ascultau bubuitul tunurilor, departe, în stînga. S-ar fi zis că trupele engleze începuseră să atace într-un alt sector al frontului, ca inamicul să nu aibă nici un răgaz.

În dimineața aceasta totul părea minunat: aerul răcoros, care mirosea bine, burnița ce le umezea uşor pielea, pînă şi junghiurile de oboseală din mîini şi picioare; tot ce le amintea că trăiesc era minunat.

La masa de dimineață mîncără şuncă grasă din conserve, biscuiți unşi cu mult unt şi băură ceai cu rom. Se dezbrăcară pînă la brîu şi se spălară; brațele obosite se răsfățau îndelung în apa rece şi curată.

Şi se bărbieriră, din ordinul colonelului Pothecary se bărbieriră toți pînă la unul; fiindcă soldatul englez nu e un războinic cu barbă neagră. Oricînd are o clipă de răgaz în încăierarea cu duşmanul, el se bărbiereşte şi, odată cu barba, pare să scape de mizeria, murdăria şi înjosirea din timpul luptei.

Iar acum cînd, cu fețele strălucind de curățenie şi proaspăt raşi, îşi mai recăpătară respectul de sine înşişi, oamenii din batalion îşi petrecură liberi dimineața: unii dormeau, îngrămădiți prin tranşee, sub pături, mantale şi pelerine antigaz; alții stăteau prin ungherele uscate ale vreunui hambar sau printre ruinele unei case şi vorbeau între ei, fumau sau zmîngăleau scrisori. „Cățeii” goliseră încărcătura unui camion distrus şi acum jucau cărți, în tihnă, sub prelata de pînză.

Locotenentul Paterson îşi scoase picioarele umflate din ghete şi-şi trase ciorapii. Îi arătă sergentului Shannon zdrențele murdare, apoi le înfăşură cu grijă şi le puse în raniță.

— Le trimit cu primul prilej acasă, să le spele şi să le cîrpească mama.

— Nu prea o să aibă ce să mai cîrpească la ele, spuse Shannon. Paterson rîse înduioşat. O vedea în faţa ochilor pe maică-sa cum îi cerceta ciorapii, uluită la culme, şi cum îi scria cu o sfîntă naivitate „Ce-ai putut să faci cu ciorapii?”

— O să-mi spună, probabil, să nu mai umblu atît, zise el.

Sub mărăcinişul care se întindea pe coastele unui deal din Normandia se afla o tranşee, o crăpătură adîncă şi îngustă în întunericul de sub pămînt, ascunsă în iarba bogată, sub macieşul ce-şi răspîndea peste buzele ei ramurile verzi şi încolăcite.

Dacă te aflai în tranşee, în seara aceea de vară puteai să îmbrăţişezi cu privirea valea liniştită şi pantele domoale ale dealurilor din faţă, livezile, lanurile cu grîu şi desişul întunecat al pădurilor care le acopereau.

Era uluitor pentru un soldat să privească liniştea şi frumuseţea acestui cîmp de bătălie rămas neatins, unde nu se zărea nici picior de om, iar bubuitul tunurilor şi larma de pe drumurile din spatele frontului se auzeau slab, ca un acompaniament acoperit de aripile păsărilor.

Ultimele raze strălucitoare ale amurgului mai luminau încă cerul palid, pe care se topeau uşor stolurile de nori.

Nicăieri nu se vedea vreun semn al războiului; nici urmă de petece arse prin lanurile de grîu, mare aurie ce unduia jos în vale; nu se ridicau coloane negre de fum; puştile, aruncătoarele, mitralierele erau mute.

Singurul ocupant al tranşeei stătea jos, rezemat de peretele de pămînt din fund, cu genunchii la gură. Pe spate îi atîrna o pătură, ca un *poncho*, şi omul fuma o ţigară.

Era adevărat că, stînd în această poziţie, caporalul Meadows nu se putea bucura de priveliştea din jur. Dar, cu toate că nu era lipsit de sensibilitate, plăcerea pe care o găsea în odihna muşchilor îl bucura mai degrabă decît un tablou mult prea obişnuit pentru dînsul. Pe deasupra, mai avea şi destulă experienţă de soldat, aşa cum arătau baretele campaniilor din Africa de pe tunica lui murdară, ca să ştie că

nu trebuie să ieşi în afara tranşeei cînd nu-i nevoie. Şi-apoi, îi plăcea priveliştea pe care-o avea din locul unde stătea – un petec de cer şi frunzele atîrnînde ce freamătă pe acest fundal.

Nu era un lucru obişnuit ca un soldat să ocupe singur o tranşee. Iar pentru caporalul Meadows, sociabil de felul lui, era cu atît mai neobişnuit.

În asemenea momente de linişte obişnuia să se bucure de tovărăşia prietenului său. El şi caporalul Warne rezistaseră pe front împreună timp de doi ani.

În Africa şi Sicilia, comandantul lor de pluton ştia întotdeauna unde poate să-i găsească cînd nu aveau de îndeplinit o îndatorire ce le revenea ca şefi de grupă; erau mereu împreună, faţă în faţă, genunchi lîngă genunchi, în tranşee sau întinşi umăr la umăr sub un copac; poate că-şi pregăteau ceaiul sau poate că fumau, sau îşi împărţeau ziarul, dar de vorbit vorbeau doar puţin.

Totuşi, cu două nopţi mai înainte, Warne coborîse linişţit jos în vale, conducînd o patrulă. Nici el nici oamenii lui nu se mai întorseseră; şi acum caporalul Meadows îşi petrecea singur clipele lui de răgaz. Nu se jelea. Oamenii din batalionul cinci învăţaseră pînă acum – iar caporalul Meadows învăţase de mult – că nu foloseşte la nimic să jeleşti prietenii care s-au dus. Erau prea mulţi; iar un om care s-ar lăsa doborît de moartea lor avea să aibă răni mai multe decît ar putea să îndure. Şi astfel, puşcaşii din batalionul cinci ajunseseră, la fel ca toţi soldaţii, să se gîndească la un prieten ucis ieri ca la un coleg din timpul şcolii de care te desparte atîta timp, încît aproape că l-ai uitat şi vorbeau despre el aşa cum e firesc.

De pildă încheietorul plutonului, care ceva mai înainte vorbise cu el despre muniţiile necesare subunităţii, spusese brusc:

— Păcat de Warne. Era un tip grozav.

Iar Meadows:

— Da, era.

Şi continuară să vorbească despre muniţii.

Sau altă dată: Meadows stătea cu oamenii lui pe un taluz deasupra unei poteci abrupte şi mînca o fiertură din gamelă. Cineva începu să vorbească despre Warne şi aminti de-o împrejurare cînd acesta se făcuse caraghios; vorbea despre el aşa cum soldaţii vorbesc adesea despre morţii lor, nu fiindcă nu au inimă, ci fiindcă povestirea şi clipele acelea fugare de veselie, pe care ea te face să le trăieşti din nou te ajută să uiţi că omul nu mai este. Urmă o explozie de rîsete; cineva privi iute, cu teamă, spre Meadows. Rîdea şi el.

Dar acum, în seara asta, nu rîdea. Asculta ţipetele ascuţite ale păsărilor şi privea cum fumul ţigării lui se caţără pe peretele negru al tranşeei, se încolăceşte printre crengile de măcieş şi se topeşte în albastrul cerului.

Dinspre celelalte tranşee, ascunse în mărăciniş răzbeau pînă la el zgomotele vieţii: undeva oamenii rîdeau, dintr-altă tranşee se auzea zăngănitul gamelelor, iar într-altă parte cineva fluiera cu glas scăzut o melodie. Dar Meadows abia de-auzea toate acestea.

Nu desluşi nici foşnetul paşilor prin iarbă şi tresări cînd o siluetă se profilă deasupra lui şi-i astupă lumina, după cum şi vocea pe care-o auzi îl luă tot prin surprindere.

— Aici erai!

Ştia a cui era vocea, mai înainte de a-şi ridica privirea. Parcă i-ar fi dat cineva un pumn în piept: gîfîia ameţit.

— Hei, coţcar bătrîn, spuse în fine caporalul Meadows. Unde-ai fost astea două zile? Prin vreo fermă după femei, hai?

Caporalul Warne coborî în tranşee şi-i zîmbi prietenului lui cu gura pînă la urechi:

— Dacă spui tu… Oricum, văd că te-ai pus la adăpost. Pun rămăşag că n-ai scos nasul din gaura asta de cînd am plecat.

— Al naibii de-adevărat, spuse Meadows şi-i aruncă o ţigară. Timp de cîteva clipe fumară în tăcere. Apoi Meadows vorbi iarăşi:

— Ce s-a întîmplat?

— Nimic grozav. A fost mare forfotă acolo jos. A trebuit să stăm şi să căscăm ochii un timp. Uneori a fost nevoie şi de şmecherie.

— Ați pierdut pe cineva?

— Grant. La întoarcere. O bombă de aruncător. Warne îşi scutură cenuşa din țigară. A sosit vreo scrisoare?

— Pentru tine, nimic. Da' ți-am păstrat un ziar.

— L-ai păstrat pentru mine?

Meadows rînji:

— Poți să te uiți la poze.

Warne se aşează şi luă ziarul. Meadows aprinse o altă țigară. Stăteau rezemați de pereți, la un capăt şi la celălalt al tranşeei, față în față, genunchi lîngă genunchi. Păsările țipau mai departe şi frunzele din mărăciniş se înfiorau sub briza serii. Undeva, în spate, tunurile de 25 de livre trăgeau cu un zgomot de uşi trîntite. Warne citea. Meadows fuma. Nici unul din ei nu vorbea.

În ceea ce-i privea incidentul era închis.

Capitolul XIX

TOTDEAUNA…

Domnul Challis vorbea oamenilor din plutonul lui:

— Mîine este 14 iulie, sărbătoarea națională a Franței. Pentru cei de-aici, ziua de 14 iulie are o mare importanță anul acesta, după cum vă puteți da seama: este pentru prima oară în cinci ani cînd pot să o sărbătorească în libertate. Iată în cîteva cuvinte, ce propune preotul: Francezii n-au mai avut o sărbătoare adevărată de cinci ani. În tot acest timp, copiii lor n-au avut o mîncare ca lumea, unii dintre cei mai mici n-au văzut dulciuri de cînd se ştiu pe lume. Noi primim zilnic o mulțime de dulciuri şi ciocolată, în rațiile noastre complexe. Mai multe decît sîntem în stare să mîncăm; doar ştiți cu toții. Ei bine, părintele vă cere să puneți mînă de la mînă, el cere ca tot batalionul să contribuie şi fiecare om să dăruiască copiilor din sat rația lui de dulciuri şi ciocolată pe o zi. Ne cere să oferim acestor copii o sărbătoare de neuitat. Colonelul spune că voi să hotărîți. Discutați între voi. Puneți la vot. Şi cum va hotărî majoritatea plutoanelor, aşa se va face. În regulă, băieți. Decideți. Cine vrea să vorbească primul?

Trecură cîteva clipe; murmur de voci. Apoi, cineva ridică mîna. Locotenentul spuse:

— Fără atîta formă. Ridică-te şi zi ce-ai de zis. Vrei să spui ceva, Martin?

— O întrebare, răspunse soldatul Martin. De ce pentru copiii francezi şi nu pentru ai noştri? De cînd am venit aici există dispoziții care ne împiedică să trimitem acasă propriilor noastre familii pachete cu dulciuri şi ciocolată. De ce?

— Să mă ia naiba dacă ştiu, mărturisi vesel domnul Challis. Nu era un tînăr cu o minte foarte pătrunzătoare. Mai vrea să vorbească şi altcineva?

Se auzi o voce:

— Ca să nu scadă preţurile.

— Asta este, spuse domnul Challis. Ca să nu scadă preţurile. În regulă!

— … de regulă dacă e aşa, spuse soldatul Martin. Am nevastă şi trei copii. N-am plecat la război ca să nu scadă preţurile. De ce să nu le dau să ronţăie o fărîmă de ciocolată, dacă aşa vreau eu?

Caporalul Gonigle spuse:

— Cred că treaba este mai simplă. Au de transportat peste Canalul Mînecii lucruri mult mai importante şi de aceea nu pot să se ocupe de un colet poştal trimis acasă. Probabil că atunci cînd o să fie mai uşor, n-o să mai existe această piedică.

— Cînd o să fie mai uşor, îl luă în zeflemea unul dintre oamenii din pluton. De cinci săptămîni stăm închişi pe afurisitul ăsta de cap de pod. O să treacă Crăciunul şi noi tot aici o să mai fim, după cum se vede…

— Nu fi atît de sigur, spuse Gonigle. Nu vorbeai aşa vineri noaptea, cînd stăteai acolo pe deal şi te uitai la bombardierele acelea care se îndreptau spre Caen, şi nici a doua zi, cînd am auzit că ai noştri au intrat în oraş. De bucurie, vineri noaptea, chiuiai de nu mai puteai.

— Copii, copii, spuse domnul Challis, să ne întoarcem la ce discutam noi. Dăm sau nu dăm dulciurile?

— Eu unul n-am ciocolată de prisos, spuse Ferrissey.

Cineva strigă:

— O ţine pentru femei.

Şi un altul:

— N-o să-i strice dacă mai dă puţină înainte de crapă de-atîta hîrjoneală. Rîsete, şi-apoi o tăcere stînjenită.

— Prea multă vorbărie. Să trecem la afurisitul acela de vot.

Plutonul votă.

— Frumoasă idee, spuse soldatul Smith (Oh-3-7), părintele e un om minunat.

— Mda, răspunse soldatul Barnicoat, frumoasă idee. Nimeni de pe-aici nu ne spune o vorbă bună. Am venit, i-am eliberat şi acum ne cer cît dracu pe tat-su pentru un pahar cu coniac.

— Nu poporul, spuse soldatul Smith. Profitorii. La fel ca la noi. Cît dădeau în Anglia pentru un pahar cu brandy?

— Brandy? Barnicoat rîse amar. Habar n-am. N-am cumpărat de cînd mă ştiu un pahar de brandy. Eu sînt muncitor, nu un fante din Piccadilly. Cum să cumpere brandy un om ca mine?

— Asta este; tot aşa şi oamenii de aici, din sat, nu beau coniac. N-au cu ce să-l plătească. Nu cu ei ai tu de-a face cînd te duci la cafenea. Nu poți să-i bagi pe toți în aceeaşi oală din pricină că unul sau altul e un profitor.

— De, şovăi cu răspunsul Barnicoat, aşa e. Despre muncitori, nimic de zis. Sînt săraci, dar din ce au ți-ar da jumătate. Bătrînul acela de lîngă livadă mi-a umplut gamela cu cartofi noi şi nu mi-a cerut nimic în schimb. I-am dat țigări. Dar de cerut n-a cerut.

— Votăm? întrebă soldatul Smith.

— O, da, răspunse soldatul Barnicoat.

— Să votăm? spuse Charlie Venable. Mă faci să rîd. Ai văzut vreodată ca unul de-ai noştri să spună nu unui puşti? Să votăm? Îi văd şi noaptea pe bieții copilaşi, cînd stau cu ochii închişi. Picioare – ca bețele de chibrituri. Şi nişte afurisiți de ochi mari… Hai, întinde-o, îi spuse caporalului-şef Feather. Ce nevoie ai să pierzi vremea cu număratul voturilor? Du-te şi spune-le.

— Ordine pentru mîine, îi anunță plutonierului major colonelul. În ferestrele tuturor caselor rechiziționate să fie arborate drapele franceze. Inspecție să se vadă dacă s-a

bărbierit toată lumea. Bocancii lustruiți. Defilează la ceremonie un singur pluton. Vezi să se prezinte bine.

— Ce-ați zice de un mic entuziasm spontan? întrebă maiorul Norman.

— A, spuse colonelul, e o idee bună, Noel. Scoate la noapte un grup care să scrie cu cretă pe pereți. Şi spune tuturor şoferilor să scrie felicitări pe pereții camioanelor.

— Da, Sir, răspunse plutonierul major. În engleză sau în franceză?

— În franceză, fireşte, răspunse colonelul. Şi acum să organizăm puțin treaba. Noel, aş vrea să le scrii nişte lozinci pe cîteva bucăți de hîrtie. Cu litere mari, aşa ca oamenii să poată să le copieze; şi să nu fie prea lungi. Plutonier major, scoate un grup pentru scrisul pe pereți şi ordonă şoferilor să se ducă la magazia intendenței, să-şi ia cretă de scris pe camioane. Ar mai fi ceva, Noel?

— Francezii lansează în ziua de 14 iulie focuri de artificii, spuse Noel Norman.

— Hm, mă tem că nu se poate. Dacă lansăm cîteva artificii, jumătate din artileria aflată în Normandia va deschide focul.

— Se dansează în stradă.

Aici nu sînt străzi. Numai drumuri, şi astea-s ticsite de convoaie.

— Un concert.

— De asta se ocupă preotul. Şi de un film pentru după-amiază. Nu ne trebuie decît vreme frumoasă.

— Plutonier major, spuse Noel Norman, ai grijă să fie vreme frumoasă.

— Da, Sir, răspunse plutonierul major fără să clipească.

În seara aceea, la ora opt, preotul stătea în uşa cantonamentului său, în spatele unei mese sprijinite pe o capră, plină vraf cu cutii de dulciuri.

Delegații din partea plutoanelor soseau, unul după altul, aducînd contribuțiile lor.

— Vă mulțumesc, băieți! Fața preotului strălucea de bucurie. Mulțumesc, mulțumesc. De fiece dată cînd unul dintre delegați se apropia de masă dădea din cap plin de încîntare. Mulțumesc, caporale. Mulțumesc, Bailey. Dulciurile pe stînga, ciocolata în dreapta. Mulțumesc, mulțumesc.

Era fericit.

În dimineața de 14 iulie, soarele strălucea luminos; păsările cîntau în pomi, în pragul caselor răsunau voci emoționate de copii; ulițele lăturalnice care duceau spre mijlocul satului erau ticsite de soldați şi tinere țărănci, rotofee şi cu obraji trandafirii, în drum spre paradă.

Monumentul în cinstea eroilor căzuți în război, unde avea să aibă loc ceremonia, se afla la întretăierea şoselei principale cu două drumuri lăturalnice care se uneau în acelaşi punct. Drumurile laterale erau pline de lume; poliția militară se afla la fața locului şi menținea liberă şoseaua principală, căci la cîțiva kilometri distanță de front operațiunile se desfăşurau mai departe; în zona aceasta domnea o forfotă clocotitoare: trupe, tunuri, tancuri, convoaie de aprovizionare se scurgeau înainte, zi şi noapte.

De-a curmezişul şoselei, deasupra monumentului, atîrnată între două acoperişuri, flutura triumfal o banderolă, pregătită în timpul nopții de plutonul de pionieri ai batalionului: „Vive la France”. Ferestrele erau doldora de steaguri şi de capete.

Strigăte de emoție se ridicară în văzduh, cînd garda de onoare a batalionului îşi luă locul. Oamenii îşi petrecuseră toată ziua din ajun călcîndu-şi uniformele, scoțîndu-le petele; curelele fuseseră curățate cu var, bocancii luceau; păşeau într-un ritm desăvîrşit. Batalionul se topea de plăcere.

— Prinde bine, spuse Charlie Venable, într-o încîntare, în timp ce-i privea.

Armele zăngăniră, plutonul se opri şi-şi luă poziția de repaus.

Şi din nou, zumzet de voci turburate; umbrele fețelor albe se proiectară toate odată în aceeaşi direcție. Din biserică,

venea şerpuind o procesiune care se îndrepta spre monumentul eroilor. În frunte şontîcăiau veteranii din război, un grup de omuleți graşi, îmbrăcați în haine negre, cu mustăți teribile; oameni cu picior de lemn, cu mîneca hainei goală, cu cicatrice pe față; nişte omuleți caraghioşi, care aminteau de Verdun. După ei mărşăluiau copiii, îmbrăcați în hainele lor albe şi scrobite, cele mai bune pe care le aveau, iar în fruntea lor păşea învățătorul din sat, slab, drept, cu o față neaşteptat de blîndă şi o pălărie demodată.

În încheierea procesiunii veneau femeile; se adunaseră ciorchine în jurul preotului şi, pline de nelinişte, nu-şi slăbeau din ochi copiii.

Garda de onoare prezentă armele în fața veteranilor. Omuleții cei graşi îşi ridicară mîndri bărbia şi se opriră în fața monumentului. Unul dintre ei urcă scările care duceau spre monument şi se întoarse cu fața spre mulțime. Era primarul, mic şi rotofei, lins pe cap ca un porumbel. Cuvîntarea dură zece minute. Batalionul asculta fără să înțeleagă o boabă în timp ce vocea urca şi cobora, cînd înfiorată de emoție, cînd bubuind de indignare sau ajunsă în culmea înflăcărării patriotice. Stacojiu şi transpirat, primarul îşi încheie cuvîntarea şi-şi şterse fața în mijlocul unui tumult de aplauze. Colonelul înaintă şi depuse un buchet la picioarele monumentului; luă poziția de drepți şi salută țeapăn, apoi stătu în voie şi dădu mîna cu primarul.

Învățătorul îşi ridică mîna şi mulțimea de pe stradă tăcu. Mîna coborî şi copiii începură să cînte cu voci subțiri şi disonante.

Trecură cîteva clipe pînă cînd oamenii din batalion se dumiriră ce cîntau

Gawsavahgg reesh uskeenk
Lawngleevahnohelkeenk
Gawsavahkeenk.[44]

Copiii cîntau cu înverşunare mai departe, străduindu-se să-şi amintească cum sună cuvintele cu care nu erau

obişnuiți şi luîndu-se la întrecere care termină mai repede.

Sendeemveectorous.
Hajoeanglorioss.

Mamele se legănau într-un fior de mîndrie şi îngrijorare. Învățătorul bătea tactul din ce în ce mai repede.

Longoreenanvrus
Gransavahkeenk.

Corul se încheie triumfal în mijlocul unui vacarm de felicitări ascuțite din partea mamelor şi a uralelor fericite ale batalionului cinci.

În seara albastră şi răcoroasă, soldații şi fetele se plimbau în linişte, braț la braț, prin livadă. Pe cele patru rînduri de scaune, din jurul scenei improvizate, stăteau proțăpiți sătenii îmbrăcați în haine de zile mari. Îndărătul lor, întinşi pe iarbă, sub meri, se aflau oamenii din batalionul cinci cu fețele lor dîrze şi arse de soare, luminate în umbră de strălucirea țigărilor.

Concertul se desfăşura mai departe; vălurile crepusculului se adunau tot mai dese, artiştii de pe scenă deosebeau din ce în ce mai greu publicul, pînă cînd acesta ajunse un val gălăgios de rîsete şi cîntece care, venind din întuneric, urca năvalnic spre scenă.

Soldatul Rabinovitz cînta la pian. Bătea neobosit clapele şi țopăia ca turbat pe cutia de rații întoarsă cu fundul în sus, care-i servea de taburet, în timp ce cu ghetele bătea în peretele din față al pianului, iar la fiece cîteva minute se întorcea cu fața spre sătenii aşezați în rîndul întîi, îşi dădea ochii peste cap şi repezea spre ei un înverşunat „tra-la-la-la”.

Caporalul Gonigle urcă pe platformă. Micul caporal, învăluit în aerul lui serios, care nu-şi scotea ochelarii cu ramă de corn decît atunci cînd pleca la luptă, era poetul laureat al batalionului. După prima săptămînă pe front, publicase la gazeta de perete a companiei o poezie care începea astfel: „La

Tilla, la Tilly / Un orăşel din Franța / Aveam o mutră de tîmpit. Cînd a trebuit să-mi schimb izmenele”.

Pentru seara aceasta pregătise o baladă, o adaptare după „Casey Jones”, intitulată: „Dan sanitarul”. Se grozăvea şi o făcea pe bufonul pe scenă, strălucind de plăcere cînd din semiobscuritate urcau rîsete şi psalmodia pățaniile lui Dan sanitarul „cel mai bun îngrijitor de latrine al unui batalion de infanterie” care „într-o zi de bătălie a pornit-o cu găleata lui cea mai plină; panzerii au tras pe nas şi pe aici ți-i drumul”. Făcea salturi şi piruiete în fața primului rînd de spectatori, arunca foi de hîrtie igienică ca dintr-un corn al abundenței şi îi tot îmboldea să-şi unească vocile în cor:

„Dan sanitarul
Flăcău isteț umblînd cu apa şi peria,
De-aderărat merită o medalie ştrengarul,
Fiindcă-i cel mai bun sanitar din toată infanteria”.

Făcu o reverență şi sări de pe scenă în mijlocul unui ropot de aplauze, alergă sub copaci, se poticni de-un picior întins şi, înconjurat de rîsete şi strigăte de bun venit, se aşează printre camarazii lui.

Unul după altul, artiştii urcau pe scenă – flăcăi din plutonul de puşcaşi, transmisionişti, servanți de la mortiere – timizi sau plini de ifose, cîntau din vioară sau din muzicuță. Preotul dădea tonul la cor. Batalionul se distra de minune.

Concertul se apropia de sfîrşit şi livada era învăluită în întuneric şi căldură, cînd rîndurile din spate începură să scandeze patru silabe: „Die-ckie Craw-ford. Die-ckie Craw-ford”. Întregul batalion îşi însuşi chemarea şi răcnea: „Die-ckie Craw-ford, Di-ckie Craw-ford”.

Rabinovitz se sculă de la pian şi veni la marginea scenei.

— Publicul te cere, Dickie Crawford, zbieră el. Vino să mă acompaniezi.

Un grup se îndrepta clătinîndu-se spre scenă, ducîndu-l în mijloc pe Dickie Crawford care dădea din picioare şi se zbătea. Se smulse din strînsoarea lor şi se săltă pe scenă. Fu întîmpinat cu aplauze furtunoase. Dickie Crawford se sfătuia

cu Rabinovitz. Aplauzele şi strigătele se stinseră cînd îşi anunță primul lui cîntec. „O”, cînta Dickie şi se tot frîngea din genunchi prin fața scenei, „ce beție, ce chiolhan”. Apoi atacă „Cireaşa coaptă”. Vocea îi era puternică, dulce, clară. În noaptea catifelată nu se auzea nici un alt sunet care să-i tulbure cîntul.

Aplauze şi din nou linişte. Batalionul aştepta şi asculta: în depărtare uruiau convoaie, în zona înaintată băteau înfundat tunurile. Şi-apoi zgomotele războiului plutiră departe de ei, căci acum nu mai auzeau decît acea plăcută voce de tenor care, în întuneric, cînta „Dulce fată din Richmond Hill”.

Cînd Dickie Crawford încercă să plece de pe scenă, cei din primele rînduri îi tăiară drumul şi întreg batalionul scandă din nou, de astă dată un singur cuvînt: „Bis! Bis!” Dickie cîntă „Cînd lumina se va aprinde iar”. În întuneric oamenii se legănau în ritmul acestei melodii triste, dulci şi stupide. Şi-apoi un alt cîntec – ultimul le spuse el:

„Te voi iubi, frumoasă fată,
Întotdeauna,
Cu o dragoste adevărată
Întotdeauna”.

În toată livada oamenii îşi uneau şi ei vocea şi fredonau încet, împreună cu el, sau cîntau duios:

„Cînd la ce ți-ai pus în minte
O să-mi ceri gîndul şi mîna
O să pricep fără cuvinte
Totdeauna”.

Un cîntec delicat, domol şi nostalgic, care-ți sfîşia inima; întuneric; briza caldă a verii; şi parfumul dulce al merilor.

„N-o să fie bine pentru veci
Palidă e luna, –
Noi vom fi acolo brațe reci
Totdeauna
Nu pentru o zi, nici pentru-o oră
Şi nici pentru un an măcar,
Ci pentru pururi clipa ne devoră,
Şi nici pentru o zi –, avar –
Un an s-a risipit din calendar”.

În dimineața următoare, sătenii stăteau tăcuți şi priveau cum oamenii din batalionul cinci, se cațără în camioanele care aşteptau să-i ducă din nou spre front. Se aşezară pe cîte două rînduri în fiece camion, față în față, cu ranițele îngrămădite în mijloc, la picioarele lor, cu puştile proptite de genunchi, cu obrazul lipit de gura armei.

Unul cîte unul camioanele se scuturau şi o porneau brusc; şi din fiece camion care înainta în şir, se auzea aceeaşi melodie nostalgică:

„Nu pentru o zi, nici pentru-o oră,
Şi nici pentru un an măcar,
Ci pentru pururi clipa ne devoră,
Şi nici pentru o zi –, avar –,
Un an s-a risipit din calendar”.

Capitolul XX

SE SEMNALEAZĂ O ANUMITĂ MIŞCARE

Sub ceața verii frontul era cufundat în tăcere. După ce trecură primele zile de iulie, oamenii din batalionul cinci începură să privească peste buza tranşeelor, grijulii ca pisicile; se minunau, căci liniştea era deplină, doar din cînd în cînd pîrîia arma unui trăgător, vreun obuz şuiera deasupra capetelor, sau, în urmă, la postul de comandă, geamurile de la fermă zăngăneau cînd tunurile dintr-un sector îndepărtat deschideau focul.

Vremea se schimba de la o zi la alta; într-o zi era cald şi zăpuşeală, în aer plutea furtuna; a doua zi era frig şi înnourat; într-a treia ploua; şi-ntr-a patra strălucea soarele.

Iar pe drumurile unde astăzi se ridicau vîrtej nori albi de praf, apăreau mîine jgheaburi adînc scobite, pline cu apă.

Privit de pe coastele unde-şi avea tranşeele batalionul cinci, peisajul normand părea paşnic şi toropit: pe dealuri se întindeau bogate lanurile verii, văile erau presărate cu mici ferme cenuşii şi turle pline de farmec. Pînă şi pe copacii cu cicatrice şi găuri din jurul batalionului creşteau frunze noi. Doar duhoarea grea, grețoasă, a vitelor moarte, care zăceau umflate sau putrezeau în cîmp, spulbera acest vis pastoral.

Frontul nu dormea totuşi. În fiece noapte cîmpia se însufleța odată cu mişcările fantomatice ale patrulelor, care se tîrau dintr-o parte şi alta în căutare de informații, sau se jucau de-a „Ia-mă de unde nu-s“ prin întuneric; şi mereu, în inimi, era spaima pe care-o trezeau brusc fuzeele, rachetele şi armele uşoare. În zona frontului se scurgeau zi şi noapte oameni şi materiale, care dispăreau apoi adăpostite în umbra pădurilor. Comunicatele zilnice vorbeau despre atacurile din alte sectoare ale frontului; oamenii, îngrămădiți în jurul hărților, pe care ofițerii din serviciul de informații le agățau, ca ei să poată să le urmărească, vedeau cum linia de înaintare a trupelor engleze se lasă din ce în ce mai jos. Zvonurile începură din nou să circule. Zeci şi zeci de zvonuri, unul după altul, care inspirau nădejde sau îi lăsau dezamăgiți. Zi de zi, încordarea creştea; în fiece dimineață, cînd departe, pe flancuri, se pornea un nou atac, oamenii din batalionul cinci auzeau bătaia înfundată a tunurilor şi li se părea că aud tunetul care mugeşte prevestind furtună.

— Barney, spuse şeful patrulei, tu şi Smith cercetați casa.

Smith şi Barnicoat se strecurară cu băgare de seamă prin uşa căsuței. Camera de la parter era goală. Urcară pe scara care scîrțîia, Barnicoat era primul.

La mansardă era o uşă. Barnicoat o împinse cu piciorul, îşi luă avînt şi-şi descărcă puşca pe care-o avea la brîu, ținîndu-i patul sub cot.

Smith îl urmă în cameră, trase pe nas mirosul prafului de puşcă şi privi în jos, spre neamțul rănit, care zăcea pe podea.

— Îşi căuta puşca, spuse Barnicoat. Se aplecă peste neamț şi coborî vîrful baionetei; se pregătea să lovească.

— Lasă-l, spuse Smith şi-i puse mîna pe umăr. Nu mai e bun de nimic. Pînă aici i-a fost, după cum arată.

Barnicoat ridică din nou arma. Se îndreptară spre uşă, gata să plece. Soldatul Smith se şi afla în prag, cînd brusc îl asurzi o a doua detunătură. Se întoarse şi-l văzu pe Barnicoat cum se prăbuşea. Neamțul care zăcea lîngă perete se ridicase într-un cot şi-şi ațintea privirea plină de ură pe deasupra revolverului.

Smith trase de două ori, apoi înaintă şi lovi cu patul puştii. De trei ori izbi cu patul puştii în jos, din răsputeri.

Se dădu îndărăt gîfîind şi se îndreptă spre Barnicoat. Barnicoat era mort.

Soldatul Smith rămase pe loc cîtva timp şi privi fix spre cele două trupuri; se încruntă, era încurcat. Apoi rupse o fîşie din tapetul care se cojea, şterse murdăria de pe patul puştii şi coborî scările.

Caporalul bucătar Southcott puse jos bidonul pe care-l căra şi se odihni o clipă. Fața îi era stacojie, lucioasă de transpirație şi-l ustura în bătaia soarelui. Cămaşa aspră, kaki, i se cocea în spinare.

— În regulă, băieți, să ducem haleala. Băieților le place să fie caldă.

Apucă din nou bidonul. Cei doi oameni de corvoadă care-l însoțeau ridicară marmita lor şi se puseră iar în mişcare.

Mai aveau de străbătut un kilometru, pînă la pozițiile înaintate, pe un drum desfundat de ploaie, cu făgaşe întărite la soare. Dar oamenilor le plăcea mîncarea caldă – chiar şi pe dogoare murmurau dacă tocana nu scotea aburi sau dacă ceaiul nu era la fel de cald ca atunci cînd fusese scos de pe foc; iar bucătarii, oameni care munceau din greu şi țineau la camarazii lor, nu-şi precupețeau truda.

La vreo două sute de metri în față, pe partea stîngă a drumului, se ridicau cele trei ziduri găurite, tot ce mai

rămăseseră dintr-o căsuță.

— Haideți băieți, îi grăbi caporalul Southcott, cînd ajungem la căsuță, stăm să ne mai tragem sufletul.

Înaintau anevoie, gîfîind prea tare ca să mai scoată o vorbă.

Pi-i-i-u.

Southcott auzi primul glonte, lăsă să-i scape bidonul şi se repezi în partea stîngă a drumului. Cei doi oameni de corvoadă rămaseră o clipă zăpăciți.

Pi-i-i-u. Pi-i-i-u…

Cei doi dădură să se adăpostească; Southcott striga furios la ei.

— Un trăgător, le spuse el peste umăr şi-şi scoase puşca din curea. Nu era un lucru neobişnuit ca trăgătorii duşmani, cîte unul sau în mici grupuri, să se furişeze noaptea printre posturile de avangardă, iar ziua să deschidă focul asupra trupelor care veneau din spatele frontului.

Pi-i-i-u. Pi-i-i-u…

Două gloanțe stîrniră în jurul bidonului praful din drum.

— Bestie! răcni caporalul-bucătar Southcott. Se năpusti în mijlocul drumului şi luă bidonul.

Pi-i-i-u. Pi-i-i-u. Acum era din nou la adăpost şi abia de-şi trăgea răsuflarea, dar prețioasa băutură se găsea lîngă el.

— Haideți, n-are rost să ne tot ploconim aici. Caporalul bucătar Southcott n-avea nimic împotrivă să fie luat ca țintă, dar ca un trăgător să ochească un bidon cu ceai într-o zi călduroasă de vară, asta era sălbăticie. Îşi ieşise din fire. Se strecurară mai departe, sub malul înalt al drumului care-i ferea să fie ochiți de trăgătorul aflat între ruine.

— Cînd vedeți c-am intrat, deschideți bine ochii şi trageți, spuse Southcott. Acum! răcni.

Sări în picioare şi se repezi înainte. Dintre ruine se auzi din nou pîrîit de puşcă. Dincolo de zid se zări silueta unui om. Auzi din spatele său focurile celor doi oameni de corvoadă şi văzu cum molozul țîşneşte din pereții ruinați. În dosul zidului se mişca din nou ceva. Se vedea clar forma groaznică

a unei căşti germane. Southcott se năpusti zgîrcindu-se tot, în aşteptarea unei lovituri de glonte, cumplit ca fierul înroşit.

Erau aproape de căsuță şi totuşi dintre ruine nu se auzea nimic. Southcott se năpusti valvîrtej peste un morman de cărămizi şi se opri gîfîind între cei trei pereți. Lîngă perete stătea pitit în genunchi un soldat german; doar casca i se vedea deasupra. Nu-şi ridică privirea. În colțul mai îndepărtat se ghemuise un altul.

— Sus, mîrîi Southcott. Neamțul din capătul celălalt se sculă; era alb la față şi tremura din cap pînă-n picioare. Era foarte tînăr şi slab. Îşi împreună mîinile pe după ceafă şi aştepta comanda. Southcott îl împinse cu patul puştii pe celălalt neamț care se prăbuşi iarăşi pe genunchi. În frunte avea o gaură roşie.

— Unul din voi doi ocheşte mai bine decît credeți, spuse Southcott. Oamenii de corvoadă erau încîntați. Cercetară amănunțit cadavrul şi se contraziseră cu aprindere, privitor la cine trăsese glonțul.

— Ei, spuse caporalul-bucătar Southcott, nu putem să ne tăndălim aici toată ziua. Se răceşte ceaiul.

— Şi cu ăsta ce facem? întrebă unul dintre cei doi. Îşi duse puşca la umăr şi se uită la Southcott, rugîndu-l din ochi. Neamțul se ghemuise lîngă perete, încremenit de frică.

— Nu merge, spuse Southcott. Hait! Înainte marş!

La cîteva minute după aceea erau din nou în drum spre posturile înaintate. Cei doi oameni de corvoadă răsuflau întretăiat în timp ce cărau marmita sus, pe creasta dealului. În fața lor, urca cu pas de voie şi puşca în bandulieră, caporalul-bucătar Southcott; iar dinaintea lui se poticnea într-una neamțul cel slab, încovoiat sub greutatea bidonului.

La un semn al oamenilor ghemuiți la marginea drumului şenileta portmitralieră se opri zăngănind.

Un caporal se ridică din şanț şi se apropie.

— Nu treceți dincolo de cotitură, Sir. Drumul e ținut sub observație. De cum văd că mişcă ceva, încep să tragă cu

obuze 88.

— Mulțumesc, caporale, spuse acru maiorul Maddison. Am venit aici ca să arunc o privire asupra inamicului. Sper că n-ai nimic împotrivă.

— Nu, Sir, minți caporalul, fiindcă atît el cît şi oamenii lui se temeau de tot ceea ce putea să atragă asupra drumului focul duşmanului.

— Bine, răspunse sec Maddison. Înainte, sergent Bender.

La conducere, sergentul Bender înjura în barbă. Cei doi puşcaşi din spate se priviră unul pe altul; şenileta porni clătinîndu-se. În timp ce se apropia de cotitură, Bender abătu spre marginea mărăcinişului şi opri.

— Ce se întîmplă? întrebă maiorul cu o răceală de gheață. Am dat eu vreun ordin? Maddison se simțea minunat; privea cu dispreț aceste ființe din preajma sa, care se fereau de moarte; se înflăcăra în fața propriei lui bărbății.

— Vine cineva, spuse sergentul.

Un puşcaş se îndrepta în fugă spre ei, aplecat mult şi ținîndu-se cît mai aproape de mărăciniş; se vedea limpede că e îngrozit să se ştie în afara tranşeei. Se apropie de şeniletă, rămase o clipă tăcut, ca să-şi tragă sufletul şi spuse gîfîit:

— De la comandantul nostru de pluton, Sir. Şi-i dădu maiorului Maddison o bucată de hîrtie. Maiorul o citi, şi răsuci şi o aruncă.

— Spune-i ofițerului tău că nu obişnuiesc să primesc ordine de la subalterni.

— Da, Sir. Omul dispăru.

— Înainte, sergent, spuse Maddison neînduplecat.

Şenileta se puse din nou în mişcare. Obrajii sergentului erau crispați de fricã şi mînie. Purtarea lui Maddison nu mira pe nimeni. Cu două zile înainte, maiorul mai făcuse o recunoaştere. Ieşise în afara liniilor engleze şi ajunsese într-un sat ocupat de germani, întorsese jeep-ul sub o grindină de gloanțe şi gonise îndărăt, cu oamenii din garda lui personală prăbuşiți morți pe banca din spate.

La postul de comandă Maddison sărise afară din jeep-ul ciuruit de gloanțe, spunîndu-i plutonierului:

— Dă-mi alt jeep şi altă gardă personală. Şi plecase să raporteze colonelului.

Şenileta trecu de curbă şi goni înainte pe drumul alb şi liniştit. Bender scruta drumul, cei doi puşcaşi stăteau cu capul între umeri, ca şi cum s-ar fi ferit de ploaie. Maddison se ridică, bine înfipt pe picioare în jeep-ul ce se clătina; poza ideală a combatantului, realizată de un corespondent de război.

Obuzul căzu la cinci metri de şeniletă. Bender nu auzi explozia. Se simți ridicat şi dus ca într-un coşmar de un suflu dogoritor; un tremur groaznic îi zgudui tot trupul şi se pierdu în întuneric. Apoi pluti iarăşi din întuneric la lumină, şi ştiu că soarele îi arde fața, de parcă pielea i-ar fi fost jupuită şi carnea pusă la cuptor. Vedea cu ochiul stîng, deşi i se scurgea din el un şuvoi de lacrimi care-i întunecau lumina soarelui. Ochiul drept era deschis, dar i se părea plin de nisip şi cînd privea cu el, cerul, mărăcinişul şi drumul îi apăreau ca printr-o ceață roşie. Toată falca stîngă îl înjunghia şi-l înțepa. Gura îi era plină de sînge care i se scurgea pe gît şi-i făcea greață. Nu simțea decît greață şi amețeală, nu şi dureri în trup. Era tare ostenit.

Un timp – nu ştia cît – zăcu întins pe spate, fără pic de încordare, cu privirea îndreptată spre cer, într-o bizară nepăsare ce părea străină de propriul său trup. Apoi începu să-şi clatine încet capul dintr-o parte în alta şi să-şi mişte mîinile şi picioarele. Pe cînd zăcea astfel, un junghi îl trecu prin şira spinării, dinspre ceafă în jos, şi picioarele începură să-l doară îngrozitor; dar putea să le mişte, iar cînd se opinti să se ridice într-un cot, muşchii şi trupul întreg îi dădură ascultare.

Încetul cu încetul se forță să stea aşezat, dar ceva îl trăgea de gît. Îşi dădu seama că mai are încă puşca-mitralieră în bandulieră, de-a curmezişul pieptului şi, picătură cu picătură, amintirile se întoarseră. Privi năuc în jur cu

singurul ochi prin care vedea ca printr-o pînză de lacrimi. Şenileta se afla la doisprezece metri distanță; era răsturnată şi ardea. Văpaia roşie pîrîia în jurul ei şi ridica o coloană de fum negru care se împrăştia prin văzduh. De sub maşină ieşeau picioarele unui om; bustul era pironit dedesubt. Bender îşi curăță gîtul de sînge şi-şi întoarse trupul îndurerat de partea cealaltă. Cel de-al doilea puşcaş zăcea între mărăcini, înfipt în tufişul des, deasupra pămîntului, cu capul în jos şi trupul îndoit, ca o păpuşă.

Prin fum mişca ceva. Maddison se apropie de el, tîrîndu-se în patru labe. Avea fața neagră, hainele de pe el erau rupte şi arse. Părea neputincios şi amețit; altfel, sergentul Bender nu deosebea pe el vreun semn care să arate că e rănit.

Sergentul simțea cum se ridică iar valul acela de mînie – era furios fiindcă sîngele i se scurgea în gîtlej şi carabina automată îl bătea pe piept. Apucă arma şi îndreptă țeava spre maior.

Maddison nu se mai tîrî. Privi o clipă cu ochi mari, fără să înțeleagă; apoi îşi duse mîna la tocul revolverului.

Sergentul scuipă sînge din gît, apăsă pe trăgaci şi simți cum arma se zguduie în mîna lui. Maddison alunecă spre față, sîngele îi țîşni negru, în praf.

— Foarte bine, sergentule.

Bender tresări de teamă la auzul vocii.

— Uşurel sergentule. Cuvintele veneau din şanț. Te scoatem noi de-aici.

Mîini puternice îl apucară pe sub braț, se împreunară peste pieptul lui şi-l traseră în şanț. Mişcarea îi trezi dureri, de parcă ar fi fost împuns cu o mie de cuțite. Îşi dădu seama că două fețe se apleacă asupra lui; nişte mîini hotărîte, necruțătoare îl apăsau, îi smulgeau hainele odată cu pielea, îndepărtau murdăria; pansamentul de pe față era răcoros; bandajul se înfăşura, se înfăşura, se înfăşura, pînă ce toată fața îi fu acoperită bine, legată, imobilizată şi nu-i mai rămaseră pe dinafară decît buzele, nările şi ochiul stîng.

Şi din nou durerea; hurducăiala chinuitoare a trupului urnit din loc; era iarăşi la cotitură şi se legăna ameţit, ca în vis, pe o targă.

În fine – postul de prim ajutor al regimentului. Stătea întins pe brancardă, prins în capcană, neputincios; cu ochiul pe care putea să vadă, îi urmărea pe cei doi brancardieri, aştepta îngrozit să-i audă vorbind.

Acum erau în spatele lui. Nu-i vedea, dar le auzea clar vocile care sunau egale, prietenoase. Vorbeau şi glumeau despre ceva ce-i privea doar pe ei; sergentul zăcea neajutorat pe targă; era descumpănit, simţea că se înfurie: cum puteau să vorbească de parcă el nici n-ar fi fost acolo?

O faţă se aplecă din nou peste el. Bender îl recunoscu pe doctor:

Doctorul zîmbea:

— Ţi-au cam paradit faţa, dar nu eşti chiar atît de grav rănit. În următoarele 24 de ore o să fii în avion, în drum spre ţară.

Bender se străduia să vorbească; dar nu izbuti să scoată decît un orăcăit.

Auzi cum unul dintre brancardieri îi vorbea în urechea dreaptă.

— Eşti băftos, sergentule. Ce n-aş da să fiu în locul dumitale.

Şi al doilea brancardier:

— Vrei o ţigară, sergent? Bender dădu din cap. Pot să-i dau una, Sir?

— Fireşte, spuse doctorul, pînă cînd îl urci în jeep. Aşadar, maiorul Maddison nu mai e printre noi?

Bender se chirci pe targă.

— Nu, Sir. Era tot vocea unuia dintre brancardieri. L-a lovit o schijă.

Bender se destinse; se simţea dus pe sus, zbura din nou prin văzduh, cînd îl ridicară cu targa şi o porniră spre jeep-ul ambulanţă care aştepta.

— Maiorul Maddison ăsta, îl auzi el spunînd pe unul dintre brancardieri, numai după o decorație umbla.

— De, răspunse celălalt, a şi căpătat-o. Drept în bot.

Uşurel lăsară targa să alunece în jeep.

Capitolul XXI

FACĂ-SE PACE!

Hambarul înalt mirosea a şoareci şi a paie umede. Pe o masă de lemn aşezată într-un colț, lumina şovăitoare a unui felinar se războia cu o întunecime de beci. Curenții de aer dădeau tîrcoale documentelor împrăştiate pe masă şi atacau flacăra care se zbătea prin deschizătura de deasupra apărătorii de sticlă.

Colonelul Pothecary semnă lista de pierderi a batalionului, lăsă jos tocul şi îşi privi țintă propria semnătură, în timp ce cu mîna dreaptă bîjbîia în căutarea cănii de ceai de pe masă.

— Proastă zi pentru branşa măcelarilor, începu el, numai opt oameni ucişi. Sorbi din ceai şi se scutură dezgustat; ceaiul era rece, amestecat cu lapte prins, şi prea dulce.

— Aduce imediat nişte ceai cald, spuse cu glas moale maiorul Norman. S-a dus Higgs după el.

Colonelul Pothecary îşi ridică privirea. În lumina lămpii, fața lui arăta groaznic de palidă.

— M-am certat azi cu generalul de brigadă, spuse.

— Ştiu.

Ascultau cum şobolanii chițcăiau şi alergau prin întunericul din jur.

— Cred că mă schimbă. Mă socoteşte un om sfîrşit.

— De ce? Tonul era lipsit de convingere. Batalionul a îndeplinit toate ordinele. Sînteți un bun comandant. Oamenii

țin la dumneavoastră.

— Ei, şi eu țin la ei; aici e buba.

În sinea sa, Norman îi dădea dreptate generalului. În timpul săptămînilor trecute îl observase pe colonel cum, chinuit de răspunderea sa şi măcinat de grijile lui personale, îmbătrînea şi se istovea de atîta trudă.

Norman ajunsese să-şi dea seama că oamenii trăiau împărțiți între două lumi: cea care se rezuma prin cuvîntul „acasă" şi lumea soldatului, unde, atunci cînd intra, omul era nevoit să se lepede de acel lux ce se numeşte sensibilitate: o lume în care moartea ajusese o întîmplare obişnuită, o treabă plicticoasă, legată de completarea formularelor şi corvoada înmormîntărilor.

Un obuz ucide şase oameni. În lumea soldatului oamenii aceştia sînt uitați. Nu lasă nimic în urma lor. Pierderea unui camion încărcat cu rații pricinuieşte mai multă tulburare. Dar departe, în cea de-a doua lume, vreo şase familii, poate o sută de ființe omeneşti sînt zguduite de durere. Odată cu omul care a dispărut, toți aceştia au încetat să vadă sensul vieții. Pentru niciunii dintre ei nu mai străluceşte lumina soarelui.

Colonelul Pothecary trăia în cele două lumi deodată. Părea nepăsător şi dîrz, se mişca vesel în mijlocul oamenilor lui, dar sub această mască îl mistuia durerea pentru fiul său pierdut; zi de zi aştepta poşta cu groază şi sufletul la gură; şi totodată îi avea veşnic în fața ochilor pe părinții, familiile oamenilor a căror viață era în mîna lui. De fiece dată cînd trimitea un pluton să curețe o casă sau „să pieptene" o pădure, de fiece dată cînd i se raporta că trei, şase sau zece dintre oamenii lui au fost ucişi, i se părea că i se anunță moartea propriului său fiu, de trei, şase sau zece ori.

Nu simțea numai simpatie pentru familiile celor din batalion ci, lucru îngrozitor, era, cu desăvîrşire, una şi aceeaşi cu aceşti oameni. În timpul marşurilor de noapte, sau cînd stătea întins sub mantaua lui, îi vedea cum aşteaptă în

bucătăria tăcută şi, cînd se gîndea cum inima lor se zbate la bătaia în uşă a poştaşului, inima lui se zbătea şi ea.

Ciocnirea îl copleşea, povara începea să fie prea apăsătoare. Față de oamenii din batalion nu arăta niciodată nimic, dar atunci cînd superiorii lui veneau zi de zi cu noi ordine, cerîndu-i să facă mereu altceva, se arăta enervat şi abătut. Nu le dăduse niciodată prilejul să-i reproşeze ceva; dar, ca nişte conducători cu experiență ce erau, ştiau să calculeze clipa cînd ultima picătură va face să se reverse vasul; şi ştiau că nu va trece mult şi se va prăbuşi.

— Hardughia nemțească începe să pocnească, spuse Norman. Încă o săptămînă-două şi ne-am terminat treaba. Şi după…

— După vine altă bătălie.

— Iar apoi, ne vom odihni puțin şi-o să ne simțim mai bine.

Era bizară, gîndea el, această indiferență, această oboseală plină de plictis care pusese stăpînire pe ei, acum cînd bătălia ajunsese în momentul hotărîtor.

Din ziua în care debarcaseră, luptaseră prin ploaie şi noroi, cu nădejde şi o încredere sălbatică. Priveau în viitor şi vorbeau despre „marea ofensivă”, despre „străpungerea frontului” ca despre acele zile cînd aveau să culeagă victorioşi roadele bătăliei. Şi acum venise clipa.

În aceste zile aurii şi călduroase din prima săptămînă a lunii august, marea ofensivă a aliaților se pornise în sfîrşit. Departe spre vest, americanii spărseseră frontul şi de patru zile blindatele lor se prăvăleau spre sud, lăsau în urmă ținuturîle distruse care alcătuiseră teatrul bătăliei din iunie şi iulie şi uruiau pierzîndu-se în zarea albastră – coloane rapide de tancuri, infanteria purtată, uriaşe convoaie de muniții şi cisterne cu petrol străbăteau în mare viteză flancurile inamicului, învăluite în nori înecăcioşi şi orbitori de praf. În zona centrală, britanicii îşi concentraseră în taină forțele la Caumont, atacaseră cu o forță înfricoşătoare şi acum, după ce zi şi noapte bătuseră dealurile, înaintau cu o viteză sporită.

Odată cu mişcarea de împresurate a inamicului, flancul stîng al englezilor începu să înainteze la rîndul său. Trupele de pe acest flanc, printre care se număra şi regimentul Wessex, luptaseră mai mult şi mai greu decît oricare altele. Timp de două luni ţinuseră în loc cele mai multe divizii de şoc ale inamicului. Dar cînd ofensiva începu, şi se simţeau obosite de nesfîrşitele marşuri şi bătălii, bătălia le îmbătase pînă la refuz; entuziasmul nu-şi mai găsea loc. Zilele acelea mari şi frumoase, care veniseră în sfîrşit, nu le mai spuneau nimic; dar erau hotărîţi să ţină încă puţin, să-şi biruie oboseala care îi amorţea; şi brusc apăru teama, de o sută de ori mai puternică decît toate spaimele de pînă atunci, că s-ar putea să moară în clipa victoriei. Obosiţi, asurziţi, îmbrăcaţi în uniforme murdare, se forţau din răsputeri zi de zi să meargă mai departe, să atace din nou acel şirag de obiective mărunte, idioate, din care se alcătuia la urma urmei o bătălie; în întunericul sfîşiat de bubuituri şi ţîşniri de lumină, pe pămîntul zguduit de tirul artileriei, în lumina cenuşie, îngrozitoare a proiectoarelor revărsată pe cer, sub trasoare şi rachete ce proiectau în văzduh o nebunie de culori, porneau la asalturi de noapte ce le păreau un adevărat coşmar.

— Mă întreb dacă o să mai apucăm vreodată să ne odihnim o noapte întreagă, spuse colonelul Pothecary. Batalionul dormea de cinci ore într-o pădure, de la şapte seara, pregătit ca la primul semnal să fie din nou gata de plecare într-o jumătate de oră. Nimic de la brigadă.

— A sosit ceaiul, spuse Norman; Higgs intră tiptil, aducînd o căldăruşă de ceai. Le umplu cănile şi o umplu şi pe a lui.

— A sosit domnul Cutbush cu raţiile, îi spuse el colonelului. Şi cu sacul poştal.

— E ceva pentru mine? S-a triat?

— Da, Sir. Higgs îşi sorbea zgomotos ceaiul şi privea fix în cană, ca să se ferească de privirea colonelului. Am aşteptat. De aceea am întîrziat cu ceaiul. Nimic pentru dumneavoastră. Nici pentru dumneavoastră, Sir, adăugă întorcîndu-se spre Norman.

— Mulțumesc, Higgs, spuse mohorît colonelul. Nu mai sta. Mai bine culcă-te, s-ar putea să plecăm din nou.

— Las aici căldarea, Sir, poate mai doriți. Mai ține cald un timp. Căldăruşa zăngăni pe masă.

— Nu erau multe scrisori, Sir. Doar cîteva şi ziare. Nici vorbă că mai vin altele peste o zi, două.

Higgs ieşi. Stăteau liniştiți şi ascultau din nou cum şoarecii se foiau.

— Puneți capul jos pentru două ore, spuse Norman. O să vă trezesc la două şi mă puteți schimba.

— Culcă-te, spuse colonelul.

— Nu. E foarte bine aşa.

— Doamne, Dumnezeule! izbucni colonelul. Fă cum îți spun! E destul de prost că ordonanța mă compătimeşte, nu e nevoie să te mai am şi pe dumneata de dădacă.

— În regulă. Norman se sculă şi se înfăşură în manta. Ştiți unde mă găsiți.

Colonelul zîmbi în chip de scuză.

— Îmi pare rău, Noel. Noapte bună.

Era plăcut să stai întins printre copaci, în răcoarea nopții, fără să-ți pese de vîlvătăile şi bubuitul bătăliei îndepărtate, să simți că picioarele te dor, dar că sîngele circulă din nou prin ele, să stai de vorbă încet sau, amețit, să adormi iepureşte.

Charles Venable îşi trase ghetele cu şireturile descheiate peste o pereche de ciorapi curați şi oftă de plăcere.

— Să vezi ce-i pe picioarele mele, spuse. Nişte bătături de-aş putea să trec cu ele Canalul Mînecii.

— Şi de ce n-o treci? întrebă Baldy, care zăcea întins pe spate.

— Ce? După ce-am ajuns pînă aici? Ajungem mai repede după ce-l înghesuim îndărăt pe Jerry şi luăm din afurisitul ăla de Berlin un tren confortabil care să ne ducă pînă acasă.

— Facă-se pace; Baldy murmură cucernic descîntecul soldatului.

— E linişte, spuse unul din oameni. Crezi că am terminat-o de-a binelea?

— O, desigur, îl luă în rîs Charlie. Ne luăm bilete de întoarcere. Ordinul special al lui Montgomery.

— Vreau să spun: o să putem să ne odihnim?

— O jumătate de oră, exclamă caporalul-şef Feather. Se ştia ce înseamnă asta. Ori de cîte ori batalionul se odihnea i se anunța timpul pe care îl avea în față: 12 ore, sau 3 ore, sau poate o oră; iar răgazul acesta indica o anumită stare de alarmă. Un răgaz de o jumătate de oră însemna că oamenii trebuie să rămînă grupați pe plutoane, că era interzis să se îndepărteze, că trebuiau să-şi țină lîngă ei armele şi echipamentul gata să şi le ia imediat. Era alarmă de gradul întîi.

— A, spuse cineva, astea-s baliverne. Nu poți să te încrezi în aşa ceva. Se răzgîndesc într-una. Cînd am fost după rații, spuneau că ne întoarcem în cantonamentul de odihnă al corpului de armată.

Începură să vorbească toți odată.

— Poşta, băieți. Apăruse locotenentul Paterson. Împărți două-trei scrisori. Se auzi fîşîit de plicuri desfăcute, apoi, timp de cîteva clipe, se lăsă tăcerea. Charlie Venable primise o scrisoare într-un pachet voluminos. O deschise şi încruntă din sprîncene. Apoi sări în picioare şi începu să umble de la unul la altul printre oamenii din plutonul lui. Lîngă fiecare se apleca şi punea cîte ceva jos pe iarbă. Oamenii îl urmăreau; nu ştiau ce să creadă.

— Țigări? spuse Baldy. Ce s-a-ntîmplat, Charlie?

— Patru de fiecare şi cinci pentru mine. Ghiciți de la cine sînt.

— De la ma' răspunse Baldy. Altul spuse „Crucea Roşie". Un altul „Liga de peste mare".

— De la Alfie Bradley, anunță Charlie.

Din nou tăcere. Era mult de atunci.

— Ascultați. Vocea lui Charlie era încordată şi aspră.

— „Dragă Charlie – citi el – cred că o să te miri cînd după atîta timp ai să ai veşti de la mine. Ți-aş fi scris mai de mult, dar nu m-am simțit bine. Am pierdut un ochi pe plajă şi de atunci au tot încercat să mi-l salveze pe celălalt. Credeau că or să poată, dar doctorul mi-a spus deschis că nu-i nimic de făcut, aşa încît trebuie să mă obişnuiesc cu gîndul că sînt orb de-a binelea. Spunea că o să fiu trimis la Saint Dunstan şi că n-o să fie chiar atît de prost. Acolo înveți tot felul de lucruri. Ceea ce-i mai rău în toate astea este cum să-i spun lui Floss. Tot mai crede c-o să fie bine şi n-am avut încă destul curaj să-i scriu. Ceea ce-i mai nasol, Charlie, este să stai culcat în întuneric şi să asculți la radio ştirile. Mă întreb tot timpul ce se întîmplă cu voi, băieți, dacă sînteți bine şi tare nu-mi place să stau aici, bun de nimic, în loc să fim acolo cu toții, Charlie, scrisoarea mi-o scrie infirmiera şi nu pot să mă lungesc la nesfîrşit. Salută-i din partea mea pe băieți şi, cînd poți, scrie-mi. Îți trimit în pachetul care pleacă cu scrisoarea 50 de țigări. Îmi pare rău că nu-s mai multe, dar pentru atîta-mi ajunge solda mea din spital. Ai grijă de tine. Ține-te bine.

Al tău
ALFIE”

— Se necăjeşte pentru noi, spuse Charlie. Bietul de el zace acolo fără ochi şi se necăjeşte pentru noi. Bestii! spuse sălbatic; feciori de cățea! Aşteptați pîn-ce ajung din nou la voi!

Printre copaci duduia o motocicletă: oamenii se ridicau tulburați, cu inima grea.

— Ştafeta, spuse cineva.

Ştiau ce înseamnă asta.

Aşteptarea nu fu lungă. Cîteva minute mai tîrziu, plutonierii se apropiară împleticindu-se prin întuneric în căutarea ofițerilor plutoanelor. Ofițerii inferiori şi subofițerii se îndreptau spre postul de comandă; mergeau grupuri-grupuri şi vorbeau între ei, plini de importanță. În curînd se

întoarseră şi se împrăştiară pe la plutoanele lor – unii liniştiți şi adînciți în gîndurile lor, alții nestăpîniți şi gălăgioşi.

În întuneric vocile se înălțau şi se amestecau. Se auzeau zgomotul oamenilor care se mişcau, zdrăngănit de arme şi efecte.

— Plutonul şapte, sus.

— Plutonul zece, adunarea.

Grabă şi învălmăşeală, zel şi dezamăgire, teamă şi tulburare – toate creşteau în noapte.

— În regulă, băieți. Era locotenentul Paterson. Echiparea. Mîncați ce puteți. Nu, nu puteți să pregătiți nimic cald.

Cîrnați reci, carne fiartă de vită, tocană rece de porc cu legume erau scoase din cutiile de conserve. Bucăți sfărîmicioase de biscuiți ieşeau de prin buzunare şi săculețe.

Înghite, clăteşte-ți gîtul cu apă stătută, metalică, din bidon. Mănîncă cît mai poți; poate să fie pentru ultima oară, „Treizeci de minute, camarazi, în treizeci de minute gata“.

Nici tu veşti, nici tu vreun raport. Bănuieli; zvonuri smintite.

— În regulă, flăcăi. Sus! Hai, hai! Plecăm! Plecăm! Plutonul nouă: pe-aici! Plutonul nouă: adunarea! Lasă țigara, bă idiotule! Doar n-o să-ți spun de două ori. Plutonul nouă: pe-aici, sub copacul ăsta. Toți aici, sergent Shannon?

Oamenii vorbesc grăbiți între ei, aplecați peste puşti.

Tot noi, într-una noi.

Vreo treabă murdară.

Ofensiva. De astă dată străpungem frontul. Ai văzut doar ce s-a scurs, spre front, în ultimele zile. Tancuri, tunuri, camioane, jeep-uri, maşini blindate. Asta-i băieți, asta-i.

Eşti un… „De fiece dată cînd pornim crezi că-i ofensiva. Unde vezi pregătirile? Unde-i artileria? Baliverne.

Nu mai folosesc chestia aceea cu barajul, asta-i, Albert. Ascultă ce-ți spun eu. Îți spun că asta este.

„Şi fanfara cînta, credeți, dacă vreți“.

Armele zăngăniră, plutonul nouă pleca, în şir indian prin noapte, şi cînta a sfruntare:

„Şi fanfara cînta, credeți, dacă vreți
Şi fanfara cînta, credeți, dacă vreți”.

Batalionul cinci din regimentul W’essex primise ordinul să se desfăşoare pe linia de plecare la atac înaintea zorilor. Şirurile de puşcaşi care înaintau cu paşi grei prin noapte, sus pe deal şi jos în vale, pe drumeaguri înguste, mărginite de garduri vii înalte, priveau peste umăr orizontul încins de vîlvătăile barajului ce frămînta cu focul său marginile nopții şi-i simțeau în timpane bubuiturile înfundate.

Iar acum, spre zori, bombardamentul slăbise în intensitate. Oamenii urcară pe ultima creastă de unde se vedea obiectivul lor şi coborîră liniştiți dealul, cu puşca în mînă sau în bandulieră, ascunşi în ceața albă şi lăptoasă care nu se mai ridica de pe coastă.

Linia lor de plecare la atac era de-a lungul văii, între cele două dealuri şi în timp ce se înşiruiau într-acolo, ceața care învăluia obiectivul lor începu încet să se destrame în valuri ce pluteau şi se tălăzuiau, ca un ghețar în vis.

Ceața se tîra în vale, iar coasta apăru acoperită de livezi şi păduri, întunecate încă în lumina neclară a zorilor.

Tăcuți, infanteriştii îşi luară în primire pozițiile lor de-a lungul văii şi se făcură nevăzuți pe sub marginile drumeagurilor afundate între povîrnişuri abrupte. Roua înghețată le îmbiba pantalonii; pe obraz frigul din zori semăna cu răceala oțelului.

Prima rază de soare furişată peste culme atinse ciucurii negri ai copacilor de pe coastă şi o puzderie de păsări se treziră cu un tril ascuțit.

Alt sunet dimineața nu cunoştea.

Capitolul XXII

CREASTA

Pe hartă creasta era uşor de deosebit: o linie mică, cafenie, înconjurată cu un nor de umbre mai deschise la culoare. Nu o dată, în săptămînile trecute, comandanții de brigăzi şi batalioane, care se îndreptau spre sud, priviseră cu luare-aminte această înălțime ce se ridica în calea lor.

Iar acum, cînd stăteau în fața ei, aducea cu o creastă oarecare, nu atît de primejdioasă cum le apăruse din drum, ci o culme acoperită cu păduri şi păşuni, care nu-şi arăta adevărata ei înălțime de 300 metri, un orizont fals printre dealurile mai domoale.

Se ridica de-a curmezişul cîtorva drumuri care aveau o importanță covîrşitoare pentru înaintarea trupelor britanice. Atîta vreme cît stăpîneau această creastă, nemții aveau putința să țină în loc, pe kilometri întregi, în toate direcțiile, orice mişcare de-a englezilor. Cel care o avea în mînă era stăpîn pe cheia comunicațiilor într-o întinsă zonă din acest sector al frontului.

Coasta dinspre apus era mai abruptă şi mai primejdioasă decît cea răsăriteană, destul de golaşă, care înlesnea urcuşul. Versantul apusean, acoperit de păduri şi livezi, unde cursurile de apă tăiaseră defilee rîpoase şi întortocheate de-a lungul principalelor drumuri ce-l străbăteau, ridica mai multe piedici în cale. La adăpostul lor, germanii puteau să reverse o ploaie de foc asupra oricăror forțe care ar fi încercat să stabilească un cap de pod în josul pantei. Pe versantul apusean, povîrnişurile împădurite, ce se ridicau de-o parte şi de alta a drumului, ofereau poziții ideale, de unde mitralierele puteau să țină sub tirul lor încrucişat orice încercare de trecere a podului, şi o împiedicau. Oricît de superiori prin număr ar fi fost atacanții, această poziție cerea din partea infanteriei o tărie şi un curaj de neclintit, întrucît urcuşul

avea să supună la încercări necruțătoare puterea lor de rezistență. Şi aşa se întîmplă.

Asaltul fu lansat cu forțele întregii brigăzi, iar la începutul luptei batalionul cinci din regimentul Wessex alcătuia rezerva.

Primul val al atacului desfăşurat de infanterie porni dinspre sud-vest, cu sprijinul unei subunități de tancuri. Livezile dese, pădurile şi terenul prăpăstios făceau ca înaintarea să fie îngrozitor de anevoioasă. Drumeagurile înguste se închideau în fața tancurilor. Terenul fusese minat din plin, iar peste rîul ce-l aveau de trecut, şi care şerpuia în josul pantei se şi ridicase un pod. Sub focul inamicului, pionierii culegeau minele de parc-ar fi fost cartofi şi se luptau să construiască o trecere pentru tancuri, din resturile podului distrus. Într-o jumătate de oră fuseseră ucişi aproape toți, iar tancurile, care se munceau cu disperare să-şi croiască drum, erau atinse unul după altul şi ardeau cumplit. Între timp, nemții țineau sub focul proiectilelor şi al aruncătoarelor infanteria britanică. Posturile de observație ascunse informau clipă de clipă artileria inamică. De fiece dată cînd infanterişții se iveau de după cutele terenului în care se ghemuiseră, erau întîmpinați cu o ploaie de proiectile. Doar pe ici-colo, cîte doi-trei oameni răzbeau mai departe şi înaintau în salturi repezi, urmate de lungi răstimpuri cînd erau țintuiți la pămînt. Zadarnic încercau tancurile să ajungă pe malul celălalt. Nu depăşiseră decît primele avanposturi duşmane, iar batalionul de asalt suferise încă de pe acum pierderi grave.

Tîrziu, în acea primă noapte a bătăliei, comandantul brigăzii schimbă planul de atac. Alte două batalioane – dintre care unul era batalionul cinci Wessex – înaintară în timpul nopții pentru a-şi ocupa pozițiile de unde aveau să pornească asaltul peste rîu, direct dinspre apus.

Oamenii, culcați de-a lungul potecilor adînc scobite în coasta dealului, simțiră cum vîntul de dimineață se potoleşte şi, odată cu soarele care se înălța pe cer, ziua străluci senină, căldura crescu, aducînd a vară. Frigul şi oboseala se topiră şi

un val de încredere urcă în inimile oamenilor cînd văzură cum propria lor artilerie deschide focul asupra crestei cu explozive puternice şi bombe fumigene care învăluiau poziţiile inamicului într-un fum alb, orbitor.

Atunci începură să se urnească. Înaintau prin păşuni; pe primii cîţiva metri inamicul nu-i opri şi-atunci simţiră brusc, ca şi altădată în asemenea clipe, o nădejde sălbatică, nebună, care le spunea că de data aceasta va fi uşor; pînă cînd primul proiectil miorlăi în triluri peste capetele lor şi nu mai rămase din ei decît o grămadă de carne omenească, îmbrăcată într-un doc kaki; mînioase, schijele de oţel schelălăiau, scrutau pămîntul, îi descopereau, îi sfîrtecau şi goluri se căscau din ce în ce mai larg în rîndurile lor răsfirate; brusc, fiecare află că e singur în vacarm şi fum şi clătinîndu-se pe picioare pornea la jocul cu moartea oarbă; iar cumpăna era de două ori pe-atîta, fiindcă mitralierele duşmane trăgeau acum asupra lor nu numai din faţă, ci şi din flancuri.

La o sută de metri înaintea lor era rîul şi peste el un pod de piatră, prea strîmt pentru tancuri, dar care-i ademenea perfid pe infanterişti. În mintea lor nu-şi găsea loc gîndul că inamicul ar putea să-i aştepte în vîrful pantei; n-aveau decît un singur ţel: să treacă podul, să lase în urmă rîul. O iluzie bizară, un capriciu al fanteziei îi îmboldea, le strecura în minte gîndul că primejdia sălăşluia oarecum aici, pe pajiştea asta, că podul era puntea izbăvirii, că pe celălalt mal al apei era viaţa. Se poticneau în faţa mitralierelor şi se prăbuşeau, cu faţa ridicată în ultimul lor chin, cu mîinile agăţate de lumina soarelui; iar alţii veneau fugind grăbiţi, fără să arunce măcar o privire spre morţii presăraţi pe pămînt, şi cădeau zvîrcolindu-se printre ei.

Şase oameni ajunseră la pod; nici unul nu trecu dincolo. Pe pajiştea largă nu se mai vedea nimeni. Doar morţi şi răniţi întinşi în cîmp deschis; restul batalionului se afla risipit grupuri-grupuri, ghemuit prin şanţuri şi rîpe, pe sub povîrnişul ce se înălţa deasupra potecilor abrupte, arse de

soare, în cutele pămîntului, sub focul mitralierelor care scormoneau fără milă.

Colonelul Pothecary stătea ghemuit printre oamenii lui. Pradă unor gînduri schimbătoare, păşise în fruntea batalionului, odată cu plutoanele de cap. Cînd plecaseră la atac, simțise mai întîi ce răspundere îngrozitoare poartă în acel moment; el şi numai el, dintre ei toți, ştia întocmai ce-i aşteaptă. Apoi, în timp ce înaintau, însăşi povara copleşitoare care-l apăsa zămisli o uitare de sine desăvîrşită; era aproape voios – hotărît să se răscumpere, să fie primul care va îndrăzni, primul care să rişte. Iar acum, cînd încerca să țină o clipă în loc gîndurile ce i se învălmăşeau în minte, să vadă limpede ca să-şi alcătuiască planul pentru cele ce-aveau să urmeze, îşi simțea secată orice putere de a lua o hotărîre. Tînjea după cineva care să-i spună ce are de făcut; îi invidia pe puşcaşii lui care zăceau lipsiți de inițiativă şi aşteptau un ordin.

Se întreba ce s-a întîmplat cu batalionul celălalt. O, dacă ar izbuti să treacă rîul şi să deschidă drumul pentru batalionul lui! Sau dacă altcineva ar lua inițiativa! Dacă cineva, un altul, l-ar uşura de povara ce-o poartă în spate.

Adevărul era că celălalt batalion suferise pierderi şi mai grele. Cînd atinsese rîul, cei mai mulți dintre ofițerii săi fuseseră ucişi, iar acum supraviețuitorii nu mai încercau să treacă pe malul celălalt, ci luptau în susul rîului, nu luau pieptiş creasta, ci forțau drumul spre flancul stîng, ca să se ferească de bătaia nemiloasă a focului ce venea din acest sector.

Colonelul Pothecary stătea printre oamenii săi şi se întreba ce s-a întîmplat cu celălalt batalion. O, dacă, o dacă… Îşi privi minutarul ceasului care se tîra în jurul cadranului; ceva, ceva care să-i absoarbă atenția, să-i dea putința să nu se mai gîndească…

„Sărmana mea Biddy. Cum o să înduri tu asta, Biddy?“

Ceasul arăta mai departe minutele. Sînt comandantul unui batalion, gîndea el. Oamenii mă privesc. Aşteaptă să

vadă ce am să fac. Trebuie să trecem un pod. Să trecem un pod. Un pod.

Colonelul Pothecary se ridică. De jur-împrejurul său vedea cum fețele se întorc spre el, simțea cum în adînciturile şi crăpăturile pămîntului oamenii stau cu sufletul la gură şi aşteaptă.

Porni în pas de voie, fără grabă, spre cărarea ce urca spre culme, cu bastonul sub brațul drept. Oamenii îl văzură cum le zîmbeşte; era un surîs încrezător, o chemare. Îl zăriră cum se apleacă, culege o floare albă dintr-un gard viu şi şi-o pune pe-ndelete la rever. De pe toată pajiştea oamenii se ridicară.

Colonelul urca cu paşi mari poteca, netulburat, ca şi cum s-ar fi îndreptat spre platoul de adunare, iar uneori privea în urmă, ca să-şi încurajeze oamenii, fără să ia seama la gloanțele care şuierau în jur şi ridicau sub paşii săi mici bulgări de pămînt.

Acum trecea pe pod, iar oamenii veneau şuvoi în urma lui. Era ca şi cum, cu puterea muşchilor săi, ar fi ridicat batalionul şi l-ar fi luat cu el.

Podul rămase în urmă şi colonelul simți iarba de sub picioare. În față îi apăru brusc o surpătură: unghiul mort, pămînt fără primejdie! Vis de bucurie în care mijea limanul izbăvitor, nădejdea supraviețuirii. Colonelul începu să alerge. Oamenii din spatele lui văzură cum îi cade bastonul din mîna dreaptă. Mai alergă greoi cîțiva paşi şi se prăbuşi la pămînt. Cei care trecuseră podul împreună cu el se avîntară orbeşte spre pămîntul sigur şi-l lăsară în urmă. Doi dintre ei se opriră ruşinați, îl apucară de brațe şi-l tîrîră cu ei.

Pe pod nu se mai vedea nimeni. Mitralierele erau din nou stăpîne pe situație. Restul batalionului stătea culcat la pămînt.

Un grup de oameni se ghemuiseră în rîpa de pe malul celălalt al rîului. Colonelul Pothecary zăcea printre ei, respira greu şi-şi ținea ochii închişi.

Un plutonier se aplecă asupra lui. Colonelul sforăia puternic şi murmura ceva de neînțeles. Plutonierul se aplecă

şi mai mult, îşi lipi urechea de buzele lui. Colonelul deschise ochii, dar nu-i recunoscu. Încercă să se ridice; puse un braţ pe după umărul plutonierului şi se îndreptă.

„Sărmana mea Biddy", spuse foarte clar şi se prăbuşi.

Mesaj radiotelefonat. Batalionul cinci către Postul de Comandă al brigăzii, orele 13,45:

Înaintarea oprită la linia de atac. Tir puternic de mitralieră, aruncătoare şi artilerie asupra trupelor de cap. Înaintarea imposibilă.

P.C. al brigăzii către batalionul cinci, orele 13,46:

Înaintaţi spre intersecţie, 200 metri dincolo de rîu.

Batalionul cinci către P.C., orele 16,10:

Trupele înaintează sub foc puternic; tot pe malul din spatele rîului. Foc din păduri la sud-vest.

Cartierul general al brigăzii către batalionul cinci, orele 16,15:

Înaintaţi spre intersecţie, 200 metri dincolo de rîu.

Batalionul cinci către brigadă, orele 17,5:

Înaintarea trupelor de cap imposibilă.

Brigada către batalion, orele 17,10:

Avansaţi spre intersecţie.

Postul de comandă al batalionului era o groapă cu o suprafaţă în jur de 1,80 m^2, adîncă cam de un metru şi jumătate şi acoperită cu o prelată. În fundul gropii stăteau maiorul Norman şi un soldat din plutonul de transmisiuni, ghemuit peste aparatul de radioemisie.

Norman mîzgăli disperat mesajul şi-l trecu operatorului. Omul vorbi cu glas moale în microfon. Aşteptară ca pămîntul ce se cutremura în bătaia tunurilor germane să se potolească. Radio receptorul începu să vibreze.

— „Rezerve", spuse amar Norman, pe cînd studia răspunsul. Nu mai avem rezerve. Bucătarii şi secretarii noştri au intrat în luptă. Spune-le că mai avem nevoie de oameni. De tancuri. De artilerie.

Pac. Pac. Pac.

— Dumnezeule mare, zise Norman, ce mai vor? Oameni sîntem, nu putem să facem minuni.

Pac. Pac. Pac.

— Generalul, spuse operatorul. Pentru dumneavoastră.

Norman îşi puse căştile la ureche şi ascultă. Fața i se acoperi de un roşu mînios, în timp ce receptoarele îi măcăiau în urechi. Se îndreptă brusc, înjură, îşi împinse puțin mai spre față casca de oțel, luă o puşcă automată aflată lîngă el şi se cățără afară din groapă.

Urcă în grabă coasta printre grupurile pitulate la pămînt.

— Sus, strigă el, cu vocea lui subțire, usturătoare ca şfichiul biciului. În picioare!

Umbla printre ei, fără să se sinchisească de focul inamicului, ordonîndu-le să înainteze. În culmea disperării îi biciuia cu vorba, îi amenința cu puşca şi uneori lovea cu ghetele în oamenii care nu se urneau de la pămînt. Cei mai dîrji, pe care numai teama de a înainta singuri îi ținuse în loc, se sculară din nou. Văzîndu-l că se apropie, ofițerii şi subofițerii trecură în fruntea oamenilor sau începură să-i mîne din urmă. Sfîrşiți de osteneală, plini de obidă şi amar, ultimii rămaşi din batalionul cinci se scurgeau înspre rîu.

Războiul îşi are chimia lui bizară. Curajul şi rezistența unui grup de oameni sînt mai mari decît suma curajului şi a rezistenței fiecăruia dintre indivizii care alcătuiesc acest grup; căci atunci cînd cei mai mulți dintre aceştia au ajuns la capătul a ceea ce poate să îndure un om, se găseşte totdeauna printre ei unul în stare să treacă dincolo de această margine; el îi va ține uniți pe toți ceilalți şi-i va duce înainte. Nu e o imagine romantică a războiului; dar acesta este adevărul despre război.

În clipa în care au ajuns în culmea istovirii, aceşti oameni sfîrşiți, mînați astfel înainte, pot să ajungă din nou zdraveni şi puternici; căci mişcarea dă naştere unei ciudate forțe creatoare, care ține de ea însăşi şi de nimic altceva.

Batalionul cinci trecea vijelios peste pod. Oamenii începuseră să se poticnească pe panta de pe malul celălalt

cînd zăriră, în sfîrşit, cum în adînciturile terenului foiesc căştile întunecate ale nemților şi cum pe iarbă dîrdîie magaziile mici, negre ale mitralierelor. Furia şi obida îngrămădite împotriva propriului lor comandant se îndreptau acum asupra duşmanului. Se prăvăleau înainte, cîte doi sau trei, urcau, coborau, porneau mai departe, trăgeau focuri de armă şi dintr-un salt lăsau în urmă doisprezece metri de teren deodată, sus pe coasta golaşă; un val de mînie se ridică în ei şi se năpustiră cu toții, în fugă, fără să se mai oprească.

Mesaj radio, batalionul cinci către P.C. al brigăzii, orele 16,45:

Trecut rîul; atins încrucişarea, la 200 metri distanță. Consolidăm poziția.

Capitolul XXIII

AHOY[45]*, WESSEX*

Din depărtare se auzea cum bubuie tunurile şi pîrîie armele uşoare, dar la intersecție era linişte. Privit de la distanță, peisajul avea în chip ciudat şi fantastic aerul unui deal din împrejurimile Londrei, într-o zi cînd băncile sînt închise; grupuri de oameni zăceau întinşi pe iarba încinsă, în timp ce ceilalți urcau din greu potecile arse de soare, brăzdate de făgaşe. Poziția fusese cucerită nu de mult; artileria duşmană nu era încă pregătită să-şi îndrepte tirul asupra ei. Batalionul cinci avea în față un scurt răgaz.

Oamenii, împrăştiați de-a lungul potecilor şi pe pantă, începuseră să sape. Asta era tot ce putea fi mai rău în bătălie: nu tirul inamicului, nici marşurile, ci să fii nevoit să sapi, să sapi, să sapi neostoit şi să stai în picioare – în linişte care nu e linişte, într-un moment cînd armele tac sau sub o ploaie de

schije, ciopîrțind pămîntul, ostenit şi cu inima frîntă, cu mîinile roşii precum carnea crudă şi cu dureri în muşchi, sub greutatea echipamentului care-ți freacă umerii; şi să ştii tot timpul că de cum te-ai băgat în groapă, o să fii numaidecît mînat afară, ca să te poticneşti mai departe, pe încă vreo cîțiva kilometri, la capătul cărora o să sapi o nouă groapă.

Maiorul Norman stătea la marginea drumului şi-i privea cum săpau. Peste treizeci de minute, socoti el, proiectilele vor începe din nou să cadă. După care vor urma, probabil, contraatacuri. Soarele începuse de-acum să coboare spre asfințit; în curînd lumina va scădea şi, odată cu crepusculul, ceața serii se va lăsa peste coastă; atunci va trebui să fie cu ochii ațintiți asupra flancului drept, unde, dincolo de culmea dealului, inamicul pîndeşte, gata să se strecoare în spatele batalionului.

Cineva îi vorbea şi-i arăta în josul dealului. Comandantul brigăzii se apropia: un om cît un urs, pe care-l vedeai de departe, într-o haină de ploaie deschisă la culoare, bătătoare la ochi, cu pipa în gură şi o mustață neagră, deasă. Fără grabă, absorbit de gînduri, înainta în teren deschis; cînd îl zări pe Norman, îşi scoase pipa din gură şi-i făcu semn cu mîna, în chip de salut. Norman aştepta sleit. Rămase pe loc pînă în ultimul moment şi numai atunci se sculă şovăitor şi-l salută pe general cu capul.

— V-a trebuit cam mult timp, spuse acesta, morocănos.

Norman se cutremură înciudat. Nu umbla după elogiile care i s-ar fi putut aduce lui, dar aştepta măcar acum un cuvînt, doar un singur cuvînt de laudă, care să recunoască meritele batalionului său.

— N-a fost uşor.

Generalul scutură din umeri.

— N-ați rămas prea mulți.

— Am pierdut o mulțime de oameni.

Generalul se încruntă şi răscoli prin iarbă cu bastonul.

— Nu cred că mai sînteți destui pentru asaltul coastei. Mai bine v-ați consolida pozițiile aici şi ați ține liberă intersecția. O

să trimit pe deal un batalion care să atace de la sud-vest. Puteți să-i acoperiți flancul stîng. Atîta vreme cît voi sînteți aici, nemții n-or să poată să se strecoare în jos pe drumul acesta şi să-i ia prin spate.

Norman dădu din cap. Un cuvînt, doar un cuvînt de laudă pentru batalion.

— Şi mai e ceva, spuse generalul. Suflă ursuz prin pipa goală. Nemții nu trebuie să ştie că atacul principal nu mai vine din partea asta. Va trebui ca oamenii voştri să le dea de lucru.

— Atîta cîți au mai rămas.

— Nu-i lăsa s-adoarmă. Dă-le de lucru nemților de pe coastă.

— Sîntem tare descoperiți aici.

— Bun, spuse generalul scos din sărite, nu vine ploaia, dacă asta te necăjeşte.

— Nu avem nici un fel de acoperire. Ne văd orice mişcare.

— Cu atît mai bine. Vreau să stea cu ochii pe voi. O să-mi fie de ajutor în atacul de la sud-vest. Fă tot ce poți şi nu-i lăsa să stea degeaba. Trimite într-una cîte un pluton în susul coastei, ca nemții să presupună mereu altceva.

Ce mai treabă! gîndea Norman. După toate astea, nici măcar nu noi o să cucerim coasta. O să stăm aici ca pedeapsa să cadă pe capul nostru. Oameni de nadă.

Generalul era nervos. Aşteptase cu teamă această întîlnire şi tot timpul drumului de la postul de comandă pînă aici căutase să-şi înăsprească inima, ca să-i poată ține piept.

— Nu căsca ochii la stele, omule, spuse mînios. În partea asta a dealului e a naibii de linişte. Organizează treaba. Să vă auzim mitralierele şi, de îndată ce poți, expediază sus un pluton.

— Bun, răspunse tăios maiorul Norman.

Proiectilele cădeau din nou; pe coastă se lăsau negurile serii. Norman alerga de la o grupă la alta şi mitralierele şi puştile începură iarăşi să țăcăne şi să pîrîie.

Locotenentul Paterson şi cei doisprezece oameni, care mai rămăseseră din plutonul lui, zăceau la adăpost sub un dîmb acoperit cu iarbă.

Norman se opri lîngă Paterson şi scrută terenul din față.

— Mai e un unghi mort, cam la treizeci de metri mai încolo. Îl vezi, Pat?

Paterson îl privi dus pe gînduri.

— Văzut, spuse.

— N-ar fi rău să urcați acolo. Ați putea să folosiți mai bine mitraliera.

Paterson scruta zadarnic fața aceasta rece în căutarea unei urme de sentiment.

— Acum? întrebă el.

— Acum.

Paterson îl privi o clipă cu ochi în care mocnea nemulțumirea; apoi făcu un semn oamenilor săi şi păşi înainte.

Unul sau doi se sculară. Ceilalți şovăiau.

— Hai, bobocilor, le strigă locotenentul Paterson. Vocea aspră, încordată era un strigăt disperat. Hai cu tata.

Plutonul se razleți şi urcă pînă sus pe ridicătura din față.

Din ceață, Spandaus-urile începură să bată. Unul dintre ei se prăbuşi pe spate, cît era de lung, cu picioarele desfăcute şi trupul încordat. Casca o luă de-a dura şi omul înțepeni, cu privirea pironită la cer, în timp ce țeasta chelă şi pestriță lucea în josul dealului, pînă în locul unde stătea maiorul.

Norman rămase cu ochii pierduți în ceață, apoi, cu paşi împleticiți, coborî dealul înspre intersecție.

Toată seara, ultimii supraviețuitori ai batalionului se agățară de coastă, în timp ce focul nemților, ca valurile care mătură oamenii agățați ciorchine în jurul catargului, cînd vasul e gata să se scufunde, nimicea grupurile, unul după altul.

Toată seara, mici grupuri urcară împleticindu-se, sus spre coastă şi de fiece dată erau doborîți.

Şi ori de cîte ori liniştea se lăsa din nou cîteva clipe, iar oamenii foloseau acest binecuvîntat răgaz ca să-şi pună capul pe braţe, maiorul Norman, înnebunit în deznădejdea lui, cu ochi arzători, se clătina între unii şi alţii şi-i îmboldea să deschidă focul, să atragă asupra lor, din înaltul crestei, acest tir de coşmar.

Un om ţinut sub foc, bolnav din pricina vacarmului fără sfîrşit, zgîlţîit de valul detunăturilor care scutură pămîntul, sub bolţi enorme de fum şi flăcări ce se deschid pretutindeni în jur, cu ochii arşi de jocul fulgerelor albe, printre bulgării azvîrliţi în aer din pricina exploziei, va face una sau alta:

Se va lăsa doborît de frică, şi pentru ceilalţi va fi ca şi mort; nu frica de moarte îl chinuie, căci în asemenea momente teama nu-şi are obîrşia în creier, ci e doar o îngrozitoare criză a trupului. Omul care se dă bătut în faţa ei nu doreşte altceva decît să lase în urmă această probă a focului, dar jefuit de voinţă cum se află, nu e în stare să înainteze sau să dea îndărăt şi moartea îl înhaţă cel mai uşor; iar pentru el e binevenită. Cuprins astfel de groază, nu se dă înapoi în faţa nimicirii, ci vede în ea eliberarea, sfîrşitul chinului şi al coşmarului.

Iar dacă aşa ceva nu se întîmplă, atunci va stărui să se retragă cu iscusinţă din lumea înconjurătoare; se va ghemui în tranşee sau se va lipi strîns de iarbă, ca un copil la sînul maică-sii, cu simţurile treze ale soldatului, gata să se împotrivească; în rest însă, întreaga sa fiinţă e pecetluită într-o lume numai a lui, de vise şi amintiri.

Ghemuit în groapa lui, soldatul Rabinovitz îşi fluiera cu încăpăţînare, pentru el singur, un cîntec de leagăn evreesc: „Migdale şi struguri". Îşi băgase capul între braţe şi-şi ţinea ochii închişi. Ferecat în temniţa chinuitoare a amintirilor nu auzea decît pe jumătate vuietul bătăliei.

Cineva îi dădu un ghiont în spinare şi-şi ridică ochii, ca trezit din somn. Pe lîngă el se scurgea un şuvoi de oameni, care alergau către dreapta, grăbiţi, aplecaţi spre pămînt. Peste

tumultul bombardamentului răzbiră pînă la el un fluierat ascuțit, voci care țipau, țăcănitul unei mitraliere.

Era cumplit să te ridici de pe pămîntul ce-ți aducea mîngîiere, să lepezi povara visului. Se simțea toropit şi departe de tot ce se petrecea în jur. Nu putea să priceapă ce se întîmplă, încotro se grăbesc camarazii lui; dar ceilalți o luară din loc şi, fără să se gîndească, se văzu nevoit să pornească împleticindu-se pe urmele lor.

Îşi tîrî paşii mai departe, cu privirea încruntată, ațintită în pămînt, ca un somnambul în iureşul mulțimii de pe o stradă aglomerată. Nu se grăbea, căci paşii lui mai păstrau ritmul dulce al cîntecului de leagăn, pe care îl fluiera pentru el singur, în plin bombardament.

La orele opt, în aceeaşi seară, comandantul brigăzii porni atacul dinspre sud-vest. La adăpostul amurgului, al ceții şi al paravanului de fum dezlănțuit de artilerie, trupele atacante aveau acum putința să-şi croiască neabătute drumul spre coastă.

Oamenii erau la capătul puterilor, căci se aflau de zile întregi în luptă şi străbătuseră cîțiva kilometri împovărați cu întregul echipament de campanie, ca să-şi ocupe pozițiile de atac. La început, duşmanul se împotrivi cu înverşunare, cu toate că nemții nu erau pregătiți să facă față acestei lovituri, iar hărțuiala îndărătnică a batalionului cinci le slăbise mai dinainte forțele.

Întunericul coborîse, cînd un grup de tancuri britanice atinseră creasta; o oră mai tîrziu, infanteria, însuflețită la vederea tancurilor, lăsase în urmă coama dealului şi cobora coasta cealaltă.

Luna se înălțase pe cer; un ofițer din batalionul care cîştigase victoria trecu dincolo de culme, în căutarea batalionului cinci. Proprii săi oameni se căzneau să-şi sape tranşeele şi, în timp ce trecea pe lîngă ei, îi văzu atît de frînți încît cădeau peste lopeți.

Ofițerul coborî cu grijă pe panta opusă a dealului.

Nici un semn de viață.

Se opri şi-şi duse mîna pîlnie la gură.

— Hallo, Wessex! În lumina verde a lunii, printre copacii sfîrtecați, îi răspunse ecoul:

— Hallo – *o – o!*

Înaintă precaut pe alți cîțiva metri, cu teamă de minele ce încă mai împînzeau terenul.

— *Ahoy,* Wessex! Wessex, *ahoy!* Nici un răspuns.

La două sute de metri înaintea lui, un om se ridică încet şi tăcut, dintr-o adîncitură a terenului, ca un mort din groapă. Apoi altul, şi încă unul. Şi pe cînd tot mai mulți se ridicau să-l privească, ofițerului i se păru că o legiune de strigoi apare din țărînă.

Nici unul din ei nu vorbea.

Veneau către el. În tăcere, ca somnambulii, urcau pe coasta pustie, bătută de lună, înspre culme.

Capitolul XXIV

ÎNCEPUT DE POVESTE

Stăteau împrăştiați la marginea unui drum de țară şi se odihneau. Spre sud, culmea se arăta deasupra gardurilor vii, privelişte la fel de pastorală şi pură, în lumina senină a soarelui, ca şi atunci cînd li se dezvăluise prima oară. Pe deal, în bătaia proiectilelor, se aflau acum alte trupe; dar de aici, bubuitul îndepărtat al tunurilor şi nourii mici de fum, care înfloreau pe cerul albastru, păreau că n-ar putea să vatăme pe nimeni. Păsările cîntau.

Nu erau mulți cei care zăceau întinşi la marginea drumului. Cel mai adesea stăteau lungiți pe spate şi fixau cerul cu ochi la fel de goi şi scobiți ca ferestrele unei case

pustii. Alții se aşezaseră cu picioarele încrucişate şi scotoceau cu mîini moi prin raniță. Fața le era nerasă, cămăşile şi tunicile descheiate pînă la brîu, şireturile de la bocanci desfăcute. De vorbit nu prea vorbeau. Erau asurziți şi nu se treziseră încă din uimirea că mai trăiau. Frumusețea verii îi îndurera aşa cum trezirea la viață pricinuieşte răniților durere. Cîntul păsărilor le sfîşia inima.

Alături îşi tîrşea paşii o coloană de prizonieri; şirag omenesc care unduia în ritmul trist şi melancolic al captivității; amețiți, năuci, împleticiți în ghetele lor rupte, cu ochii ațintiți spre țărîna prăfoasă. Un jeg gros, peste care praful aşternuse un strat cenuşiu, le acoperea atît pielea cît şi zdrențele ce atîrnau pe ei; aşa încît zdrențele se amestecau cu oamenii şi cu greu ai fi putut să-i deosebeşti: boccele de mizerie ce se tîrau în mers.

Oamenii din batalionul cinci îi priveau şters, plictisiți. Învingătorii nu se prea deosebeau de învinşi; toți se încovoiau sub povara care-i zdruncinase, îi sleise, toți aveau deopotrivă o mască de rapăn pe față şi zdrențe în loc de veşminte. Toți ar fi putut să alcătuiască o unică armată a celor învinşi.

Maiorul Norman îi invidia pentru nepăsarea lor. La fel de sleit ca şi oricare altul dintre ei, nu-şi găsea odihna. Fremăta şi o nerăbdare groaznică îi dădea fiori. Părea că trupul nu-l mai ascultă, că aşteaptă în chinuri să se întîmple ceva; ce – nu ştia nici el. Gingiile îl mîncau; muşchii feței îl dureau din pricina zbuciumului. Trăgea scurt din țigară, arzînd de nerăbdare s-o arunce, după cum mai aruncase vreo douăsprezece, numai ca să aprindă alta.

Îşi întinse brațele; nu de oboseală, ci pentru că nu mai putea să îndure încordarea muşchilor. Capul părea să-i fie îndopat cu vată, care-i astupa urechile, îi apăsa pe dinăuntru globul ochilor şi amenința să țîşnească afară şi să-i sfarme țeasta.

Un jeep se bălăbănea pe drumul desfundat. Se opri hurducîndu-se şi Norman îl văzu pe generalul de brigadă care

se apropia de el.

— Hallo, Noel. Pe sub sprîncenele negre şi stufoase generalul îl privea nelinişţit. Scruta faţa lui Norman şi încerca să descopere, sub masca de sudoare şi praf, ceva care să-i arate cum ar fi potrivit să-i vorbească.

Masca se crăpă. Norman zîmbea. Un surîs idiot. Nu spunea nimic.

— Sînt foarte recunoscător, începu calm generalul.

În adînciturile lor, sub mască, ochii străluceau. Buzele se întinseră. Colţurile gurii se ridicară şi mai mult. Surîdea larg.

— Divizia toată este în marş. Batalionul vostru a făcut un lucru grozav.

Umerii încovoiaţi se scuturau. Norman privi în sus, zguduit de un rîs ce abia se auzea.

— Da? spuse el stins. Sînteţi prea bun.

Generalul îşi scoase pipa din buzunar şi suflă prin ea. Privi cupa goală.

— Care-i efectivul vostru de luptă?

Norman se dezmetici; era din nou serios.

— 92 la apel. Mai pot fi unii care s-au răzleţit.

— Ofiţeri?

— Trei. Şi eu.

— În ce stare sînt oamenii?

— Ca scoşi din groapă.

— Pot să umble?

— Nu pot să se mişte nici pînă la mîncare. O să trebuiască să ne încărcaţi în camioane, ca să ne scoateţi de aici.

Generalul tăcea. Îşi tot băga degetele în punga de tutun; îşi umplu pipa.

— Toate camioanele mele merg spre front, spuse în cele din urmă.

Norman clipi din ochi. Pleoapele i se strînseră, îl absorbea un gînd.

— Şi-acum, ce-aveţi de gînd cu noi? Să ne vărsaţi într-un alt batalion? Sau să ne trimiteţi la odihnă?

— La odihnă. Pentru mult timp.

Norman se potoli. Făcu un gest uşor cu mîna şi dădu din umeri:

— Au meritat-o din plin.

Generalul îşi muşcă coada pipei aprinse. Îl privi pe Norman peste căuşul mîinilor.

— Am o treabă pentru voi. Numai una.

Norman îşi dădu pe spate părul căzut pe frunte şi începu să-şi strîngă catarama din talia bluzei.

— Despre ce-i vorba?

Generalul deschise portharta.

— Uite aici, în sat, arătă el cu un deget pătat de nicotină. De acolo ne atacă tancurile. Un grup de tunuri 88. Vrem să deschidem drum pentru blindatele noastre pe şoseaua principală, în punctul acesta – generalul zgîria mica cu unghia –, dar sîntem ținuți pe loc, pînă cînd găsim o unitate de infanterie care să le distrugă tunurile.

— Şi, fireşte – Norman îşi ridică vocea – v-ați gîndit la noi.

— Sînteți cea mai apropiată unitate de infanterie liberă. Generalul îşi dădea seama că nu trebuie să mai continuie pe acest ton de scuză. Încă puțin şi va fi nevoit să ordone în chip brutal.

— Oamenii mei abia de-mi ajung, ca să alcătuiesc o singură companie de puşcaşi.

— E o treabă pe care poate să o facă o singură companie.

— Bun. În vocea lui Norman se simți o veselie bruscă. Sînt sigur că e o cinste pentru noi. Oamenii vor fi încîntați. Vorbea cu acea nefirească plăcere a omului uşor amețit de băutură.

— Îmi pare rău, Noel.

— O, Norman îl dezaprobă cu un gest al mîinii, nu vă faceți probleme. Nici… – se oprea după fiecare cuvînt – cîtuşi de puțin. Se întîmplă.

Generalul pufăia din pipă.

— Ne vedem mai tîrziu, încheie grosolan. O să dispun de camioane care să vă scoată din zonă.

Norman zîmbea obosit.

— Vă înțeleg, vorbi el blînd, faceți şi dumneavoastră ce puteți.

Generalul îl privi fără să clipească.

Maiorul Norman rîdea.

— Bieții mei oameni, îşi ridică el glasul, o să trebuiască să-i iau unul cîte unul şi să-i proptesc ca popicele.

— Noroc, spuse generalul.

— Bun, răspunse maiorul Norman, ne şi încălzeşte. Îşi azvîrli țigara. Spuneți tancurilor alea ale dumneavoastră să-şi pună în funcție motoarele.

Îşi luă casca şi puşca automată:

— *Bye-bye*.

Generalul se uită după el.

— Iartă-mă, Doamne, spuse cu voce tare şi se îndreptă spre jeep.

O oră mai tîrziu tancurile se puseră în mişcare. Sherman-urile ieşiră greoi din pădure şi începură să se clatine, unul cîte unul pe şoseaua pietruită. Pămîntul se cutremura sub greutatea, uruitul şi zăngănitul lor, în timp ce-şi luau viteză şi străbăteau, pline de măreție, satul cufundat în tăcere.

Unul cîte unul, monştrii uriaşi de oțel uruiră printre zidurile ruinate, cu comandanții care stăteau ca nişte cuceritori în turela deschisă, în timp ce gîturile lungi ale tunurilor scrutau mînioase în stînga şi-n dreapta; iar pe fiecare tanc – un nume: neruşinat, obraznic sau melancolic, pictat în alb pe pereții verde închis:

WINNIE DIN WIGAN
EL ALAMEIN
BĂIEȚII DIN ALDGATE

Ultimele aşchii de sticlă se desprinseră cu zgomot din ferestrele sparte; din tavanele căscate ploua cu bucăți de ghips.

FRANKLIN D. ROOSEVELT

CLAN MACDONALD
HORACE HORSECOLLAR

Printre grămezile de moloz, sub ruinele fumegînde, morții batalionului cinci zăceau întinşi în jurul tunurilor pe care le făcuseră să amuțească; prăfuiți, mototoliți, fără pic de demnitate; o pereche de ghete ieşite dintr-un şanț la marginea drumului; un trup înnegrit şi chircit, ca un pui ars în cuptor; o față băgată în tină; o mînă ieşită dintr-un maldăr de cărămizi şi lemnărie, un fund întors hazos, spre cer. Iar printre ei, cei vii, muți, sfîrşiți, dincolo de suferință sau victorie; trăgeau din chiştoace şi, cu ochii afundați în cap, aşteptau să treacă tancurile.

GAGICA
GEORDIE HINNIE

Pămîntul şi cerul se cutremurau la trecerea lor. Praful stîrnit se ridica în sus şi se rostogolea mai departe, la dreapta, la stînga, aidoma cu două cortine albe şi se aşeza frumos, ca un văl cenuşiu, pe fețele întoarse în sus ale morților.

Pe kilometri întregi, siluetele gheboşate ale tancurilor acopereau panglica albă a drumului. Şi-apoi, cu viteză sporită, uruiau mai departe, o linie neagră, punctată, care ieşea de pe hartă şi se întindea spre Germania.

CUPRINS

Drept prefață 5
Prolog 11
I. Întăriri 15
II. Batalionul cinci 21
III. În marş 29
IV. Honeymoon Hall 37
V. În vorbă 44
VI. Cățeluşii 58
VII. Sergentul Shannon 67
VIII. Maiorul nebun 85
IX. Înainte de seceriş 100
X. Zile de aşteptare 113
XI. Gata de plecare 127
XII. Vacanță de vară 140
XIII. Ultima noapte 150
XIV. Între două maluri 160
XV. Shannon nu-i chiar atît de-al dracului 163
XVI. Trandafiri sălbatici 178
XVII. Nu nişte țigări oarecare 189
XVIII. Frumoasă zi! 199
XIX. Totdeauna 217
XX. Se semnalează o anumită mişcare 228
XXI. Facă-se pace! 238
XXII. Creasta 248
XXIII. Ahoy, Wessex 257
XXIV. Început de poveste 265

Notes

[←1]

Navy, Army, And Air Force Institute: Instituția Marinei, Armatei şi Forțelor Aeriene (Organizație de culturalizare şi recreare a ostaşilor britanici).

[←2]

Monedă de 5 şilingi.

[←3]

Adaptare a melodiei Lili Marlen, în Italia. După ocuparea peninsulei, ostaşii britanici (şi americani) au „preluat” acea versiune italienească.

[←4]

Sala lunei de miere.

[←5]

Biserică din centrul Londrei (St. Mary le Bow).

[←6]

Cîntăreț englez de muzică uşoară în perioada 1938-1945.

[←7]

Echipă de fotbal, mult timp campioană a Angliei.

[←8]

Ostaş britanic care a luptat pe teatre de operații exterioare.

[←9]

„Golani” din Londra.

[←10]

Unitate de gardă, de veche tradiție.

[←11]

Ostaşi din divizia de gardă a armatei britanice.

[←12]

Denumiri teritoriale ale regimentelor de infanterie.

[←13]

Actriță de cinema din perioada 1938-1945, gen „blondă sentimentală”.

[←14]

Actriță de cinema din perioada 1938-1945, gen „roşcovană pasivă”.

[←15]

Diminutiv onomatopeic al regimentului.

[←16]

În armata britanică, cînd se vorbeşte de un locotenent, se spune „domnul”, apoi numele. Pentru ceilalți ofițeri se spune gradul şi numele.

[←17]

Montgomery.

[←18]

Nebun (id).

[←19]

Persoană care se ocupă cu înregistrarea pariurilor la curse.

[←20]

Suburbie londoneză.

[←21]

Idem.

[←22]

Idem.

[←23]

Scouse (engl.), mîncarea unui marinar, alcătuită din legume şi pesmeți, cu sau fără carne.

[←24]

Cartiere londoneze nu prea depărtate între ele.

[←25]

Brengun: mitralieră uşoară acționată prin împrumut de gaze, întrebuințată în armata engleză în timpul celui de al doilea război mondial. Numele de Bren reprezintă o contracție din Brno, oraş din Cehoslovacia unde această armă a fost fabricată inițial şi Enfield, oraş din Anglia unde a fost fabricată în timpul războiului. Era identică cu puşca-mitralieră Z.B. din dotarea armatei române.

[←26]

Rîu în Scoția.

[←27]

Apelativ familiar pentru Scot, scoțian.

[←28]

„Calul şi ogarii”.

[←29]

Distinguished service order, ordin acordat în armata engleză pentru merite deosebite.

[←30]

„Ferma zece acri”.

[←31]

„Plugarul”.

[←32]

Aliterații, repetarea consoanei de la începutul cuvintelor.

[←33]

Calul şi copoii.

[←34]

Nume peiorativ pentru germani.

[←35]

Insulă din Canalul Mînecii, în dreptul coastei engleze.

[←36]

Navă de legătură, lungă şi îngustă.

[←37]

Diminutiv familiar de la *mother*, mamă.

[←38]

Mămica.

[←39]

Provincie britanică.

[←40]

Marcă de țigări englezeşti.

[←41]

Primărie (fr.).

[←42]

Padre (lat.), capelan; mod de a se adresa preoților din armată.

[←43]

Jurnalul clubului Pickwick.

[←44]

Este redat stîlcit imnul național englez,
God save the king.

[←45]

Salutul obişnuit între două vase ce se întîlnesc în largul mării. De asemenea, între grupuri de militari din unități diferite.